

REFLEKTOR

(1925)

se ozval, bodnu jej, a bude-li spáti, vezmu sekera. Plavý vůl zachřestil rohem o řetěz a zvednuv hlavu nad šňij druhého, vydal táhlý hlas. Reka procihl ze svého myšlení a vycházejí z chléva, zastavil se na prahu, aby nabrousil svůj nůž. Kráječka brambor a kuchařka stájí přinesla svoji stoličku, klubko, jehlu

ivan olbracht:

o anně, rusé proletářce

román

1.

a spravovala svůj plášť, neboť žlma byla již blízko. Reka zůstal státi a hovořil o velikosti času, o nemocích, sklizni a o dobrém jídle. Nůž byl již ostrý a Reka se rozhodoval, že zabije Leje druhého dne. „Můžete mi říci,“ pravil babě, „kde je sekera, která je těžká a nejosťřejší? Neboť mám jen ten nůž, jehož čepel je úzká.“

I.

Ještě večer onoho prvního dne k ní přišla do kuchyně milostpaní. Onoho prvního dne, kdy Anna došla s lepenkovou krabíci, v níž byla celá její vřava. z vesnice na pelhřimovsku na Masarykovo nádraží, a pebíhajíce jako zabloudilá štěně hlukem neznámých ulic, doptávala se na Václavské náměstí a na číslo 46. Přišla k ní pět hodin po tom, co se Anna seznámila se sedmí pokojí Rubešova bytu a se dvěma jeho vychody, co se naučila, jak se rozsvěcují plynová kamna, spouští na záchodě voda a zavírají dveře na řetězku. Milostpaní měla v ruce balíček novinových výstřížků. Stanula v nádratě důstojnosti svých padesáti let nad rusoplavou služličkou a řekla jí:

„Anna, jste nezkoušené venkovské děvče a nevíte, co je Praha. Nezaměstnávám ze zásady pražských služek, protože jsou všechny zkažené. Čekají vás tu velká nebezpečí, na která vás chci v zastoupení vaší matky upozorniti. Kdybych vám je všechna chtěla vylíčiti, snad byste mi ani neuvěřila, ale přečtete si tohle to! Milostpaní položila na kuchyňskou tabuli svazček novinových výstřížků. „Přečtete si to dobře! Teď vás slečna naučí, jak se odestýlá, pak umyjete od večere nádobí a pak si budete moci jít spat. Na řetězku se dnes zamýkat nebude, milostpán má schůzi a přijde pozdě domů. Pojdte!“

Slečna Dadla, sedmnáctiletá černá krasavice, učila v ložnici Annu odestýlat.

„Vidíte, Pelhřimovačko! Takhle... a takhle... a takhle... a podhlavničku, bums! semhle. Noční košile takhle do polovičky obrátit na ruby a prsy na perinu, aby se mohlo hezky vklouznout do rukávů. Takhle! Mamá musíte dát každý večer na noční stolek sklenici s vodou, vidíte, tuhletu... počkejte, teď ne, až pak

si ji natočíte! A kdybyste v ní snad ráno něco viděla, co vypadá jako zuby, tak se toho nezděste, to budou opravdu zuby. To uvidíte v Praze ještě jinší zázraky.“

Pak šly do pokoje slečny Dadly. Ten byl celý růžový. Malování bylo růžové, nábytek byl růžový, stůlky na pokrývkách, polštářích, poduškách a prádle byly růžové a velký medvěd z hnědého plyše, který seděl v rohu na růžovém fotelu, měl růžovou stůžku kolem krku. Celý ten krásný pokoj voněl jemnými voničkami.

„V ostatním kvartýře vévodí mamá. Ale tohle je můj pokojíček, tady komanduju já a to je o moc horší. Oč! Na štopky! Peřinky natřást takhle, pěkně! Noční košilku sen, čepeček vedle, na nočním stolku bude vždycky zrcátko a manykyra. To je tohle! Tohle je, dívko z Pelhřimova, toaletní stoleček a to tu umýváadlo. Ty lahvičky a kelímky si moc dobře pamatujte, jak stojí, zítra si to proštudujte, teď jste ještě nějaká moc vyjevená, a jak nebude všechno v pořádku, tak přijde příserný brajgl. Teď si můžete s pánem Kristem jít, Anna se jmenujete, že?“

„Ano, prosím!“

„To krásné čtení o Kischovi a Landrum vám mamá dala?“

Anna nerozuměla a slečna se tvářila tak, že Anna nevěděla, říká-li něco velmi důležitého, či tropí-li si z ní blázný. A byla z toho celá úzkostlivá.

„I to se rozumí, že dala,“ řekla slečna Dadla, „máte to tam v kuchyni na táfli, to dostává u nás každá. To si přečtete, holka, to máte moc fajn čtení, po tom dělá každá alespoň čtrnáct dní dobrotu. Kdyby vás z toho snad rozbolel břich, tak si ráno přijďte, dám vám táfličku čokolády.“

lapáče dívek, ale co to bylo již platno ubohým, jichž život byl již zničen?

Anna seděla na pelesti postele, zabořena do výstřížků z »Národní Politiky« a její modré oči byly vyděny stejně tak jako oči milenek klempíře Kische. Vysoko u stropu svítila elektrická žárovka a činila malý, obiltený pokojik chladným, ztrnulým a bezkrvným, jako zsinálá těla Landruových obětí.

Tehdy Anna pochopila celou hrůzu svého osudu. Ztísněný dech a zneklidněné nervy jí to sice pravily již odpoledne, když vystoupila na Masarykově nábřeží z vlaku do čerňého potoka lidí, tušila to již, když s lepenkovou krabicí pod paží se proplétala hlukem ulic, ale celý osud pochopila teprve nyní. A najednou jí bylo líto jejich baráků, jejich teplého baráku s proláklou sítěchotou, spravovanou prkenky z bedniček a reklamními tabulkami cikorkových továren a požárních pomůcek. Bylo jí líto veselých mezí, kde pásala maničinu kozu a selské krávy, vysokého topolu v končinách a mafových obníků, u nichž, pytel přes hlavu, sedávala s pasačky a husopaskami. Bylo jí líto matinky a opilého tatínka zedníka a pěti malých sester. Tak strašné líto. Rozšněrovávala si boty a plakala. Světlá se a každý kousek jejich vesnických šateček byl pokropen slzami. Stulila se do postele, peřinu přetáhla přes hlavu a šikala. Strašně se bála a strašně se jí stýskalo. Neusnula do rána.

»No, Anna, čta jste, co jsem vám půjčila?« zeptala se jí ráno milostpaní, když jí v županu přišla do kuchyně poručit, čeho je třeba ke snídání.

»Ano,« zašeptala bledá Anna.

Paní stavitelová obcházela kuchyni, kývajíc velkýmí hadry pod županem. Pohladila ostrým dotekem prostředníku věci, věra Annou omyté, dívajíc se, nevívzla-li na prstu masnota či prach; otvírala a zavírala poličky; přiblížela, jak jsou otevřeny kohoutky plynového vedení a hoří-li správnými plamenky.

»Čistota je hlavní věc, Anna!... A vždycky všechno pořádně zavírat, to není jako na venkově, v Praze je moc prachu a sazí...« Za chvíli donesete milostpaní snídání, ukáží vám, jak si to přeje. V devět hodin se zeptáte, kdy bude chtít snídat slečna. Kdyby ještě spala, nebuďte jí a jděte zticha!«

A pak přešla milostpaní k hlavní věci:

»O těch svůdčích nezkušených dívek jste tedy četla?« Tvář paní Rubešové nabyla matersky starostlivého výrazu. »Dejte si pozor! Andulo, dejte si pozor! Jste mladá a já jsem povinnována vaší matce varovati vás. Zrovna tady vedle v domě se stal podobný případ. Holka se pak ze zoufalství utopila. Jemu dali dva roky a zjistili, že to už je jeho osmý případ. Nešťství máte, než se nadějete. S holkami z domu žádné kama-rádění! To je vždy počátek všeho zlého. Jsou všechny zkažené. A vůbec s nikým! Budete-li chtít v neděli odpoledne do kostela, můžete jít, čtete-li ráda, máme mnoho hezkých knížek, do divadla se také někdy budete smět podívat. Do biografu ne, tam je špatná společnost. Držte se hezky v rodině. Pak se vám nemůže nic stát a bude to jen k vašemu dobru. U mně se můžete mnoho naučit. Nejen v hospodářství, to se rozumí samo sebou, ale chci si vás i jinak všimnout, abyste se uměla chovat, jak se sluší v dobré společnosti. Takovou službu, jako u nás, byste těžko hledala. Milostpaní je slavný stavitel a já jsem z vysoké úřednické rodiny. Můj nebožtík tatínek byl okresním hejtmánem.

(Přítáč dáte.)

Slečna tančily v černých očích veselé jiskřičky a v koutcích úst jí seděl smích. Přisobilo jí zřejmě mnoho rozkoše divati se na bezradnou venkovanku s ruskými copy a berchetových šatečkách s vykasanými rukávy, na služičku s vystrašenými očima a rozumějíci tak málo z toho, co se s ní dalo.

Slečna Daadla se zasmála. Vesele a hezky, skoro tak hezky, jako se smávala Anna se spolužačkami ve škole.

»Cheeš?« řekla a zase se zdálo, jako by to řekla kamarádka z vesnické dvoutřídky.

Otevřela zásuvku nočního stolku a vyňala odtud balík čokolády, ulomila kus a dala Anně:

»Tu máš, ať se máš královsky.«

»Zaplať pán bůh! Rukulíbámi! vyhrklo vděčně z překvapené Anny.

»No, můžete si jít, Andulo!« Ale to už nebyla kamarádka z druhého oddělení, ale slečna, která byla zvyklá poroučeti.

»Ruku líbám, slečno, dobrou noc!«

Anna domýla v kuchyni nádobí, vložila je do police a paní stavitelová Rubešová se za tu dobu ještě třikrát na ni přišla podívat. A pak šla Anna spat. Do kumbálku vedle koupelny, jehož dlouhé, úzké okno s umělým mřížováním vedlo na chodbu. Kumbálek byl malíčká, pět kroků do čtvrtce, ale byl čistě vybílen, měl elektrické světlo, byla tu železná postel s barevnými peřinami a skříň. Když nebyla bývala Anna tak vyčerpána dojmů dne, bylo by se jí tu líbilo. Ale její utrpení ještě neskončilo. Této první noci mělo být vystupňováno.

Sedla na pelest postele, a poslušná, jala se pročítati výstřížky novin, které jí přinesla paní Rubešová. A ty byly plny úděsů, strašidel a krve. A ve všech byla oklamaná a oloupená a povražděná služebná děvčata, a hrůza a hrůza

V Paříži žil Landru, och, skutečný dábel s tvářím hezkého muže, a lákal do své vily dívky, aby je tam vraždil, a jejich rozřezané mrtvolky spaloval v kamnech. Anna viděla ty nahé mrtvolky a viděla kalužiny krve téci stroužkami až pod dveře, a viděla Landryho, jak s očima krví podlitýma a s ústy přišněřenými se benými brousí nůž, a ten nůž skřípěl a vrzal po suchém bruslu, až po zádech svrbělo, a viděla strašlivého vraha, jak s vykasanými rukávy klečí u peci, ozářen jejich rudou výhní, a cpe do ní noby a ruce a prsa a hlavy, a těm ženským hlavám hořely vlasy a škvařily se tváře a cenily zuby na toho, kterého chtěly milovati. V Uhrách žil muž jménem Kisch. Byl klempířem a ženám se líbil pro své vzdělání a jemné zptusoby. Ale běda té, která se jim dala okouzlit a překročila práh jeho bytu. Neboť zde se proměnil klempířský mistr v pekelného řezníka, který dívku sevřel koleny jako jatečné kozle a podřezal jí hrdlo. A dívky, jichž modré oči byly ještě ve smrti vyčítavé, cpal do plechových sudů a sudy letoval a odnášel do sklepa, méně jej v hrůzoplýný hrbitov.

V Praze byli také Landruové a Kischevé, číhali na dívky u Masarykova nábřeží, na Václavském náměstí a ve všech ulicích, přicházeli k nim s úsměvy, vyznávali lásku a slibovali manželství. Ale to vše jen proto, aby je mohli oloupiti, připraviti o spořitelní knížky a učiniti na dosmrti nešťastnými. Soudcové odsuzovali

kdo nepracuje, ať neje!

ivan olbracht / o anně, rusé proletářce

(Pokračování.)

Některým to proto, že by nám na někom záleželo, ale abyste věděla, u koho sloužíte. Mne brzy poznáte. Jsem místopředsedkyní Českého Srdce a neznám větší radosti, než prokázat lidem dobrodlní. Mám ráda lidi a jsem hrda na to, že hodní lidé mají rádi mne. Také vás budu mít ráda, budete-li hodná. Budu vás pokládati za člena rodiny a bude vám u nás dobře. Ani mně není příjemné měnit služby, a budete-li poslušná a pilná, najdete u nás na vždy zaopatření, jakého byste těžko jinde hledala.

Na rozbolavěnou Annu padala tato slova jako chladivý balsám. Měla už jednou v životě ten hojivý pocit. Doma, v pelhřimovském kostele při kázání, když pan farář zavřel smolnou oponu za ohňovými hrůzami pekelné a rozhrnul blankytné závěsy nebes, za nimiž byl jas a hudba archandělů. A tak se také zde dověděla Anna, že není jen peklo služek, do jehož plechových sudů a řevavých kamen přijdou všechny dívky lstivé a neposlušné, ale také věčný ráj služek, jenž čeká ty, kdož jsou pilné a poslouchají.

»Rozuměla jste, Andulo, vidíte?« řekla vlněně milostpaní. A dodala přisně: »Poslouchat a žádné kama-rádšofy! A s domovnicí také žádné řečí!«

»Ne, milostpaní, jistě ne!« odpověděla Anna vděčně a upřímně.

»Nol!« řekla milostpaní. »Je sedm hodin, milostpán bude vstávat. Jděte pro housky. Je to vedle v domě, řekněte jen, že jste od nás a oni již budou vědět!«

Paní stavitelová měla se svým varováním pravdu a Anna měla během přístích dnů mnoho příležitosti přesvědčiti se o tom. Praha byla mlýn. Jakýsi čertovský mlýn, kde všechno vířilo a mlelo se, všechno finčelo a drnělo. Nikdo se v něm nevyzná a všechna jeho lákadla jsou tu jen proto, aby v zápětí způsobila něh jakou mrzutost. Díváš-li se na Václavském náměstí na průvod reklamních lahví, kterým dole čouhají nohy i s kusem mužských kalhot, což vypadá tak zábavně, že se ti chce vyjknouti smíchem, tu zcela určitě do tebe někdo vrazí, až zavrávoráš. Zásneš-li u výkladní skříně na Můstku nad rozkošnou dámsou, opravdu jako skutečně živou, a nad její překrásnou šněrovačkou, která jde až ke kolenům, vyrazí ti někdo brašnu s brambory a ty abys je homila po chodníku mezi nohama chodců. Utíkáš-li na Pttikopě před elektrickou, můžeš býti jista, že ti za zády zabouká nějaký automobilový řvouc a ty se tak polekáš, že div nevrázíš do ručního vozíku, který kdosi tlačí proti tobě. A křičí-li někdo na tebe: »Nemáš oči, Náno pitomá!« — můžeš býti ráda, že se nestalo nic horšího. Milostpaní měla pravdu: Bylo lépe držeti se doma.

Proč také odcházejí, když doma bylo bezpečí, blahobyt a hodní páni? Jedla do sytosti a skoro totéž, co stavitelovi, a práci, o mnoho těžší práci, byla Anna zvyklá z domova a od sedláků. Milostpaní byla přisná,

na čistotu dokonce velmi přisná, ale měla dobré srdce. Byla členkou lidumilného spolku a žebrák nikdy nezavonil u jejích dveří, aby nedostal hrnec kávy s krájecem chleba nebo něco od oběda. Pohléd na bídu paní stavitelovou dojímal a bylo viděti, že toto dojetí není strojené, ale opravdové a hluboké.

»Tolik bídy je na světě!« říkávala s povzděchem. »Tolik hrozných bíd, milá Anna! A je to tak krásné, můžeme-li ji alespoň trochu zmírňovati a prokázat lidem dobrodlní. Jsem šťastna, že jsem v poměrech, že tak mohu. Je to má jediná radost. Vždyť sama vídíte, jak málo mám jinak ze života. A kdybych mohla, dávala bych ještě více. Snad po mně alespoň vděčná upomínka zbudě. A to je příjemný pocit.«

Anna poslouchala se sklopenýma očima, líbilo se jí to a projížděla jí vlna vděčnosti k osudu, který jí dovedl k tak dobré paní.

S milostpánem vůbec nebylo potíží. Přecházel čtyři-kráte denně předstíni, prostřední postavy, zavality, s prosedivelou, do hola ostříhanou hlavou, krátce střihženou bradkou, se sokolským odznakem na chlopiňkabátu. Andě neporučil, rozkazoval jen milostpaní. Časné ráno odcházel, pozdě večer se vracel a doma se zdržoval jen hodinku po obědě. Přičetl si noviny a trochu se pomazlil se sličnou Dadlou. Bylo viděti, že jí má rád. Ale i to mazlení bylo jen jaksi letmo, jako by si byl vědom, že na ně nemá mnoho kdy a že je třeba mysliti na jiné věci. Vzal jí za ramena, zadíval se jí do očí a popleskal jí po lopatce, jako se laskáme s koněm.

»Nu, jak se máš, Jřibě?«

Nosil jí voňavky, krajky, punčochy a hedvábí. Ale často věci zapomínal v kapse a Anna je ráno našla v jeho koženém kabátě. Někdy si mezi obědem vzpomněl, podíval se s úsměvem na sličnou a řekl, jakoby mimochodem:

»Dnes vydělal táta nějaké krejčary. Co ti má koupit?«

Anebo říkal, pleskaje jí po zádech:

»Ty jsi moje holka, víd? Nu, mlč, přivedu ti prince, budeš-li hodná. Opravdovského prince. Ale dva roky ještě musíš počkat.«

Se sličnou nebylo již tak snadno vyjítí jako s milostpánem. Sekyrovala s prádlem. Milovala své věci, mazlíla se s nimi a šlo-li o její, nerekla nikdy jinak než kalhotky, košílka, župánek, kraječky. Kladla si je mazlivě před zrcadlem přes rameno, přihlazovala si je mazlivě na řadra a ošťrala se o ně tvářemi, jako by byly živé. Netrpěla, aby někdo něčemu jejímu ublížoval nebo se k tomu nechoval dosti uctivě. Ale ani ona neměla zlé srdce a hodinu poté, co se sršícima očima hodila po Anně nedobře vyzehleným živůtkem, přišla, nevědouc už o tom, s čokoládou nebo s pralínkami.

«Cheeš?« A vypadala při tom jako kamarádka ze školy. «Ale mamá to neřekje! ... Ne, mamá to neřekje, Anna, řekla by, že vás kazím.»

Ostatně měla slečna příčinu Anně neublížovati. Ně kdy na večer, když paní stavitelová odešla do schůze Českého srdce«, objevovala se slečna Dadla v kuchyni ve svých nejkrásnějších šatech, střevíčkách a kloboučku.

«Jdu na chvílku k přítelkyni. Mamá to neřekje, Andulo,« řikala ledabyle. Ale najednou přistoupila k Anně a černé oči se jí rozhořely. «Ani slova, Anna! Táta by mne zabil!« U dveří se ještě obracela: «Dám vám moc krásnou spodničku.»

Ale slečna Dadla nebyla jediným dítětem stavitelových. V bytě byl pokoj, který byl nedávno obýván. Když Anna nastoupila službu, voněl ještě cigaretami, pomádkou na vlasy a mladým mužským tělem. Na noc ním stolku bylo utroušeno ještě kousek popelu a ležely tam »Sport a hry« a rozevřené číslo »La Vie Parisienne«.

«Či je to, milostpaní, pokoj vedle salonu?« ptala se Anna paní stavitelové, když spolu vařily oběd. Paní stavitelová se na Annu pátravě podívala.

«Slušný člověk se neplá, Anna, pamatujte si to. Čeká, až mu sami řekneme, co pokládáme za vhodné ...

Ale není nejménší příčiny neříci vám to: je to pokoj mého syna Čestmíra. Odjel ... do Paříže.»

Paní stavitelová protahovala u kuchyňského stolu slatinou zajíce. Za chvílku nechala práce a jala se přecházeti kuchyni. Brala do ruky brzy to, brzy ono, zřejmě bezúčelně a byla stále k Anně obrácena zády. Zastavila se u kuchyňského okna a hleděla do dvora. Vytáhla ze županu kapesník a vysmrkala se. Pak se vrátila k zajíci. A když Anna pozdvihla od misníku s knedlíkovým těstem oči, viděla, že milostpaní pláče. Po tvářích jí tekly slzy.

Anna se velice polekala a paní stavitelová zpozorovala, že na ni dvěče hledí.

«Měla jsem dva syny, Anna,« pravila. «Starší mi zabynul ve válce. Muž ho s velkou námahou dostal do Vídně, do ministerstva, a já jsem děkovala bohu za to, že nemusí na frontu. Myslela jsem, jaké štěstí nás to nepotkalo. Zemřel mi tam na zámět ledvin ... teď by už byl architektem.» Veliké slzy stékaly s tváří paní stavitelové na zajecí hřbet a ruka odložila protahovačku s kouskem slatiny, aby sáhla po kapesníku. «Život je ukrutný a vy se mále dobře, Anna ... Vždyť já si nemám ani kam požalovat. Muž zná jen svoji práci a Dadlince nechci kazit její mladý život. Nemám si ani kam požalovat. A to je ze všeho to nejžší.»

(Příště dále.)

organizovaného!) V záloze má na ně fašistický Klix-Klan. Meze fordismu jsou položeny jeho rozšířením: »Mnoho Fordů, Fordova smrt!« *Spectator*.

Vysvětlivky k obrázkům fotomontáže:

1. Henry Ford a tovární časopis The Ford Man (»Fordák«), jež Ford vydává pro zájmy svého dělnictva. 2. Továrna, ve které Ford začal. 3. První automobil, který

organizovaného!) V záloze má na ně fašistický Klix-Klan. Meze fordismu jsou položeny jeho rozšířením: »Mnoho Fordů, Fordova smrt!« *Spectator*.

Vysvětlivky k obrázkům fotomontáže:

1. Henry Ford a tovární časopis The Ford Man (»Fordák«), jež Ford vydává pro zájmy svého dělnictva. 2. Továrna, ve které Ford začal. 3. První automobil, který

ivan olbracht / o anně, rusé proletářce

(Pokračování)

»Pani, to nesmíte, to nesmíte!« šeptala a popořaho-

vala ji rozpačité za rukáv.
Ale cizí žena dospěla již do salonu a stála před ní.

lospani.

»Vy jste paní stavitelová Rubešová, že ano?«

»Copak si přejete? Copak tu máte co dělat?« řekla milostpani přísně a pánovitě.

»Hned vám řeknu, co si přeju a co tu mám co dělat.« Na ženě hlas, který se marně snažil být klidným, bylo vidět, že je velmi rozčilená. »Poslala jste mi z Českého srdce tuhle ty kalhoty a tuhle ty dvě hlávky zelí, a já vám je vrátit.« Žena položila na stůl uzlík a ten se rozevřel a bylo vidět staré milostpánovy kalhoty a dvě hlávky zelí. Posunula je blíže k paní stavitelové: »A pak si ještě přeju vám říci tohle: že pliju na vaše dobrodíní.« To řekla vášnivě a její hlas se stal pevným. »Nechceme dobrodíní, chceme právo. Víte, kdo je můj muž? Byl pětatřicet let zedníkem u vašeho muže a jeho otce. A když ho váš muž vyhodil na dlažbu, protože je už starý, zedřený, reumatický a chromý a protože z něho už není co vyssát, Úrazovka mu odešla každý nárok, váš muž zaměstnáni a když se před týdnem za nim můj dobelhal na stavbu, dal ho před dvěst set strážníkem. Podívejte se, vy dobrodíná milostpani!« Žena rozepjala vyruďlou halenou a ukázala nahou paži bez svalstva, jen kost, pokrytou kůží. »To se mi také stalo u vás na stavbě a vyplácejí mi dvaatřicet korun měsíční renty. Co já ještě mohu vydělat? Scípáme hladý. A vy si myslíte, že to zpravit starými kalhotami a hlávkou zelí! Moc dobře jste si to se svým mužem rozdělili! On nám dře kůži s těla a vy nám posíláte staré kalhoty, aby naši nahotu nebylo tak tuze vidět. Plijeme vám na vaše dobrodíní! Právo chceme! Ale to vy nám nedáte!«

»Co chcete, paní?« zajíkala se bledá paní stavitelová. »Neznám vás vůbec a neposlala jsem vám to já, ale Českého srdce.« Proč mně to povídáte? Je to hrozné, vím, ale co já za to mohu?«

»Co za to můžete?« Žena ta slova křičela a na vpadlých tvářích jí vyrazily rudé skvrny. »Kdo vám vydělal na všechny tyhle vaše nádherné salony? Kdo vám kud mají vaši kluci peníze, kterými smrdí celý váš byt? Odvy za nic nemůžete! Toť se rozumí, vy za nic nemůžete! A proč pak tak asi myslíte, že nás váš muž odírá? Pro sebe? Známe ho pětatřicet let, milá paní, a víme, jak žije, jak se šatí, co jí a pije. A holky ho také málo nestály. Voduval si je do kanceláře přímo od korbě nebo od štuku a přidával jim za to pětník na hodinu. To pro vás nás dře!« Cizí žena hodila v půlkruhu po

Anně bylo milostpani velice líto a bylo jí samotné do pláče. Ale Anna ovšem věděti nemohla, že paní stavitelová pláče nejen pro syna zemřelého ve Vídni, ale i pro syna Čestimíra. Nikdo jí ještě nepověděl, že mladý pán prohrál s ruskou emigrantkou, kněžnou Kovalevskou, za čtvrt roku jmění, které by Anninu látku i se sedmičlennou rodinou stačilo k dobrému životu do smrti, že padělal na tatínkovo jméno za dvakrát sto tisíc smekek a tam že ho teď dává pan stavitel hledati soukromými detektivními ústavy. A Anna nevěděla, že slzy paní stavitelové Rubešové platí nejen dvěma synům, nýbrž i nejstaršímu jejímu dítěti, Zdeňce. Nebot tato hrdá měšťanská dcera se zamilovala na plesech v níků do chudého, souchoťmářského studenta a když stavitel vyřkl své neodvratné: »Ne!«, tu ona, povahou násilník nelze, a on chtěl ve sporitelkách zadržeti alespoň výplatu peněz, a dokázati, že jsou jeho, tu chytrí posázavští chalupníci postavili bohatou dědičku pod ochranu okresního týdeníku a důvěrníka národné sociální strany. Stavitel zuřil. Teď umíral Zdenčín muž ve švýcarském Davosu na souchoťnu a jeho mladá žena tam byla s ním. Toho všeho se dověděla Anna až později. A nemohla ovšem také tušiti, že její milostpani každého rána za prvního rozbřesku vylézá z postele a tápe na nočním obleku u mužovy hlavy, aby mu z náprsní tobočky kradla padesátikoruny, a není-li to možno, alespoň dvacetikoruny, že je sňradá a posílá jen jednou v životě: Na žofinském plesu.

Annina milostpani šťastna nebyla. I ta jediná ráda, její dobré srdce, jaksi selhávala.

Anna se pamatuje na výstup, který jí hluboko

Vařila tenkrát oběd a milostpani řídila cosi v salonce. Někdo venku zvonil a Anna šla otevřít.

Před dveřmi stála chudá žena s balíkem.

»Je paní Rubešová doma?« zeptala se a hlas se jí

chvil.

»Je. Mám jí něco vyříditi?«

Ale cizí žena přitlačila na dveře, otevřela si je a proslala kolem Anny do předsíně. Jala se chvatně otvírati dveře po dveřích a nahlížeti do pokoju. Anna pospíchala za ní.

Delegace čsl. strany komunistické na V. svět. sjezdu III. Internacionály

Verčfik	Hais ml.	Heršel	Nosek	Görlích	Beran	Čulen	Fried	Handlitš	Bubnšk	Runge	ml.	Neurath	Baier	Wöhl
Tetenka	Šturmová	Bukáč	Slivka	Götz	Nádvorník	Grünzweig	Kurfiřšt	Mai	Krček	Kohn				
Pfeilmajerová	Šváb	Sejпка	Strombach	Hais st.	Šmeral	Dobrovolný	Kreibich	Muna	Majerová					
	Wünsch	Vitoň	Sponnerová	Kreutz	Wenzel									

salonu očima a ty se proměnily ve dva vrhače plamenů, které spalovaly vše, čeho se dotkly. »A pro tohle všechno!« kričela a metala vášnivě svůj ukazovák proti pohovkám, křeslům, soškám, obrazům, bibelotům a vitrínám. »Pro tohle! Pro vás! Pro vás!« Postupovala proti paní stavitelové a ta vyděšená a bledá, couvala krok za krokem do kouta k ebenovému podstavci, na kterém stála alabastrová socha svalnatého — zedníka. »Kdo vám na tohle všechno vydělal? To já a můj muž! To byly naše peníze! To je krev mého starého! To je moje mléko!« Žena v halence ještě nezapnuté se bušila do plochých ňader. »Těhle těch prsou, mléko těch prsou, o které jsem okrádala vlastní děti, abyste mohla být tlustá vy!«

»Paní, prosím vás... šeptala paní stavitelová... já vás ani neznám... opravdu za nic nemohu... vzdýl

»Prosím vás, paní, já oprávněně popotáhla za rukáv: Žena se rozkašlala.

»Paní, prosím vás... Vyděšená Anna jí mírně popotáhla za rukáv: »Paní, prosím vás... pravila paní stavitelová. »Mne samotnou mrzí nejvíce. Dělán proti ní, co mohu a jim velmi málo, to vám zde Anna může dosvědčiti.«

Ženin kašel přešel v křečovitý smích a ten zase v kašel. Sípala a v prsou jí hvízdalo. Anna jí vytvrvala popotáhla za rukáv:

»Paní, prosím vás... »Máš pravdu, holka,« řekla jí naveně cizí žena. »Vždyť ona je hloupá. Nerozumí z toho ani slova, co jí tu říkám. Věří tomu sama, že za nic nemůže. Vždyť ona léčí svoji tloušťku v Karlových Varech! A má dobré srdce! Dobře si to se svým mužem rozdělili.«

Šla ke stolu a vytáhla lokušku, na níž ležely kalhoty a zelné hlávky. Kalhoty zůstaly na stole, ale dvě hlávky se skutálely na koberec a zabořily se do jeho vysokých rásní.

»Ale ve dveřích se ještě obrátila. Pozdvihla proti paní stavitelové hubenou pěst a hlas jí opět zpevněl:

»Mám doma patnáctiletého kluka. Ten nás po-

stí.« »Paní, paní, prosím vás... říkala neúporně Anna.

Ale vyčerpáná zedníkova žena šla již bez pobízení. Anna za ní zavřela dveře předstíne. Pak se vrátila do salonu, aby uklidila staré milostpánovy kalhoty a dvě hlávky zelí. Uprostřed pokoje stála paní stavitelová, bílá jak oblaka a s vyjevenýma očima, jako by nechápala nic z toho, co se zde právě stalo.

Anna odešla do kuchyně. Také Anna byla bledá. Chvěla se a bylo jí do pláče. Jaká nespravedlnost! Jáká křivda na milostpaní! Anna se styděla. Styděla se za cizí ženu. Právě proto, že byla také chudá a že se jí

Stěpán Radič v Moskvě. Historický snímek. Vůdce chorvatských sedláků Stěpán Radič je dnes osoba takorka světového významu. Jeho selská strana republikánská byla rozpuštěna, vláda zakázala všechny její projevy, zabavila jmění, archivy, časopisy, představenstvo strany je soudně stíháno, a Radič zatčen a uvězněn. Prává příčina tohoto pronásledování je skutečnost, že Radič přihlásil svou stranu do mezikvské rolnické Internacionály, hledaje opory a pomoci na východě, když se mu jí nedostalo na západě. Mezinárodní rolnická rada není však útvarem komunistické strany, jak tvrdí a nepodařeně dokazují jugoslaviští vládní činitelé, přý z dokumentů, které se našly u zatčeného Radiče, ale sdružuje všechny svazy, spolky, strany pracujících rolníků na světě. Dne 27. června 1924 byla do tohoto mezinárodního svazu selského přijata i selská republikánská strana chorvatská, a Stěpán Radič zprostředkoval vzájemný dohovor v Moskvě, když chorvaští poslanci byli jeho krok schválili. Dne 1. července se konala schůze selské Internacionály, která jednala o podmínkách přijetí. Schůzi předsedal A. P. Smirnov, generální sekretář této Internacionály, za přítomnosti několika členů jejích a za přítomnosti několika delegátů z nejrůznějších států. Po schůzi se účastníci fotografovali — prostě na chodníku, jak viděti: Smirnov, který je

cítila blízkou. Ale když za ní chtěla hoditi tvrdým slovem, nedokázala toho. Dovedla si velmi dobře představit ubohou světnici, na posteli zchromlého zedníka a u necek udřenou ženu, která ví, že její muž je hoch dneš nebudou obědvati. Také Annin tatínek byl zedník a ona sama znala vejlepe, jaké je to, není-li doma kouska chleba a nechce-li kramář měřiti již ani čtvrtky zlomkové rýže. Ale do těchto jejich představ se jí zjevila bílá tvář paní stavitelové ze salonu. Mohla za to její milostpaní, že je na světě bída a hlad, zmrazčení zedníci a zoufaté ženy? Jak strašné je to všechno! A jak těžké! Ano, těžké. Neboť to bylo slovo, jehož se Anna ve svém kolísavém neklidu chopila. Jak straš-

lidovým komisařem zemědělství, sedí s šepici v ruce, oděn černou rubaškou, vedle něho uprostřed Radič s mlčným kloboukem a spisy v rukou, vedle Radiče vlevo náměstek sekretáře selské Internacionály Dombol, na začátku řady indochánský člen Aj-Kvok, v řadě stojících jest druhý od levého kraje syn Radičův, který s ním přijel do Moskvy, a právě delegát a úředníci selské Internacionály. Radič byl jediný cizinec ze všech, s nimiž jsme měli příležitost zasedati v komisích, který svou řeč dovedl přeložiti také do češtiny, jakož to učinil i do němčiny, francouzštiny, angličtiny a ruštiny, kteráž řečí, nevím, zdali ještě jiné, dokonale ovládl. Jeho žena je Češka, a děti jsou česky vychované, o tom se mohl přesvědčiti každý, kdo slyšel dobrou pražskou češtinu jeho syna. Radič se netajil svou spokojeností se stavem věci v Rusku, jakož i s tím, že dohoda v selské Internacionále vedla k cili. To je pozorovat na jeho usměvavém obličejí. Ten úsměv, tuším, nezmiřel, ani když ho zatklí, a snad se stejně usmíval, když řekl prefektovi: Teď mne soudíte, ale přijde doba, kdy budete na lavici obžalovaných vy. — K takovému sebevědomí dojde každý, kdo se opře o mezinárodní solidaritu pracujících. M. M.

ně těžké bylo vše v tom Babylonu, který se jmenuje Praha! A jak bylo všechno lehčí a prostší u nich doma v baráku!

U předstíne cvakl zámek, otevřely a zavřely se dveře a do kuchyně nahlédla slečna Dadla. Vracela se z anglické hodiny.

»Kde je mamá?«

»V saloně, slečno,« rekla Anna a zabušilo jí srdce. Slečna šla do salonu. Ale když z matky nemohla dostatí slova, vrazila zase do kuchyně.

»Co se to u nás zase stalo?« vybuchla.

(příště dále.)

Sovětský vyslanec v Číně s. Karrachan před ruským vyslancem svými čínskými hosty. Sovětská diplomacie staví se stále určitěji v čelo vykořisťovaných národů barevných. Povede je k vítězství nad imperialismem bělošských mocností a po boku Číny a Japonska stane se nepřemohitelnou tváří nového světa.

ivan olbracht / o anně, rusé proletářce

„Ježíš Marín, slečinko...“ a Anna se chytila za ruce skráně a teprve teď našla slzy a našla slova a všechno slečně vypověděla.

Slečna vyběhla z kuchyně a vrazila do salonu. „Vyflákej se na tu svou bílou humanitu!“ křičela na matku. „Stokrát jsem ti to už říkala! Co z toho máš? Jen vzteky a nevděk! Proč jse jí nevyhodily? Proč jsi nedala zavolat policii? Stokrát jsem ti už říkala, aby sis vzala komornou! Co mohla jiného očekávat od toho venkovského telete? Žijeme jako boky-náři! Náš byt je jako průchodní dům a do našeho salonu smí každá zednice! Tady máš svou posranou humanitu! Tady máš své pitomé šofření na služkách!“ Slečna Dadla křápla salomovými dveřmi na služkách! Ka zatřásla. Šla do svého růžového pokojíčku a také zde bouchna dveřmi. Anniny oči vyjadřovaly neskonaly údiv.

A pak se již u stavitelkových o ošklivé příhodě se zednickovou ženou nemluvalo.

Milostpani jí přišelí dne, když s Annou vařily oběd, odbyla třemi smutnými větami:

„Vy jste věra viděla, Anna, jakou vděčnost člověk má za všechnu svoji dobrou vůli a pám za to, že je ži-

vi,“ řekla trpce, a bylo viděti, že jí to bolí. „A není vůbec pravda, co ta ženská povídala. Máme-li něco, není to z jejich práce, na té člověk jen prodělává, ale z dodávěk, které pán dostal.“

Události se snad mohly týkati ještě dvě otázky, které paní stavitelová Anně toho dne položila:

„S Dvořáčkou nemluvíte?“

„Ne, milostpani.“

„S Mařenou ze třetího poschodí také ne?“

„Také ne.“

Paní Dvořáková byla domovnice. A Mařena sloučila u vrchních inspektorů. Anna ji znala od vidění. Potkávala ji v domě a několikráte se s ní setkala u pekaře. Byla to taková veselá a rozpustilá holka. U pekaře svazovala děvčatům dohromady zástěry, lehtala je stěblem na krku a nakazila posléze svým smichem všechny. Anna ji vlastně dříve slyšela než viděla. Když ráno uklízela a měla zotviraná okna, tu také Mařena dvě poschodí nad ní uklízela a otvírala okna. Mařka si při práci zpívala. Ne prozpěvovala, ale její „pardáló-vé“, lističek dubový“ a „libeňský most“ vysoko ječely čtyřpatrovou krychli dvora, neboť zpívala své písnicky celému domu a bytš viděti, že by je nejráději zpívala

(Pokračování.)

Soudruh Rykov, lidový komisař, mluví na ruské dělně.

celé Praze. Anna se zastavovala u okna, schovávala se za záclonu a poslouchala. Bylo jí také veselo a na rtech měla úsměv. Učila se dokonce a byla již tak daleko, že dovedla »libeňský most« pobroukávatí spolu. Běžela-li Mařena dolů schody, brala vždy tři stupně najednou a šla-li s někým, pištěly všechny chodby jejím smíchem.

»To je zase ten blázen ze třetího poschodi, ta je, myslím, také ta pravá,« říkávala milostpani, když se Mařena hnala kolem stavitelových dveří.

A paní Dvořáková, domovnice, slyšíc hluk, vyběhala rozlobeně ze své světničky.

»Co je to tu zase za rámus?« Ale když shlédla Mařenu, zmizel s její tváří hněv a jala se láteřiti jen na plano: »Ty potvoro neřádná, sakramentská! Takovou ti tu líznu koštětem!« A skočila za dveře pro pometlo a plácla jím Mařenu po zadnici.

Mařena vykvikla, chytila se za hýždě a vyrazila s chuchtotem z domu na Václavské náměstí. Jednou ráno, když šla Anna nakupovat a zrovna, když za sebou zaklapla dveře předstíne, srazila se s Mařenou.

Ta k ní přistoupila a hezky se usmála:

»A co ty, pěkná blondýno, snarďší pořád doma u baby? Pojď, sbalíme nějaké kluky a vyrazíme si někam!«

Anna se začervenala a sklopila oči.

Mařena se smála.

»Vášeho Míšu ještě nenaši? Ne? Holka, to je frajer! Holka, to je ti správný frajer!«

Anna nevěděla rozpaky kam pohleděti.

»A co říkala tvá baba, když jí tuble Nechlebka tak hezky hrála? ... No, nevíš, kdo to je stará Nechlebová? ... No, ta s tím zelím a pánovými kalhotami! To čubrníš, co? Jo, má milá, my s Dvořandou víme všechno na světě!«

Anně bylo, jako by stála na řeřavém uhlí, a čím více se kamarádka smála, tím více ona červenala.

Mařena, nemohouc se dočkatí odpovědi, sběhla se schodů dolů. Ale na odpočívadle se zastavila a Anně, která ještě stála přimrazená na místě, se smála do obličeje:

»Ty jsi mi, myslím, ještě nějaké moc velké trdlo.« Chcetalta se, až se prohýbala.

Paní stavitelová patrně dobře věděla, proč se Anný ptala, nemluvívali-li s paní Dvořákovou nebo s Mařenou od vrcholích inspektorů.

Nikoli, Anna se nestýkala s nikým a s nikým nemluvívala. »Bože, vy máte krásné vlasy, slečno!« Říkali jí »U Semflok« ve výčepu, kam chodila před večeri pro dva půllitry černého piva, a ona klopila oči, červenajíc se a zarytě mlčíc na všechny otázky. »A, to

ANGLIČANÉ V INDII

(K obrázku na předchozí straně)

Na jímán mislé tohoto čísla hovořeno je o důvodech, z kterých chceme a budeme v Reflektoru všimati si co nejvíce koloniálních zemí a národů slovem i obrazem, vážnou stati i satírou. Indie jako oběť imperialismu anglického jest nejpřednější z těchto koloniálních zemí. Nás satiricky obrázků (podle kresby známého předimáboženského časopisu ruského Bezbožnik), znázorňuje výpně pravě posláni anglických šířitelů civilizace a kultury. Jednu kofalkou a optem,

je ta pyšná! usmíval se na ni sklepniestr v bílém kabátě, když od ní brával sklenice, aby je natočil. A když jí v příjezdě oslovil hoch nadějným: »Kampak, slečno?« srážela hlavu hluboko do ramen a utíkala, až jí kecala z půllitru černá pěna na zástěru. Kromě za náhkup nevycházela z domu. I tak dosti užije toho hřmotičho pražského mlyna a nemí věru o co státi. Pracuje-li člověk od šesti hodin ráno do devíti večer, a nepřispíší-li si, do deseti, je věru rád, položí-li se a spí, až ráno milostpaní křikne do komůrky své zpěvavě: »Anna!« Neboť marně klepati na dveře si milostpaní dávnou již odvykla a někdy ani to: »Anna!« nepomáhá a je potřeba začloumati spící ramenem a dodatí: »Hej, Anna, neslyšíte? Vstávat!«

V neděli odpoledne jí milostpaní půjčovala knížky a Anna čta ráda. »Máte pravdu,« říkala jí paní stavitelová, »alespoň se poučíte o světě a máte to lepší se courat s holkami a přijít někde do neštěstí.« Anna přčetla několik svazků velmi krásných povídek o Husovi, Žižkovi a o husitských válkách a mnoho malých knížek se vzrušujícími příchodami slavných detektivů Sherlocka Holmese, Léona Cliftona a Nicka Karlera. Dovídala se tam věci, o jakých neměla ani zdání a čtla-li dlouho do noci, nemohla pak rozčilením usnout, neboť tehdy se jí znova zjevovali Landru a klempř Kisch, strašliví vrahové služebných dívek. Ale v milostpanově knihovně byla ještě jedna překrásná kniha, docela jiná než tyto, básně to byly a zpívaly o jaru, měsíci nad rybníčkem, břizkách a sladkopolných pocitech v srdci. Nevěděla proč, ale ta knížka v ní budila vzpomínky na mateřidoušku jejích mezi, z níž si pletla věnečky, na houštiny v jejích hájích, právě na ty, v nichž rostly nejkrásnější křemeňáky a hřbtky s narůžovělými hlavičkami, na barák se spravovanou střechou a pět sester. V trafice na Václavském náměstí, kam Anna chodila milostpanovi pro kuba, měli rozkošné pohlednice. Byly na nich holubičky s pomněnkami v zobačku, vypouklé pěkně, aby je bylo možno chmatati, a krásně malované, a jezírka s velkým zapadajícím sluncem a to slunce zářilo jako pravé slunce, neboť bylo ze skutečného, z opravdového zlata. Ty pohlednice si Anna kupovala a přitelkyním z pastvy. To byly svazky ze stavitelovy rodinné knihovny. Ale slečna Dadla měla také knížky. Bůh ví, kde je brala, nové nebyly, byly vypůjčované. Přinášela si každé chvíle nějakou a schovávala ji ve skřini mezi prádlem, aby na ni nepřišla milostpaní. »Nečtěte ty blbiny pro malé děti,« řekla jednou v neděli odpoledne Anně, když jí viděla zabranou do povídek z husitských válek, »já vám půjčím něco lepšího. Ale před mamá ani muk a čist jen, když není doma!« Slečniny knížky byly docela jiné. Bylo v nich mnoho obrázků, představujících elegantní dány a polonahé či docela nahé dámy, a když

drazí kulomety, jiní křesťanstvím upravují cestu kapitalismu, smýšle, kterou vždy znova vrhá na nebohý lid indický znavost anglického impéria, tolikrát již neznavaného anestetickým osvícenými duchy Evropy a Ameriky. Ale první známky konců i tohoto poustvi jsou již viditelné na zemi i na nebi (politickém). Jako z jiných kolonií, přineseme v dalších číslech Reflektora i z Indie postupně obrazové serie o životě lidu domorodého, o krásách země přírodních i výtvarných i o metodách a zločinech imperialistické civilizace, abychom své čtenáře co nejvíce sblížili se světem, jenž čeká na své osvobození skrze sověty.

je Anna po prvé prohlížela, červenala se. Ale když se dala do jich čtení, viděla, že jsou mnohem zajímavější než líčení husitských válek a příběhy slavných detektivů, že jsou skoro tak krásné, jako básně o jaru a střibném měsíci nad rybníkem. Nebudily vzpomínek na domov a nevontely mateřidouškou, hřbtky a natovými ohníčky, ale byly plny neznámých, těžkých vůní, naplňovaly touhou po čemsi, co teprve přijde, po čemsi tak sladce opojném, že se až hlava zatočí a do celého těla se rozlévá pocit, že se chce projítí se po kuchyni, otevřítí okno a hluboce vdechnouti vzduch. V jedné byl krásný obraz: elegantně ustrojený pán držel v náručí dámu. Byl to syn ocelářského krále a ona byla mladička chof jednoho vyžitého věvodý, jak se Anna v knížce dočila. Paní byla jen v košice a krajkových kalhotkách a s levého ramene se jí zvešla stužka, tak že bylo vidětí prs. A pod obrázkem byl napis: »Miluji, miluji tě, sténal Joe a tiskl jí na svá mužná prsa.« Anna se na ten obrázek často a dlouho dívala. A její oči nabývaly teskné měkkého výrazu a utkvávaly v dále. Bude také jí, Annu, někdy někdo tisknouti na mužná prsa a sténati: »Miluji, miluji tě!«

Tak se v ubohé rusé hlavě Annině misly husitské války s ložnicovými dobrodružstvími vrchních deseti tisíců a vražedné příběhy z Whitechapel se sladkobolnými náladami měsíčních nocí. Z toho poznávala, že nejen Praha, ale celý svět jest velmi spleitý a velmi velmi zamuchlaný. Skrčena na stoliče pod spuštěnou elektrickou zárovkou, mezi dřesem na mytí nádobí a kuchyňskou tabulí, snila o svém budoucím království. Nebude to již princ na bílém koni se zlatou čabrakou, který přijíždí z hájů na polní meze a zvedá k sobě do sedla malé pasačky, aby je dovezl do hradu a učinil královnamí, ale bude to syn měděného krále s půl milionu roční renty, nejlepší hráč pola a vítěz v jachtových závodech, elegantní, zajímavě bledý a s pěstěnými rukama. A ten, sedě u volánu šesticylindrového automobilu značky Rolls Roys, pevnou rukou bezpečně ji oddána, vděčná mu bude a bude ho milovat.

On skutečně přišel? Nebyl to tedy sen a on skutečně zazvonil u jejích dveří?

V Anně se zarazil dech, srdce se rozbušilo a pak zase hned na to jako by je byl někdo sevřel do dlaní. Neboť on stál před ní. Ne výplod obrazotvornosti, ale skutečný, jiný, z masa a krve stál na lýkové rohožce před dveřmi předsině. V šedém svrchníku nejnovějšího střihu, v měkkém klobouku, amerických rukavicích a moderních botách. Stál zde mladický, krásný, zajímavě bledý, s modravým stínkem pod očima černýma a hlubokýma. Za ním v ucívém postoji ustřelení dva starší pánové, patrně jeho průvodci.

»Je mamá doma? Jsem Čestmír Rubeš. Vy jste nová služka?«

ZÁVODNÍ NOVINY

Dnešní revoluční hnutí socialistické přenáší těžšíše a východiska svého úsilí do dílen a závodů. V každé dílně, v každém podniku, v každém závodě, kde pracují dělníci za mzdu a představují tudíž předmět vykořisťování, musí zapustiti kořeny soubor obranných pořádků, které prováděny po-

Jeho hlas zazněl pevně a jasně.
Nikdo, prosím, není doma.
odesly do města, zajíkala se Anna.
Bittel pokynul německy oběma pánům a již kráčel sebevědomě předsmírně přímo do svého pokoje. Oba pámové za ním.

Kdyby se vrátila mamá, řekl cestou Anně, aniž na ni pohlédl, řeknete, že jsem přijel.

A zmizel ve svém pokoji.
Bylo to jako zjevení. Jako náhlá záře, vpadlá do šedi stavitelova bytu. Anna stála v předsmírní, hleděla na červený béhoum, po němž kráčel, a zdálo se jí, že se tudý táhne stříbrná světelná nit, která ústí do klíčové dírky jeho pokoje.

V kuchyni čekal na Annu dřes s teplou, masťnou vodou a nádobím. Bylo třeba jíti po práci. Ale té půl, či tři čtvrti hodiny, které byla ještě sama doma, byla roztržitá a neklikrát vyšla do předsmírně, zda se snad práce jen neotevrou dveře pokoje mladého pána a on jí něco neporučí.

Pak cvakl zámeček a přišla slečna Dadla, v ruce plno buličků. Anna jí šla naproti.

Slečno, je tu mladý pán, šeptala.

Jaký mladý pán?

Pan Čestmír.

Slečna jaksi přivřela víčka a podívala se stranou.

Něreka nic a šla do svého pokojíčka.

V několika minutách zde byla milostpaní.

Milostpaní, je tu pan Čestmír, hlásila Anna a její hlas tiše jásal.

Kde? Kde? vyrazila ze sebe milostpaní.

Její oči se rozšířily a celá její zvadlá tvář omládlá. do zkrásnělá dokonce růžovostí, která se jí nahrnula do tváří.

Ve svém pokoji, milostpaní, je tam s nějakými pány, odpovídala radostně Anna.

Paní stavitelová hodila Anně do náručí balíčky a spěchala k synovým dveřím.

Vzala za klikku. Ale bylo zamčeno. Klepala.

Mírku, Mírečku! Otevři! To jsem já, maminka!

Její hlas zněl mladě a byl hlasem milienky.

Dveře se otevřely a paní stavitelová padla na prahu do náručí synovi.

Za chvíli prošla kuchyní slečna. Převlékla se zatím a učesala. Také ona zaklepala u mladého pána:

Hej, Míšo, otevři, ty starý flamendře! volala s veselostí, na níž bylo viděti, že jest strojená.

Ale nezdržela se u bratra děle, než by se s ním mohla pozdraviti. Vyšla z jeho pokoje a odebrala se přímo do milostpánovy pracovny. Telefonovala odtud s otcem.

Dě kuchyně přiletěla mllostpaní. Přiběhla, ona, je již každý pohyb byl pomalý a důstojný, přiběhla jako dívka a byla plna náhlé radosti ze života a pružnosti. Její oči mladistvě zářily.

Anna, vždyť on ještě nejedl, sdělovala důvěrným polohlasem a byla zřejmě velmi rozhořčená nad tím, jak se tak strašná věc mohla vůbec státi. Je od rána na cestě. Ale teď honem, prosím vás, Andulo, honem! Nemůže čekat až na večeri. Koupíte u řezníka tři biftek, z prošťredka a hezky vysoké, u Čadila vezmete krabici humrů, mladý pán je rád. A majonézu. Vezměte si na tři hrníček! A láhev vína, mladý pán pivo nepije, břežte, jak nejrýchleji umíte. Ale prosím vás, honem, honem, jak nejrýchleji umíte.

(Příště dále.)

„Přemýšlení nad převratnými věcmi.“

„Když jsem seděl u stolu, slyšel jsem z okna, jak se vrací do práce. Bylo to jako kdybych byl sám. Všechno bylo jako by mě nebylo. To bylo jako by mě nebylo.“

La Révolution.

„Když jsem seděl u stolu, slyšel jsem z okna, jak se vrací do práce. Bylo to jako kdybych byl sám. Všechno bylo jako by mě nebylo. To bylo jako by mě nebylo.“

„Když jsem seděl u stolu, slyšel jsem z okna, jak se vrací do práce. Bylo to jako kdybych byl sám. Všechno bylo jako by mě nebylo. To bylo jako by mě nebylo.“

„Když jsem seděl u stolu, slyšel jsem z okna, jak se vrací do práce. Bylo to jako kdybych byl sám. Všechno bylo jako by mě nebylo. To bylo jako by mě nebylo.“

vedou k emancipaci dělníků. Protože tato emancipace musí býti dílem dělníků samých, každá dílna, každý závod musí býti k tomuto dílu připravován a musí na

Zeiss beim Blicken durch die Zeiss-Lupe sieht man alle Hand

„Když se díváte skrze Zeissovu lupičku, vidíte všechno.“

Zeiss optische Werke, Jena
Karl Zeiss, Sohn, Jena

Betriebszeitung Nr. 5 Zeiss und Schott

„Když se díváte skrze Zeissovu lupičku, vidíte všechno.“

„Když se díváte skrze Zeissovu lupičku, vidíte všechno.“

„Když se díváte skrze Zeissovu lupičku, vidíte všechno.“

Projev proti drahotě a reakci v Moravské Ostravě v neděli 15. února t. r.

IVAN OLBRACHT/O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

Soudruh Ivan Olbracht, autor tohoto románu, byl v těchto dnech, pro protiválečnou řeč promluvenou dne 27. července na táboru lůdu v Karvině, odsouzen moravsko-ostravským krajským soudem ke doživotnímu těžkému žaláři s jedním postem týdně.

(Pokračování.)

Anna letěla. Když se udýchaná vrátila s nákupy, škvařila doma milostpaní máslo, opékala brambory a krájela cibuli.
 »Tak, tak, Anna. Teď jděte do pokoje mladého pána prostříti! Tři přibory. Pak skočíte těm cizím pánům pro pivo.«

Anně se vzrušením sevřelo srdce. Prostříti do pokoje mladého pána! Do tváří jí vstoupila červeně.

»Ano, milostpaní!« A v každém z těch dvou slov byl posvátný strach a veliká vděčnost.

Šla s tlukoucím srdcem a když brala za kliku vytouženého pokoje, chvěly se jí nohy.

Pokoj byl plný světla a modravého kouře. Mladý pán ležel na otomanu, upíral oči ke stropu a kouřil cigaretu. Na čínské popelnice po jeho boku bylo plno cigaretových nedopalků. Byl oblečen v ka-
 hátek z lehkého černého hedvábí se šňůrami a na vě-
 hou měl trepky. Annina příchodu nevezl vůbec na vě-

domí. U stolu seděl cizí pán a četl si v nějaké knížce. Druhý stál opřen o skříň a prohlížel si Annu.

Prostírala stůl ubrusem a oči upírala na mladého pána. Bože, jak byl krásný! Bože, jakou bledou, smutnou tvář měl! Anna si velmi přála, aby na ni pohlédl, jen na malou chvílenku, tak velice si toho přála, až se tím přáním celá zachvívala. Ale mladý pán upíral oči ke stropu a jeho oči byly černé a teskné a bylo vidět, že se jimi dívá někam daleko a že se jimi dívá na něco velmi krásného a k smrti smutného. Nevěděl, že tu je Anna, nevěděl, že tu jsou cizí páni. Anna pokládala talíře a stříbrné přibory a ubrously a myslila si: »Pohlédne na mne? Ach, jestli jen na mne pohlédne? Ale mladý pán na ni nepohlédl. Pohlížel na ni jen cizinec od skříně a Anna si všimla, že má mračný a sprostý obličej.

Nosila do pokoje jídla a vše bylo jako před tím. Pak tam přišla milostpani.

ne demonstrovat proti válkám a novému světovému vzádnění. Jaka krutá ironie: V demokratické, pacifistické Československé republice tekla v desetiletém výročí světové války krev těch, kteří šli protestovat proti krveprolévání! Opět zbyly nové včelvy a noví soritici!

Sborový soud v Užhorodě nesoudil zaujatě. Je to třeba konstatovat, protože v době dnešního třídního boje je i nepředpojaté dodržování zákonů frukým zjevem. Z 71 obžalovaných musilo být 61 úplně osloboueno, jen 10 obžalovaných bylo odsouzeno podle starého maďarského zákona, rakouského i ruského práva, a „demokratického“ zákona na ochranu republiky. 4 obžalovaní byli odsouzeni k 10 měs. žaláře, 2 k 6 měs. žaláře a 4 k 4 měs. vězení. První čtyři musí zaplatit ještě peněžitou pokutu 600 Kč, druhí dva po 200 Kč. Mramně, odsouzení ztrácejí tedy toho volební právo na tři roky. V Podkarpatské politice a sociálně byly odsouzeny dnešní režim v Podkarpatské Rusi i se svými pražskými projekory.

Přimááme některé obrázky z procesu. Horní obrázky na obou stranách ukazují celkový pohled na Svaljavu, malé ale od Podkarpatskou Rus velmi průmyslové městečko, východně od Užhorodu na řece Latorici. Prostřední obrázky na obou stranách ukazují továrnu na zpracování dřeva, která je svého druhu největší v republice, a parní pilu, patřící též akciové společnosti. Obě továrny zaměstnávají přes 2.000 dělníků. Spodní obrázek na str. 4. ukazuje mliso krveproliti. Pod obnvy prvního kamenného domku, asi uprosředěni, klese jeden ze střešných, poněkud dále byli zavražďeni další dva dělnici. Na obrázku protějším jest skupina obžalovaných po procesu. Chybí ještě 11 dělníků. Dole uprosředěni sedí obhájci a na levo dr. Judkovič, uprosřed dr. Gáli a na pravo dr. Benda.

Pan stavitel se vrátil až večer. O něco dříve než obvyčejně, ale dával na sebe dlouho čekat. Šel přímo do své pracovny. Zdržel se tam minutu a pak zazvonil na Annu.

»Kde je milostpaní?«

»U mladého pána.«

»Kde je slečna?«

»Ve svém pokojíčku, milostpane.«

»Zavolejte mi jí.«

Milostpán byl vážný a úsečný jako vždy.

Slečna Dadla šla k tatínkovi. Pohovořili spolu chvíli. Vyšla, zaklepala na Čestmírový dveře, vyvolala jednoho z Němců a dovedla ho do otcovy pracovny. Pak se vrátila do svého růžového pokojíčku, posadila si před sebe na stůl plyšového medvěda a převazovala mu na krku růžovou stužku, věnujíc té práci jaksi více pozornosti, než si zasloužila. Milostpán rokoval s cizincem dlouho. Když byli hotovi, vyvolal si německý pán onoho druhého do předstí, poradili se o čemsi, pak jeden z nich si oblékl svrchník a odešel, druhý se vrátil do pokoje pana Čestmíra. Na to se v jídelně večerelo; milostpán, milostpaní a slečna. Večere byla zamračená a posupně tichá. Milostpaní byla ještě růžová, snad červenejší než prve, ale jásaového lesku v očích již neměla. Před milostpánem nebylo nikdy možno mítí jásavý lesk v očích.

Po večeri Anna v pokoji mladého pána stlala. Jeho postel a druhé lože upravovala na pobovce. To již byla milostpaní opět zde. Seděla u stolu, ona měla položeny své tlusté ruce na jeho krásných a jemných a hleděla něžně do synových očí. Přerušili právě rozmluvu, ve nich seděl nad knížkou německý pán, hovorou nerozuměl a ničeho si nevšímal. Také jeho si nikdo nevšímal. Anně byl protivný a nemohla pochopiti, co zde vůbec chce, když vidí, že jen překáží.

Pak ještě umyla Anna nádobí a šla spat. Ale nemohla usnouti. Musila myslit na mladého pána. Znova se jí zjevovaly jeho oči, černé, krásné a smutné. Vě-

Kladno hornické a demonstrijící. Na dalších dvou stranách přimááme velkou fotomontáž z hornického Kladna a jeho projevu proti drahotě a persekuci z neděle 15. února. Uprostitřed spojeni jsou dva snímky z náměstí při zabíjení táboru. (Levý pohled zachycen byl při zahajovacím zpěvu Internacionály, při němž davy měly smeknuto, kdežto pohled napravo byl pochyten již při řeči s. Munny, kdy hlavy byly opět pokryty. Uprostitředujeme na toto nedopatření, abychom předšli nebylým domněnkám.) Vpravo dole je pohled na balkon radnice s řečníkem, vlevo dole je dobozna typického penisty hornického soudruha Jos. Brabce z Kladna, který 47 let nepřetržitě fíral a jest nyní 72 léta stár. Snímek pořízen byl před skulpturou na Hornickém domě, představující práci uhlokopovu. Fotomontáž doplňují pohledy z kladenských hutí. (Na pěkných pohlednicích byly vydány a lze je obdržeti u A. Sulcové, obchodnice papírem na Kladně.)

Připravujeme podobné velké fotomontáže ze všech průmyslových měst Československa a žádáme tudíž soudruhy, aby nám podle možnosti zasílali snímky z velkých průmyslových závodů v době práce nebo z politických a hospodářských projevů.

děla, že ho miluje. A že by byla pro něho schopna každé oběti. Mladému pánovi hrozilo nějaké nebezpečí a něco tajemného se zde dalo, čemu Anina rusá hlava nerozuměla. Ale jak pomoci? Vysvobodila by ho, kdyby teď vyšla z komůrky a běžela nahoru schody a železnými dveřmi až na půdu k vikýři a vrhla se odtud na dlažbu nočního dvora? Zmizel by pak smutek z jeho velkých očí a usmál by se na ni mladý pán, až by umírala? Ach, to byly jen nerozumné myšlenky, něčeho zcela jiného měl potřebovat než její smrti. Ale čeho? Jen čeho? Anna o tom marně přemýšlela. A co se to dle vůbec dalo? Kdo byli ti nepřijemní páni? A proč milostpán syna ani nepřivítal? A proč se dnes v ložnici svítilo? Ano: v ložnici se svítilo. Anna za noci několikrát vstala a tichounce pootevřela dveře komůrky.

Vždy se o tom znova přesvědčila. A toto světlo, pronikající klíčovou dírkou a hodivší žlutavou skvrnku na protější stěnu předstíne a tato skvrnka žvouní, a přece nehybná a tichá jako celý dům, byly čimisi nedobrym a zlověstným. Mladý pán potřeboval pomoci. Potřeboval pomoci jako některá z jejich malých nemocných sester, když u nich v baráku svítila přes noc petrolejová lampička a Anna přikládala na rozpalené dětské tělíčko studené obklady. Ale čím by mohla pomoci dnes? Oči mladého pána na ni hleděly smutně a teskně. Také jí bylo smutno a teskno. Neboť ho milovala.

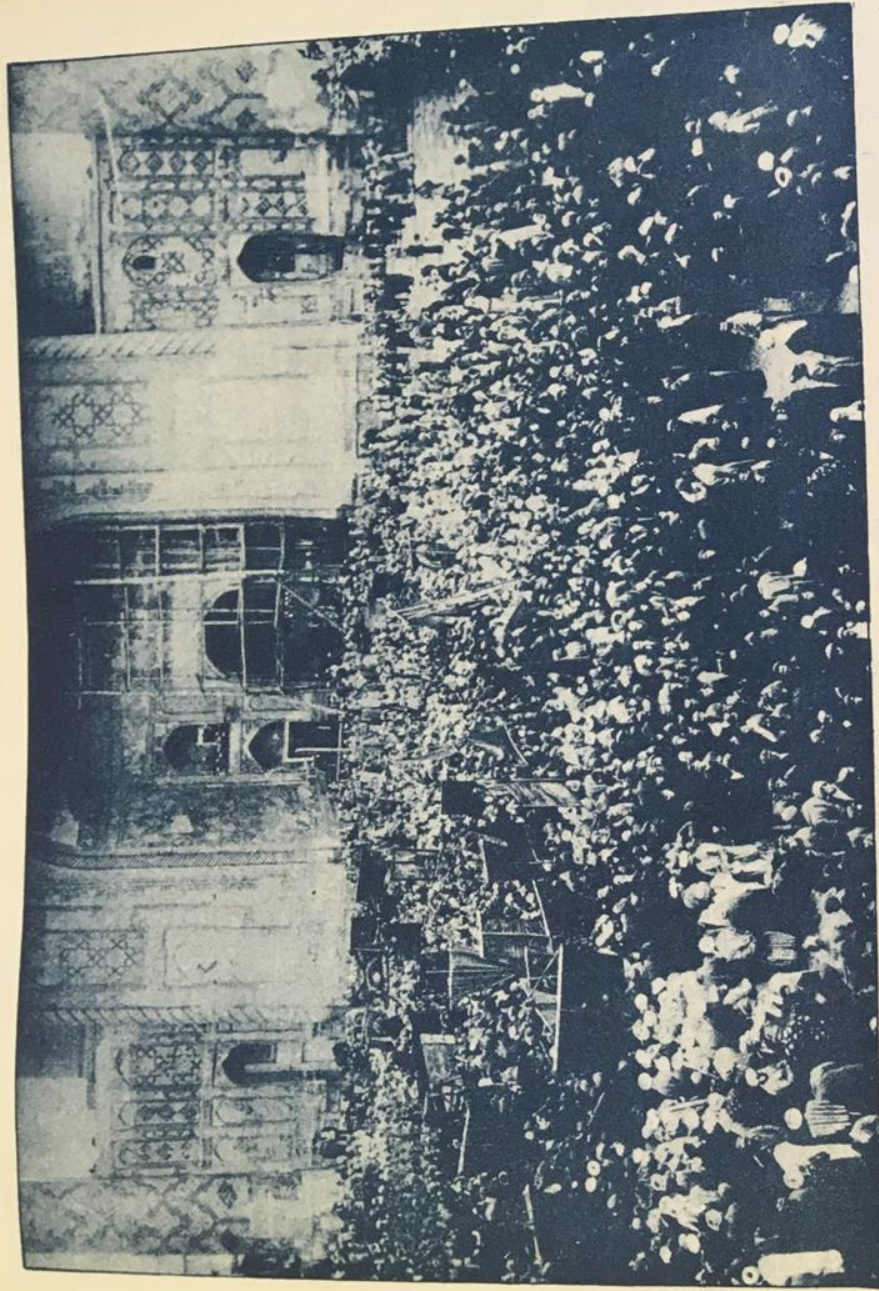
Ráno jí nebylo třeba buditi. Slyšela první zavrznutí dveří a vyskočila z postele. Ale jak to dnes vypadala její milostpaní? Byla bílá a zvadlá a její vyhaslé oči byly červené. Její pohled se Aninu vyhábal.

»Dojdete do Vodičkovy ulice k Bergrovi pro mandlové rohlíčky!« řekla jí a nepodívala se na ni při tom.

Anně bylo milostpaní líto. Proč se na ni nepodívala? Také milostpaní trpěla pro mladého pána, jako pro něho trpěla Anna.

»Šla.

Dole v prujezdě, před domovnickým bytem stála paní Dvořáková a Mařena s nákupní brašnou, Mařena,

Slavnostní prohlášení autonomní sovětské republiky usbecké v Turkestanu

před starodávnou mešitou v Samarkandě. Tato mešita jest jednou z nejkrásnějších staveb moslimských. Slavnost konala se uprostřed prosince m. r.

jak uviděla Annu, hned se k ní připojila. Bylo viděti, že na ni čekala.

»Váš Miša je doma, že?« vpadla rovnou do řeči.

»Ano,« zašeptala Anna.

»Ti dva, to jsou berlínští detektivové, že?«

Anna pokrčila ustrašeně rameny. Detektivové? Vzpomněla si na Leóna Cliftona, Nicka Cartera a Sherlocka Holmesa.

»Toť se rozumí,« řekla Mařena, »že jsou to berlínští detektivové ti dva, co vypadají jako honáci.«

»Detektivové?« šeptala Anna.

»No, Copak ty nevíš, že ho už čtyři měsíce hledají?«

»Ne.«

»Copak ty nevíš, že Miša vyfouk' vašemu starému dvakrát sto tisíc?«

»Ne.«

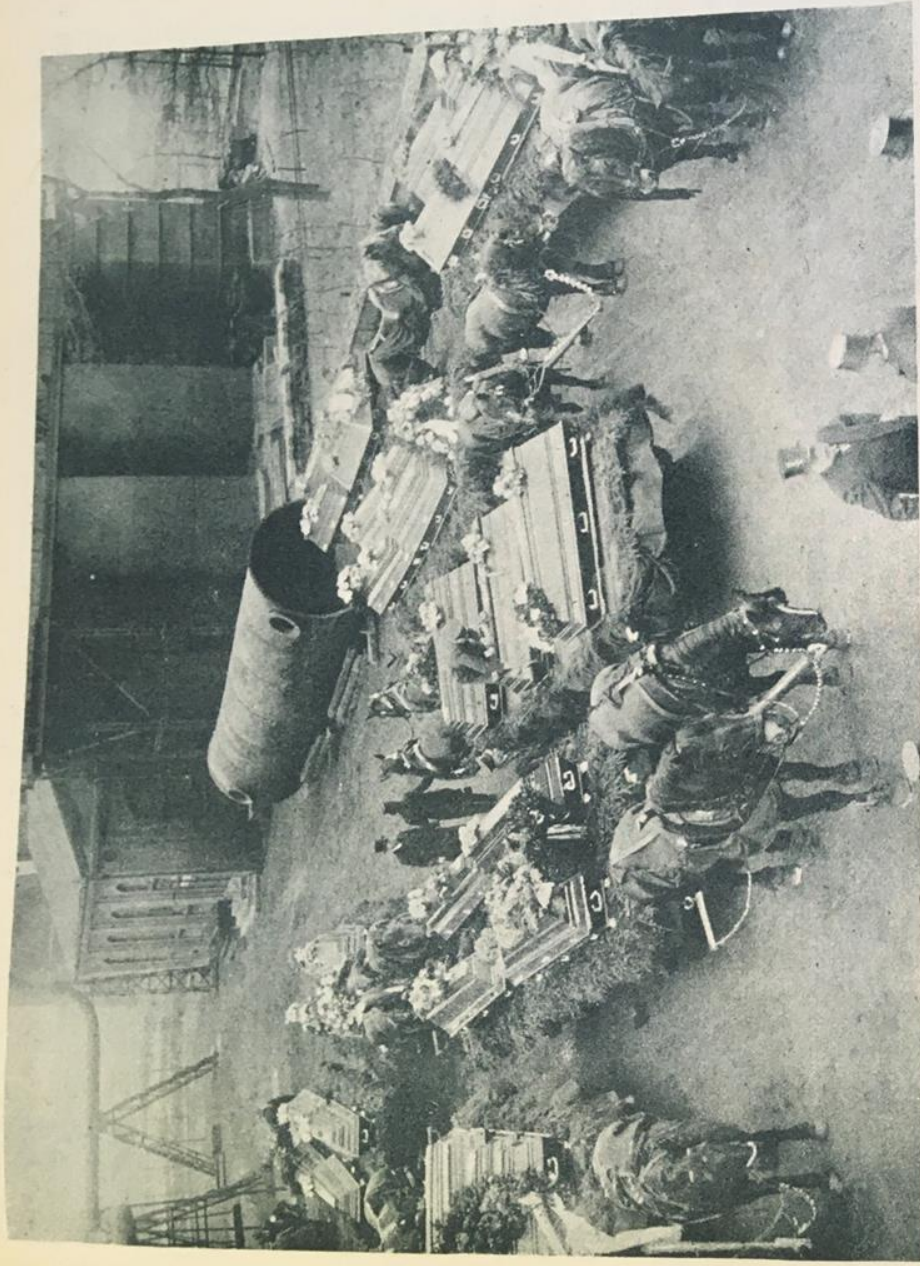
»Fuří!« zahvízdla. »To tak ty vůbec nic nevíš, ty ballčku! A jak to bylo včera u vás?«

Anna vypravovala to málo, co věděla, a Mařena jí přerušovala desítkami otázek. Ještě to a ještě to chtěla vědět, neboť by její pozítek nebyl úplný, kdyby neznala vše do poslední podrobnosti.

»No, jo,« řekla Mařena, »už je to tak.« A dodala

s údivem: »Copak ty opravdu o Rubešových klucích nic nevíš? Celá Praha je zná, noviny o nich psaly, jen ona nic neví! Panečku, to byli dva pardálkové, Mišenka a Ferdáček! Ti uměli rozitáčet Prahu! Miša měl už v šestnácti letech s jednou z Vinohrad-dítě. Ti kluci nebyli tak těžcí, co stáli peněz. Ale Miša je pašák, to je marné. Jednou ode mně dostal na schodech po hubě,« Mařena se smála. »Náš dům patří vaší babě. Stavitel jí jej dal připsati. Dokud mohla, tak si na něj vypůjčovala. Ale pak jí na to stavitel kápl, udtěl strašný brajgl a Mišenka měl po parádě. Ferdáček, ten baráku ještě užil, ve Vídni se s oficíry uflámoval. Tak začal Miša dělat dluhy. Tenkrát byl zrovna zamilován do jedné ruské — kněžny. To víš, člověče, to známe, to je tady v Čechách každá. Čerta starého, ne kněžna, taková flundra omalovaná to byla, očíhla jsem si ji jednou, když spolu vystupovali u Lyonského domu hedvábím z automobilu. To víš, že stála prachy. No, a když už Mišovi nechtěli půjčovat a maminka peníze neměla, tak padělal na tatinkovo jméno za dvě stě tisíc smínek a foukl s kněžnou za hranice. Váš starý to dal soukromému detektivnímu ústavu »Oko« a když zjistili, že si mladý pán s kněžnou brali pasy do Německa, dal pátrati v Berlíně.«

(přítelé dále.)

Ke katastrofě v Dortmundu. Rakve s obětmi jsou na šachtě „Ministr Stein“ v den pohřbu nakládány na vozy

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování.)

Mařena s Annou stály před cukrářským krámem ve Vodičkově ulici.

»To ho zatklí?« ptala se ustrašeně Anna.

»Ale kde,« řekla Mařena. »Copak soukromí detektivové mohou někoho zatýkat? To smí přece jen státní policie.«

»Tak proč s nimi šel?«

»Že mluvíš! Proč s nimi šel! Copak já vím, jak to bylo? Nejspíše jednou ráno, když byl ještě s kněžnou v posteli, k němu přišli a řekli mu: »Mladý pane, ráčejí s námi do Prahy, nebo jinak máme máme rozkaz oznámit policii, že foukli panu otci dvakrátě sto tisíc!« Co měl dělat?«

»A co kněžna?«

»Bože, holka, ty máš starosti!« smála se Mařena. »Nejspíše hrozně brečela, že už má po prachách a že bude musit zase za animírku.«

Anně bušilo srdce:

»A co bude teď, Mařenko?«

»Co mi říkáš Mařenko? Já jsem Máňa. Co bude teď? Jó, má milá,« protahovala Máňa slabicky, »to je moc těžká věc. To víš, že ho zavřít nedají! Ale možná,

že vim akorát, co bude teď.« Máňa ztlumila tajemně hlas a povytáhla do výše obočí: »Miša pojede do Ameriky. To se tak s keřasskými synáčky dělá, když nese-kají dobrotu. Jak ti dva fyzlové od vás dnes nejsou pryč, tak můžeš na to vzít jed, že pojedou do Ameriky. Dovezou ho do Hamburku, koupí mu listek, strčí ho na loď a s pánem bohem, synáčku, pozdravuj tam a bezky se živ sám! Už jo, Ando, už to máš tak!«

Anna stála na chodníku a upírala před sebe oči. Lidé do ní vráželi, ale nepozorovala toho. Tu řekla Máňa:

»To jdeš Mišovi pro cukroví, víd? No, jdi, balíčku, nebo bude stará mlít pantem. Já už také musím. Na zdar! Zitra na tebe počkám.«

Anna koupila mandlové rohlíčky a utíkala domů, co měla dechu. Na Václavském náměstí jí div nepřejel automobil.

Milostpán byl ještě doma a přistrojila mu v jídelně snídani. Pak nesla dva šálky kávy a mandlové rohlíčky do pokoje mladého pána.

Mladý pán byl ještě v posteli. Na židli seděl detektiv. Ne onen čtenář, který zde spal, ten druhý, patrně se

v té době, co byla Anna venku, vysřídali. Mladý pán kouřil cigarety. Byl oblečen v pyjama z pruhovaného hedvábí. A zase se díval tak smutně ke stropu. Anna mu postavila na noční stolek snídaní.

Zablédla se na něho.

Vzpomíná na kněžnu — řekla si a bylo jí ho líto. Proč mu ji nedají, když mají tolik peněz? Jak by to bylo všechno jednoduché a prosté! Ubohý, ubohý mladý pán!

A tu se na ni mladý pán podíval. Pohled jeho velikých očí spočinul vterinu na jejích rúsyých vlasech a odтуда se svezl na její nádra. Co si se mu mihlo na rtech. Co si sotva znatelného, co bylo slaboučkým úsměvem, mávnutím ruky a vzdechnutím zároveň.

Anně se rozbouřilo srdce a do hlavy jí stoupala krev. Cítila, jak jí mladý pán pohladil po vlasech a po hradrech. Usmál se! Ano: usmál se! A Anně se chtělo přiskočiti k němu a sevřítí mu ruku a říci mu: »Ach, mladý pane, řekněte mi, co mám udělati, abyste byl vesel? Ach, řekněte, řekněte, a já udělám vše, co si budete přát!« Ale mladý pán se již zase díval ke stropu a Annino srdce se utišovalo.

A když dávala kávu detektivovi, řekla si: »Ach, ty padouchu jeden!« A myslila si: Jestlipak by to co mohlo, kdybych si teď došla do kuchyně pro černý nůž a vrazila mu jej do krku?«

Jen nerada odcházelá Anna z pokoje a ještě, zavírajíc dveře, se ohlíдела po mladém pánovi. Ale již se na ni nepodíval.

Uklízela. Pan stavitel již odešel, ale — a to bylo divné — ani milostpaní nebyla doma a Anna marně přemýšlela, kam tak časně mohla jíti. Zdvírala okna a slyšela, jak Máňa ve třetím poschodí nad ní ječí: »Listeček dubový...« Když dávala do pořádku salon; zarazila se. Zdálo se jí, že z hostinského pokoje, toho nejdolejšího, slyší jakési podivné zvuky. Otevřela tam dveře a zhroutil se. Na podlaže ležela milostpaní, obličejem k zemi, kývala hlavou, až se vždy čelem dotkla koberece a vyrážela tlumené skřeky, které vycházely jako z hrobu: »Hú... hú...«

Polekaná Anna k ní přiklekla:

»Milostpaní, Ježíš Maria, milostpaní!«

A tu k ní paní stavitelová obrátila ztrhané oči. A její bílá otylost byla ubohá a ošklivá jako u mrtvoly. Její prošedivělé vlasy, rozčuchané a bez lesku vypadaly jako odpaděk z popelníku.

»Jako kámen... jako kámen...« vydechovala ze sebe těžce. »Hú... hú...« a třesla na Annu oči.

»Pro Ježíše Krista, milostpaní, vzpamatujou se jen na chvíličku, než dojdou pro slečnu.«

Tu paní stavitelová jako by pochopila. Zvedla těžce svoji malátnou tloušťku a pomalu se vztýčila.

»Ne... Dádku ne...«

Doklopýtala k šezlongu a těžce, celou tíhou do něho dopadla.

»Jako kámen... vždýť on je jako kámen, Anna...« sténala.

Anna pochopila, že jde o pana stavitele a bylo jí úzko. Stála nad milostpaní a nevěděla si rady.

»Jděte si po své práci, Anna...« šeptala paní stavitelová. »Nestarejte se!... Jste hodná děvče, Anna...« Anna šla.

Toho dopoledne byl ve stavitelově domě neobyčejný ruch. Takový těžký a ponurý, jako před vynášením

mrtvoly z domu, a kdy je každé promluvené slovo nevhodným a zni cizé. Máňa měla asi pravdu. Do bytu byly přineseny dva velké cestovní vaky a detektivové střídavě kamsi odcházelí a odkudsi přicházeli. Milostpaní přecházela jako v mátohách mezi pokojem mladého pána a ostatním bytem a chvílemi se zastavovala v kuchyni, aby dala nějaký rozkaz a mrtvé a spíše jen ze zvyku pozdvihla pokličky na kamnech. Byl na ni smutný pohled. Jako by na něco čekala. Na něco osudného a strážného, co přicházelo, aby jí zalehlo a rozdrtilo. Snad proti tomu mohla bojovat, ale nenapadlo jí, že by mohla. Snad před tím mohla utíkat, ale ne pokoušela se o to. Čekala jen s vyděšeným očima na to, co se krok za krokem blížilo. Odjížděl jí syn, její život, a nebylo nikoho, kdo by jí chtěl pomoci. A její dnešní pobývání v synově pokoji a její pomoc při skládání vaků, to bylo strojení do rakve a loučení se před přibitím víka.

Oběd byl smutný. Pan stavitel obědval se slečnou v jídelně, milostpaní zůstala s mladým pánem a sama jej obsloužila. Detektivové jedli někde mimo dům. Po obědě se milostpaní a slečna strojily a milostpaní přitom plakala slzami již klidnými, které jí velikými proudy stékaly po bílých tvářích. Milostpán seděl v jídelně u neuklizeného ještě stolu, kouřil doutník a tvářil se, že čte noviny. Pak přišel šofér s detektivem pro vaky a milostpaní se synem a slečnou vyšly z pokoje mladého pána. Anna stála v předstíni, aby se naposledy na něho podívala. V očí měla slzy.

U dveří jídelny se milostpaní zastavila.

»Jdi se, Míšenko, rozloučit s tatínkem, jdi, mé dítě!« zaprosila.

Mladý pán váhal.

»Jdi, miláčku! Mrzebo by tě to jednou, že jsi mamince nespínil její poslední přání.«

Tu mladý pán otevřel dveře a řekl s prahu zdvořile a obřadně:

»Poroučím se vám, pane staviteli!«

Z jídelny se odpověď neozvala.

Mladý pán s milostpaní a slečnou odešli. Zaklaply za nimi dveře předstíne a tento zvuk, krátký a tupý, udeřil Annu po srdci.

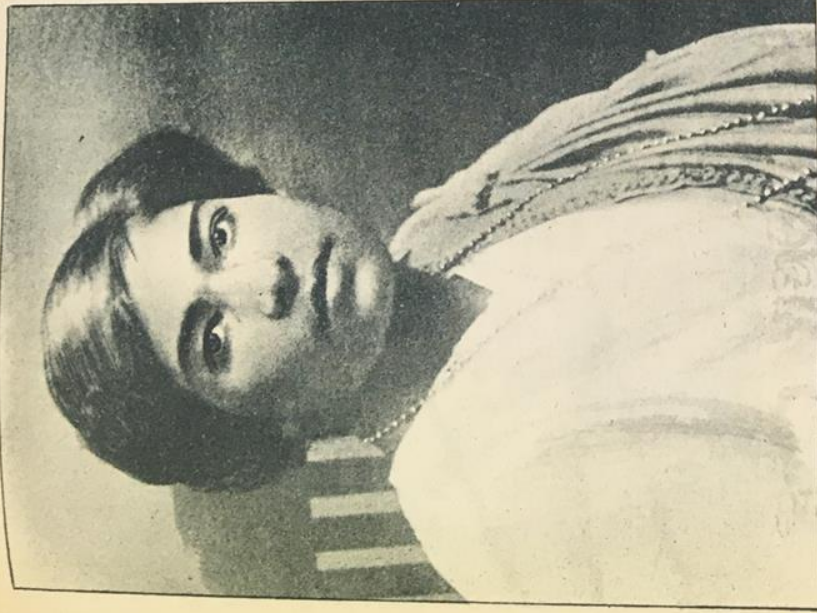
Stála v šeré předstíni, dlouho tak stála. a zdálo se jí, že jest celý svět prázdný a pustý a kromě ní že už nic není. Ticho okolo bylo velké a těžké.

Pak odešla do své komůrky. Klekla u postele, hlavu zabouřila do peřin a hořce plakala.

Neboť mladého pána milovala.

Slyšela kroky odcházejícího milostpána. A slyšela návrat milostpanin a slečnin. Tu rychle vstala, osušila oči, utřela prach s kolenní a běžela po své práci.

Ten a příští den měla dojem domu po pohřbu. Pusto, prázdno a ticho. Nikdo nemluvil, pohledy se sobě vyhýbaly a chodilo se jako by po špičkách, aby žádný drsný zvuk se nepřijemně nedotkl toho, jehož duch tu ještě přebýval. Milostpaní většinou ležela v zradu, v hostinském pokoji na pohovce a slečna nevycházelá ze svého pokojíčku. V poledne bylo přísně dbáno, aby vše bylo na svém místě a pořádné, slánka, ubrousky i přibory, přišla se o tom zvláště přesvědčiti i milostpaní i slečna, a polévka aby byla přinesena na stůl náležitě horká. Neboť, a to cítily všechny, jediný milostpán to byl, který mohl porušiti ticho a věděly, nastane-li výbuch, že bude zlý.

**Pani Poonan Lukose, Indka, lékařka a člen zákonodár-
ného sboru a hlava státních úřadů zdravotních v indickém
státě Travancore. Studovala v Londýně.**

A pak třetího dne přišel ten brozný telegram.

Když jej milostpaní v kuchyni rozevřela a přečetla, zakolébala se dvakrát, dopředu, dozadu, dopředu, dozadu, a padla celou tíhou těla na kuchyňskou podlahu. Anna se slečnou ji donesly do ložnice a sličná telefonovala pro lékaře a pro tatínka.

Mladý pán se zastřelil.

Za dva dny přišel jeho list matce, psaný rukou, která již nežila, list, který nemohl býtí paní stavitelové odevzdán, poněvadž byla těžce nemocna.

Mladý pán se zastřelil v Hamburku, v pokojíku hotelu třetího řádu, v noci, v posteli, ranou do očních důlků v přítomnosti dvou hlídajících ho detektivů. Zemřel se jménem své ruské kněžny a své matky na rtech.

Anna byla plačící pozůstalaou. Slečna nosila smuteční šaty a také milostpán si navlékl na paži a klobouk černou pásku. Ale o Amině žalu nesměl zvědětí nikdo. Když podávala milostpaní broam a spouštěla v ložnici žaluzie, aby světlo nerušilo nemocné, ach, jak se Anně chtělo padnoutí té bílé paní do náručí a plakatí na jejich prsou a volati: »Milostpaní! Ach, drahá milostpaní! Jaké neštěstí nás to potkalo!« Ale paní stavitelová zde ležela s očima mrtvě před sebe upřenýma, nelečná ke všemu a Anny vůbec nepozorovala.

V bytě byla zotavřána okna. Když otevřela Anna dveře salonu, tu branolová sklíčka na lustru jemně

Pani Fahny Wissa boj, přední představitelka ženského hnutí egyptského. — Ženské hnutí emancipační, i když jeho ideologie je často bludná, přispívá třeba bezděčně k rozkladu mšťácké společnosti, ničíc zbytky násilnické rodiny patriarchální.

o sebe ovadila a tise, ticholince se rozezvučela. To se tak projevila duše mladého pána. Anně. Jediné jí.

Když se milostpani trochu pozdravila, odstěhovala svoji postel a toaletní stůlek do hostinského pokoje. v pevném předsevzetí, do ložnice svého muže se již nikdy nevrátiti.

II.

Román a smrt mladého pána sblížily Annu s Máňou od vrchních inspektorů. Neboť Máňa ze třetího poschodí měla mnoho smyslu pro rušné události a čekávala na Annu před bytem paní Dvořákové, aby nezměškala pokračování ani jediného dne.

Máňa byla milá holka a mnoho věděla. Otvírala Anně dveře všech bytů čísla 33 na Václavském náměstí. A otvírala jí dveře do celého světa.

»Váš stavitel, to je ten největší zloděj z celé Prahy,« řekla jí. »Okradl stát při koupi starého válečného materiálu a město při stavbě kanalisace. Má sedm činžáků a na dělníky je pes. Co pak neznáš písničku, kterou si o něm zpívají jeho zedníci?«

A Máňa se dala na dvoře do zpěvu:

»Já jsem stavitel Rubeš,
u mně pracovat budeš
a když nebudeš, pudeš.«

IVAN OLBRACHT/O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE (Pokračování.)

»Máňo, Máníčko, prosím tě... jsou otevřená okna...« zděsila se Anna.

»A co mají ze svých milionů? Hrc, paňáci! Kluci se jim zabíjí a z holek jsou rajdy. Vaše stará chodí a láme rukama: „Jakživa jsem nikomu stěblo přes kříž nepřepožíla...“ Cos to na anne, pane bože, seslal? Jaký pak ložlu...? Jejich peníze to na ně seslaly. Ty jim zakazily děti. Dobře jí to stará Nechlebka řekla. Zalkněte se na vašich prachách, krkouni! Myslíš, že jich někdo lituje?! Víš, kolik lidí už zabil stavitel? A ti měli také mámy a pány, kolik mámi, sedm pokojů a jednu služku! A ty, hledal. Milionáři, sedm pokojů a jednu služku! A ty, osle oslovská, se jí dáš vydírat, dřes od rána do noci a také ještě peres. Co na tobě ušeffi, to posílá do Svýcar deefi, aby si tam s mužičkem pěkně mohli žít v lázních a nemusili nic dělat. Pitomče pilomá! Kromě na koupí nevyšla ještě z domu a čuči v kuchyni i v neděli odpoledne. Copak nevíš, že tě podle zákona anusi putují. Máš dvoje.«

Anna sebou vtřela.

»Co se vrtíš?«
»Když já jsem taková hloupá ještě, Máňo... Já se trochu bojím.«

»Co? ... Bojím... Čeho?«
»No... já se ještě v Praze nevyznám... já nejsem tak zkušená, jako ty... a člověk nikdy neví.«
Anna vypravovala Máně o výstřizích z »Národní Politiky«, o Landrum a Kisovi.

Tu na ni Máňa vykukila své velké hnědé oči:
»Jéžismarja, jéžismarja! Máňa vyjikla, probhula se, až jí bylo vidět černé chmýří vzadu na krku, držela se za tváře a její smích hlaholil dvorem. »Osobo, to mě podrž...! Můj kluk je klempíř, to já si anu dnes řeknu, aby mě také zaletoval!« Máňa se chechtala, až křičela a prolýbala se. »Poslouchej, Ando, ty jsi ale děsná balice!«

»Máňo, Máníčko, pro Krista pána, jsou otevřená okna!«

Když se Máňa do sytosti vysmála, přešel její hlas do vážného a blyskly jí oči:

»Vidíš ji, převítá nestydatého?! Aby mohla lépe vyssávat, namlouvá venkovským holčkám takovéhle hovadiny. Dří, dří, na nic nemysli a zůstaň bezky bibá, a až se zedřeš, tak tě vyhodíme na mráz a čeřpni si hlaudem!«

»Ona to tak nemyslí, hájila Anna svoji milostpani.

»Myslí, nemyslí, ale dělá to tak. Všichni to tak dělají. Její muž také. Jsou stejní. Ona vydírá jednu a on tisíc. To máš pořad fuk!«

To si tenkrát vykládaly s Máňou na dvoře, když šly od chudáka Varhouta.

Varhout bydlil v podzemku ve vlhké světničce, kde už nebylo nic než postel a židle a umíral na souchořiny. Varhout býval histonosem, ale vyhnal ho. Vykrádal za války balíčky s potravinami. Pecny venkovského chleba, másto, tvaroh, uzené maso, jaternice, cukr a čokoládu; bylo toho velmi mnoho, u soudu mu to tehdy všechno vypočetali a uznali za přitěžující okolnost, že to všechno sám pojísti nemohl a že v těžkých dobách

připravil o potraviny lidi, kteří jistě neměli na zbytek. Rozsudek zněl na osmnáct měsíců těžkého žaláře. Varhouta krmili na Pankráci kávoými náhražkami a řídou kou kaši z krmné řepy, ale jeho žena a sedmiměsíční dítě neměly ani toho. To není věcí spravedlnosti. To si sám měl rozmyslet, než sáhl na balíčky. Ale Varhoutová těch osmnáct měsíců přečkala. Přečkala je naději. Když nebylo kde vydělat na chléb a nebylo již také čeho prodati, zabalila večer do šátku dítě, postavila se s ním do stínu lešení na novostavbě na Václavském náměstí a natáhla ruku. A když doma počítala peníze, plakala, kam až to dospěla. Ale naděje zklamaly. Když se muž vrátil, lépe nebylo. A tu jednoho večera, kdy položila Varhoutová dvoleté dítě na stůl, na krček mu ostřím postavila kuchyňský nůž, vzala jej oběma rukama a celou vahou těla nalehla. Pak se oběsila na okenní závěře. Varhout chodil od těch dob světem, jako by každého prosil za odpuštění, že ještě žije. Teď umíral, na souchořiny. Přecházel ještě jizbou, ale bylo viděti, že dlouho již lidi za odpuštění prosit nebude. Paní stavitelová »Musíme mítí milostenství i se zločincem!« řikávala. Paní Dvořáková, domovnice, mu rovněž nosila a Máňa také někdy něco u vrchních inspektorů pro něho ukradla.

»Vidíš?!« pravila tenkrát na dvoře Máňa. »Tomu to dali, jak se patří. Ale na vašeho starého si nepřijdou. Ten dělá po Praze barona.« Máňa mávla rukou. »Ale co: Váš stavitel! Všichni v tomhle našem baráku kra- dou!«

»Ano?« divila se Anna.

»Od přízemku až nahoru.«

»Vaši taky?«

»Hm!...« rozmýšlela se Máňa. »Možná, že jsou ještě ze všech nejlepší. Člověk se v tom vlastně již ani nevyzná, co je zlodějna a co ne. Co pak jsem ti to ještě nevykládala?«

»Ne.«

»No ba! Vždyť jsme se ani neznaly. To máš tak. Náš pán byl u ministerstva financí. Člověče, to byla bída s nouzí, jsem u nich od převratu. Dva kluci jim studujou, holka si musila každé nové punčochy obřezet, ten malý měl jediné botičky s prochozenými podrážkami, mně dávali k večeri půl párku u nemastnou bramborovou kaši a sami neměli někdy ani to. Počkej, dej bacha, abys tomu rozuměla, orvo je to trochu slo- žilé! Tak se podívej: Špiritusáci, víš, ti, co dělají špiritus a všelijaké kořalky, mají spolek na okrádání republiky a berou stát o mnoho set milionů ročně. Na daních a na míře a pak vůbec, nám to jednou s Dvořan- dou vykládal jeden topič.« Máňa se zasmála. »Víš, on topí kofata, proto je topič... Tak počkej! Víš, jeho bratr je sluhou na ministerstvu. Ti špiritusáci posílají vzdýcky na nový rok na ministerstvo účty, je toho strašně moc knih a samé číslice a ty jsou schválně zmuchlány tak, aby se v tom nikdo nevyznal. A také že se v tom nikdo nevyznal. Jen náš pán. Ten samojedný. On byl dříve ve Vídni a tam se to naučil. A šlapal jim, pane, na prsty. A špiritusáci musili sypat každý rok moc set milionů. Tak zkoušeli, jestli by se redal pod-

Agitační schůze v Samarkandu
Samarkand je dnes hlavní město autonomní republiky uzbekistanské v SSSR.

mazat. Víš, zatím jen zkoušeli. Osobo, na jeho svátek ti mu poslali koš od Lipperta, jakživa jsem to neviděla, člověče, přitáhli to dva posluhové, francouzská huštíčka a kuřata, čejčí vejce, kaviár, losos, humr, paštiky, šampanšské, likéry, ananasy, cukroví, to stálo alespoň pět tisíc. Ale náš starý je čímon. Nic! Nevzal to. Vrátil jim to. Naše stará s ním za to tři dny nemluvíla. Tak víš, co udělali? Poslali k němu tajemníka toho spolku. Ze prý tak a onak, že budou rozšiřovat svůj obchod, že hlídají lidi, kteří tomu rozumějí, jestli by se jako nedal k nim, že by mu platili desetkrát více než má v ministerstvu. Aha! Co by nešel? No ne? Teď jim bude pomáhat okrádat republiku on, protože zná z Vídně figle, o kterých ani oni nevědí a špirtusáci na něm ještě vydělají. Ale nemysli, že šel hned! Dva dny se na to rozmýšlel. Člověče drabá, jako dnes ho vidím. Chodil po pokoji v bačkarách, z té levé mu lezl palec v rezavé punčošce, a to pořád z kouta do kouta, a na malíku má takový dlouhý nehet a tím se v jednom kuse drbal ve vlasech. A staré se nezminil ani slovem. Až pak, když již to bylo všechno v troubě. Já jsem šla zrovna prostírat. On se u kanape usmíval a ona ti stála u stolu jako solný sloup, oči na vrch hlavy. A najednou se ti jí nahrnula do tváří krev a skočila ti k němu a okolo krku a začala ho hubičkovat a obličala mu celou hlavu jako mopslík. A pak se samou radostí rozplakala, až to s ní házelo. Hochovi hned koupili kopaci míč, sléčince tři páry hedvábných punčoch a lakové střevíce a mně dali na šaty, však je znáš. Prý: »Byla jste s námi, když nám bylo zle, ať vám je také dobře, když nám je dobře!« To měla naše stará takovou radost, že její pán postoupil mezi zloděje... No, jo! Co troubiš? Mtuúú! To mrkáš

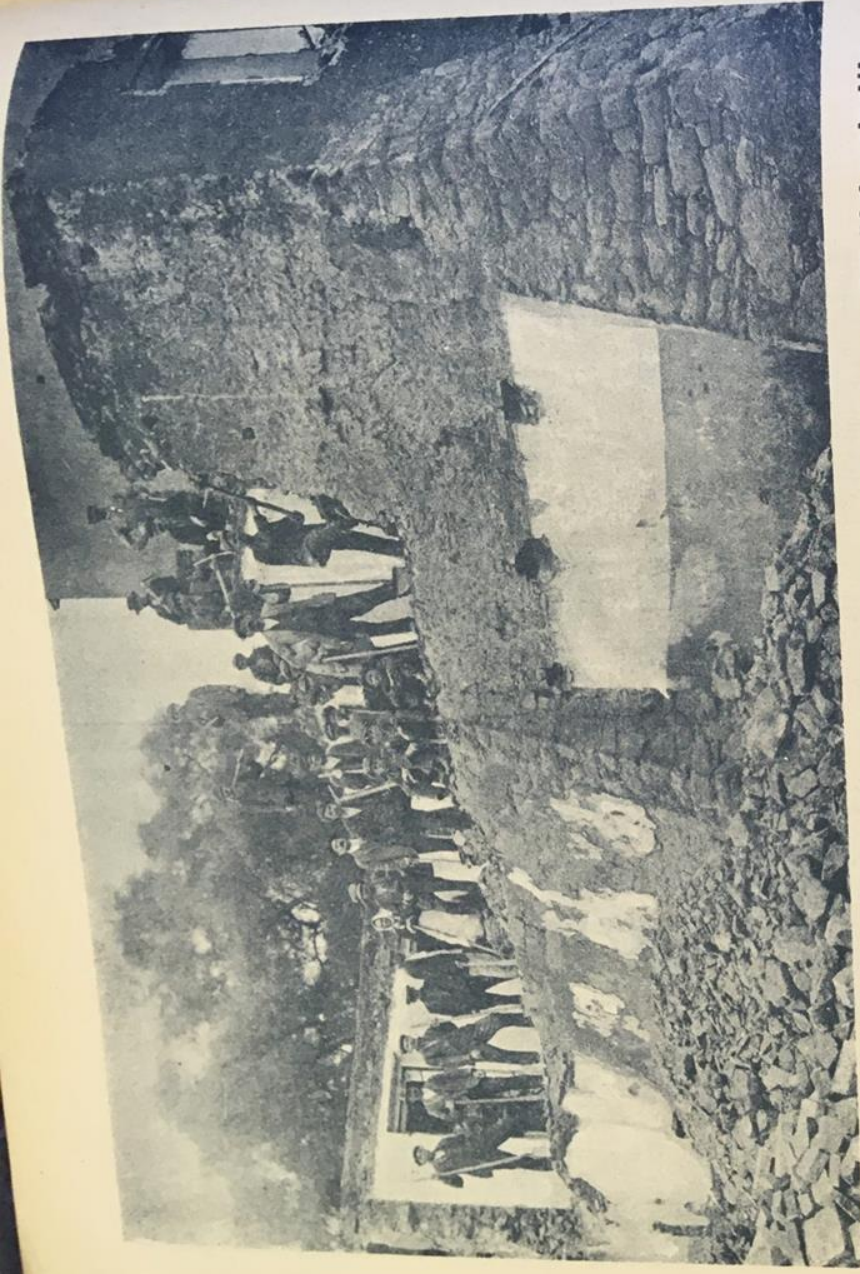
na drát, balíčku, co...? To máš, jak ten starý zloděj povídal tuhle soudcem: »On, páni, člověček, který nekrade, do smrti nic nemá!« A není to pravda? Myslíš, že Feldštajnovi z druhého patra nekradou? Keťas! Před válkou měli v nějakých Prkenicích u Mělníka krámek a když se tam náhodou sešli čtyři lidi, tak tam byl takový nářtek, že se židovka nemohla prolačit k sudu s herynký. Teď, když jede do německého divadla, má na sobě půl libry brilantů a bez autáku neďá ránu! A v mezaninu v pojišťovně nekradou? A dole u Domalipů nekradou? Zeptej se Dvořandý, co dělají v noci s knihami! Celý ten náš barák, od shora dolů, jak jej máš, je jedna zlodějna. Toť se rozumí, že to nejde, aby se vykrádaly balíčky! Jakpak k tomu přišli ti chudáci, co čekali z venkova na bochník chleba a na kousek uzeného a nedostali nic?! Ale když vybírali Varhoutu, proč to nesebrali na jednu záprěž od třetího poschodí až do suterénu? Tady nekrade jen pan profesor z druhého dvora a to také jenom proto, že je to takový nemrccouch umrněná, který se celý rok babrá v muřích nožičkách. A myslíš, že to profesorku dost nemrzí, že to neumí a že jí utíkají holky? Není to prevítský svět? Myslíš, že bolševici nemají pravdu?«

Ale krychle dvora se náhle ostře rozkřičela a bylo to, jako když se řítí plechové nádoby s police.

»Anna! Dlouho-li se tam hodláte bavit?«
Okno prvního poschodí bylo otevřeno a rámovalo

mohtné poprsí paní stavitelové.
Anně se nahrnula krev do tváří, odskočila rázcem od

Máni a utíkala domů.
»No, no, přetrhni se, pitomče!« volala za ní Máňa.
Paní stavitelová se v kuchyni zle mračila.

Soudruzi rakovníčtí bourají starý obecní dům, aby si tímto způsobem opatřili část materiálu na Dělnický dům

»Mařena od vrchních inspektorů, to je zrovna ta pravá pro vás!« řekla. A pohrozila prstem: »Jen si dejte pozor, Anna!«

Ale odpovedne přísti nečle si Anna přece jen do-
dala srdce požádati milostpani o dovolení vycházky.
Odhodlávala se k tomu celou sobotu a celé nedělní do-
poledne a za ty dva dny bylo potřeba, aby na ni Máňa
vykřikla mnoho osklivých sloviček, než nabyla odvahu
řici:

»Milostpani, prosím vás, směla bych dnes odpo-
ledne ven?«

Paní stavitelová se na ni podívala:

»Aha, již to začíná!« řekla nepřivítivě. »Jděte si,
s pánem bohem!« A zase zahrozila: »No, jen si dejte,
Andulo, pozor!«

Toto odpovedne si obě děvčata vyšla. Máňa si Andu
pěkně vystrojila. Vzala si ji nahoru do svého pokojíčku,
půjčila jí své nové šaty z bíle a černě kostičkované ba-
vlny a na hlavu jí tak dlouho odborně posazovala starý
slaměný klobouček s modrou rúží, až sedl docela zna-
menitě. Sama si vzala růžové šaty s bleděmodrou nápr-
senkou a kostkovanou čepici. Oběma to velmi slušelo
a Anna se nemohla dosti vynadivati do malého zrc-
adélka na stěně. Měla slavnostní pocit. Mydlíme-li si
krk, noby až nad kolena a paže tak pečlivě, jako dnes
odpoledne Anna, a máme-li kromě toho sněhobílě
prádlo a překrásné šaty, nemůžeme nemítí dojmů boží-
hodového dopoledne před zpívanou mší.

»Tak, a teď se půjdeme pyšnit na Příkopy!« řekla
Máňa, když byly hotovy.

S Máňou byla radost chodit po ulici. Bylo hezké od-
poledne, půl Prahy bylo u Vltavy nebo v krčském lese
a na ulicích méně lidí než obvykle, ale nebezpečí bylo
přece více než dosti, aby byla uváděla Annu v neklid,
kdyby byla sama. Ale Máňa ji vedla mezi elektrickými
vozy a automobily tak bezpečně a hladce, jako by cho-
dily po měkkých meztích. Něčeho a nikoho se nebála.

Dole na Václavském náměstí jim zastoupil cestu ku-
čeravý, prostovlasý mladík s vlající vázankou a roz-
přáhl proti nim náruč.

»Kampak, panenky krasavice? Kampak zlatá a
ebenová?«

Máňa na něho napřáhla dlaň:

»Odprejskneš, frajere fórová?! Nebo ti tu tak nahnu
hangár!«

Anna se velice polekala. Ale Máňa to řekla tak klid-
ně, beze zlosti a s tak dokonalou pepickou vážností, že
se dal mladík do hlučného smíchu. Máňa se rozchi-
chtala také. Ale v tom již srazila hlavu do lopatek a
táhnouc Annu za ruku, utíkala odtud. Smála se ještě za
rohem a smíchem nakazila Annu.

Dívky si na Národní třídě a na Příkopech velmi
dokonale prohlédly výklady obchodů s hedvábím, v Ce-
letné ulici kožíšiny a klobouky a na Staroměstském ná-
městí sochu Husovu.

»Vidíš, tady ti, sakramentší flandáci upálili mistra
Jana Husa!« vysvětlovala Máňa. Nebylo to sice histo-
ricky zcela bezvadné, ale k povšechné životní orientaci
to konečně stačí.

(přístě dále.)

Proletářské děti na slavnosti

IVAN OLBRACHT \ O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Jestě se pobavily výkladní skříní hračkářského krámu, nácež následoval před jinou odborný výklad o zapínání sponek, pásků a knoflíčků šněrovaček a dámského prádla. A pak, když už se smrákalo, daly se do Hyberské ulice k Lidovému domu, neboť tam pořádalo sdružení »Karel Marx« akademii a tam čekal na Máňu její klempíř.

»To jsou bolševici, dej pozor, at tě nekousnou!« prohodila Máňa.

Anna se podívala jen málo, poněvadž to pokládala za žert. Bolševiků se žertem nadávalo roztláhlým dělem a o těch pravých čla Anna několikrát v »Národní Politice«. Zabíli nešťastného ruského císaře, vraždili a louplí, a kdo se jim nelíbil, postavili ho ke zdi a zastřelili. Ale zase to nebyli jen tak obyčejní koupečníci, bylo tu něco, čemu Anna nerozuměla a co jí činilo tajemnými a zajímavými. Když chodila ráno pro housky, potkávala někdy na chodníku zamračeného pána, vždy černě ustrojeného, s černýma očima a smolně černým plouvsem. »To je bolševik,« myslívala si, »a tak asi vypadají všichni.« Teď si na něho vzpomněla a dechlo na ni cosi z nálady noci, ztrávené s výstřížky z »Národní Politiky«.

»Ale to žertuješ s těmi bolševiky, viď?«

»Nebud hloupá! Jsou to lidé jako my. A mnohem lepší, než naši páni!« Máňa to řekla vážně, nesmála se při tom. A právě to zvýšilo Annin neklid a bylo jí jako u doupčte, kam byla vedena a před ní už neměla odvahy couvnouti.

Ale věru: Zahradní sál Lidového domu se stěnou z okenních tabulek byl vším možným spíše, než brlohem, kde by se olupovali lidé a podřezávala služebná děvčata. Za kulatými stoly s červenými ubrusy seděli rameno na rameni lidé blízkých jí tváří a šatů, plno plničko, a mezi nimi bylo mnoho dívek, jako byly ony dvě. Bylo zde mnohem útulněji než v restauracích s bílými ubrusy a umělými květinami na stolech, kam bylo z ulice možno nahlédnouti velikými tabulemi, v těch nepřívětivě poloprázdných místnostech, kde každý host seděl zvlášť a celým svým chováním rozkazoval, že si nepřeje být nikým obtěžován. Zde bylo teplo a rušno. A ke všemu jim přišel hned ke dveřím naproti Máňin klempíř a v tom nebylo také nic bolševického, ale byl to hoch s kudrnatou plavou hlavou, usměvavý a zubatý.

»Nazdárek, Máňičko! Práci čest, soudružko!« Podával jim ruce.

»To je Anička od Rubců, cos mi o ní povídala, viď?«

»No, ba, to je náš malý balíček!« A Máňa popleskala Annu po zádech.

Bohous, klempíř, jim opatřil dvě židle u kulatého stolu, prostřeného červeně strakatým ubrusem a ony zasedly do společnosti dělníků a dělnic, za půllitry piva bez pěny, zelenavé lahve sodovky a plné popelníčky.

V sále bylo malé ochotnické jeviště a na něm vystupovali příjemní hoši a děvčata, samotní i ve spo-

rech, přednášeli básně a zpívali písně. Pod jevištěm hrála tamburašská hudba.

Hudba a zpěv se Anně líbily, ale básním rozuměla jen málo. Básním jest vůbec těžko rozumět a tyhle byly zcela jiné, než ony o lásce a měsíčních nocích. Mluvíly o dělnících a boji a opakovala se tam slova, kterých před tím nikdy neslychala.

Vedle Anny seděl mladý kovodělník. Když přestala hrát hudba a sátek zatleskal, obrátil se k ní:

»Ty jsi mezi námi po prvé, soudružko, víd? Jak se ti to líbí u nás?«

Slovo »soudružko« a oslovení »ty« uvedlo Annu do rozpaktu a začervenala se. Máňa počtovala Annu pod stolem, chichotala se, a — to již bylo osudem Mániným — nakazila celé okolí, že se usmívalo všechno, ať už kdo věděl, čemu se Máňa směje, nebo ne. Ale Máňa byla hodná holka a pomohla Anně. Řekla mladému dělníkovi, odkud Anna je, že je v Praze teprve nedávno, že slouží u Rubešů, že má pamí prevíta, který jí nechce nikam pustit, takže si Máňa umínila vyvéstí ji někam. A již byli v hovoru. Annin společník znal Pelhřimov, byl tam jednoukrát na odborové schůzi, prošel také Anninou vesnicí a dosti možná, že se pamatuje i na jejich domek, jak mu Anna jeho polohu líčila. A stavitele Rubeše zná až příliš dobře. Jest to jeden z nejnesvědomitějších vykořisťovatelů celé Prahy. Slovo »vykořisťovatel« slyšela Anna po prvé, ale líbilo se jí a zdálo se jí zajímavým.

Anně bylo blaže. Všichni lidé kolem ní jí byli blízcí, zdálo se jí, že se s nimi již někde setkala a hovořila, jen zapomněla, kde to bylo, a plný sál jí připomínal posvícení či pouť, jenže na vesnici, která byla mnohem, mnohem větší než ta jejich. Mladý kovodělník vyprávěl o Rubešovi a o poslední stáve stavebních dělníků. Vedle nich seděla Máňa a polozavřenou ruku měla položenou na červeném ubrusu mezi pívními tácky a sklenicemi. Bohoušova pěst byla tak mužně mohutná, že se v ní Mánina ruka celá ztrácela. Oba na sebe hleděli a usmívali se. Tamburaši hráli veselou píseň do pochodu.

»To je marsejeza, francouzská revoluční píseň,« vysvětloval Annin společník.

»Ano?« podívala se Anna a spočinula na vteřinu pohledem na jeho očích. Ale ta vteřina stačila, aby poznala, že jsou modré a bezké.

Annin společník se jmenoval Toník. Oslovil ho tak Klempř Bohouš.

Ale v zahradním sálku byl přece někdo, kdo Anně připomínal zamračeného černého pána, kterého ráno potkávala na chodníku. Seděl u vedlejšího stolu. Měl také smolně černé vlasy a vousy a přes celou tvář jizvu, která mu rozdělovala knír, dělic jeho pravou polovinu ve dvě bílou pěšinkou. Teď právě šel kolem něho starší dělník a položil mu ze zadu na rameno ruku.

»Nu, jak se ti u nás líbí?« zeptal se ho.

»Co se mně má na těch vašich serepetičkách líbit?« odpovídal černý muž bez úsměvu. »Myslíte, že porazíte buržoazii básničkami?«

Anně se tato odpověď velmi nelíbila.

Na jevišti právě vystoupili chlapeč a děvčata a pronesli první výrazné slabiky sborové básně. Toník měl tak příležitost naklonit se k ní a říci:

»To je velmi zajímavý soudruh. Nedávno se vrátil z Ruska. Bojoval v rudé armádě. Až se zase sejdem, budu ti o něm vypravovat.«

A Anna opět pohlédla do Toníkových očí a odpovídala:

»Ano?«

Nakonec zahrála tamburašská kapela Internaciounála. Všichni vstali a kdo uměl, zpíval spolu. Také Anna vstala. Nepostřehovala slov a neprobíhal jí pochtí nadšení, jako když jí slychávala později, ale již tehdy věděla, že tato nosá píseň znamená něco velkého a slavného.

Toník a Bohouš vyprovodili děvčata před dům na Václavské náměstí. Po cestě se Máňa mnoho smála a její smích se třásl mezi světlými a barevnými rdkami mamí noční ulice. V sešeteřím výkleuku domovních vrat si vypůjčila od Anny kapesník, spojila jej se svým uzlíkem a zavázala si jím nad koleno sukni.

»Hrc, paňáci!« zvolala dříve, než pochopili, co to dělá a již stála na rukou, třepetajíc ve vzduchu nohama.

A pak se řehala a všichni se smáli s ní.

Když si Anna s Toníkem podala na rozloučenou ruce a když se obě stiskly, ta její, rozpraskaná od prádla a jeho, tvrdá od železa, projel Anně tělem sladký pocit. Toníkovo »soudružko« na dobrou noc znělo jasně a přátelsky a Anně bylo milé, nestyděla se již a nečervenala se.

Byl to krásný den a Anna na něj mnoho vzpomínala.

Od těch dob vidala Toníka častěji. Velice se začervenala, když běžíc se dvěma pállitry průjezdem, po prvé ho spatřila přecházejí před domem, ale dala se jim ráda doprovodit k Semflokům a zpět dvorem až ke schodům. Po druhé s nim již chvíli postála, až milostpaní nahore vrhla nedůvěřivý pohled na zplihlou pčnu, po třetí sešla po večeri již na deset minut dolů a pak, klopíc oči, požádala milostpaní, aby směla večer chodit ven.

»Aha,« řekla milostpaní, »to vám již někdo řekl, že na to máte právo! Vaše právo vám nikdo nechce upírat, ale já pozoruju již delší dobu, že se s vámi něco děje. No, jen si dejte dobrý pozor! Dříve jste byla jiná. A něco vám řeknu, milá Anna: Právo vám nikdo nebere, ale budete-li vy dělat jenom co musíte, budu já také dělat jenom co musím.«

Když milostpaní odešla z kuchyně a přikrýpla za sebou dveře, ne přišli, ale přece více než obyčejně, objevila se slečna Dadla. Trilkovala, kroutila se před kuchyňským zrcátkem a čechrala si na spáncích vlasy.

»I, jen si ho namluňte, Andulo, až se vdáme, bude po lekraci. Mamá je ještě z té staré školy, co pořád seděla doma a vyšívaly dědečkům šle a zouváky.«

Anna, ku podivu, milostpanina zlá slova ani přišli nemrzela, bylo to výkupné, a znala již z dětství dobře, že nic není na světě zadarmo. A tohle bylo věru levné, neboť dole čekal Toník. A ona ho počínala mít ráda.

Bylo léto, večery dlouhé a Toník s Annou vyjížděli elektrickou drahou na Žižkov, na svah Vítkova k invatidovně, nebo k Židovským pecím. Židovské pece, toť Královská obora a Kinského zahrada žižkovských proletářů a jejich Nizza a Opatie a Sevensingen a jejich hotel Garni. Ach, ano, tato písčítá pláň na periferii města s trochou bezbarvé a ušlapané trávy vypadá jako šeredně olezlá hlava, a přece se pod palmami Capri a olivami Brionů nikdy nemilovalo žhavěji než zde.

Je tu mnoho dolíků, velkých a malých, o nichž nikdo nedovede říci, zda vznikly lidskýma rukama, či jsou-li zde od přírody a povahuje se tu mnoho děravých hrneců a umývádel a mnoho stavebního rumu. Neboť nezdružitelný útok města postupuje obchvatným pohybem až sem, ono obklopilo Židovské pece již ze dvou stran a první pionyři jeho domů se probíli až na samou planinu. Brzy bude po ní. Ale teď se nad Židovskými pecemi klene ještě široká obloba, a špinavý oblak, který se vznášá nad Prahou, se posud nesmíší s její čistou modří. Sem, do vyprahlé trávy se usazují za teplých odpolední předměstské ženy, povolující knoflíky u krku a široce rozloženými koleny větrající sukně, pletou punčochy a dávají pozor na malé děti, aby nestrály do úst barevných střepů od lahví. Zde ve dne mládež hraje kopanou a cvrnká na čaru, zde v noci zloději zahrabávají svůj lup. Tady se večer objímají žizkovští milenci. A tehdy se mění pískové došky v sladké hotelové pokojíčky. Jsou blízko sebe, ale z jednoho do druhého viděti není a žárovkovým stro- pem hotelu jest hvězdná obloba. Po práci v továrnách, když stojí v žizkovských ulicích před prahey nájem- ných domů starí dělníci bez kabátů a s dýmkyami v ú- stech, pozorují mladé dvojice, spěchající k Židovským pecím. Děvčata mají vyzehlelé kartounové šaty a hoši se právě umyla a vzali si čisté límeček. Tu starí děl- níci vyjmají dýmky z úst, usmívají se dávnou vzpo- mínkou a říkají: »No, jo, vede ji na popravu!« V noci obchází židovské pece policie a svítil elektrickými svi- tličkami milencům do tváří.

Sem také chodívala Anna s Toníkem. A když se stulili v dolíku a držice se za ruce, mnoho si vypra- vovali a mnoho mlčeli, nebyly Židovské pece o nic méně půvabné než dámské budoáry a pobřežní háje z knížek slětny Dady Rubesové.

Zde Toník Annu po prvé políbil. Pevným, dlouhým políbením. A když ucítila jeho rty, první mužská ústa, která jí líbala, zatočila se jí hlava a Anna se přitiskla k milenci, přivinula se k němu celá a zachvěla se. „Miluji, miluji tě, stěnal Joe a tiskl ji na svá mužná prsa,“ blesko jí hlavou. Ne, Toník nestěnal, nepro- mluvil slova, zastěnalá však slabounce Anna: »Toníčku!«

Zde si vypravovali o svých životech. A to bylo velmi krásné. Bylo to, jako když tužé melodii si po- dává viola s cellem a hoboje s lesním rohem. Či bylo to spíše jako když dvě děti si házejí míčem; teď do obou, teď do pravé, teď do levé, a míč lítá, teď tleskní a chytejí a teď klekní!

Toník vypravoval o svém dětství. O polozbořeném baráku na Pohofelci, v němž se věčně hádaly čtyři rodiny s mnoha dětmi a který zapáchal nastávanou kaší, stokou a pomýjemi. O svém otci, tkalci Perutov- vých lidomoren, kterého bylo vídati jen večer a v ne- děli, o čtyřicetiletém starci s oděvem i plícemi pokry- tímí chlupatou vrstvou baviněného prachu, věčně se vrásčícím z polykaného hněvu nad sračkami ze mzdy a z úzkosti před nezaměstnaností. O svých dvou ma- lých bratřech, z nichž jeden zemřel na krlice a druhý se vyučil pekařině a teď je kdesi v Belgii a o sestře, která již od desíti let pomáhala matce posluhovat v měšťanských rodinách, neboť ubohá maminka nebyla jen maminkou, ale posluhovačkou, pradelnou, látač- kou pvtlů, myčkou schodů a záchodů a vším, co ský-

talo naději, že možno za den vydělati dva desetiuky. Ale což to nebyly Anniny vzpomínky a nepodíval jí je jen Toník? Také jejich barák byl na spadnutí a bylo-li na něm co jiného, tedy to byla jen plechová tabulka, kterou byla spravena jedna díra ve stěše, reklama kolínské tovarny na kávové náhražky, la- buška s bílou holubičí, která nesla v zobáku za pro- vázék balíček cikorky a tvářila se, jako by každé chvilce chtěla se střechy uletěti. Annin táinek byl trochu barátník, trochu zedník a trochu zemědě- lský dělník a věčná starost, jak sežene píci pro krávy a 30 korun na úroky na barák z něho učinily ochlastu a tyрана rodiny. A Annina maminka se nedřela o nic méně než Toníkova. Také Anna měla pět sester a ale- spoň jedna z nich měla vždy boláky na hlavě nebo uji- mání a Anna ty malé tabala v pytlí na zádech na pastvu a ty, co již chodily do školy, byly u sedláků husopaskami, sběračkami hrstí za ženy a česáčkami ovoce, vše za krajíc chleba s tvarohem a tři haléře za hodinu.

Když chodíval Toník ráno do školy, stavoval se u novostavbě, neboť tam nalézal zaměstnavatele, kteří byli ochotni zaplatiti jeho práci. Pomáhal kočím sklá- datí cibly a stával se na hodinu či půl druhé vykořisťo- vancem vykořisťovaných, neboť oni dostávali za sto dvanáct haléřů a jemu platili jen tři. Vydělávali-li člo- věk na stavbě, nemůže přicházeti do školy včas a má ovšem na kalhotách a bosých nohou vrstvy cihlového prachu a hlupák učitel, který nemá zdání, jaká je to radost vydělati peníze a jak proklaté voní flák krvavé tlačanky se špekem, když se nese k zubům, pak řže rákoskou a nechává státi na hambě. To by dohrálo i nejmírnějšího hochu a také by se za to mstil bohatým klukům a pohlavkoval by ty ukřourané mazánky s krátkými kalhotkami, kteří si nosí do školy housku se šunkou, a také by pak měl trojku z mravů. Učitelé jsou vůbec jen k tomu na světě, aby týrali pořádné chlapce, kteří se hned tak něčeho neleknu a nenata- hujou při každé ráně kamenem moldánky, a Toník si z nich zamiloval jen jednoho jediného; toho, který byl v všechny stejné zlý. A právě s tím zlým, před kte- rým ti panští ukřouranečkové ucrvnkávali strachy do kalhot, měl jednou veselou příhodu. Dělal tenkrát s Lojzou Pólovým a Edou Vránovým tři krále. Měli pod kabáty koruny a sbalené maminciny košile a Toník mimo to na provázku květník a opálenou zátku, aby se mohl načernit. Až v průjezdě domu, kde hodlali zpívat, a tam se pak bylo také třeba odstrojit a slinami se trochu umýti, protože je na ulici honili policajti. Tak obcházel poschodí, stiskávali elektrické zvony, zpívali tříkrálovou koledu a na navštívenky dveři se ovšem nedivali. A najednou, když zazvonili u jednoho bytu, objevila se jim v polootevřených dveřích strašná tvář jejich zlého učitele. »I vy miliónští kluci dare- báci!« zarval na ně, jako ve třídě, když se něco strhlo. »Do které školy chodíte?« Ale jejich ohromení trvalo Toník v životě nikdy tak neutíkal, Lojza Pólů uklouzl a jel celé jedno poschodí po zadnici. A dole, když se vzpamatovali a zjistili, že kromě rozbitého květníku se nic nestalo, dali se do indiámského smíchu nad svým vítězstvím a že jich jejich vlastní učitel nepoznal. Odstrojili se a vyběhli na ulici a ještě tam řvali smí- chem a pak už řvali jen z uličnictví, až se tím řádní občané pohoršovali.

(Příště dále.)

IVAN OLBRACHT O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

pasáčky, když je zebe, a že si házejí míčem svých vzpomínek.

Toník hodil vzpomínku Anně a ona ji chytila do obou dlaní.

Cožpak ona od dětských let také již nevydělávala? U nich ovšem není novostaveb ani kočů s nákladem cíhel, ale jsou tam lesy a v těch rostou hříby a osyňáci doubníci a v březových hájích křemeňáci a osyňáci a ti mají hlavicky téže barvy jako cibla. Hledat houby, to není jen tak. Kluci při tom hlasitě pískají, poněvadž hříbek chce vidět, kdo to hvízdá, vystřčí hlavickou a kluk ho již má. Holky toho nedoveďou, nalézají hub méně a kluci se jim pak vyšklebuji, ale jde to také jinak, po dobrém, a když se najde hříbek, musí se jen říci: »Zaplat pámbu, maděl pámbu stokrát víc!« a důlek po něm zahrabat a hezky políbit. Křemeňáci, osyňáci, kozáci a podoubníci se nechají doma na brambořku, hříby se oškrabou, dají do hliněné mísy, ta se strčí do loktušky a k paní notátové. Když doktorové nebo do hostince »U českého lva«. Když neroste hub, chodila Anna se sestrou do háje na roští a to je také dobrá věc, třeba jen včas utéci před hajným, neboť ten nikdy nedbal ani prošení ani pláče a sebral pytel. A když se Anna se sestrou vrátila s plnými pytlí do vsi, křičely na ně selské holky: »Kvá, kvá, kvá!« To jako že krádlý v lese vranám hnízda. Pásti na podzim dobytek je těžší, než si kdo myslí a je-li ve stáde zlý býk nebo splašená kráva, není to žádná hračka. Chrustá-li dobytek klidně strmiště, je dobře, to si možno s ostatními pasáčky rozdělati z brambořových natí obníček a ohřátí si u něho bosé nohy, pak je to vůbec hezké, neboť děvčata zpívají a kluci práskají biči, skáčou přes oheň, chvástají se a dělají všemožné hlouposti, jen aby holkm impo- novali; ale když chytnou krávy, bůh ví proč, rozmáry, tu aby ses za nimi po brambořístích a orbách uběhal a pak nezbyvá, než čekat na nějaký čerstvý koláč lejna a ohřátí si ozáblé nohy v něm. A chodíli v noci pro mamínčinu krávu na panský jetel je také důležitá a nebezpečná práce. Anebo si snad myslí Toník, že ona nestávala s černým uzlíčkem v ruce za panskými dveřmi ve městě a nezpivala koledy? O velikonoctech: »Vodě, vodě, o provodě, dejte vajíčko červené, a o vá- nocích: »Pastevci, vstávejte, pospějte k Betlému.«? Ne- narazila při tom nikdy na zlého učitele, jejich pan ří- dící byl hodný, byl velitelem hasičů, měl dvaadvacet trojku z pilnosti, poněvadž mnoho vynechávala a ta- tinek byl jednou dvanáct hodin zavřen, že neposlá děti do školy.

Bylo podivné, jak si jejich životy byly podobny. Přes vzdálenost mezi Pelhřimovem a Prahou, posílání chlapce a děvčete, přes rozdíl mezi vesnicí s tichem jejich polních cest a drncícím městem z kamene a že- leza. A nebylo nic pochopitelnějšího, než že se tyto dva životy jednoho dne sešly v sálku dělnického domu při tamburašské hudbě a sborových deklamacích. A nic nebylo samozřejmějšího, než že oni dva, Toník a Anna, vedle sebe spočívají v dolíku židovských pecí, s nataženými nohama odpočívajících dělníků a ona s kolenny skrčenými pod sukne, jak mívají na strništi

Toník vyprávěl o hladu svých učňovských let. Jist, jist! Když v poledne zahoukala tovární píšťala, vybi- hal jako dravé vlče ze slévárny a rovnou do krámku naproti v ulici, k takové ženské, hodné hokyni. Klekl si ke koši s tvrdými houskami a hrabal se ma dně, vy- bíraje odtud do ničemné čepice ty rozlámané a roz- drobené, poněvadž mu je hokyně nechávala lacinou. »Kde ten sakramentský kluk těch kousků nahleď?« smávala se dobráčky, berouc od něho pětník. Ale když se mu jednou nepozorovaně postavila za zády a zji- stila, že sakramentský kluk na spodu košíku celé ro- hlíky tajně láme, napohlavkovala mu, škabujícím se- bou vlčeti, a on do krámu již nešel. Představa, že by se mohl jednou dosyta nacepati »kousky« od uzená- těmi kraji od salámů, v nichž ještě vězely špejle, roz- krájenými šunkovými kůžemi a zkaženými kousky sla- niny, kousky, které se kupují pro kočky a pokojové psy, vzbuzovala v něm zuřivost, a pohled na sud ky- selých okurek před kupeckým krámem mu naplňoval koutky úst slinami. Ví Anna, jak se zabíjí kočka? Fuji! Zvíře se láká kouskem masa do světlice a když pro- lézá dveřmi: jeden dveře zavře, kočku přiskřípne, drží, a druhý jí utluče ranami klackem do hlavy. Brri! Ohav- nost! Kočka má strašně tuhý život a nesnesitelně žve! Udělal to jednou v bytě svého kamaráda, Frantíka Klabanova. Ale masa z ní jísti nemohl. Ne, že by ne- bylo dobré, ale pro to mordování a pro ty kočičí oči.

Ale to byly také Anniny vzpomínky a bylo jen po- třetí, aby Toník zahrál svou tvrdou melodii a ona mu ji ihned v měkké tónině vrátila.

Chleba s máslem! Chleba s máslem! To byla touha jejího dětství. Měli krávu, a že žila, bylo jen zásluhou dětí, které ji v noci chodily s pytlek na panské a sel- ské pro pící, ale másla z jejího mléka neokusily nikdy, neboť to se v košíku nosilo prodat do Pelhřimova na úroky na barák. Byla to vlastně první velká vzpo- mínka jejího života. Maminka stloukala máslo a Anna, malinká holčička, zatoužila tak silně po kousku chleba s máslem, že ječela a křičela a vrzla sebou o zem a sekala nožkami. A tu maminka, když nepomohlo ani okřikování, ani bucha do zad, ji kousek chleba na- ruzala. Ale děvčátko s ruským copánkem jako myší očásek nemělo kdy spolknouti ani prvního sousta. Ve dveřích se objevil tatínek a jeho strašný pohled zá- mrazil do kostí matku i dítě. Holčička upustila krají- ček chleba a vyrazila dveřmi a svahelem dolů k potoku a dusot tatínkových kroků za ní a kdesi vzadu je- čela maminka. Blízko potoka ji dohonil. Chytil ji mezi lopatkami za šatičky, vyzdvihl a daleko ji mrštil a dítě letělo a v malé dušičce bleskla tucha posledního oka- mžiku. Dopadlo do měkké spleti. Do proutí vrbových keřů na druhém břehu potoka. Tam otevřelo křečovitě zavřené oči. A tam si pro ně příběhla vyděšená ma- minka.

Až sem Anna Toníkovi stačila. Ale dále již ne. Ne- boť pak přišly bubny mobilisace. A těžké melodie vá- lečných pochodů. A ďábelský orchestr italské fronty se spodní melodii dělové palby, vysokými tóny hvízda-

Komunistický 1. Máj 1922 v Trenčíně

jších střel a dunivou ozvěnou kavern. A táhlé, melan-
cholické písně zajetí. A nakonec písnička o návratu
domů, která jen vesele začínala.

Toniuk byl kovodělníkem; sléváčem v Kolbovenových
železárnách.

»Jak to tam u vás vypadá?« ptala se ho. »A pověz
mi, co ty tam děláš?«

Vypravoval jí o velkých slévárenských sálech. o je-
jich písku a železe, o stech dělnících, kteří tam pra-
cují. O kuplovnách a martinských pecích, v nichž klo-
kotem vře železo do běla roztažené a o jeho vypou-
štění, kdy se černé slévárenské sály rozhoří bílým,
sršícím světlem a kdy sem dělníci spěchají s kladluby
na tyčích, aby nabrali toho světla a žáru a pospíchali
vylítí je do svých forem. Vypravoval o pískových stav-
bách, vyhloubených v zemi a o pojezdných jeřábech,
hlomozcích u stropu nad hlavami slévačů a rozváže-
ných v ohromných kladubech tekuté železo. A jeřáb
dojede nad pískovou stavbu a kladub se nahne a z ně-
ho teče bělavý žár a střiká jiskrami; a ukládá se ve
formě a rudne; a pokrývá se temným závojem, ne-
klidně mihotavým a trhajícím se, takže jsou skrze něj
vidětí rudé žilky. Vypravoval o nebezpečí práce, o děl-
nících, rozdrčených zřícenými ocelovými plotnami, o
popáleninách žhavou struskou, o drobných výbuších
ve formách, kdy se tekuté železo mění ve vzduchu
v horké broky, které padají dělníkům za krk a do
vlasů. A vypravoval o kancelářích, inženýrech a mi-
strech, o sporech s nimi při rozdělování práce a sta-
novení úkolové mzdy, vykládal o soudruzích dělnících
a jejich organisaci.

Anna rozuměla jen zpola. Měla dojem čehosi obłud-
ného a černého, co se chvílemi rozhoří bílým zárem,
aby žhnulo a ohrožovalo, čehosi dravě živého, nad čím
vítězí je stejně krásné jako nebezpečné. A to dovedl
Toniuk. Neboť její Toniuk byl silný a byl čestný.

Toniuk byl silný. Objímal-li Annin pás, jak vedle
sebe seděli v dolíku židovských pecí, pak bylo možno
na tu drahou ruku klidně se opřít i ona nepovolila
nikdy. Vzbuzovala pocit naprostoého bezpečí. Také
jeho rty byly takové. Lřbal Annu mnohem méně, než
by si toho byla přála, ale učmil-li tak, pak jeho po-
libení bylo pevné a z jeho objetí se nebylo lze vyví-
nouti. A jeho slovo bylo také takové. Jeho ano i ne.

»Máš mne rád, Toničku?« lísala se k němu.
»Ano. Mám tě velmi rád.« A hleděl jí pevně do očí.

»A je nám dobře, vidíš?«

»Jak to myslíš?«

»Tak. Mnohem lépe než bývalo.«

»Lépe ano. Dobře ještě dlouho ne.« Jako by pře-
mýšlel. »A proč myslíš, Aničko, že nám je o trochu
lépe?«

»Tak, vůbec, že se máme rádi a že jsme si to do-
vedli zařídít.«

Ale Toniukovo »my« bylo mnohem, mnohem širší
než Annino.

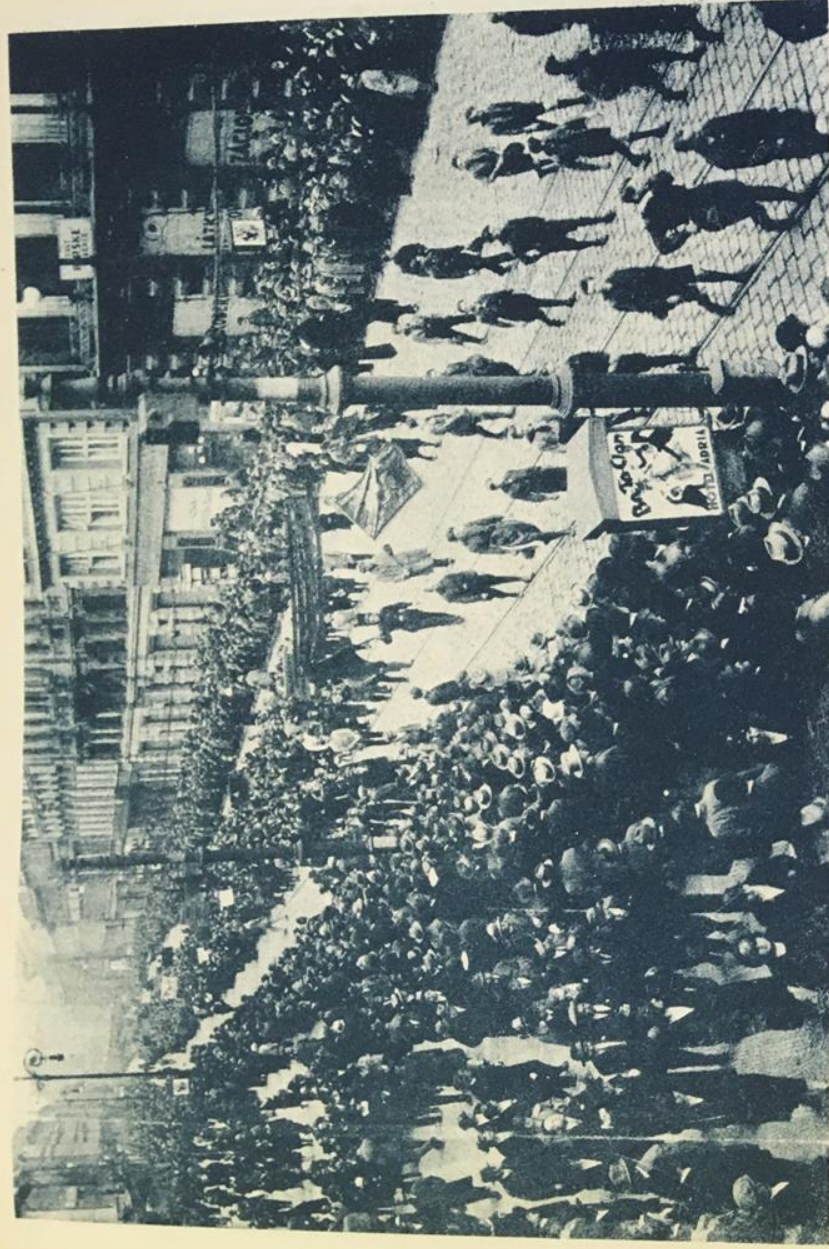
»Ne,« řekl. »Je-li nám lépe, vybojovali nám to sou-
druzi, kteří byli před námi a také trochu my sami.
Ale musíme toho pro sebe a pro ty, kdo přijdou po
nás, vybojovat ještě mnohem více.«

(Přísťe dále.)

STARÁ ANEKDOTA.

Mladé děvče nabízí se jako komorná. — »Umíte česat, mé
dítě?« ptá se milostivá. — Ach, ano, milostivá paní, velice rychle,

v půlhodině je vaše toaleta hotova. — »Cože, v půlhodině?
Pak vás nemohu potřebovat! Co bych si počala celý den?«

Májová manifestace komunistická v Praze 1925: Karlinští kluci v průvodu

IVAN OLBRACHT \ O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování.)

»Ano?« podivila se Anna a přitiskla se k němu úže, hledíc na něho velkýma očima.

Vracivali se ze židovských pecí za soumraku nebo již za tmy, volným krokem loučících se milenců a objímající se v pasu.

Na rozhraní Žižkova, u plátkové šachovnice rodiných zahrádek, směšně malých, kde si rodiny listonošů a bankovních sluhů s dětinskou vášní hrají na venkov a hospodářství, právě u pěšiny, kterou se třeba bráti, jde-li se z židovských pecí ke stanicí elektrické dráhy, rozprostírá se velkoměstské smetišťe. Vysoké as korec rozlohy, kam z rána jezdí řetězy vozů, aby sem vypávaly popel, kuchyňské zbytky a vyčesané vlasy celých městských čtvrtí. Smetišťe vždy na některém konci doutná žlutým, ohavně čpavým kouřem.

Zde jednou potkali černého krasnoarmějce s jízvou, onoho, ježž Anna poznala na večírku v Lidovém domě. Šel s mladým soudruhům studentem, synem poslanece Jandáka. Bylo šero, Toník s Annou jich nepostřehli a došli v objetí až k nim. Teprve když je poznali, chtěla Anna od Toníka odskočiti, ale on ji sevřel pás stisknutím poněkud zlostným, jako by se jí uražen ptal: »K čemu? Myslíš snad, že se za tebe stydím?«

Rudý voják po nich obrátil hlavu.

»Práci čest!« pozdravil a jizlivě se usmál. Osklivě a nesoudružsky svým bodavým okem i jízvou.

»Čest, Toníku!« řekl student.

Rozuměli tomu nepřátelskému úsměvu. I Anna i Toník se začervenali. A nepromluvil ještě dlouho po tom, co soudruzi zmizeli ve tmě.

Nebylo větší nespravedlnosti! »Ty se procházíš s děvčaty po židovských pecích?« chtěl černý krasnoarmějce říci a Toník to pochopil. »Jak můžeš, když se ruští soudruzi na smrt bijí s kontrarevolucí a uherští proletariát se topí ve vlastní krvi? S láskou si hraješ, když je tvou povinností mysliti na boj...« Nebylo větší nespravedlnosti!

Nikoli, Toník pro Annu povinnosti nezanedbával! Jen zřídka se spolu mohli vídati a bylo málo loučení před domem na Václavském náměstí, aby byl neřekl: »Zítřka nemohu, mám důvěrnickou schůzi a pozítří Jednotu, počkám na tebe ve středu, Aničko... ach ne, to máme odborovou.«

A také dnes jí řekl v průjezdu Rubešova domu, mezi prvním a druhým políbením na rozloučenou:

»Zítřka mám plenárku. Pozítří je sobota, to je schůze marxistického sdružení... Ale počkej! Nechtěla bys

Májová manifestace komunistická v Praze 1925: Sekretář Zápotocký mluví

s sebou? Bude zajímavá debata. Je to v zahradním sále Lidového domu.«

Ach, ovšem, že chtěla, zařídí si to a již dávno si nic nedělá ze studených pohledů, jimiž se na ni dívá paní stavitelová.

»Přijdu! Dobrou noc, Toničku!« A pověsila se mu na krk, přitiskla se na něho řádry a zesílila pevnost jeho polibku, až se její zuby dotkly jeho a slabounce zavcácky.

»Dobrou noc, Aničko, přijdi!«

Ale v sobotu se Anna na schůzi marxistického sdružení nedostala.

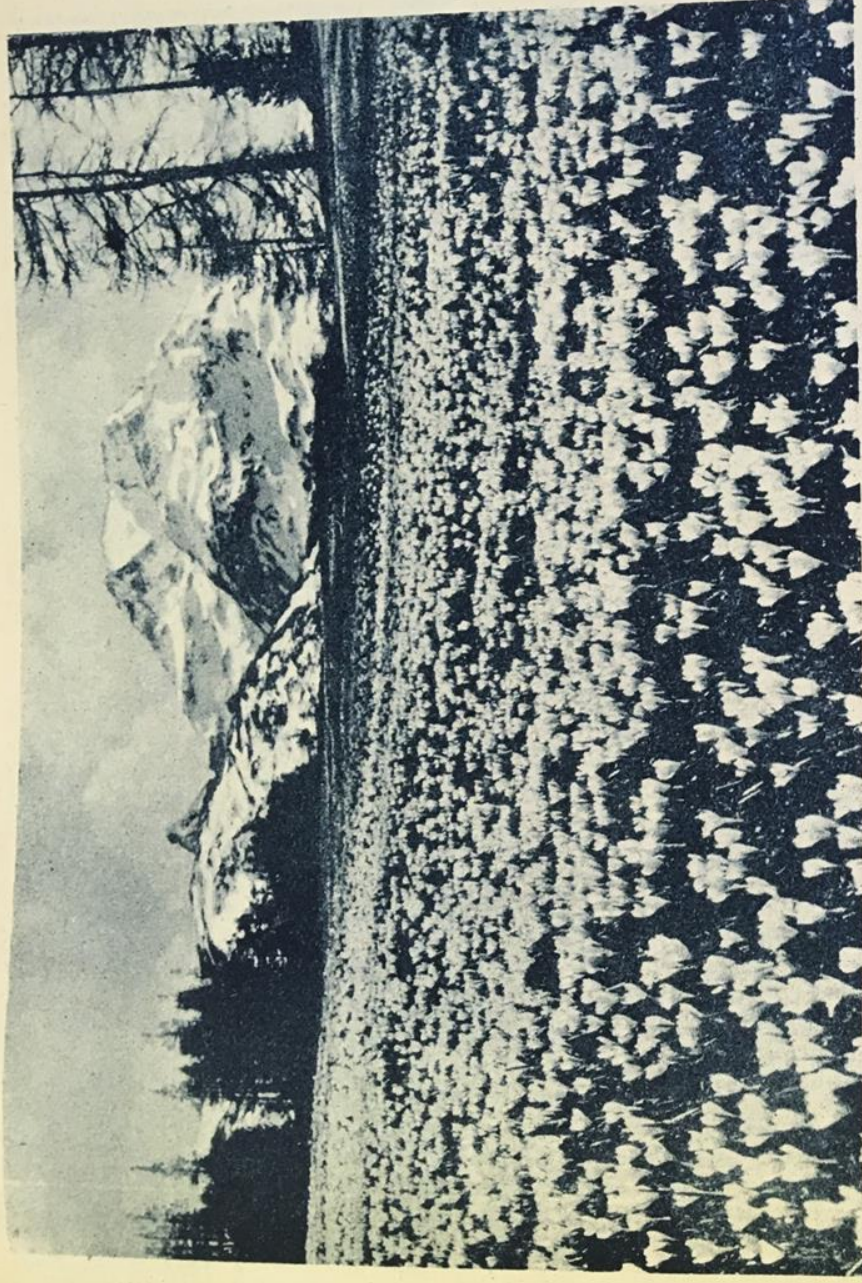
Do Prahy přijel z Černovic stavitelův bratranec se ženou, bankéř, bydlili »U černého koně« a bylo viděti, že na nich milostpánovi mnoho záleží. Byli u Rubešů na večeři, slečna Dadla koupila k té příležitosti Anně černou halenku, bílou zástěru, také bílou holubičku jí přispědli do vlasů a mnoho se jí ten den natýraka učíním, jak se má u stolu podávati jídlo; a dnes opět, v sobotu, pozvali bankéři milostpána a milostpaní na večeři k »Černému koni«. Paní stavitelová se na onu návštevku velmi připravovala a mnoho se se slečnou radila, jak se má ustrojiti a zachovati při tom smutek. Odpoledne poslala Annu s balíčkem k Denisovu nádraží ke své sestře a odtud měla Anna přinésti nějakou krabici.

Když si v kuchyni shrnovala rukávy a odvazovala

zástěru, aby vyšla, přiběhla k ní slečna Dadla. Dala jí psaníčko, peníze na elektriku a vzrušeným hlasem mnoho rozkazů. Od Denisova nádraží ať honem jede do Karlína, adresu má napsánu na obálce, ale ihned a okamžitě, a tam ať v druhém poschodí, hned ony druhé dveře napravo, odevzdá psaní panu inženýru Rudolfu Fabiánovi; to je také na obálce. A tady je ještě jedna cedulka. Ty věci koupí na zpáteční cestě u Lipperta na Příkopě: tři lahve Haute-Sauterne, za třicet korun jemného nářezu, kousek másla a sýra, a kdyby snad musila přestupovat, tady je ještě jedna koruna na elektriku a ostatně tady ještě jedna a ještě jedna, a ten balík od Lipperta ať zatím schová před nepozoruje zdržení.

Anna šla a měla nejlepší vůli vyříditi přesně vše, co jí bylo uloženo. V pana inženýra sice nevěřila, poněvadž jí řekla Máňa, že je to starou lačkoru inženýr, ale jeden kabaretní zpěvák a velké prase a že z toho jednou bude pěkný sajrajt, ale to vše zajímalo Annu velmi málo. Bylo jí vhod, že ji nebude nikdo zdržovati doma a že bude moci dlouho pobýti s Toníkem.

U Denisova nádraží u milostpaniny sestry vše vyřídila, s velkou lepenkovou krabicí na ruce vystoupila na plošinu vozu elektrické dráhy a jela do Karlína. Ale již, když se vůz rozjel ze třetí zastávky, čekalo Annu radostné překvapení. Na ulici spatřila Toníka.

Jarní manifestace přírody: Kvetoucí šafrány pod zasněženými horami ve Švýcarsku

»Toničku! Toničku!« volala na něho s plošiny.

Obrátil se a rozzářila se mu tvář. Byl ještě v pracovním oděvu, kabát přes modrou halenu a na hlavě učerňenou čepici. Byla sobota a on měl již od čtyř hodin volno. Zmčnil ihned směr chůze a dal se za vozem elektrické dráhy a dokud si byli s Annou v dohledu, dívali se na svoje úsměvy a sobě do rozveselěných očí.

Na příští stanici vystoupila a šla mu vsříc. Stiskl si na pozdrav pevně pravice.

Když Anna vypověděla, jaké má úkoly, prohlédl si Toník adresu slečna psaníčka a řekl, že tam Annu dovede. Odbočili z hlavní třídy, zahmuli za roh několika postranních ulic a teď kráčeli ulicí, která silně stoupala.

Padesát kroku před nimi kupecký učeň, lakový drobnouk, plavovlasý, v ucouraném bílém plášti, tlačil dvoukolový vozík s nákladem plochých bedniček, v jakých se dopravují uzené ryby. Bedničky byly vysoko narovnaný, svázaný provazem a přesahovaly chlapcovu hlavu. Obruce vozíkových kol pomalu drnkaly přes dlažební kameny, přesouvaly se přes ně jen těžce a bylo viděti, že hoch zmáhá své břímě s námahou.

»Je to ale kapitalistická nesvědomitost!« zamračil se Toník. »Počkej, já mu trochu zatláčím!« A rychleji vykročil vpřed...

Ale v tom došly chlapečí síly, nebo snad klopytl, ale pustil držadla, předek vozíku křápl o dlažbu, hranol

nákladu se zakymácel a již se bedničky s rachotem sypaly na zemi. Dva páni a dáma, kteří šli kolem pochodníku, se dali do smíchu. Hoch, zčervenalý námahou a leknutím, se po nich obrátil a zasmál se také. Bylo zřejmo, že jen z rozpaků. Ale z blízkého kupeckého krámu vyběhl silný pán v černém glotovém plášti. Přiskáčil k chlapeci, napřáhl ruku a mlaskl políček. A ještě jeden. Učeň se zapotácel ke kolu vozíku, přichlípil se na ně a zakryl si zkříženými pažemi tvář. Pán ho kopl do stehna.

»Seber to, všiváku!« zařval na něho, až se to rozlehlou ulicí.

A tu Toníkovi, jak šel deset kroků před Annou, zadržalo rameny. Udělal několik dlouhých skoků. V mžiku stál před pánem. A prásk! do jeho obličej. A ještě jednou: Prásk! do jeho obličej.

»Ty svině měšťačká!«

Kupečův ret a brada se zalily krví. Toníkova dlaň byla zvyklá pracovat s železem. Kupec se díval na prsto vyjeveně a bylo viděti, že tu více působí překvapení než bolest.

Dva páni a dáma, kteří se prve chlapeci smáli, přistoupili blíže. S protějšho chodníku sem také dva lidé spěchali a pak ještě někdo vřadu v jízdni dráze. Než se Anna vzpamatovala z leknutí, seskupil se kolem vozíku hlouček lidí. Bylo slyšeti hlasy a mezi nimi rozohněný Toníkův. Kupec si držel u nosu modrý šátek, shýbl se pro tužku, která mu vypadla a zastrkoval si ji opět za ucho.

(Přítě dále.)

IVAN OLBRACHT \ O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Když sem přišla Anna, stál před Toníkem starší pán, hladce oholený, v světlých, kostkovaných šatech a se skřípцем na nose.

»Dobře, pane, vykládal Toníkovi, ale to nemůže být důvodem, abyste surovost vyvrcholil surovostí ještě větší. Jen se podívejte, jak jste toho pána zkrvavěl! Takhle to v naší mladé republice daleko nepřivedeme. Surovost není demokracie.«

»Vyflákám se vám na vaši demokracii, ve které necháváte mučit pracující děti!« vykřikl Toník.

Odpověděl se situace, dosud klidná, rázem změnila. »Co, on bude urážet republiku?« vykřikl vášnivě mladý muž s aktovkou pod paží a starý pán, který stál doposud opodál, se rozčílil: »Co? Co? To je ale neslýchaná drzost!« a tlačil se blíž.

»A, takovzhlé to tedy je!« pravil oholený pán ve světlých, kostkovaných šatech. »Jste patrně bolševik!«
»To se rozumí, že jsem bolševik!« odpověděl vyzývavě Toník.

Kdosi se středu zástupu posupně zachechtal.

»Aha, bolševik!« vykřikl někdo nenávisně a paní, která se prve na chodníku smála, volala vysokým hlasem a celá červená: »To je bolševik! Vidíte ho, to je bolševik!« Lidé kolem Toníka se stávali davem a toho se zmocňovali rozčílení. Od práce odběhlý živnostník, který byl zvyklý vždy jednat, volal z obvodu kruhu: »Nepusťte ho! Dojděte pro policii!« A náhle se rozkřičel celý zástup: »Držte ho! Nepusťte ho!« a: »Stráž! Stráž!« a: »Patrón!« Dva mladíci, které náhle přepadla divoká touha po činech, se vymotali z klubka a pádili dolů ulicí, jako by jim šlo o život. Běželi na strážnici. Teď se odtrhl třetí, letěl za nimi a jeho podrážky plácaly o dlažďení. »Jen ho ne pouštěj! Nepouštěj!« volal rozčílený zástup a paní, která se prve smála, zaječela, jako by někoho honila. »Držte ho! Nepusťte ho!« Ale Toník se naprosto netvářil, jako by se jich o to prosil. Stál zde, levou ruku v kapse a pravou pro každý případ připravenou a trochu se usmíval. Ale když se hluk již utišoval, vzpomněla si paní ještě na něco a jala se rozrážeti lokty lidí před sebou a drátí se dopředu: »Prohlédněte ho! Prohleďte ho, jestli u sebe něco nemáte!« křičela vzrušeně a oči i tváře jí hořely. Její průvodce jí táhl za rameno zpět a chlácholil ji. Dva mladí lidé byli skutečně ochotni uposlechnouti povelu a postoupili blíž k Toníkovi. Ale ten přiložil pravou pěst k levému rameni a nastavil loket. Zabýlskal očima: »Jedeš!« zahoukl na ně. A oni se už nehnutí. Toníkův postoj byl příliš výmluvný.

První rozčílení se heslem: »Policie!« trochu uklidnilo a zástup byl ochoten na ni čekat. Jen starý pán, který se neodvažoval vedrati se do davu a stál opodál, klepal rozhorleně hůlkou o zemi: »To je neslýchané! To je prostě neslýchané! To je opravdu trestuhodné!«

Kupec si otíral nos a vykládal holenému pánovi v šedém kostkovaném oděvu:

»Víte, pane, co mne ty uzenáče stojí? Víte, pane, že je ještě nemám zaplacený a že mi hoří hlava, když si vzpomenu, kde na ně vezmu peníze? A věčra mi rozbil láhev s olejem.«

»Ne, ne!« třepal rukou holený pán, který tu zřejmě požíval autority, »chlapec bítí nesmíte, to jest marné!«

Kupec se sklonil k učedníkovi, posumol ho za rameno blíž a ukázal na pána:

»Řekni tady pánovi: Máš se u mně špatně?«

Hoch zavrtěl hlavou.

»Dávám ti dosti jíst?«

Hoch kývl hlavou.

»Biju tě?«

Hoch zase zavrtěl hlavou.

»To jsme zrovna viděli!« zasmál se Toník.

»Co jste viděl? Nic jste neviděli!« rozčiloval se.

»Prosím, on mně řekne svině měšťačka! Mně! Milý

pane, já jsem větší proletář než vy. Já si nemohu jít

v sobotu k nikomu pro výplatu, já nemám osmihodi-

novou pracovní dobu, já se dřu jako pes od šesti hodin

ráno do deseti večer.«

»A učedník ovšem s vámi. Jenže vy z toho něco máte a on jen facky,« dráždil ho Toník s rukou v kapse.

»Já z toho něco mám! Víte, vy, milý pane, co jsou to daně?« rozochoval se kupec a rozčiloval paní do toho zlostně zajčela: »On je neplatí!« — »To se rozumí, milostivá paní, že je neplatí,« obrátil se na ni kupec, a ona, povzbuzena, křičela: »Bolševici neplatí daní. Ty musíme platit my! Rozumíte, vy jeden?«

»Víte, vy, pane,« pokračoval kupec, «kolik platím za tenhle krám nájmu? Po tom se také nikdo neptá.«

»Je to na vás vidět, že se vám vede moc špatně!« provokoval Toník.

»A na vás je to tak vidět!« ječela paní a zašermovala ukazovákem. »Akorát na vás!«

Kupec se sehnul a odsuňoval dlaní uctivě kolena lidí: »Račte dovolit, račte dovolit, prosím! Nepošlape mi bedničky!« A zabručel na učně: »Seber to!«

Zástup kolem vozíků vzrůstal a Anna, jak tu stála s velkou lepenkovou krabicí na ruce, s hrůzou zjistila, že zde není ani jediného člověka, který by se Toníka zastal. V této tiché ulici bydlili jen kupci, řemeslníci a páni. Dělníků zde nebylo. Zdálo se jí, že Toníkovi hrozí nebezpečí. A úzkostlivě hledajíc, kdo by pochoopil, upíala svou naději na pána ve světlém, kostkovaném šatě, jenž by snad mohl býtí spravedlivý. Protláčila se k němu a zatahala ho mímě za rukáv.

»Pane, pane,« řekla skromně, »ten pán tohoto hocha bil.«

»Ano, to již víme,« řekl jí přísně a hleděl na ni studenýma očima. »Teď se do toho nemíchejte!«

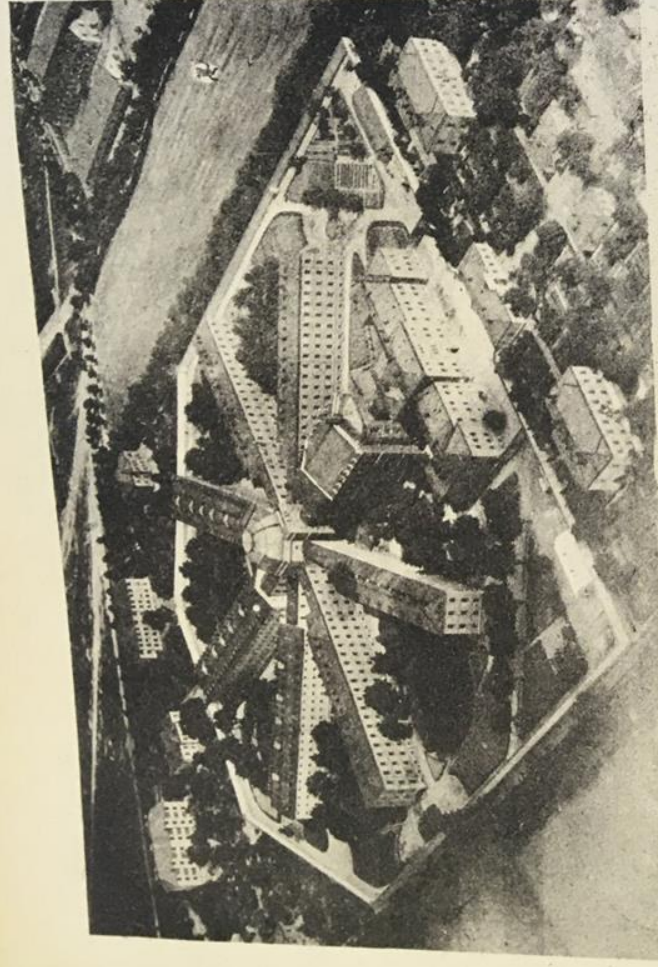
A ona opět bojácně ustoupila.

Toník Annu spatřil a usmál se na ni. Bez rozčilení, vesele a hezky. A tu viděla, jak jest krásný. Hledla na něho a nemohla od něho odtrhnouti zraků a zapomněla na nebezpečí, které mu hrozí a na vlastní vzrušení a viděla jen, jak jest krásný.

Jeho úsměv se rozšířil.

»Neboj se, Ando!« A jeho hlas byl veselý. »Oni mne nekousnou. Vylámali by si zuby. A pak jsou na to moc zbabělí. Buržoasie se sama nepere, ta je zvyklá nechat za sebe bojovat jiné.«

Zase se někdo opovrživě zachechtal. »My se s tebou budeme špinit!« — »No, počkej, my ti ještě ukážeme!« zahrozil jiný. — »My ti dáme bolševíka!« — »My ti dáme buržoasii!« — A paní se začala zase roz-

Dříve c. k., nyní čsl. tržnice na Borech u Plzně. Pohled s letadla. Tržnice na Borech pohostovala ve svých ulitných bílých sedmicách se zelenými stolký již nejednoho vězně politického. Byl Pačes se svým anarchista pak Fr. Modráček mel tu příležitost stát se z anarchisty soc. patriotem a pěkným maloměstákem, seděl tu Omladimáři z let devadesátých — to bylo za černozlitého Rakouska. Za běločervenomodrého režimu octl se tu jako první politiké vězni komunisté z prosince, jako první, jisté nikoli jako poslední. Zápotocký, Muza, Mlčoch, Burian, Vl. Hůla, Růchter a jiní. S osobního hlediska každý ovšem posuzuje chládek tržnice podle své povahy: s věcného stanoviska je to příležitost k

odpočinku, který poctivému socialistovi, uštvanému veřejnou činností a málo pohodlným životem, volky nevolky je jisté příjemnější než bude jednou buržoustem: tržnice na Borech se toho ještě dočká, že karla se obrátí a nepřátelé děl-nické třídy budou v jejích celách rozjímat o pomíjejnosti všech věcí, tedy i měšťáckého pořádku.

čítovati: Kde je policie? To je skandál! To je prostě skandál! křičela hlasem, který jí přeskakoval.

Ale Toníkovi docházela trpělivost. Natřásl se jaksi a rozkročil.

»Copak mám kdy se tady s vámi bavit?« zahučel a pravou dlaň přimáčkl někomu k nosu a odbodil ho, levým loktem kohosi rýpl do prsou. Šel kupředu vážnými kroky a nikdo z těch, kdož stáli kolem, nečekal, až do něho vrazí. Ustupovali mu s cesty sami.

»Nepouštějte ho!« vykřikl někdo vzadu, ale ne příliš odvážně, zřejmě proto, aby to nemusil vykonat sám.

Toník, rozhazuje napravo i nalevo už jen řetavé pohledy, prokřestil si cestu až k Anně a vzal ji za rameno:

»Pojd!«

A šli ulicí vzhůru, následování hloučkem. Jen rozčilená paní měla dosti odvahy pokusit se zadržet ho. Hnala se po něm ze zadu napřaženým deštěníkem.

Obrátil se a napřáhl ruku.

»Poslouchejte, paničko, jakživ jsem ženskou neuhodil, ale nedáte-li pokoj, takovou vám tu jednu vlepím...«

Pak šli nikým již nerušení a hukot hloučku, který se neodvážil přiblížit se a jakot paničky, již její dva průvodci nepouštěli dopředu, Toníka nerozčilloval.

Ale na jednomu se rozřihaný zástup, který zůstal dole, rozěval. A rozěval se vítězným jásotem hlouček, který je následoval:

»Sem! Sem! Držte ho! Nepouštějte ho! Sem! Sem!« řvala celá ulice jako zbavená smyslů.

Toník s Annou se obrátili.

Ulicí vzhůru klušali dva strážníci a před nimi v zbláznilém úprku hnali tři mládenci.

»Tam! Tam!«

Toník se usmál.

»Počkej,« řekl Anně, »přece nebudeme utíkat!«

Zastavil se a čekal.

Strážníci s davem byli v malé chvíli zde.

»Tak, co je?« řekl Toník.

Holený pán v světlém, kostkovaném obleku se opět ujal vůdčí úlohy:

»Jsem doktor Ketner,« představil se strážníkům »a čím na tohoto muže udání pro ublížení na těle a pro urážku státu.«

Vykřádal strážníkům celý příběh a jeden z nich si zapisoval do notýsku. Kupec sem mezitím přišel také.

»Půjďte s námi!« řekl policista Toníkovi.

Šli zase dolů ulicí: strážníci, Toník, tři lidé, mezi nimiž byl holenný pán a pak kupec. Šel zřejmě nerad a jen na přímou výzvu a utíral si sbaleným kapesníkem nos, dívaje se, zda ještě teče krev. Ostatní zástup se spokojeně rozházal.

Annou, když viděla, že jí odvádějí milého, zachvátila hrůza, která se ode vždy zmocňovala její vesnice při představě stejnokrtoje a soudu, a rozplakala se. Ve svém zoufalství přistoupila k strážníkovi, dotkla se jeho rukávu a opakovala své úpěnlivé:

»Pane, pane, ten pán toho hochka bil.«

»Nevměšujte se mi do výkonu!« utrl se na ni. »A padne!«

»Jdi, Ando, nepleť se do toho!« řekl mírně Toník.

Anna se již nepokusila o odpor. S velkou tepenkou zabíjela na ruce šla za eskortou. A když průvodem na červené tabuli napsáno »Stráž bezpečnosti« a když tyto dveře za Toníkem zapadly zvukem, který proběhl celým tělem, zůstala státi na chodníku, odhodlána, nehnouti se odtud dříve, dokud se nedoví o osudu svého milého.

Jak byla zahájena loňská hospodářská výstava v Moskvě

Čekala dlouho. Plakala a několik lidí, kteří šli kolem, se po ní ohlédlo. Ale ulice byla k její bolesti lhostejná a nedávala jí odpovědi na otázky, co se děje za těmi broznými dveřmi a zda se ještě někdy otevrou.

Otevřely se, ale ten, kdo z nich vyšel, byl strážník, který se prve na Annu osopil a který teď lhostejně prošel kolem ní. Otevřely se znova, ale byl to oholený pán s kupcem, který byl ještě jaksi červenější než prve. Ti všichni již znali osud Toníkuv, jen Annino bušení srdce o něm ještě nevědělo a zeptat se jich neměla odvahy. Ti všichni ještě nikdy nečekali před domem, na němž je bílým písmem napsáno na červené tabuli »Stráž bezpečnosti« a nevěděli, co je to, míli tam milého člověka. A když se otevřely dveře po třetí a v nich se objevili zbývající dva svědci, z nichž se jeden na ni zlomyslně usmál, přestalo Anně bítí srdce očekáváním a zmocnila se jí malátnost.

Tředí...!

Konečně!...

Ve dveřích stál Toník.

»Toníčku!« Vykřikla to, běžela k němu a neohlížejíc se na ulici a lidi, padla mu okolo krku: »Toníčku!«

»Nebuď dělnská, Ando! Nu, pojd', půjdeme!« Mirně jí od sebe odstrkoval.

»Neudělají ti nic, Toníčku?«

»Co by mi udělali? To víš, že mne nekousnou. Převít! Nu, pojd'!«

Šli. Anna svírala Toníkovi ruku.

»Neudělají ti nic, Toníčku?«

»Nu, tak mi dají par dní, to bude krámů!«

Anna žmolala Toníkovy prsty ve svých.

»Toníčku!«

Vedl ji ke stanici elektrické dráhy a ona šla poslušně, ochotna následovati ho a netázati se kam. Měla zase jeho ruku ve své.

»Jeď již, Ando, doma budeš mít bezlak kraval. Mám schůzi a musím se ještě stavít doma. Buděš-li mocti, přijď!«

Smrákalo se již.

Posadil ji do vozu a když se ten rozjel, hleděl za ní a usmíval se. A Anna znova viděla, jak jest krásný. Ach, ano, byl doma kraval! Byl!

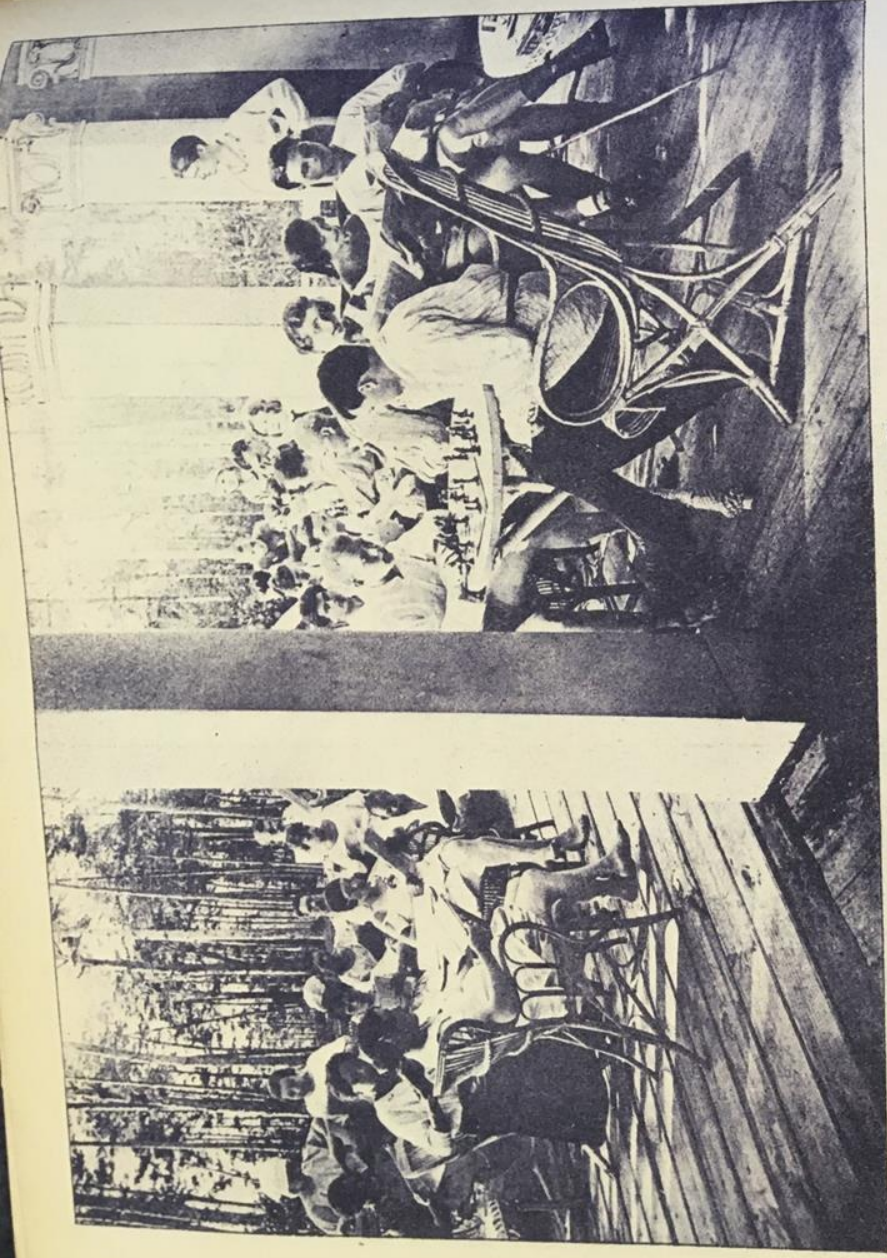
Sotva vstoupila do předsíně a zaklapla za sebou dveře, vyřítla se z pokoje milostpaní.

»Kde jste byla?« vykřikla plným hlasem Anně do tváře.

Anna nebyla leknutím schopna slova.

»Kde jste byla?« ječela paní stavitelová, probodávajíc jí očima.

Byla již ve večerním černém úboru, v krajkách a špercích, učesaná a napudrovaná.

Dům odpočinku: Dělníci na verandě

IVAN OLBRACT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

»Mrcho! Mrcho! Mrcho jedna!«
Do pokoje se pootvřely dveře a v nich se objevil milostpán.

»Pojd', nerozčiluj se a nešpiň se s ní, s děvkou. Prvního potáhne. Ty věci má?«

»Má. A to se rozumí, že prvního potáhne!« vykřikla ještě milostpán, vytřhla zlostně Anně z podpaží krabici a odešla do pokoje.

V předstí se objevila slečna.

»Vyřídila jste mi to, Anna?« zašeptala vltidně, jak kráčela kolem ní, tváříc se, jako by byla vyšla jen na stranu.

»Ne, slečinko.«

Slečna Dadla se zarazila. Zbledla a vyřeštila na Annu tázavé oči. A když se nedočkala odpovědi, vy-cenila zuby a vjela si zuřivým pohybem do účesu, jako by si chtěla rvátí vlasy. Ale náhle si vzpomněla, že se tu nesmí zdržovati a musí klamati rodiče.

»Mrcho mizerná!« zaspěla a zdálo se, že s těmi slovy zároveň vyplivla kus plic. Zmizela ve dveřích záchodu. Nebylo jí dopřáno ulehčiti si ani tím, že by je za sebou přikřápla, až by se otfásl dům v základech.

Anna, přimražená k podlaže, slála v předstíni ještě pak, když se Dadla vrátila do pokoje. Slečna se před

ní vyplivla. A v tom plivnutí byla táž zběsilost, jako prve v nadávce.

Anna odešla do kuchyně a položila hlavu na stovovou desku.

Slyšela, jak páni odcházejí, a hrčení automobilů před domem.

Do kuchyně vrazila slečna.

»Proč jste mi nedonesla psaní?« křičela. A řvala, až jí selhával hlas: »Bestie mizerná!... Prevíte! Hovado!... Zabíla bych vás, kurvo ničemná!«

Práskla kuchyňskými dveřmi, až to v polici nádobi rozdrnčelo. A teď si slečna vynahradila velké utrpení onoho sebezapření, s nímž byla prve nucena zavřítí tíše dveře záchodu. Lálala sedmi pokoji a třískala za sebou dveřmi, až padala omítka, řinčely lustry o otfá-sal se dům, Anna něčeho podobného ještě nezažila. Tatínek mlátival pěsti do hlavy a jeho ruka byla tvrdá jako cihla, ale takhle zuřivého ho neviděla nikdy.

Za chvíli byla slečna Dadla v kuchyni zase.

»Co jste mi to provedla?... Ježíš, Maria, Josefe,

co jste mi to udělala?« Byl to zběsilý pláč. »Vždyť vy jste mne zabíla! Pro Krista pána, vždyť vy jste mne zabíla!«

V tkalcovně

Slečna tloukla čelem o kachličky kamen.

Anna pozdvihla hlavu.

»Slečinko, co to dělají? Vzpamatujou se!«

Slečna se obrátila od kamen, vytřeštila oči a chopila se za černé vrkoče na spáncích.

»Anna, pro Ježíše Krista, vždyť já na tohle soaré čekám již čtrnáct dní jako na smilování boží. Vždyť vy nevíte, co jste mi udělala! Vždyť vy jste mne zavražďila!« Slečna běhala po kuchyni a držela se za spánky. »Pro Krista pána! Pro Krista páma!«

»Slečinko, zaseptala ustrašená Anna, »snad bych tam ještě mohla dojít.«

Slečna přiskočila k ní a zaryla jí do ramen nehty.

»Jděte, Aninko!« zasípěla. »Bězte, Aninko, já vám za to dám krásnou batistovou košilku s kraječkami! Jděte! Rudi již doma nebude, ale běžte do »Metropolky«, a kdyby nebyl tam, podívejte se do »Arca« nebo do »Edisonky« nebo do »Louvrus«, možná, že bude také dole v »Rokoku« ve vinárně a kdyby tam nebyl, tak jeďte na Hradčany k Medvědům. Víte, kde je »Metropolka«?«

»Ne, slečinko.«

»Ježíš Maria, ona zase nic neví!« zaupěla Dadla. Slečna sháněla papír a tužku, psala Anně jména kaváren a vináren, ulic, čísla elektrických drah a dupalá nohama, když Anna okamžitě nechápala.

»Běžte, Andulko, běžte, moje milá, musíte ho najít za každou cenu, odměním se vám, dám vám také krajkové kalhotky, když ho najdete. Na Hradčany byste

jela jedničkou, tu znáte a nabože by vám již řekli. Kupovat už nemusíte nic a domů se nevracejte, mamá s tatínkem před půlnocí nepřijdou, vezměte si z peněz, které jsem vám dala, pětkorunu, sedněte si v kavárně a ukazujte si obrázky. Běžte, Aninko, běžte! Vezměte si klíče!«

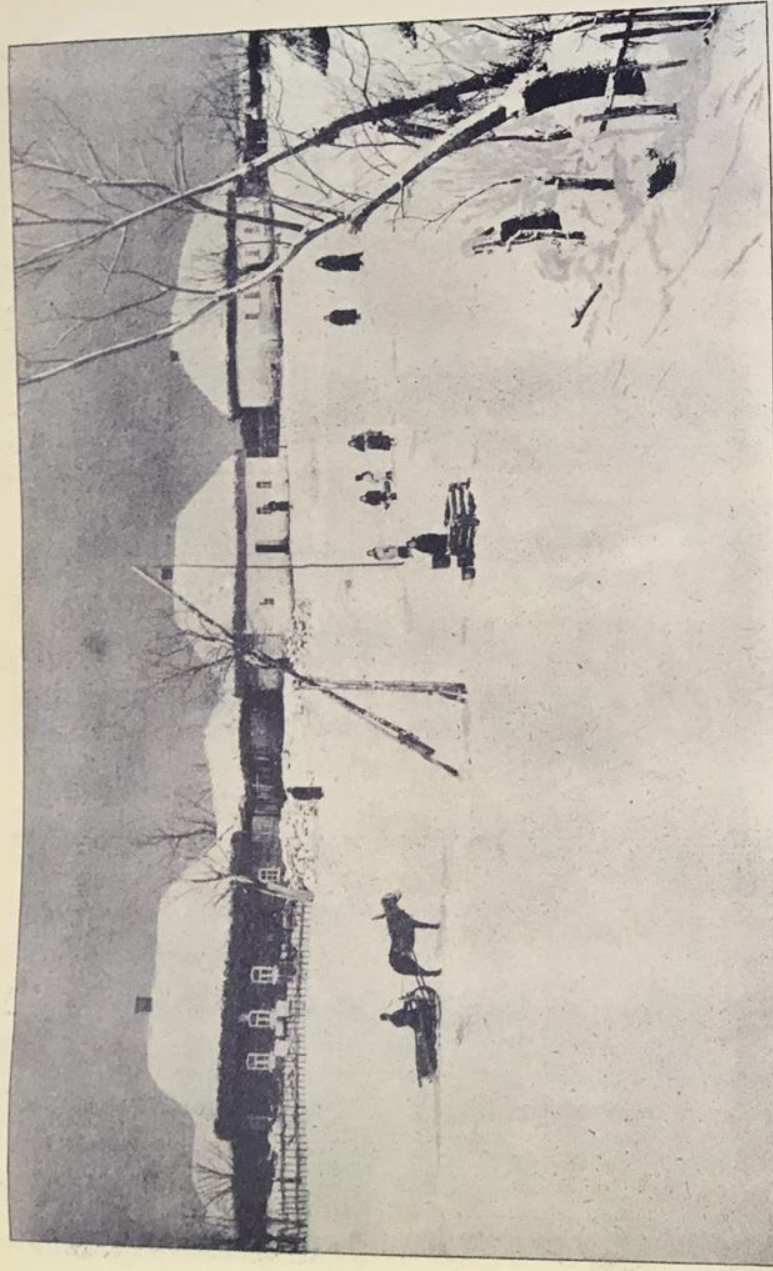
»Jen co ještě milostpánům ustelu.«

»Ne, ne, běžte, ustelu sama!«

Anna poslechla a šla.

Jaký to byl hrozný den dnes?! Proklel jej někdo nebo učaroval jí dnes někdo nebo si měla za tenhle jediný den odpykati hříchy celého života? Zaměstnavatelé dávají rozkazy, aniž se starají, jsou-li proveditelné a slečna nařídí: »Běžte a najděte ho!« jako by říkala: »Jděte koupit housky!« Páni chtějí vždy jen prorazit se svojí vůlí. Anna střídala roj chodníků s plošinami elektrických drah a dvojí světlo ulice se záři kaváren a vináren. Lidé do ní na chodnicích vráželi a smýkali jí v otáčecích dveřích, a když, narážejíc na sklo a dřevo, dvakrát objela kolem, vyhazovaly jí dveře do oslnivého světla lustrů, zrcadel a bílých ubrusů a ona, stojíc omámená u dveří, nevěděla, co počítí.

S ničím v jejím životě se nedaly tyto pocity přirovnati, leda snad se sny, kdy se člověku zdá, že stojí na tržišti a najednou hrůzou vidí, že je košíkatý, že se všichni lidé na něho dívají a on nemá, kam by se schoval. Kdo si všimne služičky v barčelové halence, choulící se u portiéry vchodu, děvčete příliš zdravého a čisté oděného, aby jí bylo možno pokládati za žebračku, a

Zimní život v ruské dědině

příliš bezvýznamného, aby se jí bylo třeba zabývatí? Sklepníci, běhající s podnosy, plnými kávových příchoutí, s vinnými lahvami ve stříbrných kbelících a s vciemi na porculánových mísách, nemají kdy, a malí pikoloci jsou příliš pyšní na své fraky a bílé náprsenky, aby se snížili k hovoru. Že má Anna krásné ruské vlasy a že jest hezká, toho si všimli jen páni u blízkých stolků, dívali se na ni upřeně a usmívali se, a to bylo ze všeho nejhorší. Kolikrát opakovala své: »Prosím, prosím...« než jí dovolili dořít a kolikrát opakovala otázku celou, než jí odpověděli: »Ne,« nebo, co horšího: »Nevíme,« či »Neznáme ho!«? Bylo to nad její síly a v »Louvru«, když čtyři sklepníci na ni zabručeli a žádny jí neodpověděl a když tlustý pán od krajního stolu na ni mrkal a kýval, měla pocit, že z toho ze všeho uteče, poběží na nábreží a skočí do Vltavy.

Ale stala se věc neočekávaná. Anna pana inženýra Fabiána skutečně našla. K desáté hodině ve vinárně »Rokoku«. Hodný sklepník, kterého potkala u šaten, na její otázku odpověděl: »Ano!« a v malé chvíli jí pana inženýra vyvolal ven.

Byl to mladý, elegantní pán. Snad až příliš elegantní, zdálo se Anně, a povšimla si, že je silně navoněn a napudrován, že má bílé kamaše a na prostředníku prsten se zeleným kamenem tak velkým, že mu přesaňoval oba klouby.

»Co si přejete?« řekl. Mělo to znít velkopanský, ale nebylo to velkopanský. Nebylo zde té samozřejmosti jako ve větech slečniných a milostpánových a Anna vycítila jakýsi spodní, nejistý tón.

»Mám vám odevzdat psaní, milostpane.«
Pan inženýr je vzal, rozírl a přeletěl očima. V koutcích úst mu cosi zahrálo.

»Je dobře!« řekl uspokojeně, sáhl do kapsy u vesty a dal Anně papírovou dvoutkorunu.

Anna se začervenala.

Pan inženýr si v šatně oblékal světlý svrchník a Anna cupala po červených koberecích nahoru do ulice.

Byla volná.

Měla svoji křížovou cestu za sebou.

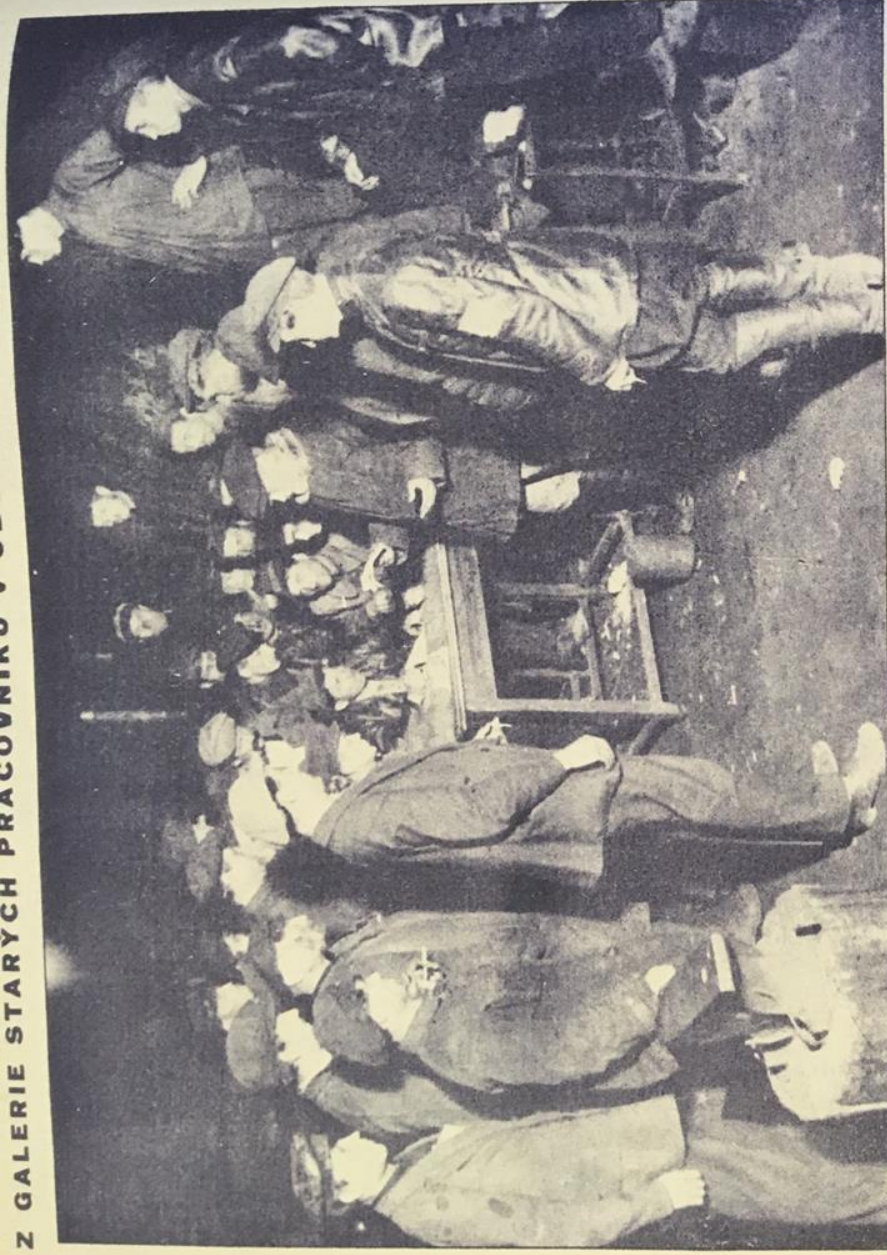
Děk vám, hodný pane sklepníku!

Spěchala nočními třídami do dělnického domu, zastihne-li tam ještě Tonika. Nebyl tam. Bylo již po schůzi a soudruzi se rozešli. Dívala se ze zahrady okny do sálku, ale svítla tam již jen jedna žárovka a byly obsazeny jen dva stoly. U jednoho hráli marylás a u druhého soudruzi debatovali.

Co teď? myslila si, když vyšla v jižní dráhu Hybernské ulice. Nápad slešny Dady. aby si sedla do kavárny a ukazovala si obrázky, byl vyloženým bláznovstvím, měla těch kaváren, vináren, lhostejných i vřivých pánských obličejů již k zoufání dosti a byla věru odhodlána prochoditi raději dvě hodiny v ulicích, než vrátiti se ještě jednou do té hanby. Ale pak si vzpomněla na Máňu.

Rezběhla s k Václavskému náměstí.

Otevřela si dům a dotápala se temným schodištěm do třetího poschodí. Zamřížované okénko Máňiny komůrky vedlo na chodbu. Anna na něj klepala. Klepala

maličko a pak silněji. Ještě silněji. Ale Máňa se nemohla probudit. Tu zabuchala klouby docela nahlas.

»Kdo je to?« zazněl z komůrky rozespálý hlas.

»Já, Anda ze zdoľa.«

Okénko se osvětlilo, pak se otevřelo a v něm se objevila Mánina hlava. Když uviděla Annin zmučený obličej, zeptala se s účastným podivem:

»Co je ti, balšánecku?«

»Máničko, prosím tě, pusť mě k sobě!«

»Ale ano!«

Máňa otevřela tiše dveře předsině a vedla Annu za ruku do své komůrky.

Sedly si vedle sebe na pelest postele. Ale když Anna chtěla odpovéděti na chtivou otázku Mániných očí, nedovedla říci více než: »Máničko, já jsem tak nešťastná!«, neboť hrdlo se jí sevřelo a místo slov limuly se z ní jen slzy. Máňa pochopila a nenaléhala. Dlouho tu vedle sebe seděly, držíce se za ruce, jedna rusá a druhá černá, jedna oblečená a druhá košilatá, a rusá plakala a černá na ni hleděla s lítostí a hladila jí vlasy a říkala: »No, no!« a hladila jí kolena a říkala: »No, no, Andulínko!« a tiskla svoji tvář na její.

Pak přece přišla slova.

»No, pověz přece!«

Anna vypravovala příběh celého dnešního hrozného dne. Celý, od začátku, od chvíle, jak ji milostpaní po-

Tovární schůze

stala s balíčkem k Denisovu nádraží. Ale když se dostala k oběma strážníkům a k Tonikovu zatčení, opět se jí zachrlo hrdlo a ona si přikryla dlaněmi oči. Ale tu Máňa, upokojena již z prvního strachu o kamarádku nešťastní a z první zvědavosti, převalila Annu do peřin, odtrhovala jí ruce od očí, a aby jí rozveselila, cuchala jí vlasy, nouchala hadra a břicho.

»Ale, balšánecku, ale upřecenečku náš, to nic není, vždýť ty jsi takový malý pitomec, tohle vůbec, vůbec, ale vůbec nic není, na takové věci si musíš v Praze zvykat, to není jako v těch vašich Prkenicích.«

Stáhla s Amy boty, šaty a punčochy, položila ji do postele, přikryla ji po bradu peřinou a dala jí na tvář hubičku:

»No, no, pitomečku!«

Pak zhasla elektrické světlo.

Tě noci si ještě mnoho šeptem vykládaly. Scéna se stavitelovými Máňou obzvlášť zajímala. A když Anna dopověděla o řádění slečny Dady, Máňě náhle svítilo. Vzlyčela se půli těla na posteli a zdvihla ukazovák.

»Fuť!« hvizdla si dlouze.

Seděla tak chvilu, jako by kontrolovala správnost svého postřehu. A pak řekla:

»A teď mi to vypravuj ještě jednou!« (Přísťe dále.)

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Neboť Máňa to teď chtěla prochatnati důkladněji a v sedě. Anna tedy vyprávěla příhodu se řáděním slečny Dadyli ještě jedenkrát. A když byla hotova, vyslechnula Máňa rozsudek:

»Dadlinka je v tom. To máš jako nohu. A teď má vítr. Jen počkej, uvidíme ještě moc pěkné věci, tohle je jen začátek. To musím říci ráno Dvořandě. A na konec si Máňa ještě jednou hvizdla, ale jen docela krátce, jako by dělala puntík: »Fuif!«

Tě noci spala dvě děvčata, rusé a černé, spolu, přimáčkly k sobě zadníčkami a s nohama skřecnými pod sebe.

»Teď vypadáme jako rakouský orel,« řekla Máňa, když usínaly, a to bylo její poslední slovo.

III.

Anna prvního nešla, u stavitelů zůstala a schůzi, kterou v ten osklivý den s Tonikem zanedbali, si mnohokrát vynahradila.

Bylo to na podzim roku devatenáctého a doby byly plny dění. České dělnictvo si počínalo ujasňovati to, do francouzský proletariát věděl již padesát let: že demokratická republika je pokrokem proti tyranii z boží milosti, ale konečnou metou pracující třídy že být nemůže. Ze jest jen novým bojištěm, snad o něco výhodnějším, než bylo to, které již leží vzadu, polem, na kterém bude dělnictvu světi rozhodný boj o nový svět, o jeho svět. Rádost z povalené minulosti vyprchávala a prsa zástupů se počínala dmouti nepřekonatelnou touhou po radosti budoucí. A hněvem nad přítomností, o kterou byly ošizeny.

Květen letošního roku byl omylem. Tenkrát, po prvé od přivítání vítěze Masaryka do vlasti, vytrhly opět do ulic zástupy. Nebyly to však ony veselých očí a lánecního kroku z popřevratových dní, které rozjasány koncem války a ozářeny zjevením svobody, vyskaly v tvář červeno-modro-bílému dnu své: »Nazdar!« a »Hej, Slované!« Byly to tytéž temné a ponuré, které právě před rokem, kdy ještě na čtyřech stranách světových zely jiny děl a hromadných hrobů, křičely do oken Staroměstské radnice své stolicichlasé, zoufalé, zuřivě ječící: »Mír! Mír!« V tento květnový den opět vyplnily ulice. Přišli sem vojáci z front, poučení, že hlad v žižkovském a vršovickém čínžáku není o nic snesitelnější než v zákopech a v zateckém táboře, kde se alespoň nebylo třeba dívat na nespokojenou ženu a hladem kňourající děti a kde nikdo nemohl za skleněnými tabulemi beztestně vystavovat uznených kýt, hovězích čtvrtí a pyramid vinných lahví. Vyběhly sem utýrané ženy, které ještě nenašly příležitosti splnit svou zuřivou přísahu pomsty na mlýnáři, kterému za uzlík mlýnských smetků daly poslední peřinu. Byly zde matky ubitých synů a vdovy po rozstřílených mužích, ženy, kterých osvobození vlast nepolitovala, poněvadž neměla kdy a poněvadž jíh bylo příliš mnoho a jichž slzy již dávno utekly, ale v níru kameněly a vyrůstly ve velké hrozen, který vyplnil hrudník. Vyšly ženy válečných mrzáků a neduživců, pro něž mír a svoboda znamenaly jen o jeden krk více, který musly sytiti prací svých ubohých ru-

kou. A připojili se starí zloději, rohoří povaleci a patáci holek, kteří si v tento květnový den pevně a jedinou pro vždy ujasnili, že za republikánského policejního ředitele Bienertla bude stejně účelným a dobrým kraťas, jako se kradlo za císařských královských presidentů Kříkavy a Kunze, a kteří, číhající pozdvíženými nozdrami příjemnou atmosférou, se vzájemně pozdravovali: »Tě péro, Pepku, dnes, myslím, budouť laciné blůzky a nějaké punčochy pro Božku.«

Ale do vlnící se řeky ulice se tentokrát vlyly dva nové proudy, jichž prameny vyvěraly z války. Mužové zelených kádrů. Lesní úkrýti, hlad a pronásledování je naučily moudrosti: »Zachraň se sám! Nechreš-li být zabit, zabij!« A legiomáři. Lhůta půl roku byla příliš krátká, aby je odnavykla jednati a byli vášnivě odhodláni nevydati sladkého snu o osvobozené vlasti, který po pět let chránili krví a olovem a s nímž na prsou se osnatými dráty probili až domů. A bolševici. Nemnoho desítek lidí, prošlých výhni ruské revoluce, kteří neměli snů, věděli, oč jde a co jest jejich povinností.

Ponuré zástupy, černé a kalné rudé, se valily ulicemi československých měst a městeček. »Pryč s tyranou a zrádci všemi!« — zpívaly. A tam, kde byla mládež, chtějíci se smát:

»Kefase, mamlase,

vrať peníze za prase,

kefase, holomku,

vrať peníze za mouku!«

V čele nesly šibenici, Zbrusu novou šibenici s pevným rahmem a smýčkou konopného provazu. A na plátně veliký, rudý nápis: »Poslední výstraha lichvářům!« Zastavovaly před krámy pověstných vydrůdchů a honily je po kancelářích a vyvělkaly je zsinále a s potem sirachu na čelech, z úkrýtů beden a pylů a stavěly je na ulici pod rahno šibenice a kladly jim na krk smýčku konopného provazu. A zde jim rozkazaly slavnostně přisahati, že již nikdy nebudou lichvářati a nikdy již nebudou okrádati chudých a že se stanou řádnými občany osvobozené vlasti a mladé republiky. Lichváři za posupného mlčení davů přísahali, zajíkajíce se a těžce polykajíce slinu. A hloučky posbíraných vydrůdchů byly jako zajatci uprostřed zpívajících, smějících se a vyhrožujících davů vedeny ulicemi až k radnici, a zde, na táboru, jim bylo lidovými řečníky ještě mnoho hřmánou do duší o poctivosti, demokratické republice a poslední výstraze.

Jakým omylem byl tento květnový pátek! Zástupy se domnívaly, že vykořeňují poslední zbytky monarchie, nerozumějíce, že stojí tvář v tvář počátkům demokracie. A nemožouce se rozhodnouti ani pro: zabíjet, ani pro: nezabíjet, byly šťastny, že našly východisko v symbolu.

Oncho květnového dne bylo na hradě starých českých králů po prvé rozhodováno o tom, je-li v osvobozené vlasti přípustno poslati proti osvobozenému národu ozbrojenou moc a proliti jeho krev. Minění o tom byla různá. Socialističtí ministři se velmi rozhořčovali nad pouhým připsušením této myšlenky. Doktor Soukup se stavěl do svého nejpůsobivějšího postoje, s levcí na hrudi a třemi prsty pravice na hrotu husovské

OBĚT BILÉHO TERORU RUMUNSKÉHO

V bessarabském pobraničním městě Bendery jest, jak známo, středisko revolučního hnutí selského, a blízkost sovětské Ukrajiny dodává mu ráz zvlášť nemilý rumunské buržoazii. Tedy nejlepší důvod k rozvinutí všech krás bílého teroru. — Přinášíme fotografický snímek mrtvolvy neznámého rolníka rumunského, vytažené z Dněstru, do něhož byla vhozena benderskou policií. Ruce a nohy jsou spoutány, k tělu přivázán je kámen, aby je držel u dna. Při činu bylo přítomno několik detektivů a čtyři agenti rumunské ochranky, mezi nimi známý špiel Rotar. Mrtvola byla z městské komandatury nákladním vozem vojenským dovezena na břeh a v noci hozena do vody. S těla byla oči vidně stahována kůže v pruzích na řemeny, což se tu nezdá děje. Nohy a ramena byly zlomeny, zuby a jedno oko vyraženy, hlava hladce oholena patrně za tím účelem, aby oběť mobila býti mučena kapáním vody na lebku; pod kůží jsou aspoň vidny příslušné skvrny. Na zádech má mrtvola hluboké stopy po ranách důtkami a obušky; na levé ruce jsou vytrhány nehty na ukazováčku a palci. Na zadní části hlavy jest šest ran, z nichž jedna je střelná: kulka byla vstřelena do úst. — Taková je metoda pochopů buržoazie. Zvířecí? Nikoli. Takových věcí není zvířeti ani v sebeobraně schopno. Toho schopna jest jen lidská šelma, chránící své lidojedské výsady.

brady, a chrílil veliká slova, rozstříkujke skrze vyžrane zuby kapičky slin. Ale uvnitř se usmíval. Což to nebylo dílem jeho a jeho soudruhů? Což to nebyl tah přímo geniální, uspořádati tyto průvody, dáti bez nebezpečí pro veřejný pořádek lidu možnost vybiti v šibeničkové hře zklamání a rozhořčení, a zároveň ukázat doktoru Kramáři a Rašinovi politickou moc socialistických stran? A když sem běhaly vyděšené deputace obchodníků, žádající za ochranu majetku, pokrucovali socialističtí ministři s dobromyslým úsměvem hlavami. Neřeba mít obav. Pořadatelská služba pracuje dokonale a oni ručí za klidný průběh. A je-li někde nálada vzrušenější, než jak by si bylo přáti, pak to není nic nebezpečného, jsou to jen poporodní bolesti po zrození mladé republiky a nutno jim dáti volně děšiti a ohromovati, hřfmal na bléde obchodníky a kramáře: »To jste si zavínili sami! Neste nyní důsledky!« Jeho hlas i gesto bylo strašlivé, ale v nitru mu při tom bylo teploučko a příjemno. Ale občanští ministři určovali diagnosu jinak. Byli přesvědčeni, že o poporodních bolestech již nemůže býti řeči a že se to ohlašují první bolesti příštího porodu nového. A soudili také, že šibeničky naprosto nejsou věci vhodné, aby si s nimi lid hrál.

Socialistickým ministrům počalo svítati teprve odpoledne. Z policejního ředitelství a od deputací přicházely zprávy, že se po rozchodu táboru utvořily hloučky a ty že po Praze řádí. Policejní president Bernerth seděl u telefonu a jeho věty byly nekklidné. Legionáři se stavi za prodejní stoly obchodů s obuvi a

potravinami, sami určují ceny a před očima bezmocných obchodníků z několika minutách vyprodávají celý obchod. Jsou zde lidé, kteří křičí, že lichváři již tisícrát z lidu vydřeli to, co dnes prodělají, a ti vníkáji do kramů s prádlem a látkami, slézají regály, shazují odtud balíky a těch se dole chápou desítky rukou, aby je přes hlavy davu házely otevřenými dveřmi na chodníkům, kdož potřebují nebo chtějí. Bolševici vyškakuji na vozy a pronášejí odtud štvavé řeči, pobuřující lid. V žižkovských krčmách se za pět korun prodávají hedvábné haleny, punčochy a lakové střevice. Policie je bezmocná. Po těchto zprávách zhasl v nitrech socialistických ministrů sebevědomý úsměv a zamračení Soukupova čela bylo tentokráté přirozené. Tohle tedy již v programu nebylo! Odpoledne dali se předčdčtí i ministři socialističtí, že jest třeba chrániti pořádek a bezpečnost majetku i života. Do pražských ulic bylo posláno vojsko. Ne proti lidu, ovšem že ne proti lidu, neboť ten se po skončeném táboře dle stanovného programu klidně rozešel, ale proti — nepodpovědným živlům.

Toník o tomto květnovém dnu mnoho vyprávěl Anně a ona ho poslouchala s očima rozšířenými. Květnový pátek byl dnem trhajících se snů a tajičích ilusí. »Poslední výstraha lichvářům« se minula účinkem. V příštích dnech nebyl bochník chleba a litr mléka o nic levnější než před tím a vznikalo poděchání, že ve hře musí býti ještě něco jiného, než pouhá chamtivost vydřiduchů. Zbytky Rakouska vyplněny nebyly. Představa Rakouska byla vůbec omylem a bylo zřejmo, že boj nebyl veden proti něčemu, co bylo a

JAK LIDÉ BYDLÍ

Nikoli, člověk nepotřebuje ke svému štěstí domova měšťácky vyfintěného. V malé chaloupce může být opravdu více spokojenosti a zdravé myslí, než v několika pokojovém komfortu společenské loutky, která musí mít stěru civilizačních pitomostí kolem sebe, aby se cítila příslušnicí panské třídy. Takový domorodec na ostrově Mindano, který od pradávna bydlí ve svých lesích na stromech, a místo po mravně rovném schodišti stoupá do své chýše po bambusovém řebříku (viz větší obrázek), je se svým »palácem« jistě úplně spokojen, jen když má dosti potravy, zdraví a štěstí po zpusobu u jeho kmene obvyklém. Ale lidská chýše musí se právě podobati tomu, čemu člověk urykl jako příbytek přiměřenému. Nesmí se tedy v Československu podobati »paláci« Josefa Kuřeca z Kunčic pod Ondřejovkem. (Menší obrázek.) Je to již druhý produkt stavitelského umění proletářova, jež si Kuřec postavil na odláhlém místě lesním z materiálu, který buď dostal nebo nasbíral ze zbořeníšť a spalenišť, když první »paláce« mu vyhořel. Kuřec žije se výrobou hrabi a dřevorubečtvím, sám si vaří, kdy ho napadne — jen jednou den — nemá vůbec hodin. V baráku, do kterého přší, má jákousi psí boudu za ložnici. Snad je v něm kus podivína, který takový život vede ze záliby, není-liž to však také proletář, jakých hodně mnoho potřeboval by kapitalism? Člověk může být spokojen s málem, ale nemá se ani ze záliby vzdávati svého práva na život opravdu lidský, pokud celá kasta utápí se v nozřizném blahobytu.

čemu se jen nechce umřítí, nýbrž proti něčemu, co jest a čemu se chce žítí. Zástupy jsou pomalé a bod jejich myšlenek jest stejně těžký, jako kroky jejich nohou. Ale teď počaly chápati, že půlsedma měsíce opojení svobodou bylo jen oddechem mezi zápasem, který měly za sebou a tím, který právě nastává. Kolem hlav, včera ještě svatých, bledla svatozáře. Družiny, opředené skukami, nabývaly v rozběrsku dne vzhledu lidských skupin lidského vzezření a lidských zájmů. Jejich sláva patřila minulosti a dějinám. V přítomnosti žily všedním životem. Pro budoucnost byly nebezpečím.

Milovaný prezident pronášel ostré řeči proti ruské revoluci. Obdivované legie se na Sibiři bily se sovětskými vojsky.

Jak tomuhle bylo lze rozumětí?

Dělníkům se točila hlava. A když v podvečer se vraceli z práce, z Karlína, Holešovic, Líbně a Smřčova, četli ve vozech elektrické dráhy jásavé články agrárního »Večera« a konservativní »Národní Politiky«

o tom, jak se naši hrdinští legionáři v Rusku obdivuhodně bijí s bolševickými zločinci. A tu dělnici ustávali ve čtení a rozpačitýma očima bloudili po voze a hleděli okenní tabuli do ulice. A ta utíkala vzad a s ní pádily domy a krámy, bohatství výkladních skříní a pestré nápisy reklam, povozy a lidé. Ale oči dělníků byly zaměřeny hleděním do dálky a nevnímaly toho. Dvě revoluční vojska se bijí mezi sebou? Co se to děje? O Bělu Kuhnovi jim řekli, že vpadl na Slovensko, aby je znova přivtělil k Uhřám. Ale proč se v Rusku dvě revoluční vojska bijí? Jaký krvavý nesmysl či osudný omyl! Kdo jim dá vysvětlení a srovná zmatek v jejich hlavách? Kde jsou jejich poslanci? Proč jich nepoučí o věcech nejdůležitějších a starají se o záležitost, v jichž závažnost by dělnici rádi uvěřili, ale nemohou? A proč jim nedovedou říci jiného, než půl roku již tolež: čekal, mít trpělivost, uskrovnit se a pracovat?! Ulice ležela svým dvojm pohybem vzad a na lavicích elektrické dráhy seděli měšťáci a měšťky, jichž oči byly klidné a bez pochyb. (Příspě dát.)

POŽEHNÁNÍ CIVILISACE

Domorodci na tichomořském ostrůvku Nauru mají už také kola, prima americká. A ne snad pující pány bělochy, vlastní! Koupená z peněz vydělaných na japonských kulcích, kteří robotují v bohatých ložiskách fosfatů (umělé hnojivo) hned na troje pány najednou na kapitalisty anglické, austrálské a novozelandské, kteří výnosy „kšeftik“ urvali kapitalistům německým, kteří jej před válkou vyčtenicali, Mají-li japonští roboti střížnosti, nechť si je urovnají s domorodci, kteří z nich „bohatnou“.

Pánů běloši mají přec na mysli jen „rozkvět země“, nelekať se ani obětí, jakou jest neustálé stříhání hald kupónů.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Z Ruska a Ukrajiny se vraceli zajatci. Ještě stále přijíždějí po stech i jednotlivě. Vypravovali o hrůzách občanské války a kontrarevoluce. A jejich slova zněla jinak, než zprávy novin a tiskových kanceláří.

»Vesnice se dva dny bránila,« vypravoval dělník rezervista, vrátilvíš se z ukrajinského zajetí. »Bylo tam asi patnáct vintovkami ozbrojených krásnoarmějů a ostatní muži: muži, hoši, starci. Věděli, že jim jdou brát zemi. Leželi na kopečku před děrevnou a kdo měl čm, pájil do kozáků. Vesníci vedl komisař, devatenáctiletý ševcovský dělník z Tuly. Ten tam padl. My zajatci jsme také pomáhali. Ale když jsme druhý den v polechne viděli, že jsou nám kozáci v boku a že je zle, odesli jsme, běželo o hlavu. Jak vesnice padla, nevíme, byli jsme zalezli v chatách. Ale k večeru jsme viděli všechno. Vylezli jsme si na plot ohrady a dívali se. Kozáci postavili všechny muže z vesnice, počínaje od čtrnácti let, do řady. Asi dvě sítě jich bylo. Deset kroků před nimi stáli ve svých pestrých uniformách

denikinští oficíři, kouřili papirosy, smáli se a bavili se. Baby nesmely z chat, kozáci obcházeli vsi a která vyšla, rozbili jí pažbou hlavu. Celou práci se dvěma sty zajatci vykonali dva kozáci dvěma tyčkami od plotu. Jeden šel zezadu řady a zasadil každému tyčkou ránu do lýtek, až mužík poklesl v kolenu, a vpředu druhý kozák ho dvakrát udeřil klackem do hlavy. A tak řadou za sebou, muže, starce, chlapce, dvě sítě, a dali se porážeti jako ovce. K nám na ohradu si vylezl asi osmiletý hoch a díval se na to beze slova s námi. My vojenopleníci jsme pak musili pro mrtvé vykopati jámu. Možná, že všichni docela mrtví ani nebyli.

A vrátilvíš se zajatci vypravovali o osamělých mrtvolách v ramních ulicích měst nebo na stepní cestě, dvě sítě kroků za vesnicí, jímž byla do čel vyřezána písmena L a T. Za živa ještě, neboť čelo a tvář byly pokryty zasmchlou krví. L znamená Lenin, T Trocký. Vypravovali o řemenech, stažených se zad dělníkům, kteří se nechťeli státi zrůdci; o upálených hyždích žen,

posazovaných na horák kamma, aby mluvily. O krví a hrůze, o mstě a zběsilosti těch, kdož v tělu kozáků čekali na chvíli, kdy jim bude navráceno jejich pověstné vlastnictví.

Toník o tom vykládal na Židovských pecích Anně.

Jeho pěstě se svíraly:
»Pádušil! A čini-li se takové bestie neskodnými, ječí celá humanitářská Evropa zčesčením. Ale vypořádáme se s nimi i s ní.«

V Toníkově žížkovském podnájmu a v Toníkově posteli přespával asi deset dní maďarský uprchlík Kerekess Sándor, asi čtyřicetiletý soustružník železa. Přišel koncem září do kanceláře kovodělnické organizace. Vychrtlý jak toulavý pes, rozedraný, bez dokumentů a bez peněz. K dělnickým organizacím přicházelo o podporu mnoho nepravých uherských revolucionářů, neboť drobní podvodníčkové jsou velmi vynalézaví, a přicházeli také špiclové; ale Kerekessovi uvěřili. Toník ho vzal k sobě. A dohovoreli se. Více ukazováním, posuňky, pobíháním po světnici a kreslením na kus starých novin, než těmi několika německými slovy, které oba znali.

»Víš, spoutali, zavřeli... kriminál. Vidíš, takhle maličký! ukazoval Kerekess Sándor na rozměrech pokojka a pak se dotýkal jednotlivých kusů mábytku: »Postel nic, stůl nic, židle nic... já tam deset, dvacet... a ještě tři dny. Každý den, hajje, gestém, morgén, se otevrou dveře a přijdou jeden honvédský lajtnant, jeden honvédský kadet a dva honvédi. Svléknu mi šaty, pryč pryč, všechno se mne pryč, jsem docela nahý. Položí mne na zemi. Ústy k zemi. Tak. A pevně drží. Kadet na mě? Znáš: H² SO⁴? Aha, znáš, dobře! V ní víš, co to je? Ááá! Ááá!... strašně řvu bolestí. Každé tady ze křídla škubí! škubí! pero ven. Kadet namočí pero v lahvi do kyseliny H² SO⁴ a strčí mi je do zadnice... Řvu... Ááá! Ááá!... strašně řvu bolestí. Každý den, víš, dnes, večera, zítřka. Deset, dvacet a ještě tři dny. Lajtnant a kadet stojí nade mnou, cení zuby, koulejí očima. »Mluv! Já: »Nel! Oni: »Mluv, bestie! Já: »Nel! Oni: »Kde je Acs Aladár, kde je Fehér, kde je Szabó? Já: »Nel! Oni mají karabáče. Mrskají do mne, až pozbudu vědomí. Pak přinesou putnu vody a polijí mne, až otevru oči. »Mluv! Já: »Nel! Oni kouří cigarety. Přikládají mi je ohněm na prsa. Strašně řvu, svíjím se. Oni: »Kde je Szabó, kde je Acs, kde je Gutmann Vilmos, kde je Lakatos? Já: »Nel! Oni mne políčkují, prásk, prásk! Vidíš? Molnár ukazuje vyražené zuby. Svléká kabát a košili a jeho hřbet je zhojenými popáleninami. »Mého kamaráda, maďarského komunistu Kováče Pála zabili. Pytlíkem, naplněným pískem. To ti musím nakreslit. Vidíš: Pytlík a do něho takhle se země písek! Rozumíš. Dobře. Tím tlukou do hlavy. Člověk se zapoťácí, umře. To moc dobře. Přijde doktor, prohlíží okulary, proklepává, krčí rameny. Nic nepozná. Tvářička je hezká a hladká, na těle nic, rány nic, krev nic. »No co,« povídá doktor, »umřeš, odnese ho!« Lajtnant a kadet se smějí, mnou si ruce: Nic nepoznal. Tak jich zabili mnoho. Hundert, hundred, hundred, moc hundred socialistů a komunistů. A nikdo nic nepoznal. Pytlíkem s pískem, to je moc dobře. Já také budu mrtev, mne také zabijí. Sedím a myslím. Pořád sedím a myslím: Co mám udělat? Je dvacátý třetí den. Přijde žalářník. Ne lajtnant,

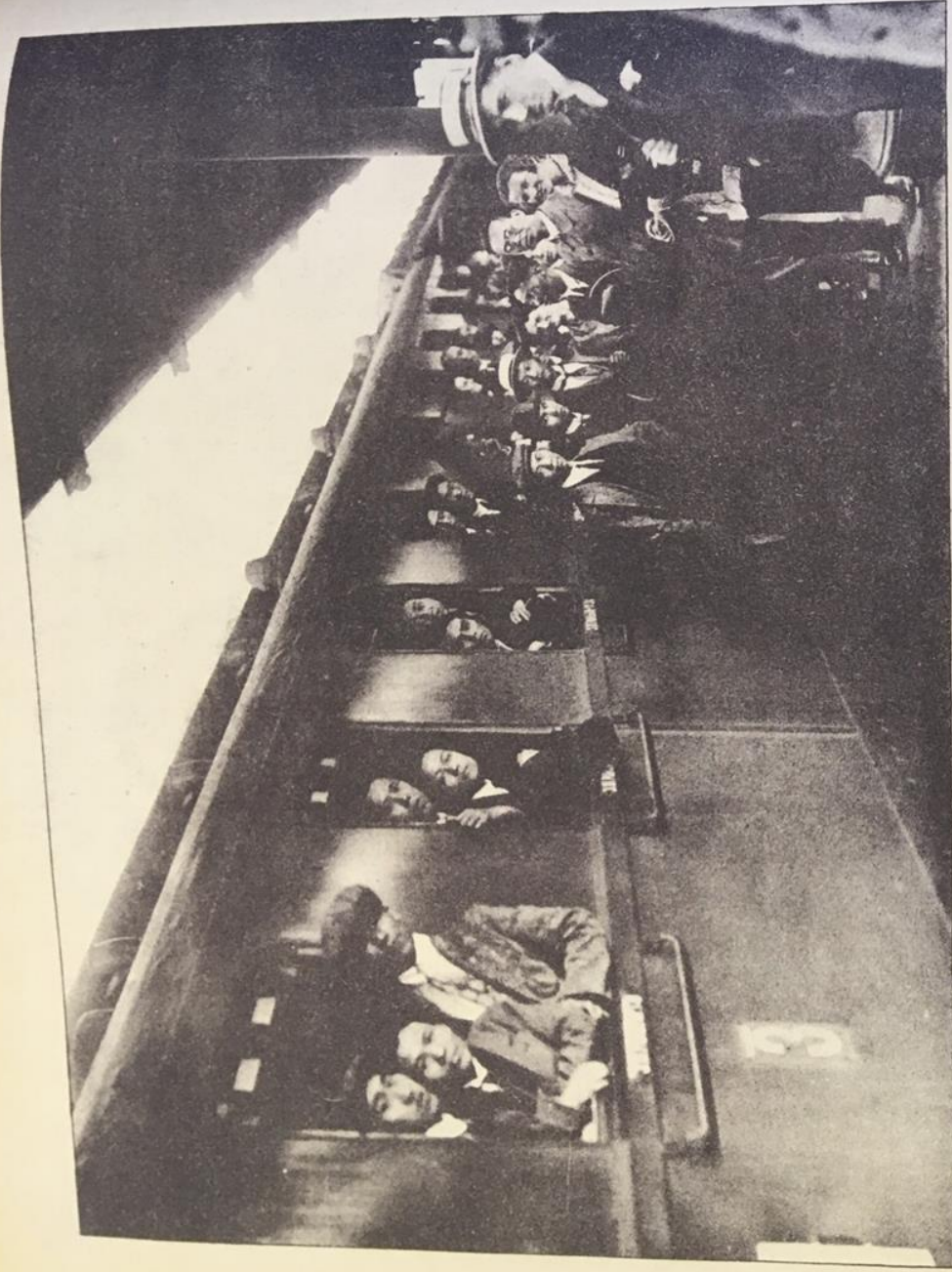
ne kadet, víš, ten, co má tadyhle u pasu chřestící klice, otvírá a zavírá a nosí jídlo. Byl takový starší a dosti hodný. Já již strašně slabý. Kolemna zhroutená, celý malátný, jen upadnout. Ale to jsem se vzchopil. Vyrostl jsem, narovnal se, napjal svaly. A na něho! Prokoušl jsem mu hrdlo. Váleli jsme se na zemi, ale já držel zuby a nepustil. Vidíš, téměř třemi řezáky prošli sobě, které mně po těch ranách do tváří zůstaly. (Pozoruj se přece, že vypadají jako veverčí chrup!) Mrtev. Tady s koutků úst mi stékala jeho krev. Brá! Bylo to moc ošklivé. Pryč, vzpomínko! Je mi ještě teď nedobře, když si na to vzpomenu. Takhle jsem se třásl na celém těle. Svlékl jsem ho a oblékl se do jeho šatů. A pryč! Pryč, pryč, pryč! Kapsy prázdné, stále pěšky. Musil jsem se skrývat, jedl jsem, co jsem vyvrval na poli ze země, nebo když jsem chytil slepici a — kchr — zakroutil ji krkem. Zebral jsem jen málo, bylo to nebezpečné. Jednou jsem smekl před pánem u cesty a poprosil ho o sinky. Ano, dal. To dobře. Ohníček, zakroutil krk slepici, otlácel rožněm... A pak: Práha!... Ach! Blaze na prsou!... Organisače, proletariát, komunisti... A dobří kamerádl!... Kőszönöm elotárs!... Je snad možná, soudruhu, aby nepocho-pil, že je to »Děkuju!«, tisknu-li ti oběma dlaněmi rukou a hledím ti jasným pohledem do očí?

A přijžděti zajatci, uprchlíci a světoběžníci a ti také mnoho viděti. Vypravovali o masakrování dělnictva na berlínských třídách. O umírání po tisících tyfem a hladem v horthyovských Uhrách. O desítkách tisíc, posílených a rozvyšených finskou vládou a nových desítkách, umučených v tábořících za ostnatými dráty. O vraždách v řízkých sklepích a útěhné povolené hranici posíleny ze křoví kulometry. Přijžděti lidé z Mnichova, Ukrajiny, Polska, Uher. Všude to bylo stejné, kde-buržoazie poválila revoluci nebo pokus o ni. České dělnictvo počalo chápati, co je to měšťák. On, pohodlný, požívačný, dobrosrdečný, etí a důstojnosti dbalý, shovívavý k zásadám a názorům. Čeho jest schopen, je-li zachvácen zběsilým strachem, že mu vezmou jeho pohodlí a peníze.

Ale české dělnictvo se dovídalo ještě něco jiného, mnohem důležitějšího: z ciziny přicházeli dělníci a vyprávěli nejen o utrpení proletariátu, ale i o jeho vítězství. Neboť socialismus nebyl už jen snem a náboženskou útěchou věřících, nebyl už pouhým heslem do daleké budoucnosti. Na cihlových zdech moskevského Kremhu vlály rudé prapory. A rudý prapor se srpem a kladivem byl vztyčen na petrohradském carském sělu, nejmocnější tvrzí světové tyranie. Jen chťti! Jen chťti! Není již ničeho více třeba, než chťti, neboť velký Mikuláš Lenin ukázal cestu. Buržoazie, rozvrácená válkou, není již s to, aby udržela svět ve svých osláblých rukou! Nás jsou miliony, jsme silni a jednotni! Dějiny všech věků pracovaly pro nás a pro tuto chvíli! Jen chťti! Jen se odvážit tygršho skoku a vzít si celý svět!

V továrnách bylo tehdy rušno. Dělnici přicházeli již ráno poučení o událostech a v kapsách s novinami, do kterých nahlíželi již ráno nad hrncem s kávou a skrojkenm chleba a jejich nedali z rukou po celou cestu ve voze elektrické dráhy. S prvním krokem do továrních sálů počínaly debaty. Debatovalo se při převlékání před skřínkami s pracovním oděvem, debatovalo se při práci.

(Přítelé dále)

Cínští studenti revoluční, vypovězení z Paříže, na cestě do Leningradu

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Byli zde nadšenci i pochybovači, poučení i nepoučení, sociální demokraté, českoslovenští socialisté i křesťanští sociálové a přicházeli také mistři a inženýři, kteří toho obyčejně ze všech věděli nejméně a mluvili velmi hloupě. A při práci se odbíhalo od forem k formám a od kovadlin ke kovadlimám, hloučily se seskupovaly u soustruhů, pil a hladíček, u pecí, mšedidel a sít, u vrtáček, parních strojů, barvířských stólů, seřfaktorů a krepplí a tkalci si za řevu stavů křičeli do uší nové zprávy. Revoluce, revoluce! Socialismus nebyl již snem.

Schůzky byly tenkrát rušné a bouřlivé. A thematem všech bylo Rusko. A srp s kladivem.

Anna s Tonikem chodili teď do schůzí často. Sedali v předměstských hospodách za kostikovanými ubrusy a poslouchali, upínali se očima na ústa řečníkova a dávali se unášeti proudem, který hnal dělnictvo vpřed, stále vpřed. Ale jejich ruce nespočítávaly na sobě, jako v klidných chvílích, neboť Toník byl příliš zanejat žilobitím světa, aby mohl cítiti tep krve Anniny. Bylo málo schůzí, aby do nich byl Toník nezasáhl. Často mívál sám referát.

»Soudruzi!«

Jak byl krásný v takových chvílích a jak na něho byla Anna hrdá! Byl to kdosi jiný, než toho Anna znávala za světla všedních dní, někdo, kdo se hluboko skrýval v Toníkově hrudi a projevoval se jen ve chvílích nejslavnostnějších. Týž, který rozsvěcoval jeho oči, zjašňoval jeho tvář a barvil jeho líce mírnou červení ve chvílích milostného objetí a štěstí.

»Soudruzi!«

Jeho postava se narovnávala a ocelově modré oči jako magnet k sobě přitáhly oči všech a jeho slovo zazvonilo jako úder kladiva o kovadlinu, které po rázu ještě dvakrát odskočí.

Teď zazvučelo s jeviště zahradního sálu Lidového domu. Zaznělo v nedělní večer do místnosti přeplněné soudruhy a soudružkami. Rámě na rameni a koleno na koleni zde seděli kolem kulatých stolků a vyplňovali mezery mezi nimi a nad hlavami se jim vznášely čmouhy kouře z dýmek a cigaret a nahore u stropu svítily elektrické žárovky.

»Soudruzi a soudružky! Byli jsme zase jednou oklamáni. Jako vždy, kdykoli jsme věřili měšťákům.

Tato republika jsme dobyli my. My, kdož jsme bojovali v zahraničních vojskách, utíkali do zajetí a zelených kádřů, organizovali v rakouské armádě vzpory a působili v zázemi rozvrat. My jsme za tuto republiku bojovali, umírali a hladověli, zatím co se měšťáci ulevjali, bohatli kefasovinou a svlékali s našich matek, sester a jen za košík bramborů poslední košili. Ale kdo vládne republice? Oni! A my jsme starými otroky, kteří mají poslouchat a mlčet. Co se změnilo? Nic! Podívejte se na svoje ruce, kováci! Jsou měkčí, než byly za Rakouska? A je ve vašich plicích, textiliích, méně bavlněného práchu, než za Rakouska? A máte vy, hlimaři, méně ohnuté hřbety? A je na ulicích méně žebráků? A umírá se méně na souchoťiny? Podívejte se na své děti, dělnické ženy! Jsou sytější a méně hubené než za Rakouska?«

»Na Příkopech je tlustých dětí dosti!« vykřikla nevápnitě žena z pozadí sálu.

Toník vášnivě pokračoval:

»Slibovali nám hory, doly. Nejen naši vůdcové, ale měšťáci sami. Země je bohatá a až nebudeme musít žít v pasivních zemích a přecpávat Vídně, bude všem dobře. Washingtonskou deklaraci znáte. Znáte ten slavný republikánský slib. Ale slibovat a neplnit, to dovedli také rakouští císařové. Za Rakouska se to jmenoval královský reskript, dnes se to jmenuje Washingtonská deklarace. Kde je slibovaná socialisace dolů a těžkého průmyslu?«

»Ošídili nás!« zaznělo ostře do ticha sálu a zaznělo to jako skřek dravého ptáka. Vykřikl tak Bolen, sekretář domkářů. Bolen, hubený a slachovitý jako luňák, s úzkým, zahnutým nosem a černými očkami, z nichž sršel oheň.

A u jiného stolu kameník obr, jehož tvrdé rysy jako by byly vysekány širočinou, položil před sebe na stůl mohutnou pěst a zvolna řekl do ticha:

»To aby nás uspali a nábyli času vystavěti si republiku podle svého.«

»Kde je rozdělení velkostatků lidu? Kde je konfiskace nahichvařeného jmění?«

Toník vrhl do shromáždění tyto krátké věty jako zápalné střely.

»Kde je rozluka církve od státu?«

Sál propukl v smích.

»Tábor je náš program!« zvolal někdo a smích se stal všeobecným.

»Minulý týden...« křičela jedna soudružka, ale poněvadž nemohla přehlušiti smích, sečkala dvě vteřiny a pak křičela znovu: »Minulý týden zatkli na Vyšehradě jednoho bankovního sluhu, že nesmekl, když nesl páter oplátku.«

»Kde je nahrazení stálého vojska milicí?« pokračoval Toník. »Není ho. Naopak. Republika každým měsícem armádu zvětšuje a zesiluje. Proč? Viděli jsme letos v létě, proč. Abychom v žoldu světového kapitalismu mohli v krvi udusiti revoluci uherstých soudruhů, abychom zabíjeli maďarský proletariát, který toužil po lidském životě.«

»Hamba! Hamba!« zaburácelo shromážděním. »A naše dělnické Jednoty šly také dělat katy!« volalo se rozhořčeně. Sál sebou zmítal. »Hamba! Hamba!«

»Ano, hamba, soudruzi, nesmrtelná hamba pro ty, kdož dali rozkaz, aby armáda, revoluci stvořená, rdousila revoluci uherstou, stejně jako se pokoušela zardousit revoluci ruskou! Nesmrtelná hamba také pro

ty z našich vůdčů, kteří k tomu dali souhlas a kteří na Slovensko poslali naše tělocvičné jednoty.«

Toník se ve vzrušení odmlčel.

Ve shromáždění bylo ticho. Mračné ticho, které se podivně odraželo od rozhořčeného volání před půl minutou. Oči se klopily k zemi nebo se zahledly kamsi do neurčita. Ozvalo se posupné jen několik hlasů:

»Ano, je to tak!«

A mezi nimi byl i Bolen s luňáčím obličejem, který toto chmurné »je to tak!« zanořil v šíp, kterým zároveň s ohněm svých očí vášnivě střelil po stolu pod jevištěm, kde sedělo několik poslanců:

»Ano, je to tak!«

Toník se dotkl bolného místa. Neodvažoval se ještě nahlas vyslovit strašlivého slova »zrada«, ve strachu a úzkosti, že by po jeho vyřčení bylo třeba tnouti do živého těla strany, symbolu a lásky jich všech, kdož celý svůj věk pro stranu pracovali a přinašeli jí oběti.

»Byli jsme oklamáni,« pokračoval řečník. »Ode všech. «Čekejte!« nám říkají. Říkali nám to po čtyři roky války a teď nám to říkají již rok v republice. Dlouho-li ještě? Řeknu vám, jak dlouho. Až si měšťáci upraví své hospodářství a finance, až se dohodnou se svými zahraničními kumpány, až si zorganizují své vojsko, četníky, policajty, Sokoly a špicely. Tak dlouho budeme čekat. Až to bude hořovo, skočí nám na krk a stisknou kobyliku: »Tak, a teď dost, dělníkové! Dost! Té komedie a dost té hračky na svobodu a demokracii! Mzdy sem, osmihodinovou pracovní dobu dolů! Teď budete tancovat, jak budeme pískat my!«

Anna nespouštěla s Toníka oči. Stál zde krásný a silný, s mírným ruměncem na tvářích a dvojice jeho ocelových očí jako terč zachycovala pohledy zástupu, které se sem paprskovitě sbíhaly. Toníkovy oči pohlcovaly tyto soudružské pohledy a s nimi hněv, bolesti a touhy, sytěly je jimi, aby je zhutněly, vlastní krvi zahřáté, v slovo a budoucí čin přetvořené, v ohňovém proudy vrhaly zpět. »Jak je krásný!« myšlila si Anna. »Tak krásný, jako když mne líbá. Tak krásný, jako tehdy v karlínské ulici uprosřed nepřátelského davu.« Snažila se zachytili jeho pohled. Marně. Jeho oči byly příliš zaměřeny pohlcováním pohledů všech, aby se mohly věnovati jednomu. Neslyšela již Toníkových slov. Vnímala jen jeho hlas, který jí působil rozkoš. A cítila, jak z jeho vztažených dlaní a napřažených pěstí sálá na ni a na všechny síla a ještě cosi nepojmovatelného, co spoutávalo údy v nehybnost, naplňující je jemným chvěním, a vhnělo do očí lehkou rosou slz. Milovala ho. Och, jak ho milovala a jak na něho byla pyšná!

Toník končil.

Končil s očima rozhořčenýma a s rukou vztaženou jako k vrhu kouli.

»V Rusku se bojuje ohromný boj. Za nás za všechny. V Rusku teče proletářská krev. Za nás za všechny. V Rusku se buduje nový svět. Pro dělníky celého světa. Nezůstaneme pouhými diváky. Ukážeme se hodnými tohoto boje!«

»Sláva ruské revoluci!« končil Toník povýšeným hlasem.

Sál lidového domu zaburácel potleskem. Vášnivým potleskem a voláním slávy.

»Sláva světové revoluci!« volal Toník se vztyčenou rukou, postoupiv až k okrajům jeviště.

Z dětského domova koželužny v Leningradě: jídelna

Jediná bouře se nesla siní. »Sláva!« »Sláva!« »Sláva Leninovi!« »Sláva revoluci!« Oči hořely, ústa byla otevřena a mozočné ruce narážely na sebe.

»Sláva revoluci československé!« křičel Toník a oči mu plamuly.

Sálek se hrozil roztrhnouti. Ruce a hrdla ze sebe vydávala vše, co mohla vydati. Na vzdory všem, a na vzdory všemu! »Sláva československé revoluci!« A byla to bouře staré nenávisli, tlumené po tolik měsíců a teď se vyprosvívší z pout, a byla to bouře nového nadšení, jež osvobozovalo a bylo to hřmění příštích pouličních bojů a pomsty, pomsty a vítězství. Lidé vstávali a nad hlavami se objevovaly ruce.

»Sláva třetí internacionále!« vykřikl ještě Toník. Ano: Sláva, sláva jí! Neboť ona nás povede do boje a vítězství. »Sláva!« »Sláva!« »Sláva Leninovi!« Toník scházel po schůdích s jeviště, červený v tváři a s žilami na skráních naběhlými. Klesl si cestu mezi stoly. A zatím, co sál ještě hřměl a burácel, usedal vedle Army, zdravě ji pohledem a sotva znatelným úsměvem. A ona se mu celá, s duší, tělem, poddávala vsříce n-odráma očima. V těch bylo jen odevzdání. Och, och, jak ho milovala!

Na jeviště k předsednickému stolků vyskočil černý krásnarméjec. Týž, který se na ně nedávno u Židovských pečí tak nebezky usmál.

»Scudruzil! Jeho hlas byl jiný než Toníkův, ostrý a brblky jako nabroušený nůž. Tleskáním a křičením nespravite pranic. Povidáním také ne. To nechte sociálně-demokratickým žvanitům!...«

Shromáždění se zmocnil bolestný neklid. Neboť ruský soudruh se tvrdou rukou dotkl nemocného místa. Což nebyli všichni sociálními demokraty? Co to mohví? A předtucha příští bolesti ze zhroucení této poslední iluze zamávala nad zástupcem.

»Soudrubu...« řekl mírně předseda schůze, starý dělník, a zatahal ze zadu řečníka za rukáv.

»Jdi k čertu!« csopil se na něho krásnarméjec. Volal: »Mluvení nechte sociálním demokratům, vy nejte! Opatřte si zbraně! Zbraně, zbraně!« Předseda vstal.

»Soudrubu!« řekl vážně a přísně. Ale nemohl domluvíti.

Byl přehlušen výkřiky. Neklid se rozvířil ve znatelný rozruch.

»Ať mluví!«

»Nechte ho mluvit!«

»Mluvit! Mluvit! Mluvit!«

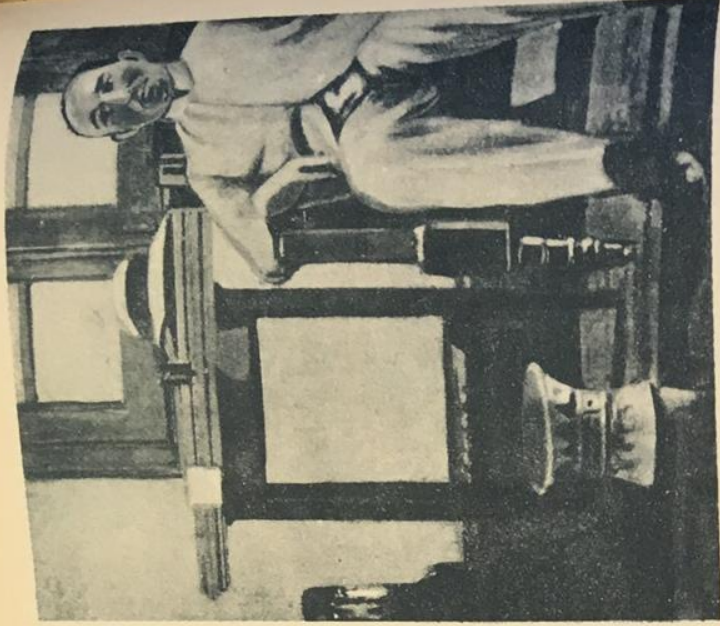
»Ticho!« řval někdo z prostřed řádu, ale nikdo toho neuposlechl.

»Ať mluví, má pravdu! Ať mluví!« křičela dělnice s prosedivělými vlasy a na tváře jí vyskočily rudé skvrny.

A: »Mluvit! Mluvit!« zuřivě křičelo sálem.

Většina shromáždění již stála. Seskupovaly se hloučky. Ukázalo se, že jsou tu dva směry. Lidé stáli proti sobě, pálíce se očima a živě posunkující. Jiní se pokoušeli přehlušit vřavu a od stolu ke stolu na sebe křičeli. Na levé straně sálu někdo vyskočil na stůl a řval, celý zrudlý a s vypoulenýma očima: »Ticho! Ticho!«

(Příště dále.)

Sun-jat-sen a jeho žena Rosmund Sun-sun

prosákl potem, slzami a krví čínských rabů, vydaných mu na milost a nemilost. Řádl tam jako řádl za dnů své mladosti v Anglii a po ní v druhých evropských zemích. Bez konce je pracovní doba, není mezí, pod níž by se nesnižovala mzda, muži i ženy, nedospělé děti, všichni jsou zapřaženi do roboty, neboť práci to nazvatí nelze. Jako roboti dělají, jako roboti žijou. Jen pozvolna rozsvěcuje se světlo třídního uvědomění v jejich hlavách, ale rozsvěcuje se, jak o tom svědčí třídní akce, stávky, namnoze úspěšné, které se od r. 1920 množí. Čínský proletariát se stává určitou silou v boji Číny za osvobození, zatím národní, politické, potom sociální. Revoluční předvoj, komunistická strana čínská je teprve v zárodku, početně velmi slabá. Bojuje na dvě fronty, proti otravě a zavádění dělnictva čínskými soc. dem. patri-

oty, a s imperialismem, na frontě »osvobození Číny«. Na této frontě pracuje — podle leninských zásad — ruka a ruce se stranou radikálních liberálů, s Go-min-dan, jejíž zeměřely vůdce Sunjatsen na konec pochopil význam proletariátu pro osvobození Číny a odkázal své straně v politické závěti těsnou součinnost s ním. Přetěžká je cesta Číny k osvobození z drápů imperialismu a dlouhá cesta k osvobození z drápů kapitalismu domácího. Na tuto cestu se stále více stáčí osa světové politiky, pól světových dějin se šine na Dálný východ, do Říše Středu a do Indie. V těch dálných a tajemných končinách se bojuje a bude bojovati o svobodu československého proletáře, jako v naší republice se bojuje a bude bojovati o svobodu proletáře asijského i afrického. Válečná fronta Kapiálu a Práce je světová.

IVAN OLBRACTH / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Ale vřavu jen zvětšoval. Tahali ho se stolu dolů a ženy na něho dorážely, nadávající mu. Stůl poslanců vprédu byl obklopen hradbou těl a křičelo se zde a posunkovalo. Kdosi tloukl na stůl, až drnčely sklenice a pivní látky. Před rampu jeviště se prodrali muži, byl jich tu půlkotouč těla na tělu a hrnuli se sem noví, kteří přimáčkávali lidi zde sedící prsy na stolové desky, ne dbajíc jejich protestů a zlostného křiku žen. A černý půlkotouč šermoval rukama nahoru k předsednickému stolu a křičel: »Nechte ho mluvit!« »Nedovolíme, abyste mu brali slovo!« »Chceme právě jeho slyšet. Váš jsme slyšeli již tisíckrát!«

Černý soudruh postoupil k samému kraji rampy a volal něco. Bylo viděti jen otevřená ústa, slov slyšeti

nebylo. Ale měl rozpřažené ruce a jejich máváním řídil shluk před jevištěm dozadu sálu a poněvadž se půlterč skutečně rozsypal a proudil zpět, aby vyplnil prořídle řady v pozadí, bylo možno mít za to, že předsednictvo bylo nuceno ustoupit a řečník že bude mluvit dále. Ozval se vítězný smích. Hlouček mládeže zatleskal. A najednou se rozřeskal a rozjásal celý sál.

Na jevišti stál vzpřímený krásnoarméjec a dával vztaženou rukou znamení, že chce pokračovat. Hluk se utišoval. Lidé před jevištěm, prve přimáčknutí prsy ke stolovým deskám, odsouvali židle, narovnávali se v lopatkách a žena s politými šaty se utírala šátkem a vrhala dozadu hněvivé pohledy, hubující do bláznů bláznivých.

Krásnoarmějce mluvil:

»Nebudete-li mítí zbraní, zahynete. Buržoasie má také zbraně. Sami jste jí je dali do rukou. Vaši vůdové se s ní spojili a pomohli jí zorganizovatí vojáky, četníky a policii, kterých bude použito proti vám. Neboť jen vy jste vnímaví nepřítel jejich peněžních žoků. A že buržoasie dělníkům žilou pouštějí umí, to mi věřte. Viděl jsem hrdlořezy batušky Balachoviče, mordýřské bandy Koičakovy a sadistky Denikinovy. Nejsm masarykovský humanista a také jsem dovedl krmítí měšťáky olovem a popisovat rozsudky smrti, ale nad hrůzami kontrarevoluce mi stýdla krev v žilách. Nebudete-li mít zbraní, zemřete. Dovolíte-li buržoasii, aby přišla dříve než vy, jest váš osud zpečetěn. Bude-li každý z vás ozbrojen, jest možno, že padnete, ale zůstanete-li s holýma rukama, zahynete jistě. Buržoasie nezná slitování a nezná sentimentality.«

Řečník se odmlčel. Bílá jizva v uhebně černém knírů se mu zatřásla, jako by náběhem ku zlému úsměvu.

»Či si opravdu myslíte, že to v té vaší zemi humanitářského pacifismu půjde bez umírání? Nevěřte! Ta humanita a mírumilovnost jest také jen měšťácký podvod. Bez krve snad, bez umírání ne. A v této škrubánkové zemi je opravdu možno, že před zápasem v poličních řežích dáte přednost umírání na souchoťiny a z hladu a než byste vydali své děti v nebezpečí, že ztratí látu, že je raději necháte umřít krticemi a anglickou nemocí. Tato země vás při zachování dosavadního způsobu výroby a rozdělování užíviti nemůže. Stát je přesylen průmyslem, který ztratil válkou tržiště a nemůže existovatí. Sami vidíte, jak hynie, sami nejlépe vidíte, jak roste nezaměstnanost. Či věříte, že vám velkostatkáři a zemani vydají bez boje půdu? A kam se vystěhujete, když je to všude stejné? Zahyňte! Budete umírati hladí!« A teď se černý soudruh nabrbl jako ke skoku a předpažil ruce dlaněmi vzhůru a s prsty zahnutými jako drápy selmy. »Chapete, co by to pro dělnickou třídu a pro každého z vás znamenalo, kdyby ty desíttisíce, které jsou již dnes předurčeny k smrti, ale ještě žijí, kdyby pochopily, kdyby se vzepřely a kdyby udeřily? Měšťáka, když se váli v prostřelenou hlavou u zdi, toho vidí celý svět. A noviny všech dílů světa ječí hrůzou a rozhořčením. Ale vaše umírání nezajímá nikoho. Můžete umírati po milionech na bojištích, po stech a tisících v dolech, železárnách, tkalcovnách, na stavbách, v lomech, na železnicích, na operačních stolech, v nemocnicích, na postelích ratejen a nezdravých přibýtků a kohout po vás nezakokrhá. Mrtvých dělníků si všimnou jen tehdy, když byli zastřeleni policejním revolverem v pouličním boji. Ale to ne proto, že zemřeli, nýbrž proto, že bojovali. Tehdy je měšťáctvo plno spravedlivého rozhořčení proti nesvědomitým štváčům, kteří ubohý svedený lid hnali proti policejním revolverům, na jejich spoušti drželi prst právě oni, kdož se teď rozhořčují, tehdy litují zmařených dělnických životů a nešťastných rodin, které po nich zůstaly. Och, ta dobrá měšťácká srdce! Nesnesou pohledu na takovouto hrůzu, poněvadž to kazí zahraniční kredit a je jim mnohem milejší, umírati-li tiše, nenápadně a vozí-li vás po tisticích na hrbitovy v prkenných rakvích, kterých si nikdo nevšímá. Ale právě tyto desítky soudruhů, padajících na ulicích, to jsou ty, které vykupují životy milionů.« Teď se jeho oči rozblýstly a tělo se nahnabílo jako k dravčím skoku a obě pěsti sebou zaklepaly píď od očí. »Zbraně!

Zbraně!« zasípěl vášnivě a hláska r zabubnovala jako na poplách. »Budete-li mítí zbraně, není možno, aby ste nezvítězili. Pohledte, kolik je vás a kolik je jich! A oni jsou zbabělí, jsou zvyklí dávatí za sebe bojovatí jiným a sami se při prvním výstřetu schovají. Tygří skok a máte moc v rukou! Máte v rukou stát s celým jeho aparátem! Vylvlastně boháče, ztrstědáté zrádce a hospodářství a celý život si zařídíte, jak vy si budete přát a jak se to vám, a jen vám, hodí! Pak bude pádem ten, kdo pracuje a kdo nepracuje, nebudte také jisti! Jestě je kdy, ale dlouho již ne. Buržoasie si budeje za pomoci vašich vůdčů posice. Jestě s nimi není hotova a jestě je kdy. Popřejete-li jí času opevniti se, ubije ona vás.«

V sále bylo napjaté ticho. Jmé, než za řeči Tonikovy. To nebyl jednotný proud síly lidských pohledů, který se sbíhal v technických očích a novým proudem síly odtud vycházel. To byly výboje. To byly blesky, které šlehalý z očí do očí, protínaly se, křížily, vybíjely. Nová síla to byla. Nový člověk, který nebyl jedním z nich. Odkrývá obrazy, které budily strach svou užasnou krásou a úžasnou hrůzou.

»Boj! Jen v boji je vaše spása! Ale k němu je potřeba dvojího. Za prvé: Zbraní. Za druhé: Vybíčovatelé, kdož vás od boje zdrží, kdož vás uspávájí. Vypráskajte Tusara, Habermanna, Wintra, Hampla! To jsou vaši největší nepřátelé. Vymrskajte je bičí!« Vyskočil předseda:

»Nemohu dovolit, abys urážel stranu a zasloužitě dělnické předáky. Odmámám ti slovo.« Křičel to a bylo vidětí, že jest velmi rozčilen.

Nastala zmatená vřava. Vše vyskakovalo od stolů a sklenice a pivní tácky zase drněly. Mezi bouři mužských hlasů se misily vysoké výkřiky žen a jednotlivým slovům již nebylo rozumětí. Vše se opět tlačilo k jevišti, před nímž se utvořili velky, kývající se uzet, v němž se prsa jedněch mačkala na hřbety druhých. Ale černý soudruh přiložil ruce k ústům a zarval, přehlušuje vřavu:

»Jsem hotov. Nemám již co říci. Dvojího je potřeba: Vypráskajte vůdce! Ozbrojte se!«

Seběhl se schůdků do klubka arazil si širokými rameny cestu.

Když se dostal z tlačenice na volnější prostranství, rozhlížel se, kde by usedl.

U stolu, kde byli Toník s Annou, se uprázdnilo několik židlí po soudruzích, kteří teď křičeli a hádali se před jevištěm.

»Á, milenci!« řekl, usedaje, a řekl to tak vesele, jako by byl právě přišel z procházky.

Zároveň s ním přisedl ke stolu na opuštěnou židli soudruh, kterého Toník před tím nikdy neviděl. Byl malý, hubený, jaksi opelichalý celý, měl brejle a vypadal jako nějaký obchodní sluha nebo chudý podúředník.

»Výborně, soudruhu! Moc dobře jsi jim to řekl!« prohodil s lichotivým úsměvem.

Krásnoarmějce po něm jen mrskl okem. Ale na Tonika divně sáhl takový nepatrný rozdíl ve zbarvení onoho tykání a slovička jim. Takhle tykají lidé, nejsou-li si zcela jisti, že tak smějí. Toník se na muže v brejích nedůvěřivě podíval. Ten se usmál. Zase tak nějak jinak.

Hluk v sále trval. Klubko u jeviště se rozmotávalo a lidé proudili opět dozadu, ale kolem poslanceckého

BÍLÝ TEROR V BULHARSKU

Mrtvoia „Jednofrontovce“, Dimitrije Grinčarova, ubitého vůdce levého křídla zemědělského svazu, seiského redaktora atd.

Mrtvoia „razbojníka“ Borjmečkova na břehu Vladajkatské řeky u Buliny Livady. Na tomto místě zabito bylo přes 400 soudruhů hned po atentátu v katedrále „sv. Neděle“

stolu byl ještě shluk a křičelo se tam a předseda scůze, stojí hluboce skloněn na kraji jeviště, prudec rozkládal rukama a něco tam těm dole dokazoval. Na levé straně jeviště stál starý soudruh Ouhřábka, čekáje, až ho nechají přijít k slovu.

»Ticho! Ticho! Soudruh Ouhřábka má slovo!« volal místopředseda, vstáváje od stolu.

Ale pomáhalo to jen málo. Vášnivý křik se proměnil již v hukot a šum, ale ten bylo třeba nechat doznít, až se rozplyne sám a lidé se vrátí ke stolům. (Přítav dále)

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(pokračování)

Starý Ouhrabka stál klidně na svém místě, nejvě-
menší netrpělivosti a uesnáže se připomenouti svou
existenci soudruhům ani jediným pohybem.

Překročil již silně sedmdesátku a byl nejstarším
člmem soudruhem v Praze. Byl maličký, jeho tvář
byla nažloutlá jako neblíšené bavlněné tkanivo, měl
řídké, bezbarvé vlasy a vousy a nohy do velikého O.
Tak vypadalí předláci minulé generace, zabíjející
jiz v mládí shrbeným chozením dopředu, pozpátku,
dopředu, pozpátku, dvanáct hodin denně, za vrčícími
selfaktory. Neopustil od nejtěššího dětství do teď
ovzduší textilních továren, prosyceného bavlněným
prachem a ten, šedý a suchý, se usadil na celé jeho by-
losti. Byl počat na haldě juty Porgesových textilních
lidmoren; na balcích surové bavlny se tam narodil;
od sedmi let tam pracoval, nose a navlékaje za 15 krej-
carů denně civky v sátech se řvoucími stavy a za okny
chlupatými bavlněným prachem, jimiž nebylo vidětí.
Byl učastníkem markétského sjezdu, současníkem
Peckovým, Rezlerovým a Zápotockého a za Roztoč-
lový éry s nimi seděl dvě leta v Svatováclavské trest-
nici.

Sál se utišil a Ouhrabka popošel na svých kůlátých
nóhách do předu jeviště.

»Soudruzí a soudružky! Nebudu vás dlouho un-
avovat, ale jedno konstatovat musím.« Jeho hlas byl
suchý a bezbarvý, také na něm byl bavlněný prach,
ale byl přece silný a sedmdesátí let neprozrazoval. Byl
vyvíčen ve steh a jistě již tisících schůzích v bezpo-
četných polemických bojích s mladočechy, národními
dělníky, anarchisty, agrárníky a klerikály. »Musím říci
toľik, že je bolestné, že dochází na našich schůzích ke
smutným zjevům, jako jsou ty dnešní a že my, social-
ní demokraté, se nemůžeme mezi sebou dohodnouti.
A tu vám znova musím říci, že to byla jen solidarita,
která zjedнала dělnictvu alespoň trochu lidský život a
přivedla je tam, kde je dnes. Jste mnohem mladší než
já a málokdo z vás se pamatuje na ty těžké začátky
naší strany, málokdo ví, v jakých poměrech žilo děl-
nictvo tenkrát...«

Ach, ano, ano, věděli, co přijde a slyšeli to již toľi-
kráté. Rozvine se tu těžký, otročí obraz dělnického ži-
vota před padesátí lety i tenmých textilních sálů, kde
muži, ženy, děti pracují třináct a čtrnáct hodin denně
za 15 až 30 krejcarů; kde se jí a také někdy i spí, mi-
luje a rodí a často umírá; kde mistři políčkují staré
muže a mrskaří provazem děti, policie je častým ho-
stem a vždy jen v zájmu pánu pro odcizený hadr nebo
slovo obrany; kde okázale zní výskot mladých tkalčí-
nek, které pan mistr za smíchu mužů, žen i dětí úředník
hrábnutím pod sukně, nebo jež si pan tovarní úředník
pozval do kanceláře na rozkývanou pohovku z vosko-
vaného plátna. Bude to smutek z tupého, nemysličího
stáda otroků, jehož večernímu průvodu z továrny se
občane vyhýbají velkým pülkruhem, poněvaď dav
smrdí strojovým mazem, jutovými hadry a kořalkou
a vykřikuje necudnosti. A pak se smutný hlas starého
Ouhrabky zjasní a do jeho bezlesklých očí se posadí
jiskřička světla a on bude vypravovat o prvních schůz-
kách socialistických průkopníků v písčových vorech
na vltavském břehu, o prvních tajných organizacích, a roz-
o prvních dělnických časopisech, vydávaných a roz-

šifovaných s takovou námahou a nebezpečím, o prv-
ních červánčích svobody.

Ano, bylo tomu tak, jak předpokládali, a při tom
nebylo možno urazití starého pionýra projeveným ne-
zájmem. A přece by mu byli tak rádi řekli: Čtíme tě,
starý soudruhu, a kdyby ti chtěl někdo ublížit křivým
slovem, rozdrtilme ho, ale počtob, že tohle to sem ne-
patří a pojď dolů s tobo jeviště! Máme tě rádi, až
umřeš, zasypáme tvou rakev rudými květy a nikdy na
tebe nezapomeneme, ale, prosíme tě, nech tobě! Ty jsi
mipulost. A dnes se před námi otvírá budoucnost.

»Ale mimulost se nedala odehmatí.

U Toníkova stolu cizí muž s brejlemi, jenž vypadal
jako obchodní sluha, se mezi Ouhrabkovou řečí na-
klonil k černému soudruhu.

»Velice krásně jsi to řekl — skvěle, pravil polo-
hlasem.

»Myslíš?« usmál se krásnoarméjec.

»Jistě. Je to také můj názor, že musíme mítí zbraně.
Jinak nic nesvedeme.«

»Myslíš, že bych měl nějaké opatřítí?«

Toník, jak seděl vedle krásnoarméjce, ho drkal do
kolena, káraje ho z lehkověrnosti. Ale ten dal nená-
padně ruku pod stůl a Toníkovo koleno odsunul.

»To víš, že myslím. To by bylo moc dobré,« řekl
muž v brejlech.

»Dobře, já tedy nějaké opatřím.«

A tu Toník, žasna nad nezkuseností soudruhovou,
se vmísil do rozhovoru:

»Já jen, že tě neznáme, soudruhu, že jsem tě mezi
námi ještě nikdy neviděl.«

»Nedůvěřuješ mi snad?« řekl chvatně neznámý, a
řekl to tak hlasitě, že se kdosi u sousedního stolu na
něho obrátil zlostným: »Pst!« A stejně chvatně vytáhl
z kapsy legitimaci politické organizace a podával jí se-
bevědomým pohybem k prohlédnutí.

»Soudruh Matfík? Žižkovská organizace?« čel šep-
tem Toník, »že se neznáme?!«

»Žil jsem v cizíně. Jsem tu teprve měsíc.«

Cerný soudruh se zasmál:

»Tady v Praze jsou přitlíš opatrní. Mají strach. Já
znám své lidi. Nu, a byl bys, soudruhu Matfíku, ocho-
ten, nějaké zbraně sem dopravit?«

»Beze všeho. Kde bydlíš, soudruhu?«

Toník kopal zuřivě krásnoarméjce do kotníku. Ale
ten jeho nohu opět odsunul.

»V Karlíně, Královská, číslo 6, druhé poschodí,
u paní Slegrové. Ale tam bys mne již asi nezastihl. Od-
jíždím za tři dny do Hamburku. Zbraně mám tam. Na
jedné loďi v přístavu. Přijel bys tam?«

»Beze všeho.«

»Jistě?«

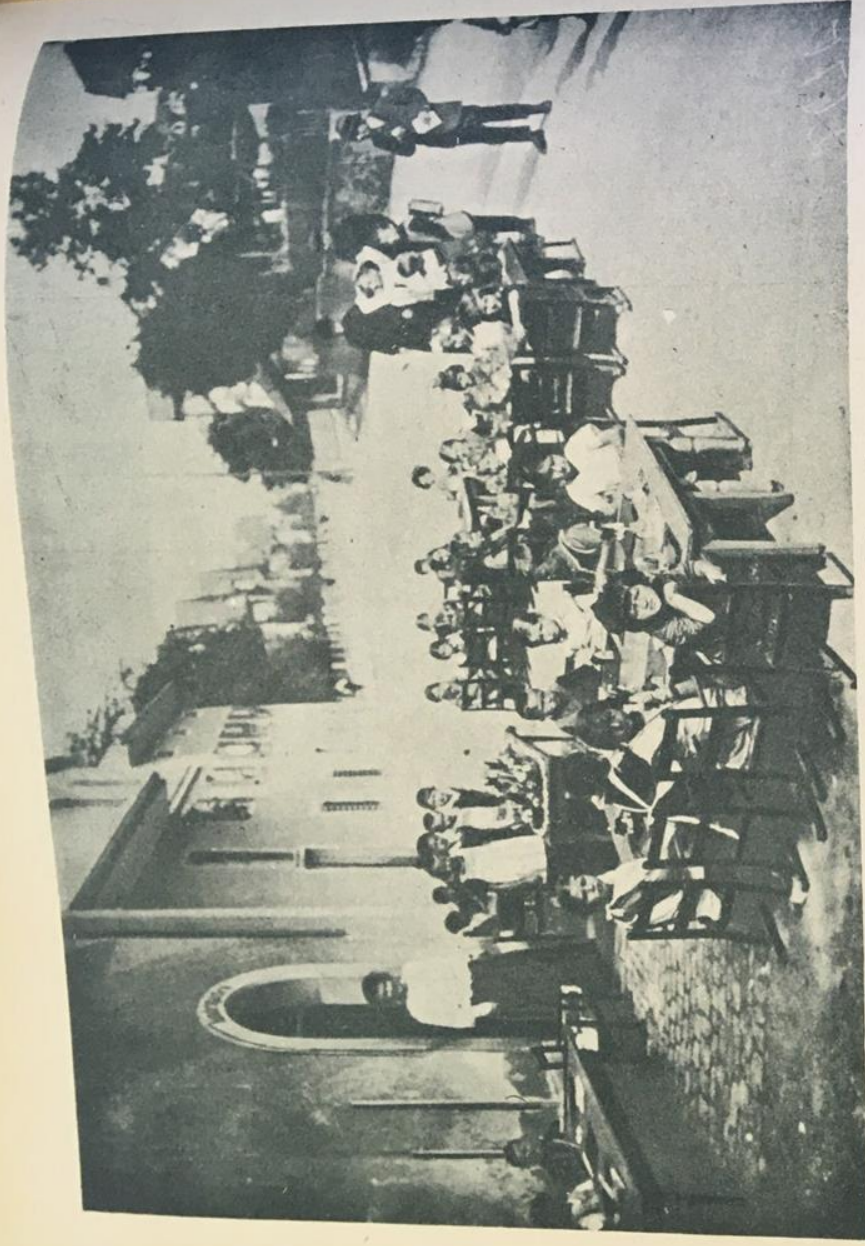
»Čestné slovo!... Ale nepojedu nadarmo.«

»Ne. Také čestné slovo.«

»A kdy?«

»Ode dneška za týden. Hamburk, Sanct Pauli, Al-
ter Damm, 127, hostinec Westermammův. Dám ti bed-
ničku ručních granátů a strojní pušku. Převoz přes
hranice obstaráme. Platí?«

»Platí!« řekl jaksi vyjeveně muž s brejlemi a podá-
val krásnoarméjci na utvrzení smlouvy ruku.

Švýcarska škola pod širým nebem

»A teď poslouchejme! Beztak se po nás již obrazejí,« ukončil černý soudruh rozmluvu.

Řečník se dostal již k přítomnosti a pokračoval:

»Mně se to spojení s měšťáky také nikdy nechtělo líbit a vždy si vzpomínám na soudruha Bebla, že, dokud nám budou měšťáci nadávat, jsme na dobré cestě, začnou-li nás chválit, je zle.«

Cizí soudruh s brejlemi vytáhl notes, tlustý a zcela nový, zapsal si tam karlinskou adresu a ptal se ještě jedenkrát na onu hamburskou.

»Přijedu jistě,« řekl.

»Přijede! Spolehni se! Budu tě očekávat.«

Starý Ouhrabka mluvil ještě dlouho. Mluvil o přítomnosti. Mluvil o solidaritě, která vyvedla dělnictvo z bídy minulosti a jež jest jedmá s to, aby je dovedla k lepší budoucnosti. Strana musí zůstat silná a jednotná, každé vnitřní rozpor by prospěly jen našim nepřátelům.

Starý průkopník končil:

»Ano, soudruzi, musíme se s měšťáky rozejít, to je také můj názor. Naši vůdcové se musí podřídit vůli dělnictva a proto ve straně k rozkołu dojíti nesmí. To by byla nejstrašnější věc, která by se mohla státi. Rozjedeme se po schůzích, budeme dělníky poučovat a uznají-li naši vůdcové sami nutnost rozchodu s měšťáky, podřídí se jistě rozkazu všeho dělnictva. Tím končím.«

Zatleskali mu. Více ze staré úcty než z nadšení. A starý Ouhrabka, malý a bezbarvý, sestupoval svýma přadláčkovými nohama se stupni jeviště.

»Stařec se mýlí,« řekl rudý voják. »K rozkołu dojde a vůdcové se nepodřídí. Už ani nemohou... Či co o tom soudíš?« obrátil se na cizího soudruha s brejlemi.

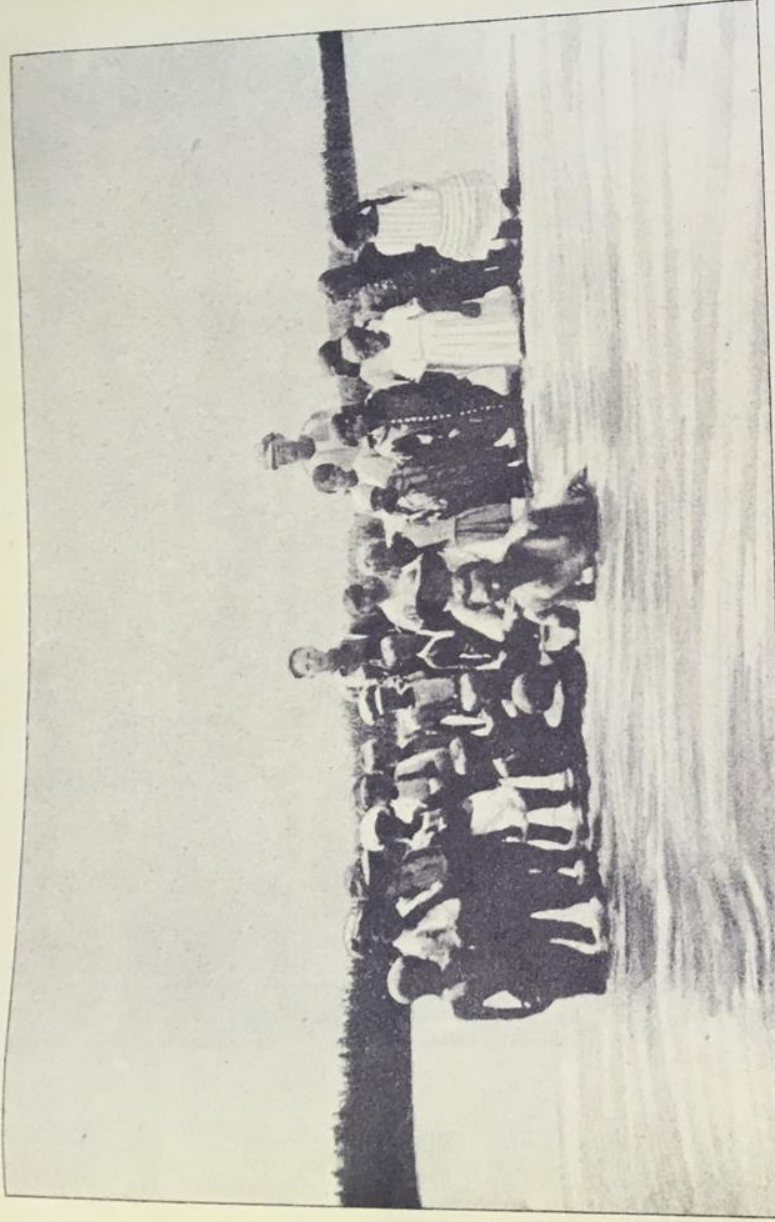
»To bych řekl,« odpověděl.

Na jevišti vystoupil Antonín Němec. Poslanec a předseda výkonného výboru strany. Obloustlý šedesátník s růžovou lysinou a zlatými brejlemi.

Byl přivítán tichem. Trochu zločným, trochu napatým. A očekáváním.

»Vážení soudruzi a soudružky!« začal zvolna. »Předcházející řečníci nám řekli mnoho pravdy. V republice to skutečně ještě dlouho nevypadá tak, aby chom my, dělníci, mohli býti spokojeni.« Řečník volně a důstojně, bod za bodem opakoval a schvaloval žalobou vznesené systému Toníkem a černým soudruhem. »Já se své strany připojím ke kritice svých předřečníků ještě body další a neméně důležitě. V průmyslu se počíná jeviti krize a kapitalisté jsou dosti nesvědomí, že chtějí převalliti její tíhu na nás, dělníky, že se vzpírají sleviti něco ze svých výdělků, že se brání vydati část nepřiměřeného zisku, nabytého za války.«

Krásnecarmějec se díval na řečníka s úsměvem. (přítale dáte)

Naši „mladí plonýři“ se svým učitelem, s. Novákem na Fece Ču

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(pokračování)

A najednou na něho zavolal:

»Hezky to vykládáš! Čekám jen, kdy už přijde to. ale, nebo, přes to však.

Ozval se skupinový smích.

A do něho rozzlobené:

»Pst!«

»Ticho!«

Výkřik nepřivedl zkušného řečníka z rozvahy. Chopil se štipcem prstů okraje svých zlatých brejlí a chvíli se důstojně díval v místa, kde seděl rudý voják.

»Promiňte, občane,« řekl pak s povýšeným klidem a slovo za slovem, »tuším, že jsem vás také nevytrusoval a doufám, že i vy mně popřejete slova. Říkám vám toliko občane, poněvadž, jste-li soudruh, musilo by se teprve zjistiti.«

»Umíš dobře ty schůzové úskoky!« smál se krásnoarmějec. »Není také divu! Po tolikatleté praxi.«

»My ho známe!« zazněl z levé strany sálu shluk hlasů.

»Všichni ho známe!« bylo voláno odjinud. »To je soudruh Plecítý! Známe ho už před válkou!«

»I, vždyť on mne pan poslanec také zná,« smál se čerňý soudruh.

To vyvolalo smích a rozzlobené okřikování ho.

»Věřím vám, že ho znáte,« nedal se přivést z klidu poslanec Němec. »Ale znávali jsme před válkou mnoho

lidí, které jsme pak ztratili s obzoru a kteří se vrátili zcela jinými. Nerad někomu křivím a důvěřujete-li mu, máte k tomu jistě závažné důvody. Ale já« a slovo já vyřkl s důrazem a poklepal si brotem prostředníku na prsa. »já alespoň nemám mnoho důvěry k lidem, kteří ve veřejných shromážděních mluví o bombách, dynamitu a pekelných strojích.«

Anna se s údivem podívala na soudruha Plecitého. Čopak kdy mluvil o bombách, dynamitu a pekelných strojích? Rudý voják se však jen usmíval.

»Ale budeme smad pokračovali,« pravil Antonín Němec. »Tedy ano, Československé republice hrozí těžká hospodářská krize...«

Poslanecovo »ale« nepřišlo tak brzy, jak rudoarmějec Plecítý očekával. Situace pro vedení strany byla na této schůzi nebezpečná a bylo tedy třeba, aby se po Antonínu Němcovi již nikdo z opozičníků uedostal ke slovu. Dělnické schůze trávající zřídka kdy přes desátou hodinu, a když, vytráčí se většina ještě před ukončením, poněvadž po desáté jest třeba platiti domovníka. Teď bylo teprve devět a bylo účelno šetřiti časem. Rečnickovo »ale« přišlo až za čtvrt hodiny.

Antonín Němec se odmlčel. Opět se s klidným sebevědomím zabléděl zlatými brejlemi v místa, kde seděl rudý voják.

A řekl:

»Teď přijde vaše »ale«, občane Plecíty. Prosím, dávejte laskavě pozor. Ale třeba se otáztí: Jak čelití těmto těžkým poměrům? A teď zvýšil řečník hlas, po prvé za dnešního večera, a zahřmél: »Tím, občane Plecíty, že poženete dělníky proti bajonetům, strojním puškám a dělům? Tím, občane Plecíty, že zaplavíte velkoměstskou dlažbu ušlechtilou proletářskou krví? Tím, občane Plecíty, že madeláte nové tisíce vdov a nové desetitisíce sirotků?«

Z různých míst sálu se ozval potlesk. Hlučný a vášnivý. Byla to pětna shromáždění? Byla to šestna, která souhlasila? Zajímalo to všechny a hlavy se obrátily po tleskajících ostrovech. Ale nejvíce to zajímalo samotného řečníka a jeho oči zpod brejlí projížděly sálem.

Když se hluk utišoval, vstal u stolu Plecíty a vykřikl mohutným, ale klidným hlasem:

»Nepůjdem na ulice proto, abychom umírali, nýbrž proto, abychom zvítězili!«

Salva potlesku byla mu odpovědí. Hřmělo to celým sálem a lidé se opět chystali vstávat od stolů.

Na jevišti stál klidný poslanec Němec. Na rtech mu tkvěl mírný úsměv a ukazovák jeho pravice se kýval před bradou napravo, nalevo. A tímto gestem vzbudil zvědavost.

»Ne, ne, občane Plecíty,« a tlustý prst Němčův se pohyboval jako kývadlo, »ne, ne, jsme si příliš vědomi odpovědnosti před proletariátem a svým svědomím a nejen, že podobného zločinu«, také toto slovo Němec vykřikl a naklonil při tom silné tělo dopředu, »se nikdy nedopustíme, ale vynaložíme všechny své síly k tomu, abychom v tomto zločinu zabránili lidem neodpovědným, lehkomyšlným nebo dobrodružným. Jak vidíte, občane Plecíty, užívám slov mírných, neboť i já chci věřiti ve vaši poctivou, bohužel však mylnou a nebezpečnou víru a jsem dalek toho, nazývat vás — *propozkatérem*. Také nám, občane Plecíty, jest ruská revoluce svatou, také nám je svatým heroický boj našich ruských bratrů. Ale poměry u nás jsou jiné než v Rusku a proto také musíme jít jinými cestami.«

»Spojujete se s Kramářem!« vykřikl někdo
»Nespojujeme se s Kramářem,« odvětil s božským klidem řečník. »Naopak, odstranili jsme Kramáře z vlády, jak víte.«

»To je jedno, Švehla není lepší, jsou všichni stejní!«
»Nespojujeme se vůbec s buržoasií. A zasedáme-li s ní v jedné vládě, děje se tak ze zcela jiných důvodů. Spolučast ve vládě dává dělnictvu nejen možnost kontroly...«

Ozval se hlučný smích.

»Či by vám snad bylo milejší, aby buržoasie vládla sama?«

»Ne! Ale sami chceme vládnout!«

A zproštěd sálu zazněl pevný a energický výkřik.
»Diktaturu proletariátu chceme!«

Bylo to, jako když někdo po dlouhém rozmýšlení se odhodlá udeřiti pěstí do stolu. A rafinovaná rána, vedená v pravou chvíli a na pravé místo, budí pak dojem vášně.

Vykřikl tak redaktor Josef Slivín. Byl od počátku na schůzi, v zástupu, stojícím v pozadí sálu a číhal. Byl rozčilen, neklidně přeshlapoval a manipuloval se skřípцем. Pozoroval a odhadoval. Polovina? Třetina? Čtvrtina? ... Přišla už jeho chvíle? Jeho ctizádostivost na ni čekala již dvacet let. Jeho divoká, sžíravá, nikdy

neukojená ctizádost. Chtěl být básníkem a počal psát. Zdálo se, že z toho něco bude; ale když vydal své verše v tenké knížce, řekli mu, že je bez talentu. Chtěl být malířem. Jeho karikatury se s počátku líbily; ale ne povznuly se nikdy nad průměr, a nechal toho. Chtěl být poliákem. Vrhł se vášnivě do agítace; ale ve volbách propadl. Pak, nešťasten neúspěchy, připípal celé své prudeké srdce k rodině. Rodina mu ztroskotala ... Přicházela teď jeho chvíle? Josef Slivín číhal. Aho, teď! Starý Němec nemá za sebou více než pětinu! A tu poručil své chvějící se odvaze: Teď! Zbledl strachem. Ale skočil.

»Diktaturu proletariátu chceme!« vykřikl nejpevnějším hlasem, jehož byl mocen. V té chvíli se mu do bílého obličejce nabrnila krev a zrudl. Vše se po něm ohlídělo. Také Antonín Němec.

»Zajisté,« kýval shovívavě hlavou, »zajisté, soudruh Slivíne, vláda dělnictva a diktatura proletariátu jest starym programem sociální demokracie, ona musí být naším sražením a metou a nepochyboval jsem nikdy, že k ní dospějeme.« Laskavě se usmál. »Ale bojím se opravdu,« řekl tak mimochodem a nebylo v tom již nic z jeho poučujícího řečnického tónu, »že bychom se tímto vzájemným pokřikováním dohovovávali poněkud těžce a nesouvisle. Nechte mne, soudruzi, chvíli klidně mluvit, kdo má jiné názory, obdrží zajisté od předsednictva slovo... Tedy...«

Plecíty odskočil na jeviště a nablědl u předsednického stolu do listiny řečníků.

Vrátil se k Toníkovi s úsměvem:

»Po něm je přihlášen poslanec Havlena a po něm ředitel Hummelhaus. Ale ti už se ke slovu nedostanou. To jen tak do rezervy. Půjdu. Vy se ještě zdržíte, milenci?«

»Půjdemě také,« řekl Toník, »Anda musí být před zavřením doma.«

»Ty, soudruhu Maříku, zůstaň, vidí!« obrátil se Plecíty velitelsky na muže s brejlemi.
Muž se kroutil.

»Ne, jen zůstaň! Vypadalo by to nápadně, kdybychom odesli všichni najednou. Přijedeš tedy jistě! Všechno ti připravím. Mohu se spolehnout!«
»Beze všeho!«

Anna, Toník a rudoarmějec vyšli ze sálu do temné zahrady.

»Projďeme dvory a zadním východem!« řekl Plecíty.

Když vycházeli branou ze zahrady do dvora, dohonil je student Jandák, syn poslancův, týž, kterého v průvodu Plecítyho potkala Anna s Toníkem tehdy u smetiště na rozhraní Židovských pecí. Pozdravili se s ním a on šel spolu.

»Proč už odcházíš? Chtěl jsem si s tebou povítořit,« obrátil se student na rudoarmějce.

»Ve čtvrti na jedenáct mi odjíždí z Wilsonova vlaku.«

»Kam jedeš?«

»Mám nějakou práci ve Vídní. A zdejší policie už o mně ví a pase po mně. Nemám teď kdy odpočívat v chládku. Ostatně, co tu? Kdyby zde bylo co dělat, zůstal bych. Ale jste tu v samých počátcích. Teprve se řeční.«

Toník si vzpomněl na muzíka s brejlemi:

»A tomu Maříkovi jsi věřil, soudruhu Plecíty?«
Krásnoarmějec se zasmál.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

»To je k neuvěření,« řekl, »jak pitomé špíclý tu máte. Nu, ovšem, ještě neměli přitěžlostí naučiti se tomu. Tlustý, zbrusu nový notes, novou legitimaci a kulobombu je hned ochoten převážet přes hranice bomby a kulometry. Ani se neptá, jak. Ale já budu za týden opravdu v Hamburku.«

»Proč jsi ho tam zval?«

»Byl bych rád, kdyby přijel. Ale nepřijede, pan policejní ředitel Bienert to bude hned vyřídít s hamburskou policií písemně. Mám tam opravdu v přístavu takovou pěknou, zaoceánskou lodičku, kde jsou dobří kamarádi. A taková lidská bestie se zavede do podpalubí, do kajuty pro mužstvo a tam se klepne do hlavy francouzským klíčem. A pak se hodí do mastné přistavní vody. Zblumkne to a na zčeřeně hladině trochu zamrká měsíc. Neucínáme-li takového plaza neškodným my, zničí sta našich soudruhů.«

Anna, venkovanka od Pelhřimova, zamrazilo v zádech. Studentu Jandákoví zaplály oči.

V Hyberské ulici podal soudruh Plecítý všem ruku. Stisk jeho ruky byl krátký a silný. Chtěl jít k nádraží sám, aby, byl-li ze schůze sledován, mohl se vykroutit v uličkách za svatým Jindřichem.

Toník a student Jandák doprovodili Annu k Rubehoovu domu na Václavském náměstí.

»Dobrou noc, Toničku!«

Toník ji políbil. Anna se začervenala. Ale bylo jí milé, že Toník jejich lásky před cizím člověkem nezapírá. Anna zmizela ve dvoře a ještě jednou se ohléla.

»Rád bych si s tebou pohovořil,« řekl student, když osaměl. »Pojd' někde do kavárny!«

»Třebal«

Kavárna »Pasáž« je hned vedle. Skvělá místnost se zlatými lustry a mramorovými stěnami. Zářila do ulice záplavou svělla a ozývala se odtud sentimentální hudba smyčcového orchestru. Student tam zamířil.

»Sem?« řekl nevlídně Toník. »Sem nejdu.«

»Proč?«

»Nejdu.«

»Proč?« divil se student. »Bojiš se snad čistého nádobí a stříbrné lžičky? Proletariát bude také jednou jísti na porculanu a stříbrnými příbory.«

»E, to jsou řeči! Mezi buržoasi nepůjdu. Chceš-li, pojd' do nějaké žižkovské kavárny. Jinak jdu domů.«

»Tož pojďme!« řekl překvapený student. Sli pěšky na Žižkov. Jindřickou ulicí a po Havlíčkově náměstí směrem k viaduktu. Ulice už pustly.

»Co myslíš? Kdy to začne?«

Toník pokrčil rameny.

»Brzy, brzy!« mluvil student. »Také na naší ulici bude brzy svátek. Zburcujeme proletariát. A do toho! Tygři skok! Jako v Rusku. Půda jest připravena. A bude-li třeba přinést oběti, přineseme je s nadšením.«

Student se rozohňoval. Mluvil o Rusku a Leninovi, světlém příkladu ruských bolševiků. Oči mu při tom planuly a ve vzrušení se chvílemi chápal druhova ramene, aby je stiskl.

»Myslíš, že bude možno zachovat stranu jedinou?« zeptal se Toník.

»Nevím. Nezáleží mi na tom, je to lhostejno, revoluce je zde a nikdo jí už nezadrží. Revoluce je dějinná

nutnost, soudruhu, je to živé, požár, který se šíří, povodeň, která se valí.«

»Nevím. Vím jen, že ji třeba vésti a že jest potřeba zbrani. Plecítý má pravdu.«

A Toník opakoval svou otázku o jednotě strany. Rozhovořili se o ní. A byl-li Toník chvílemi na pohybách o srovnání Ruska s Československem, byl Jan dák pln víry a ohně.

Student mluvil o svém otci, poslanci. Také ten má za to, že část vůdců s komunismem nepůjde a roztržka že je nevyhnutelná. Smeral ještě doufá, že bude možno převést stranu celou a vyčkává, ale otec jde mnohem dále. Strana musí být založena ihned! Toť, nebo nikdy a za každou cenu!

Bližili se k žižkovskému viaduktu.

Toník, který se prve živě zúčastnil rozhovoru, teď mlčel.

Student opakoval otcovy názory. Otec stojí na krajní levici. Má spojení s Vidní, Berlínem a jejich prostřednictvím s Moskvou. Student mluvil s nadšením. Toník neodpovídal.

»Otec jde určitě sebou. A kdyby nešel nikdo, on jde. A jeho slovo přece v organisacích platí.«

Tu pocítil student, že dělníkovo mlčení je studené a že je úmyslné.

»Co mlčíš?« řekl nevrle.

Toník pokrčil rameny.

»Nu, co mlčíš?« opakoval student podrážděně.

»Tvůj otec sebou nepůjde,« řekl Toník, jako by nerad.

Byli pod železničním viaduktem.

Student se v pološeru obrátil proti Toníkovi čelem a chopil se ho za ramena.

»Blázníš?«

Toník mu hleděl přímo do očí. Zavrtěl hlavou.

»Víš něco nečestného na mého otce?«

»Ne. Nic.«

»Jakým právem tak tedy mluviš?«

Toník neodpověděl.

»Ne, ne, to se nedá vyřídít mlčením. Je tvou soudružskou povinností odpovědět mi!«

»Nech toho, Jardo, nerad bych to říkal.«

»Musíš!« vykřikl student.

»Dobře, pak ti to řeknu,« pravil klidně Toník. »Viděl jsem tvoji matku v bílých rukavicích a lakových botech a tvoje sestra má hedvábné šaty.«

Student pustil Toníkova ramena a chytl se za spánky.

Vyřeštil oči:

»Blázníš?«

»Ne.«

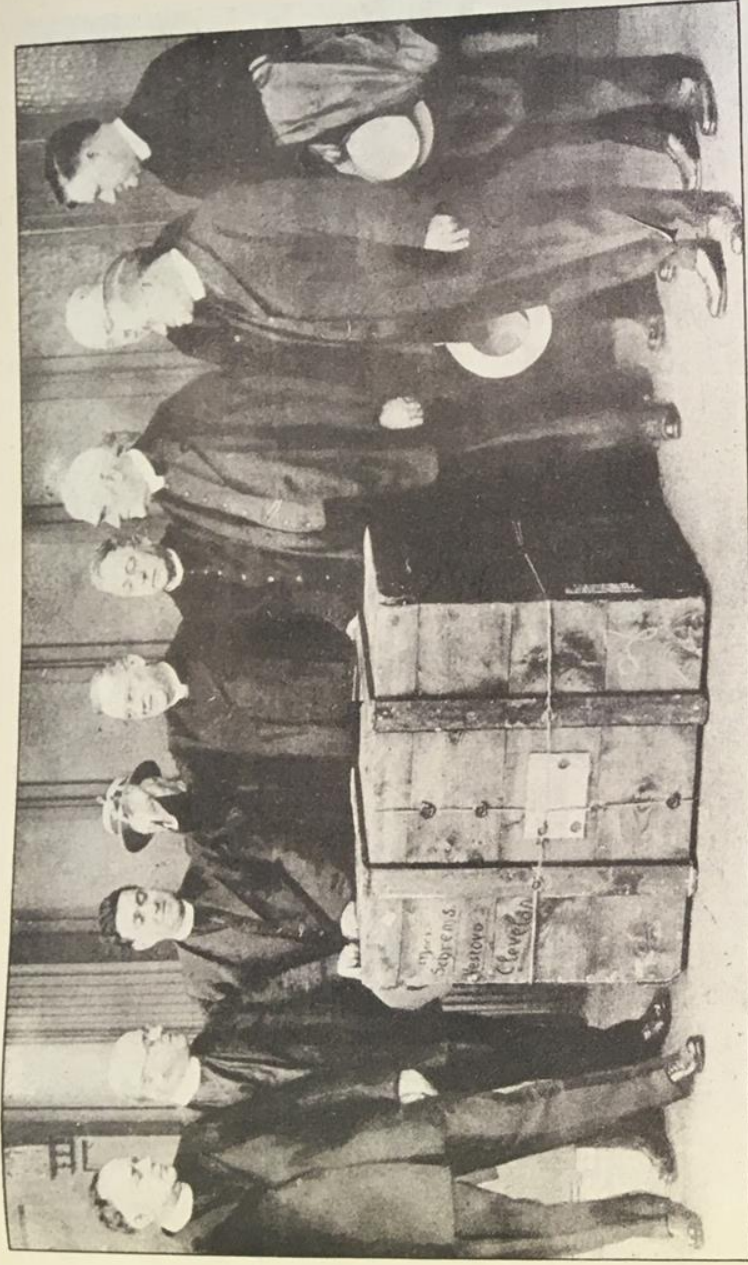
»A proto nemůže být otec komunistou?«

»Proto.«

Student se zasmál. Půl zlostně, půl bolestně.

Sli večerními žižkovskými ulicemi a nepromluvíli již slova.

Palk zašli do nějaké kavárničky třetího rádu. Sedělo tam několik živnostníků ve společnosti velmi hubené paničky. U jednoho stolu hráli maryláš. Dva pasáci dřevě, hoši sotva škole odrostlí, kteří tu čekali a nudili se, vhodili do orchestronu dvacetihaléř a stroj pustil

Jak se církev stará o blaho lidstva.

To, prosíme, není výjev z nějaké antiklerikální veselohry, nýbrž docela vážná a skutečná „událost“: clevelandský biskup Joseph Schrems objednal si odkudsi ostarčky sv. Kristíny Panny pro clevelandskou katedrálu, došly mu právě, a na všech těch tvářích posvěcených je viděti radost — radost dobrých obchodníků. (Americký snímek.)

toreadorovu arii z Carmen. Na skleněné stěně orchestrionu byla vymalována strakatá alpská krajina s mlýnem.

Zasedli za plechový stůlek s nátěrem, napodobujícím mramor. Načesaná kavárnice jim přinesla dvě sklenice cikorkového odvaru.

Student seděl, opráje lokty o stůl, se spánky v dlaních, a pokrčuje smutně hlavou, hleděl upřeně na Toníka. Toník se jeho pohledu nevyhýbal.

Mlčení trvalo dlouho. Toreador drněl a řinčel svou píseň a na plechový stůlek pleskaly trumfý maryašňků.

»Je to vlastně hrozné,« řekl smutně student. »Je to vlastně strašné, takhle nedůvěra mezi dělnictvem a inteligencí.«

Toník neodpovídal, usrkuje slazené tekutiny.

»Tedy bílé rukavice, lakové boty a hedvábné šaty! Rozumím. Smrdí to příliš buržoasií, jakto ty čisté šálky a stříbrné lžičky v Pasáži. Kdyby si tvá Anda koupla hedvábnou halenu, to bys jí přestal mít rád?«

»Sám bych jí ji koupil, kdybych na to měl.«

»Vidíš!«

»Jenže na to nebudu nikdy mít.«

»Ach tak! Tedy, kdo na to má, nemůže být revolucionářem. Nebo si myslíš,« a student se zamračil,

že si na to můj táta vysloužil u buržoasií?«

»Nechme toho, Jardo. Řekl jsem ti už, že na tvého otce nic nečestného nevím. Ale neptáje s námi. Budoucnost, a snad dosti blízka, nás rozhodne.«

»Mně tedy patrně také nevěříš. Mám přece zlatý řetizek! Udělá ti to radost, když jej odepnu a dám tamhle těm dvěma pasáčkům?«

»Nesmysl!«

»Zítra jej prodám a peníze dám organizaci.«

»Nesmysl, Jardo. Dnes ti věřím na slovo. Ale budeš-li se míti rozhodovati mezi námi a otcem, rozhodne se pro otce. Co bys také mohl jiného dělat? Musíš dostudovat a dělníkem již být nemůžeš. A kdybys chtěl provést nějaký románový justament a chopit se teď krumpáče, byla by to největší hloupost, poněvadž bys tím nikomu neposloužil. Povíme si to za rok, možná ještě dříve.«

Student opíral spánky o dlaně a mírně pokrcoval hlavou. Jeho oči byly smutné.

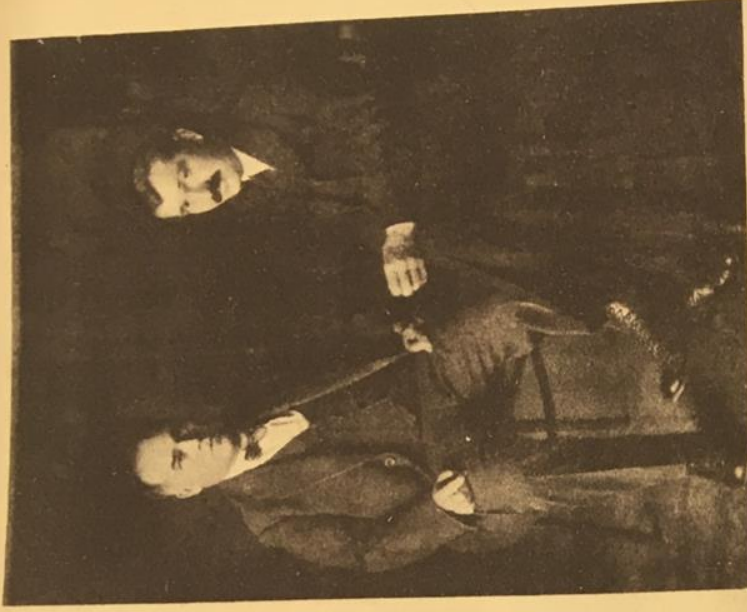
»Je to vlastně hrozné, Toníku. A je to ta nejstrašlivější křivda. Třicet let se sám táta souží, pracuje pro nás, nemá jiné myšlenky, než jak nám prospěti a vy jste mu ještě nezapomněli, že je inteligent. My jsme byli odchováni socialismem, vyrostli jsme mezi vámi a vy jste nás ještě nepřijali do své dělnické rodiny. To je strašné.«

»Ano, ty ano. Neříkám, že jsi mezi námi vyrostl, ale chodil jsi mezi nás. Ale ty samojediný. A přece jsi někdo jiný, než my. Ale vezmi si všechny předáky sirany, poslance, ředitele podniků, sekretáře, redaktory, vezmi si všechny a jednoho po druhém a ukaž mi na jednoho jejich syna nebo na jednu jejich dceru, které jsi tady mezi námi viděl. Divíš se naší nedůvěře?«

(Přesťe dále.) 9

Soudruh Vilém Pick, jako zástupce KSN na třetím sjezdu KSČ.

Soudruzi B. Jilek (vpravo) a **Dr. V. Houser** (vlevo) na třetím sjezdu KSČ.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování.)

To bylo v mírových dobách. A teď to půjde do tuhého.

Student se dlouho na něho díval smutnými očima.

A zdálo se, že do těch očí brzy vhrknou slzy.

„Jak si tedy představuješ součinnost mezi dělnictvem a inteligencí?“ zeptal se.

„Nepředstavuji si jí. Kdo se půjde s námi do ulic bít, bude náš. Intelligence to nespraví. Ten francouzský klíč na hamburské lodě sice patří k věci, ale ten to také nespraví. To si musí vyřídít dělnické masy samy.“

IV.

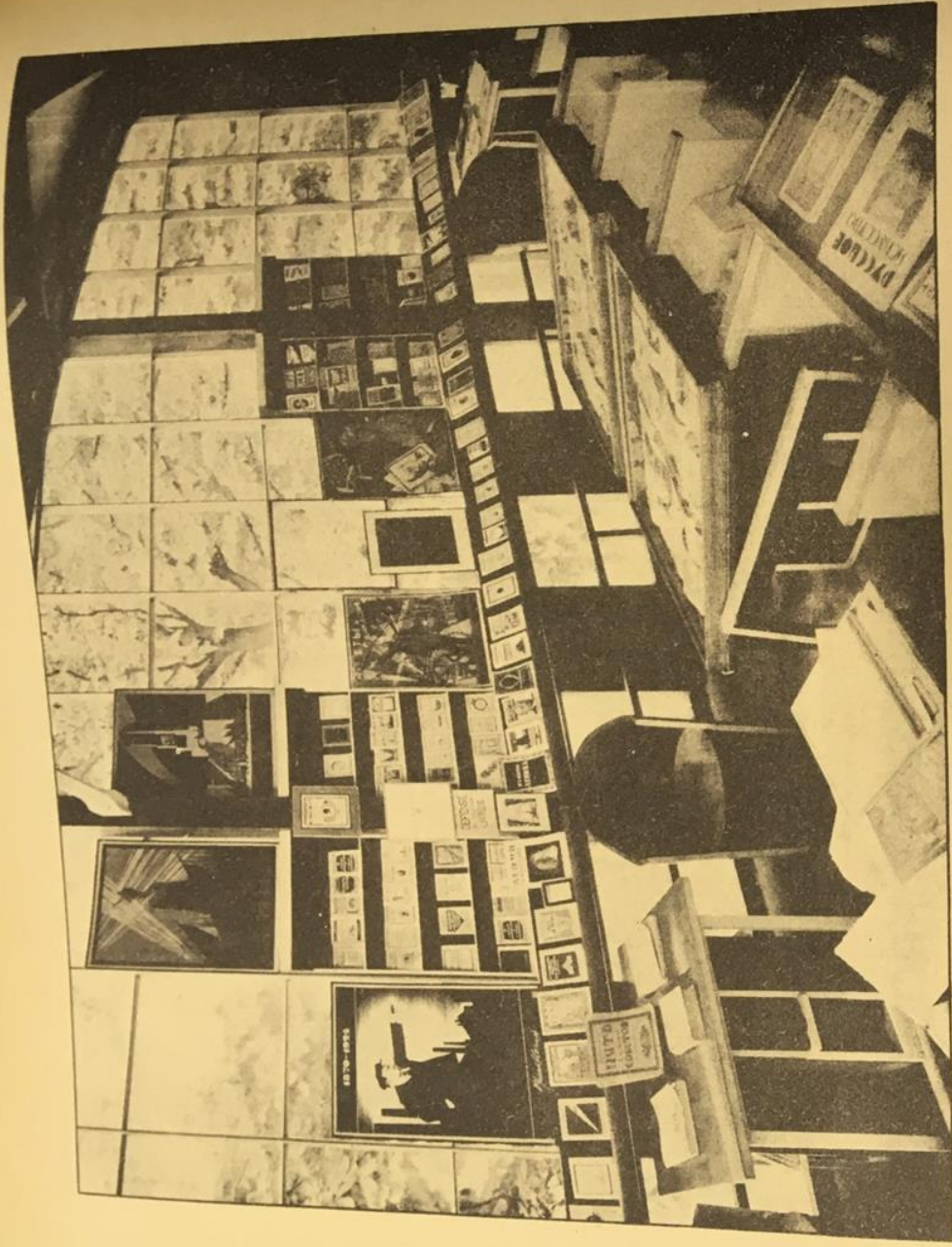
Tak byla Anna, aniž věděla jak, postavena doprostřed víru veřejného života. A ten jí otáčel a bil do ní, nestaraje se zblá o její rozchvěvané nervy a vzbouřené srdce a otužuje obojí. Její oči, mžikající ještě trochu, nabývaly schopnosti hledět do dálky a její hruď se šířila hlubokým vdechováním vzduchu volných prostranství.

Pravda, nerozuměla ještě všemu, co do ní naráželo, ale srdcem již pochopila mnohé. Byl dvojitý druh lidí: Bohatí a chudí. Údělem bohatých jest užívání všech krás světa, o nichž volá ulice luxusními automobily, cukrářskými krámy, kavárnami a divadly, vši té nádhery klenotnických, kožíšnických a módních vkladů, všech rozkoší, které vyubnovávají plakáty va-

rieté a biografi, návštěví cestovních kanceláří a světelné reklamy na křížovatkách. A pak jsou chudí. Jejich osudem jest pracovat na bohaté a ucházet se ještě o to, aby jim bylo dovoleno dáti se jimi vysávat a být zřídka sedmi hlavními břichy, pýchou, závisť a hněvem nout a celý život marně toužit a s tou spalující touhou stárnout a s prokletím na rtech umírat.

Pochopila ještě něco jiného: že ti, kdož s ní společně sedávali v zakouřených hospůdkách na schůzích, všichni ti špatně oholení muži s vážnými tvářemi, veselí kluci s načesanými vlasy, udřené ženy se starostlivým výma očima a děvčata v laciných šátech a kloboučcích z předměstských krámů, ti všichni že jsou soudruzi a soudružky. Jejich osudy jsou stejné jako jejich oděv, ruce a řeč, tak stejné, jako osud Tonikův a Annin, o němž si kdysi vyprávěli v dolniku židovských pecí. Povinností soudruhů a soudruzek jest vždy a všude stát k sobě. Neboť oni to jsou, kteří rozbijí nespravedlnost života a sivoří nový, lepší svět. Jak to dokáží, Anna nevěděla, ale věděla to Tonik a věděli to řečníci. Bylo to vloženo v nálepku „Internacionály“ a velkáno v purpur rudého praporu a mohli tomu nerozuměti jen lidé tupí a bez srdce.

Tonik půjčoval Anně knížky. Malé, nevázané, s červenými, zelenými a růžovými obálkami. Knížky o socialismu. V noci, když páni a slečna Dadla usnuli, se-

Pohled na výstavu Gossizdatu

(státního nakladatelství ruského), sekce knižní, v paviloně SSSR na pětizské výstavě umění dekorativních.

Dala k nim v kuchyni a měla snahu poučit se z nich a mnoho dobré vůle dočísti je až do konce. Nemohla. Oči, od pěti hodin bdělé, se kličily, do koutků úst šlo zívání a hlava poklesávala. V knížkách byly jen tančící písmeny a řádky a míhající se velké plochy stránek, a i když čláka každou řádku dvakrát, a když se přemohla — jemu k vůli — aby si dvakrát přečetla i každou stránku, bylo to marno. Nevýdržela a usízlala za kuchyňským stolem. A když se prodřívila, zhasla elektrické světlo a šla po špičkách do komůrky, dávajíc pozor, aby v předstíni nevrzaly parkety. Pámi by se zlobili, že tak dlouho svítíla.

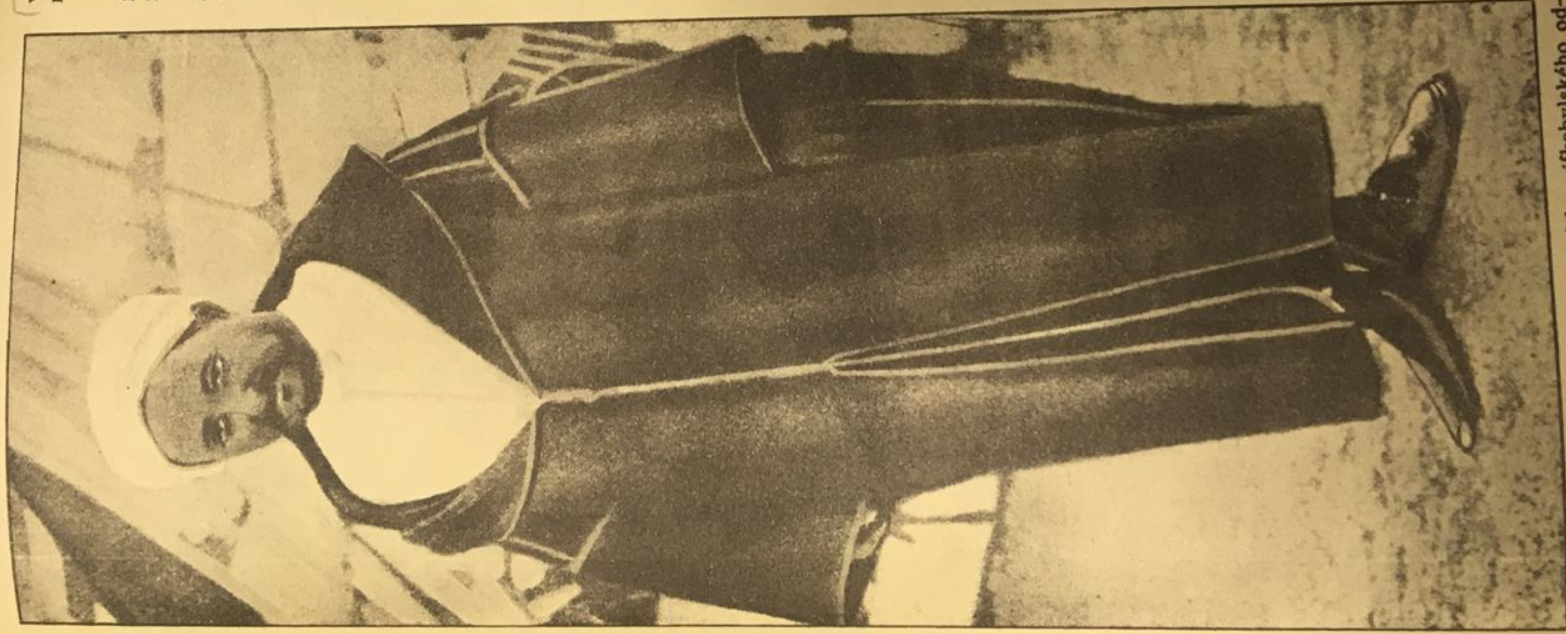
»Toníku, já tomu nerozumím,« přiznala se a studem se rozbořela.

Ale Toník se smál:

»Z toho si nic nedělej, ono to přijde.«

Nevěřila mu však příliš, že to přijde. A bylo toho vůbec potřeba? Což nevěděl všechno on? A neřekne jí, co je nutno a co bude nutno a neudělá ona s láskou a nadšením vše, co jí nařídí? Také ona půjde na barikády bojovat proti tyranům a vládcům všem. A bude-li Toník, vůdce dělnických zástupů, státi na bari-

kádě s rudým praporem, bude ona, která neumí zacházeti s puškou, nositi soudruhům patrony a raněným vodu. A bude-li nebezpečí, bude Toníka před nepřátelskými body chrániti vlastním tělem a bude-li tomu osud chtíti, padnou oba za vítězství proletariátu, aby byli pochováni ve společném hrobě... Ale Toník se jí smává, když mu takové věci naznačuje. »Takhle by to chtěl leckdo,« dělá si z ní žerty, »jednou časně z rána se pořádně dopálit, za půl hodiny si to na barikádě odbýt a pak už se mít až do smrti dobře!« Nikoli, Anna nebyla již tak pošetilá, aby si vítězství chudých představovala tak jednoduše. Věděla, že jest potřeba mnoho pracovatí, přesvědčovatí dělníky, a je-li potřeba a znova a v nejrůznějších slovech: »Organisujte se a připravujte se, nenávidte a chystejte se k boji!« Na schůzích i v soukromí jest třeba stále se učiti a sledovatí události, zakládati organisace, pořádati demonstrace, vésti slávky, kolportovatí časopisy, vybíratí příspěvky, vésti knihy, míti v patrnosti lidi a legitimace a sta drobností, které souvisí s dělnickým životem; drobností zdánlivě nepatrných, ale přece tak důležitých pro

Abd-el-Krim, hrdý a statečný vůdce řífskabylského odboje proti španělskému a francouzskému imperialismu. Uvědomělý proletariát celého světa sleduje pozorně jeho těžký a odvážný boj a přeje Rifanům, aby v něm zvítězili a samostatnost si vynutili.

vojsko, které má vyvrátiti starý svět a vybudovati nový.

»Pracuj mezi služkami!« řekl jí jednou Toník.

Byla hrdá, že k ní má tolik důvěry, ale zároveň na ni padl strach při představě, že by měla ve shromáždění vystoupiti a řečniti.

»Dovedeš si představit, co by znamenala slávka sluzeček? Všeck služek, kuchařek a prádlen v domácnostech, hostincích a hotelech? Za čtrnáct dní by páni od sardinek a uzenárského zboží dostali žaludeční katary a za měsíc by se zalki ve vlastní špině. To by byla nejpůsobivější slávka na světě.«

Ano, bylo tomu skutečně tak, myslila si Anna.

»Ale je to neproveditelné,« řekl Toník. »Bylo by mnoho slávkokazů. Služky jsou ten nejhorší život mezi proletariátem. Služky, šoféři a sklepníci. Stýkají se stále s pány a příliš jimi načichli. S těmi se nedomluvená slávka je neproveditelná, ale víš, co by to pro nás znamenalo, kdybychom měli třeba jen několik set děvcát ve velkoburžoasních, státnických a vojenských domácnostech? Jaká by to byla velkolepá politická špiónáž a čím vším bychom ve mzdových bojích mohli pániům pohroziti? A to by se provést dalo. Myslíl jsem o tom, a napadla mi také Máňa, že by to mohla zorganizovat. Ale Máňa je neřád. Řekne jo, jo, ale zatím má v hlavě jen kluky a hlouposti.«

Anna hleděla na milého s nadšením. Ale i s lítostí.

Proč ona to nemohla býti?

»Ty jsi ještě příliš měkká. Ale ztvrdneš. Uvidíš, všechno půjde.«

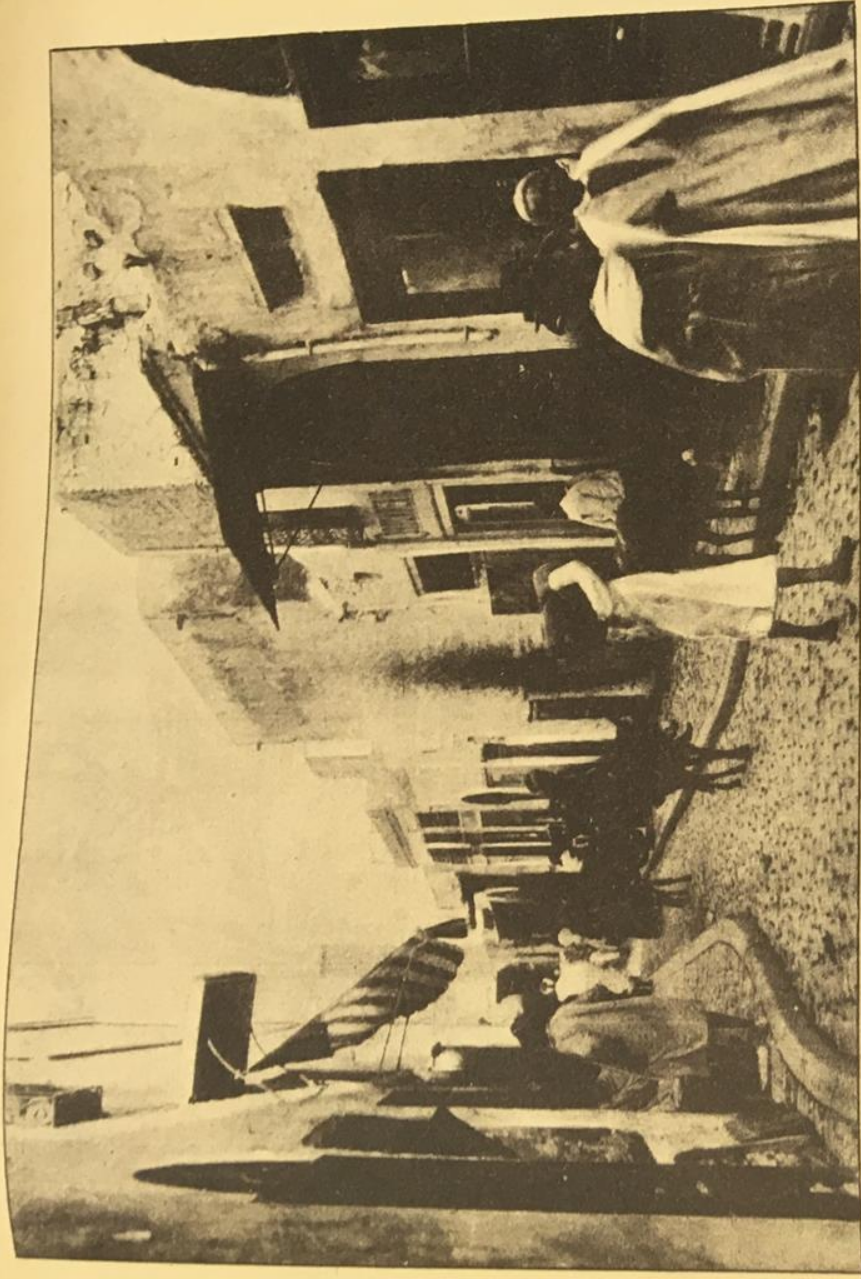
Strana potřebovala mnoho lidí a každý měl pracovat dle svých schopností. Na tyto úkoly Anna ještě nevyrostla, ale přece i ona toužila býti užitečným členem dělnické rodiny. Představovala si to tak: Sily, jichž se nedostává jí, má Toník. Jde o to, aby jich mohl pevně pro stranu využiti. Cokoli Anna učiní pro Toníka, učiní pro i stranu. A bude-li mu do běla prádlo a bude-li na sobě a pro něho šetřiti a povede-li mu domácnost tak, aby byl šťasten, neměl starostí a mohl věnovati volný čas a spokojenou mysl straně, bude to také dobrá práce.

Takhle toho Anna Toníkovi nikdy neřekla. Ale řekla mu to jinak. Jednou podvečer, když leželi na mezi v polích u Červeného dvora.

Tam je také hezky. Je to prastará ušedlost, snad středověká, má rudou střechu a sad, obehnaný kameninou zdí. Je to několik set kroků od židovských pecí. Ležival kdysi daleko v polích za Prahou, ale město proti němu od století postupovalo útokem pomalým a houževnatým, hrozic jej zavaliti. Ale jakýmsi zázrakem se zastavilo. Zastavilo se čtyři sta kroků od jeho středověkých zdí stromovou stěnou olšanských hříbitů, massivní jako les a ostře sříznutou.

Byl vlahý podzimní večer. Jistě již jeden z posledních. Pole již dávno pokosili a obzor byl široký. Podvečer na něj položil polostín a stromoví olšanských hříbitův se slilo v neprostupnou černou zeď. A tehdy, jako před loučením, zalila Annu vlna oddanosti. Veliké něhy, k níž se přimísila lítost. Lítost nad tím, že toliko mnoho drahému hochovi dává tak málo. Ze je tak malá a ubohá.

Ležela na hranatě, mezi a Toník, sedě vedle ní, nakláněl hlavu nad její. A tu jí prochvělo náhle odhodlaní. Pozvedla hlavu k jeho uchu. Ale odvraba ji opustila. Trčíráte se pozdvihla, a trčíráte se sklopenýma očima

Pouliční život v marockém městě Tangeru

opět couvla. Ale po čtvrté, pevně rozhodnuta, ho prudce objala, aby mohla schovat svoji tvář za jeho tvář.

A sotva slyšitelně mu zašeptala:

»Toníčku, chceš-li, vezmi si mne!«

Velice se ulekla a velice se začervenala.

Ale on, který nikdy nečítal zamilovaných knížek, Annině oddanosti neporozuměl. Posadil se rovně, zahleděl se na Annu svýma ocelovými očima a stiskl jí ruku, až to hodně zabořelo.

»To víš, Ando. Myslíš na to stále. Najdeme-li byt, vezmeme se.«

Ale trvalo to dlouho, uplynuly měsíce, než Anniny a Toníkovy záležitosti dospěly tak daleko. Neboť také v Praze byly byty jen pro ty, kdož měli peníze.

Anna se zatím stala ženou. Nebylo to ani v budoáru s dusnou vůní tuberos, ani v palmovém háji mořského pobřeží. Nebylo to ani pod říčním nebem odeházejícího léta. Byla to taková žhavá chvíle na nočních schodech domu číslo 33 na Václavském náměstí, kdy spolu vešli do uzamčené již síně, aby se cestou do prvního schodiště ještě několikrát mohli políbiti. Taková žhavá chvíle na odpočívadle schodů, kdy se nemohli odtrhnouti od posledního polibku a nemohli se odloučiti ani pak, když usedli na nejvyšší schod. Proč bylo o rozkoši této chvíle napsáno tolik knih? Políbení bylo hezčí, řekla si Anna. A bylo-li v té chvíli co sladkého, pak jen vědomí, že tomu Toník tak chtěl a že se mu odevzdala. A jen toto vědomí to bylo, které zavinito,

že se té noci Anna nemohla odhodlati zhasiti elektrické světlo a že dlouho upírala šťastné teskné oči na bílý strop své komůrky.

A přece to byla velká hranice života.

»Sakra! Sakra!« škrabala se Máňa ve vlasech, když se jí Anna svěřovala se svými potížemi.

A za několik dní, když se Máňa na společné cestě za ranními nákupy znova poplávala, svařila nos:

»No, jo, už je to tak. Už jseš, holka, v tom. Chceš si pomoci?«

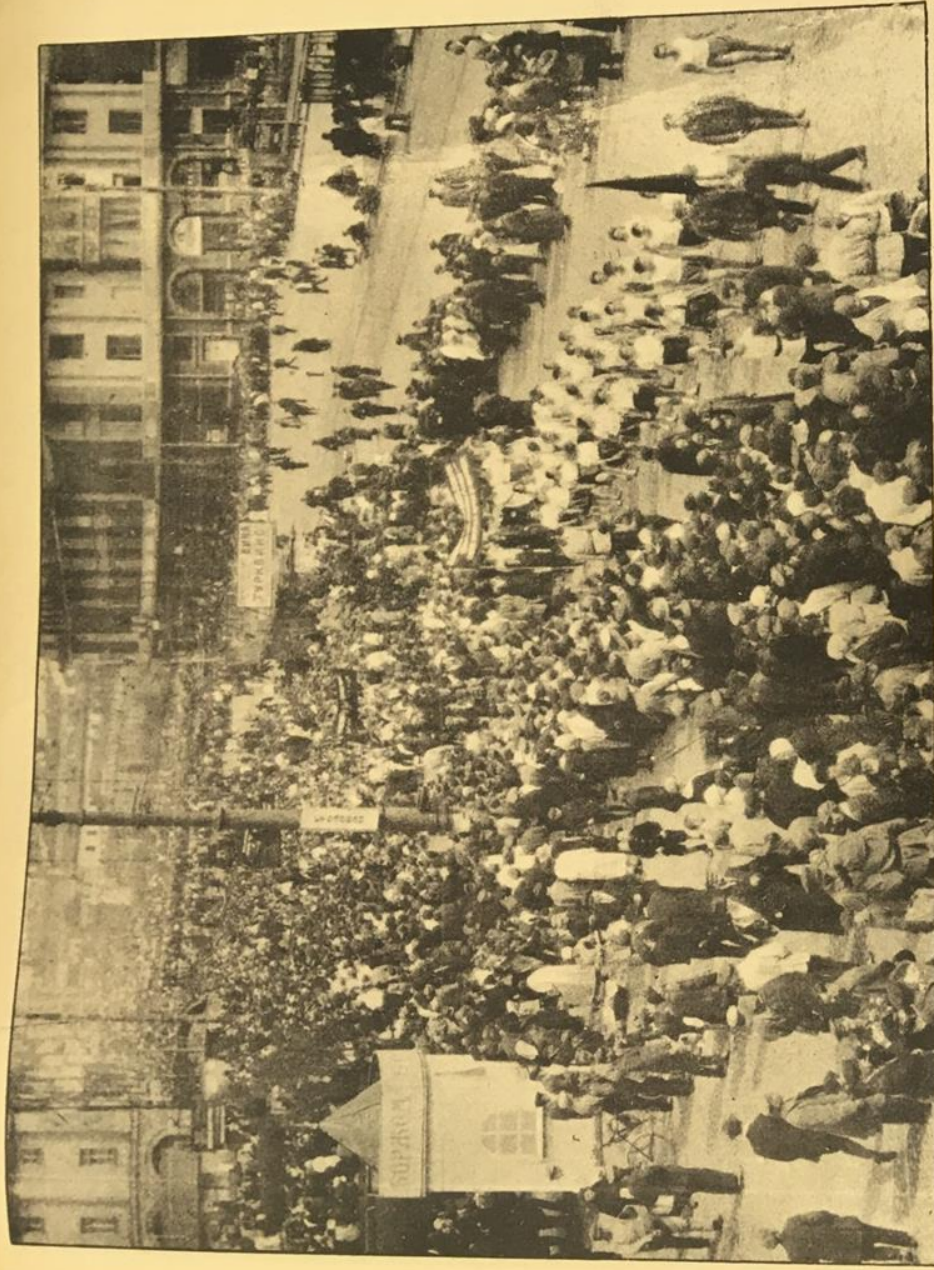
Anna nerozuměla a Máňa vykládala.

Ne, Anna si nechtěla pomoci!

Ale co teď?

Toník vystával ve frontách bytových úřadů. Sotva opustil železná vrata Kolbenových továren, sháněl po poslancích, sekretářích a kde měl jakého známého. On, který od své dospělosti nevyšloval nikdy slova »prosím«, vypravoval a vysvětloval a bylo mu při tom, jako by ho políčkovali. Setkával se s rozpačitými očima a otázkami, které mu kladli, byly všechny stejné a všechny zbytné a ramena úředníků a jejich prsty, bubnující po stole, mu říkaly: »Jo, to je těžká věc, příteli...« Poslanci psali navštívenky a známi ho posílali k jiným známým a zase vysedával v kancelářích bytových úřadů, a bylo mu z toho k zurivosti. A stálo to mnoho ušlé mzdy, poněvadž při každé nové naději se dovoloval z továrny. Všechno bylo marné.

(Příště dále.)

Jak vítají v Moskvě dělnické delegace

Pochod sportovních organizací po Sverdlovově náměstí k uvítání delegace

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokr.lován.)

V Praze nebylo bytu. Bohatí lidé ovšem bydlili a také nebylo žádného dělnického poslance, sekretáře nebo redaktora, který by neměl, kam složit hlavu, ale pro dělníka Kolbenových závodů, jeho milou a jejich dítě v Praze střechy nebylo.

Co bude pak?, myslívala si Anna a srdce se jí při té otázce svíralo úzkostí. Dobu tajení nebude lze prodloužiti do nekonečna a rozřešení mohlo přijíti každé chvíli. Byla ve čtvrtém měsíci a těhotenství již na ní bylo vidět. Ráno, když si dlaní přejížděla přes břicho, napínající širtinku košile a čínící jej hladkým, a když pak ustrojená sundávala se stěny zrcátko a opírala je o peřiny postele, aby v něm mohla důkladněji pozorovati svůj život, sama se divila, že jejího stavu ještě nepozorovala ani milostpaní ani slečna Dadlinka, která přece měla na takové věci obzvlášť dobré oči. Co pak? . . . » Toničku, Toničku, pomoz! »

Ale paní stavitelová Rubešová a slečna Dadla měly jiné starosti než pozorovati Annu.

U stavitel bylo tenkrát zle.

Slečna byla nemocná. Jednou odpoledne, když nebyl pán doma, ji přivezla milostpaní v automobilu. Pomohla jí s nějakým cizím pánem na schody a položila do postele. Milostpaní při tom byla strašně rozčilená a její tloušťka byla popelavě bílá.

» Dadlička si vymkla nohu a musí několik dní ležet. Bude vyžadovati nepečlivější obsluhu. Nejpěšlivější obsluhu! Anebo běda vám, Anna! Běda vám! « Milostpaní zablyštěly oči a zatřepala před nosem sevřenou pěstí, až jí tím pohybem zuby zacvakaly.

» Co na mne milostpaní cení zuby, « myslila si Anna. » Co pak slečince něco dělám? «

Navečer přišel pan stavitel. Byl mrzutý, to bylo u něho vždy možno poznat podle staženého obočí, ale když si sedl na pelest slečniny postele, jeho tvář se rozjasnila.

» Co je ti, hříbě? Cos to provedla? Sakulentské vysoké podpatky! No, mlč, mlč, doktoři to zase spraví a pak tě pošleme někam na masáž. Já jsem to také jednou měl, bolí to po čertech, já vim. « Popteskával jí po

rameni. »No, bezky lež, já ti něco pěkného koupím.«
Ostatně to s tou nemocí nemohlo být tak zlé. Sleč-
na byla rozmazlená, při troše bolesti sekýřovala celý
dům, ale teď byla docela veselá. Přinesli jí k posteli
toaletní stolek, česala se a pudrovávala a zhlížela se
v zrcadle, jak jí sluší kraječková košílka a čepček
s rúžovou stuhou. S Annou žertovala.

»Andulo, ten život je děsná psina,« smála se a pro-
tavovala se v křtíži, když jí Anna nesla na podnosu
přesnídávku, »to by člověk dostal mladé!« A když si
ujasněla, co to právě řekla, rozesmála se ještě více. Hla-
sitiým smíchem, v němž bylo mnohem více rozpustilosti
než hněvu.

A pak si vzpomněla:
»Poslouchejte, Andulo, tatínek povídal, že prý je
váš milý bolševik. Je to pravda?«

Anna mlčela.

Vyříďte mu,« a slečna se znova rozesmála a teď již v je-
jíh smíchů haněv byl, »at to všechno rozseká, ale
všechno, všecínko a na cimpr campr a na tealle sakra-
mentský barák at nezapomene.« Slečna se zadívala do
zrcadla. »Vy máte přece jen děsně krásné živobytí, An-
dulo!« Řekla, čechrajíc si u čepčku vlasy.

Anna zbledla. Ano! Anna měla děsně krásné živo-
bytl! A slečinku při těch slovech hrom nezabije.

»No, co koukáte jak zjevení? ... Už vás nepotřebu-
ju. Můžete si jít, Andulo. Chcete ten kus čokolády?«

»Děkuju, slečno, ne,« řekla vzdorovitě.

»Ne? No, nechte tak!«

Slečnina nemoc nebylo nejhorší, co se u Rubešů
dávalo.

S unilostpánem to bylo mnohem horší. Rámus sti-
hal rámus a byt byl stále nabít náladami, o nichž ni-
kdo nemohl říci, kdy vybuchnou. Slo o nějaké peníze.
Byli v tom milostpánim bratři a pak se jednalo také
o nějakých penězích, které si milostpáni vypůjčila u se-
stry a ta je vyučtovala bratrům a ti zase panu stavite-
lovi; bylo to velmi zapletené.

Páni před cizími lidmi o takových věcech nemlu-
vívají. Když služka nosí oběd nebo sklízí se stolu, zů-
stávají jim po posledních větech, které spolkli v půli,
v očích jen zuřivé pohledy. Ale, trvá-li to týden a po
celý ten čas se nemluví o ničem jiném, možno se z ú-
lomků vět dovědět mnoho. A řve-li se někdy, až se
otřásá dům, ví se všechno.

»Co pak myslíte, že kradu?« řval u oběda milost-
pán. A vyskočil. Běhal jídelnou se zmačkaným ubrou-
skem v ruce. »Vždyť to jsou padouši, ti tvi bratři! Lum-
pové, kteří patří do kriminálu. Do kriminálu, slyšíš?«
A práskl ubrouskem o koberec. »Stodvacet tisíc! Sto-
dvacet tisíc! Co pak si myslíte, že jsem se celý život
děl jako pes jenom proto, abych vám cpal chrtány?
Vždyť jsou to praprostí zloději! Myslíte si, že musím
mlčet a platit. Ale to se sakramentsky mylí. Ten ob-
chod byl s mé stran y docela honetní. S mé stra-
n y docela zákonný a honetní, rozumíš? Já do krimi-
nálu přivedu je.«

A jindy přišel odpoledne, v docela neobyčklou ho-
diu a šel do své pracovny. Zavvonil si na Annu a na-
řídil jí, aby zavolala milostpáni. Když to Anna paní sta-
vitelové vyřizovala, milostpáni zbledla. Ale šla.

Páni v pracovní věci mluvili. Milostpánovi se chtě-
lo chvílemi křičet, ale sotva vykřikl několik slov, zase

hlás tlumil, zřejmě proto, že si vzpomínal, že je to sly-
šel v kuchyni a snad i na milostpány prosby.

»Ale najednou se rozkřičel, že to bylo slyšet do před-
síně a odtud otevřenými dveřmi do kuchyně.«

»Přátím se tě naposled: Kam jsi dala těch šest tisíc?«
Nevykládej mi tedy žádně pohádky, mine rohlíkem ne-
opíšeš a já už jsem na kloub té záhady přišel. Ty peníze
jsi vybrala ty. A sice u své sestry. A ta je přenesla na

účet těch lumpů. Kams je dala?«

Milostpáni plakala a rozčileně cosi vykládala.
»Kuš, kuš prosím tě, kuš!« křičel milostpán. »Já ti
řeknu, kams je dala. Poslala je do Davosu té kanálí a

tomu jejímu ničemovi.«
A tu se také milostpáni rozkřičela. Vysokým, byste-
rickým hlasem, který chtěl vrazdit:

»Přisáhám ti, že jsem Zdeničce neposlala ani ha-
léte. Přisáhám ti při tom nejsvětějším, při životě svých
dvou dětí, které jsi mi ještě nechal. Rozumíš? A moje
Zdenka není žádná kanálí! Rozumíš, ty ... ty ...
ty vrahu ...«

Pak bylo dlouho slyšet jen zoufalý pláč. Pak chvilí
pouze milostpánovy kroky pokojem. A pak zase něja-
kou tlumencou hádku.

A najednou se milostpán rozěřval na celé kolo:

»Máš, máš, to slyším pořád: Máš! To se rozumí, že
mám. Ale myslíš, že mám proto, abyste to mohli roz-
házet? Víš ty, jak jsem ke svým penězům nřísel?«

Z prdele jsem je musil lidem tahat! A často zuby tahat!
A teď je budou rozdávat? Ani krejcar! Ani krejcar! Dě-
lejte si, co umíte. Ani jediný krejcar!«

»Anna!«

To byl zase vzteklý výkřik, který se ozval z poko-
jíčka slečny Dady.

Anna tam pootevřela dveře.

»Co chtějí, slečinko?«

Ze záplavy polštářů a krajek svítily slečniny oči.
V ruce držela knihu.

»To se tam už zase štekají, že?«

Anna mlčky přikývla hlavou.

»Hergot!« zaskřipěla slečna Dadla zuby. »Hergot,
sakramentský život!« Práskla knihou až do druhého
kouta pokoje, mrskla sebou na boku a vztekla se do
podušek rozplakala.

Takové to bylo u stavitelů. Hádky a křiky. A peni-
ze, peníze, peníze. Hádávali se ještě večer v posteli. Ne-
boť milostpáni spala zase s panem stavitelem. Její před-
sevzeli, učiněně po smrti mladého pána, už nikdy se
do společně ložnice nevraceti a její odloučení v hostin-
ském pokoji netrvalo déle než měsíc. Jednoho dopo-
ledne, po přečtení psaní se švýcarskou známkou, přišla
bledá do kuchyně: »Pojďte, Anna, pomůžete mi!« A
přestěhovaly zase milostpániny peřiny a toaletní stolek
do ložnice. Zdeřka v Davosu chtěla žít. A nemohla žít
bez padesátkorun a dvaacetikorun, které každého rána
za prvního rozbřesku dne milostpáni kradla z mužovy
peněženky na nočním stolku. Přinesla svým dětem již
mnoho marných obětí. Tato byla nejtěžší. Paní stavite-
lová plakala kudy chodila.

»Slečno Aničko, na slovíčko!« volávala polohlasem
ráno u své komůrky paní Dvořáková, a stavěla se
k domovním vratům, kam až se stavitelova bytu ne-
bylo vidět. »Jak se daří slečně Dadlince? Nožička ještě
bolí?« A paní domovníkové hrál kolem rtů úsměv.
»Poslyšte, slečno Aničko, ten pán ve světlých šatech

Ročník I Lom u Mostu dne 6. září 1925. Číslo 1.

MLADÝ KOMUNISTICKÝ ČASOPIS

LENINES.

MLÁDEŽ V LOMU U MOSTU.

Článek: Mládež v Lomu u Mostu. Autor: ...

Článek: ... Autor: ...

Článek: ... Autor: ...

Článek: ... Autor: ...

Čtete a odebírejte časopis komunist. mládeže!

Nástěnný časopis komunistické mládeže v Lomu u Mostu

můžeš představit, že jsou z toho pak machle. O výděleku se měli dělit, ale o dvakrát sto tisíc se nějak nemohou dohodnout. Váš starý se s nimi po dlouhých rá-musech vyrovnal na osmdesát a o ten zbytek se ještě tahají. Ta vaše noblesu si myslí, že o tom nikdo neví, a zatím si o tom zpívají vrabci na střeších a v novínách o tom už také něco stálo. Jak zavadiš o pána, všechno je to stejný neřád. Myslíš, že bolševici nemají pravdu? Ten můj ktempř je na to trochu pitoma, ten jen dřít a dřít, ale toho svého frajera se drží. Sakra, to je kluk správná! Oči má sice modré, ale když mluví, tak mu z každého z nich kouká devět dranzírovacích nožů.

Paní stavitelová již nepočítala na kuchyňských hodinách minut, dlouho-li se Anna zdrží na nákupech. A trvalo-li to někdy déle, zdálo se, že toho ani nepozoruje.

Když se dnes Anna vrátila, stála milostpaní před kuchyňským stolem a naklepávala slečně k přesnídávací biftěk. Právce s dřevěnou paličkou klepala a levice solila a pepřila. Na maso kanuly velké slzy.

»Ach, jo, Anna!«
Právce bezmyšlenkovitě klepala a levice stejně mechanicky nabírala z porculánových tyglíčků špetky a solila a pepřila, až byl biftěk černý a bílý pepřem a solí.

»Ach, Anna!« Milostpaní klepala a pepřila. »Ach, bože, Anna!« A milostpaní klepala a solila. »Jaký to máte krásný život, vy, ta sprostší třída... Jak bych s vámi chtěla měnit!«

Nebylo to po prvé, co Anna u stavitelů tato slova slyšela. Slečna jí řekla skoro totéž.

Podivno! Milostpaní jí záviděla. Slečna jí záviděla. Žena a dcera milionářova, dámy nejlepší pražské spo-

lečnosti, záviděly jí, nepatrné služičce, která neměla, kam by se svým dítětem složila hlavu. Byly by jí záviděly, i tehdy, kdyby věděly vše? Anna o tom přemýšlela. Ale odpovědět prozatím neuměla.

Ale přišel den, kdy odpověděla: Ano! Ano, byly by jí záviděly i tenkrát, kdyby byly věděly vše! Neboť ony byly samy. Anna sama nebyla... Měla soudruhy a soudružky.

A ti, když bylo Anně nejhůře, přišli. Jednoho odpoledne, když byla sama doma a myla v kuchyni nádobí, kdosi v předsíni zazvonil. Otevřela. Předě dveřmi se na ni zubil Franta Sauer, odkrýváje žluté zuby až k dásním. Kolobnát Franta Sauer ze Žižkova... Trochu dělník a trochu agent, půl soudruh a půl žižkovský flamendr, ale celé čtyřicetileté dítě s dětským čelem a neskonale dobrými očima. Vedle něho stál o něco mladší dělník, kterého Anna vidala na schůzích, ale jehož jména neznala.

»Hehehe, my jsme ta, černá ruka, Aninko, a jdeme si pro vás!« povidal Franta Sauer.

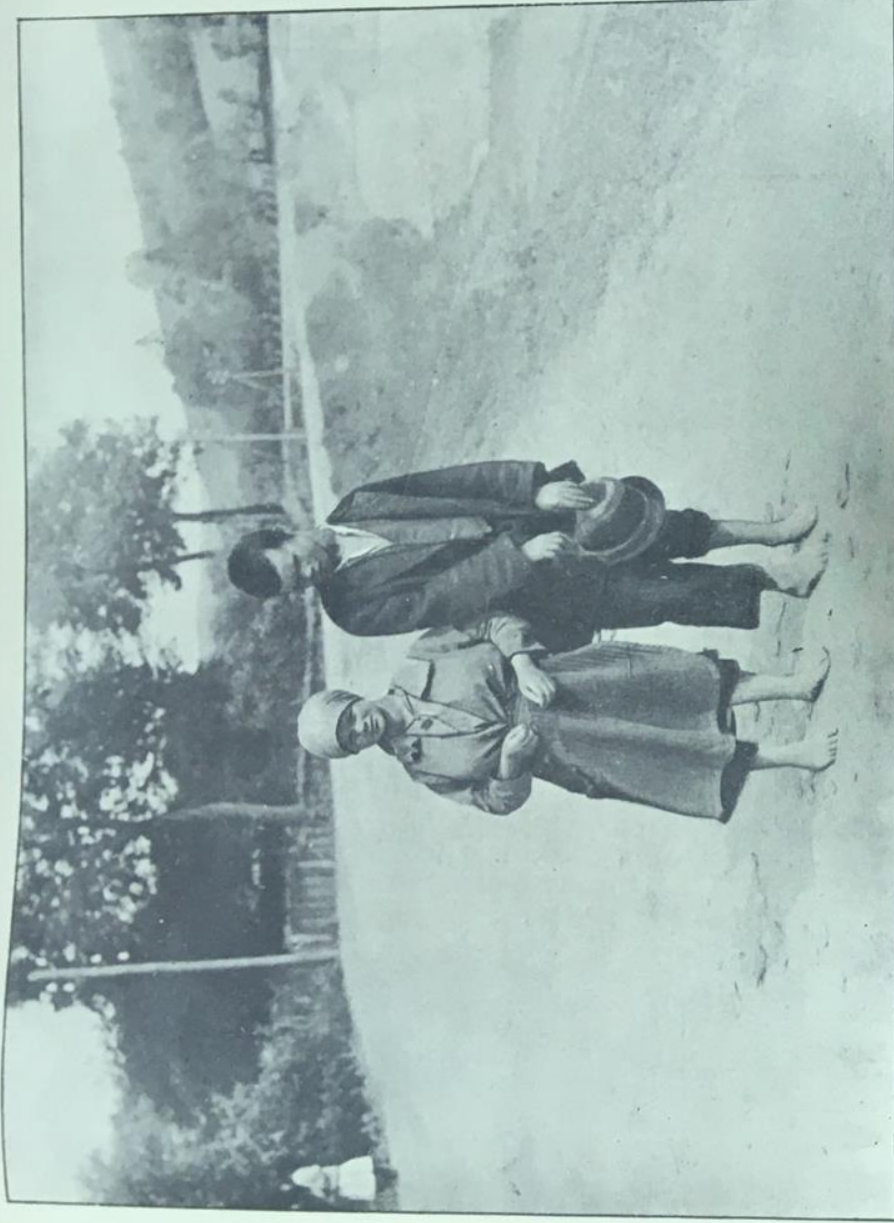
Anna slychala mnoho o »černé ruce«. O žižkovské »černé ruce«, která vyháněla z bytů boháče a usazovala tam chudáky. Mluvili o ní i s Toníkem a on, když všechny pokusy, získati byt, zůstaly marny, říkal, že se na »černou ruku« obrátí. Ale Anna si ji představovala jinak. Tak trochu podle knížek o Sherlocku Holmesovi a Nicku Carterovi. A zatím před ní stál Franta Sauer.

»Hehehe, a to nás nepustíte ani dovnitř, Aninko?« povidal.

»Anna ustoupila do předsíně a oba šli za ní.

»Máme pro tě byt, soudružko,« řekl onen mladší. »Seber honem kufr a věci a pojď!«

(Příště dále.)

21letý a 23letá v Višňého Vereckého

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování.)

Anna je vedla do kuchyně. Jaksí se polekala celá. Teď tu stála a nevěděla, co říci. Byla přece sama doma, nedala výpovědi a vůbec paní nic nefekla. Váhala.

»Já jsem . . . já . . .«

Chtěla jim to všechno vyložit, ale nedovedla toho tak najednou, vrtěla se a otírala si dlaně o umáčenou zástěru na břiše.

»Já jsem . . .«

»Soudružko, žádné dlouhé výklady,« řekl mladší soudruh. »Není tak tuze kdy. Do třech čtvrtí na pět tam musíme být a je daleko. Kde máš kufr?«

Anna viděla, že to jde doopravdy.

»Mám tedy jít? Ano?«

»No, to se ví, Aninko!« usmíval se Franta Sauer. »Pěkný kvartýrek. Jako pro párek kanárů. Mužiček tam na vás již čeká.« Jeho dobré oči vesele zářily.

Vedla je do své komůrky a ukázala jim kufr. Jali se do něho házeli Aniny věci. Co jim přišlo do rukou, tam s tím, zmuchlané a dočista nepořádně, jak to dovedou právě jen mužští. Netrvalo to ani minutu.

»Ještě tu něco máš?«

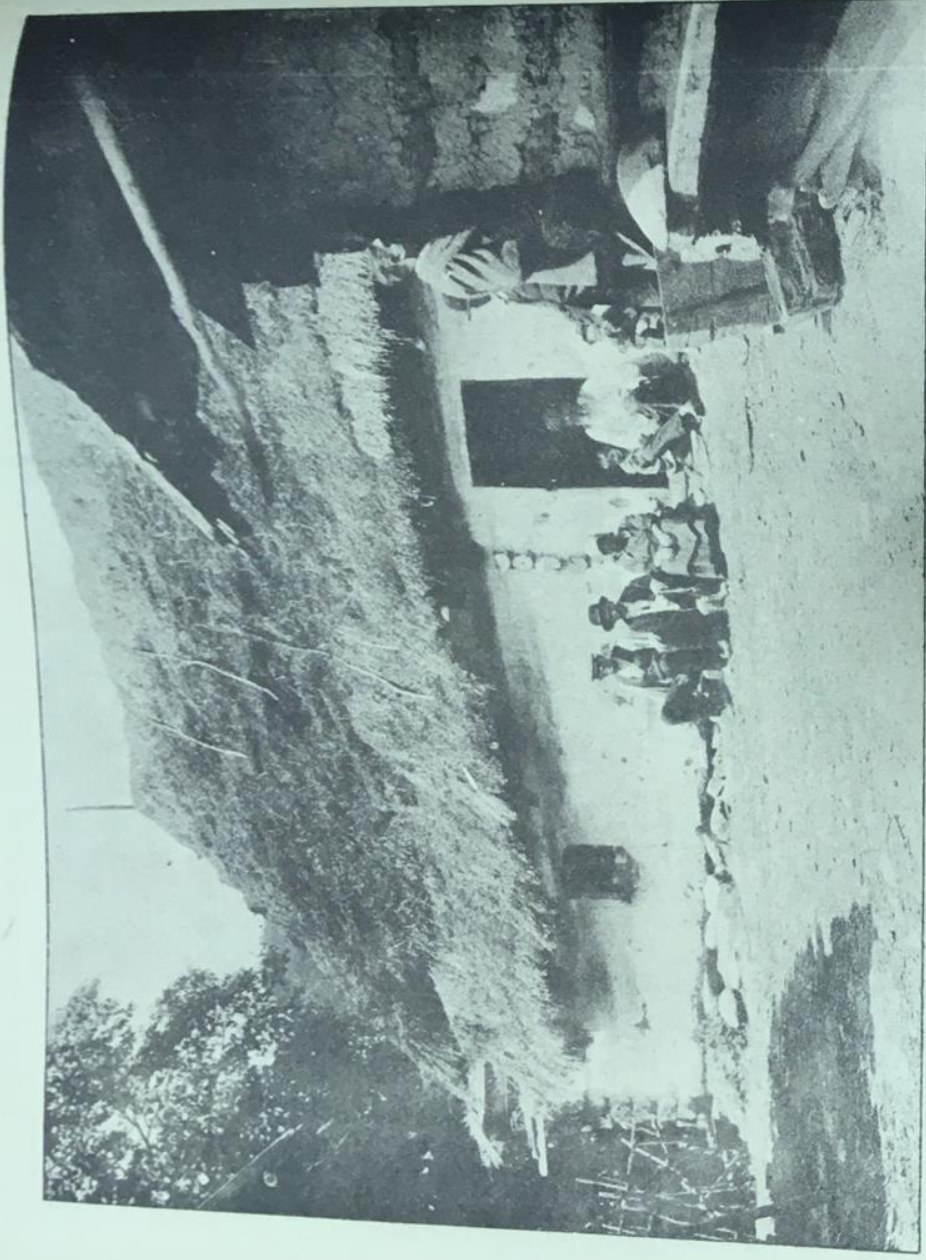
»Ne, ne, já bych jen . . .«

Ale dříve než mohla říci, že by se chtěla alespoň převléknout, soudruzi vzali každý za jedno kovové ucho kufr, hej rup a ven ze dveří a už klapaly jejich podpadky dolů schody. Anna vyšla za nimi na chodbu a zde stála, nechápajíc ještě zcela, rozčilená očekáváním, co bude, a starostlivě o cizí byt, který opouštěla. Ale pak se náhle rozmyslíla, zaklapla za sebou dveře a šla. Dohonila soudruhy až pod schody, když vycházeli na ulici.

Šli Václavským náměstím dolů k Příkopům a ona za nimi. Nemluvili, jen Franta Sauer se po ní asi dvakrát ohlédl a zazubil se na ni. Byla by se ráda ptala, bylo to všechno tak nesmyslně rychlé na její rusou hlavu, ale nenabyla k tomu dřive odvahy, až kdesi u Prašné brány v ruchu a drnění křižovatky. Učinila několik rychlejších kroků, vyhnula se červenému vozu elektrické dráhy, až šla po boku Frantovi Sauerovi.

»Kam to jdeme?« řela nespěle. »A jak to bude?«

»Na Žižkov, Aninko, do Jeseníkové ulice. Bude tam velká psina s domácím. To něco zažijete!«

Doupě tří rodin v Nailpině

Anna se ustrašeně ohlédla po mladším soudruhovi, hledajíc vysvětlení u něho. Ten byl vážný a nemluvný. Ale když viděl Aniny oči, na sebe upřené, odhodlal se přece ke slovu.

»Buď bez starosti, nějak se to už udělá.«

Anna čekala, až poví, jak že se to udělá, ale nedověděla se nic. Čupala ještě chvíli vedle kufru, úkosem se dívajíc na soudruhy, řečnou-li ještě něco. A když mladší z nich nezměnil přísné tváře, zvolňovala krok a zůstala za nimi.

Franta Sauerů se smál, jako by šlo o nějakou švandu. Proč tu nebyla alespoň Máňa? Ta by jí jistě pomohla. Ale všechno přišlo tak překotně, že se s ní nemohla ani rozloučiti.

Tak šli ulicemi, dva dělníci, nesoucí za železná ucha černý kufr a dva kroky za nimi smutná žena v modrotiskové halence a nízkých střevících, tak, jak odešla od škopku s nádobím. Šli Pořící, jízdní drahou, vyhýbajíc se elektrické dráze, automobilům, těžkým vozům s náklady cihel a drncícího železa a ručním vozíkům, tlačným malými chlapeci.

Ve tři čtvrti na pět stanuli v Jeseniově ulici na Žižkově.

U oprýskaného čínáku. Před jeho vraty stál policejní strážník. Anna se zúžil dech a zabušilo jí srdce. Byli na místě.

Poznala to dle dvoutkolového vozíku, přiraženého u chodníku. Na vozíku bylo celé Tonikovo jmění: Skládací železná postel, slavník, peřiny s červeně pruhovanými povlaky, bílá polička, stůl a dvě židle, vše svázané a omotáno silným provazem. Na vrchu, zastrčeno pod provaz, ležely dva velké obrazy Marxe a Engelse; barvotiskové, zasklené a zarámované, které v Anně vzbudily mnohó úcty, když jedenkrát navštívila Tonika v jeho podnájmu. To vše jí říkalo, že se stěhování děje s jeho vědomím a on že je tu snad někde na blízku. To Annu trochu uklidňovalo.

U chodníku stál asi dvanáctiletý chlapec. Soudruzi složili kufr u vozíku a Franta Sauer se zeptal hochá:

»Tak co je, Pepičku?«

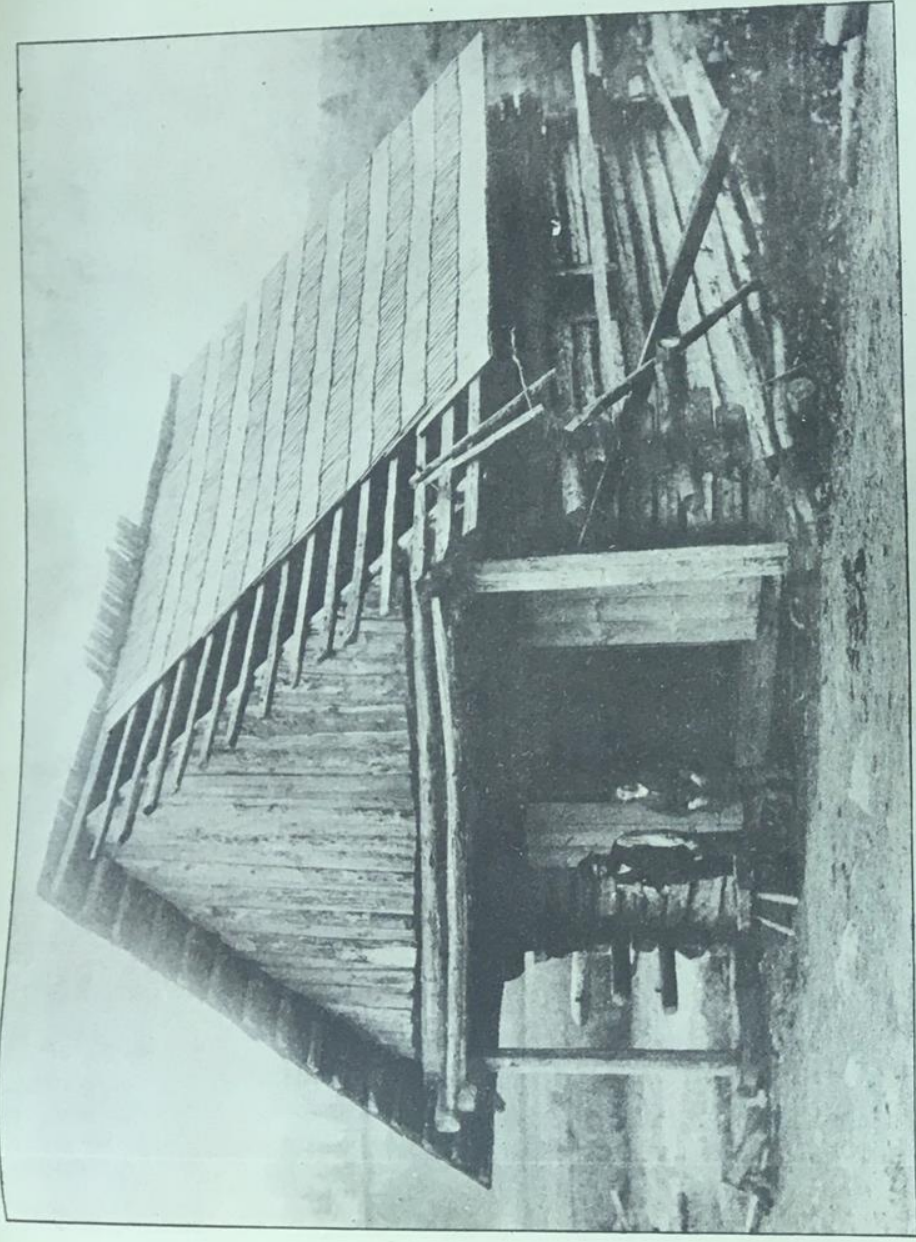
»Hádají se tam s domácím o klíč. Byli na policejním komisariátu, komisař přišel s nimi, tamhle ten pendrekář taky a jeden je ještě vevnitř.«

»Je ještě deset minut kdy,« řekl, »dívá se se na hodinky, Franta Sauer vážnému soudruhovi,« počkej tu, já to tam zatím odčímám.«

Odešel do domu, prošel kolem strážníka, hledičko před se úředně a nepřítupně modř ob se jí albov

»Dojdu si jen (pro) cigarety,« řekl, »vratit vám váš soudruh... a zmizel, tak se ob e. bunalbums, mit e ml Anna stála na ulici s malými chlapeci sama. uobv

Takhle to tedy bylo! Ne měl-li ještě bytí? Teprve

Židovská kovárna v lšce

o něj vyjednávají s domácím pánem! A nemají nic. Tohle tedy zbylo ze vši té krásné naděje s »černou rukou« a z toho překvapení dnešního odpoledne! Ach, znala až přespříliš dobře to postávání a čekání, to jednání s domácími pány a úřady, své zaslíbené oči a jejich krčení ramen! Věděla předem, jak to dopadne. A policie zde byla také! Policie, jejímž úkolem je chránit pány před chudými!

Anna se dívala mlhou zakalených očí na Toníkovo jmění. Na bílou poličku. Kupovali ji spolu před půl rokem u vetešníka a v její bílé hladkosti bylo mnoho lásky a mnoho naděje. Tehdejší naděje. Pětačtyřicet korun za poličku dali. Ale tenkrát ještě nebyla tak krásná bílá; Toník zamazal její trhliny kitem a koupil ten stůl a dvě židle, vše z brusu nové? Ty asi koupil v poslední chvíli. Což také on věřil, že se budou opravdu stěhovat?

Anna hleděla na obraz Marxův a Engelsův a naplnila všechny síly, aby se nedala do pláče. Marx a Engels, dva vouseatí starci, dva soudruzi a otcové všech dělníků, hleděli někam vzhůru, někam vysoko do zámouděného pruhu oblohy nad žižkovskou ulicí a Anna se v této chvíli zdálo jejich obličje nějak obzvlášť chytřími. Ale což jí mohli pomoci?

Na věži bilo pět hodin.

Soudruh se vrátil z trafiky a postavil se netečně vedle vozíku. Kouřil zorku a vyfukoval nosem kouř. Tvářil se, jako by zde čekal na nějakou všední práci, kterou už dělal desetkrát, dvacetkrát, a která ho už vůbec nezajímala.

A ve vnitř, v prvním poschodí, v bytě domácího pána, se zatím vyjednávalo.

To vyjednávání trvalo bez mála již dvě a půl hodiny. Před třetí sem přišli: Franta Sauer, starý hlnař Čermák, zinkograf Wíck, pomocný dělník Kolířba, týž, který nyní čekal na ulici s Annou, pak truhlář Honza Kolářů.

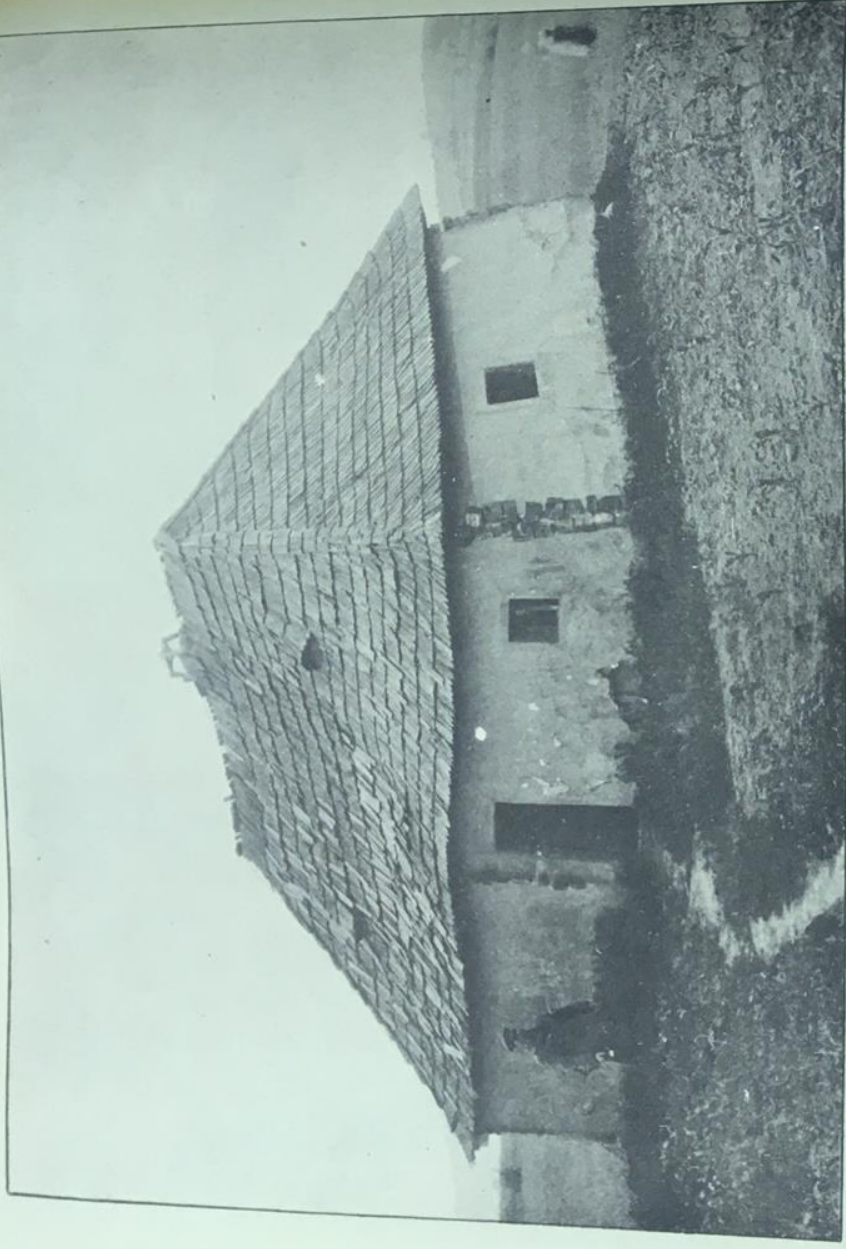
»Copak chcete?« zavrčel na ně hned u dveří domácí pán, zahrazuje jim cestu. Byl to obtlouslý čtyřicátník, růžový blondýn. Zbohatlý agent, dodavatel po-travin do zemských ústavů.

»Moc důležitě jednání, vašnosti,« řekl Franta Sauer.

Vymáčkli pana domácího do předsíně a rovnou do pokoje.

»Tak co je?« houkl na ně tady domácí pán.

»Blahorodí,« mluvil Franta Sauer, »oni tady mají v druhém poschodí prázdný kvarlýrek, pokojíček a kuchyňku, a my je jdeme moc uctivě požádat, aby jej

Rituální koupelna v Silcích

pronajali tady soudruhu Krouskému. Dovolují si představit: To je soudruh Antonín Krouský, slevač Kolbenových závodů, velmi řádný občan, zde pan domácí Kozlík. Já jsem Franta Sauer ze Žižkova.«

»Nemám žádný byt k pronajmutí,« zahučel domácí pán.

»Ale jo, vašnosti, ale jo, hehehe,« povídal Franta Sauer.

»Ne!« řekl energicky domácí pán. »Ten byt je už pronajat.«

»Víme, blahorodí, víme. Za skladiště. A to je moc nehezké, pronajmát byly ketasům za skladiště, když v Praze tolik lidí nemá kde bydlet.«

»A je to proti bytovým zákonům,« doložil zamračeně starý hlinař Čermák.

»Jo jo, a je to proti bytovým zákonům,« opakoval Franta Sauer. »Ale tady pan domácí je uznalý pán, podívejte se, takovou pěknou dobráčkou tvářičku má, on nám vyhoví bez zákonů. Ze jo, vašnosti?«

Domácí pán zrudl.

»O tom se s vámi nebudu bavit. Již jsem řekl. Nemám žádného bytu k pronajmutí a basta!«

»Jeje! A basta! Kdo by si byl takovou věc pomyslil,« řekl Franta Sauer.

»Prosím, abyste okamžitě opustili tuto místnost a neobtěžovali mne.«

»Ale ne, vašnosti, kdepak. My jsme ta »Černá ruka« ze Žižkova a my se odtud nehneme dřívě, dokud nebude soudruh Krouský se svou ženou v tom pěkném kvartýrku v druhém poschodí.«

»Jak si to vlastně představujete?« rozčilil se domácí pán.

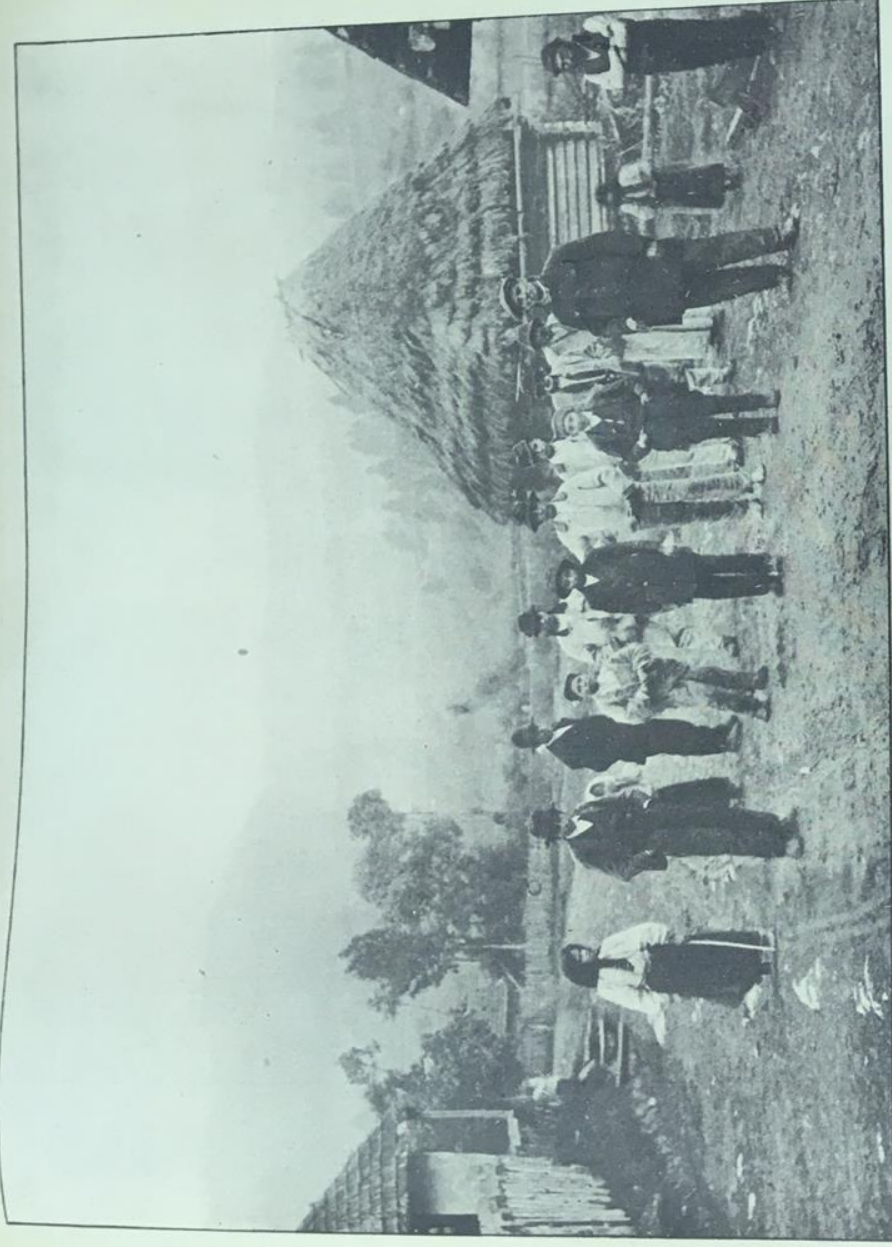
Tu postoupil dopředu Toník. Oči mu hořely.

»Víte vy, jak v Praze lidé bydlí?« křičel a jeho péstě byly sevřeny. »A vy zakefasujete byt na skladiště! Víte vy...«

»Počkej, Toničku, počkej,« a ohromná pravice Franty Saueru spočinula na Toníkově rameni. »Kdepak takhle zhurta, to se musí čísti odborně. Snad by ses k vtíli domácímu pánovi nerozčiloval? A snad bys nerozčiloval jeho?! Podívej se, je takový kulatoučký a třeba by se mu mohlo něco stát. To by sis přece nevzal na svědomí?! Počkej, Toničku, počkej... Jak si to představujeme?« obrátil se k domácímu pánovi. »Moc jednoduše, vašnosti. Nejsme přece nováčkové a tohle jsme dělali už alespoň třicetkrát, hehe. Tady soudruh Krouský se nastěhuje se ženou do druhého poschodí a my se budeme poroučet. To je přece moc jednoduché.«

»Chcete se mnou mluvit vážně?« hřměl domácí pán, »nebo ne?«

»Pro Krista pána, jakpak by ne?«

Skupina rusínských rolníků a židovských mladíků z okolí Išky

Začalo vyjednávání.

Domácí pán mluvil o právních závazcích, o přijatém závdavku, o daních, o zákonech a pořádku, dělníci o bytové nouzi a demokratické republice. Domácí pán byl rozčilen a rudý jako rak a běhal mezi květinovým stolkem u okna a pohovkou, nad ním visel obraz Oldřicha a Boženy. Dělníci byli klidní, poněvadž příliš dobře věděli, jak to nakonec dopadne. Jen Toník byl vzrušen. Jeho obočí bylo staženo a oči mu svítily. Stálo ho přemáhání, aby neskočil po tomto otylem, růžovém měšťákově a nepřímáčkovi ho za krk ke kredenci. Ale dal soudruhům slovo, že se do jednání nebude vtíbec plést. Vyjednávání ovšem nevedlo k žádnému výsledku.

»Dobře!« zastavil se najednou domácí pán výhrůžně na svém pochodu. »Není s vámi žádná řeč!« Přerušil dělníky pohledem, který chtěl děsiti a vykřikl slovo, které mělo omráčiti: »Zavolám policii! Ta už si to s vámi vyřídí!«

»Jéjeje!« plácl se Franta Sauer do dlaní. »To je nápad, vašnost! Že nás to ještě nikoho nenapadlo! Pojdme se podívat na komisařství! Já jsem tam ještě nikdy nebyl.«

Pan domácí skočil k telefonu.

Ale při podobných vzrušených scénách se stává, že člověka, jakoby naschvál, nespojí. A když ho konečně

spojí, že ho spojí špatně. A pan Kozlík si nasadil příliš energický výraz, než aby jej mohl po celou tu dobu zachováti. To působilo komicky a členové »Černé ruky« se zlomyslně usmívali. Domácí tíměl vztekem a nevěděl, co s rukama a kam se dívat. Konečně se dovolal. Ale původního energického výrazu již nenašel. Je tu šest lidí, oznamoval komisařství, šest úplně mu neznámých lidí, kteří na něho vykonávají zákonem nedovolený nátlak, aby jim pronajal byt a on se dovolává ochrany policie. Odpovídali mu něco.

»Ano!« řekl pan domácí výhrůžně do telefonu a položil sluchátko. »Poslední slovo!« obrátil se k dělníkům. »Chcete opustit můj byt a nechat mne s pokojem?«

»Ne!« vykřikl Toník a postoupil vpřed.

»Počkej, Toníčku,« položil mu Franta Sauer na rameno pravici, »jen odborně a více, cos mi slíbil.«

»Ne!« odpověděl domácímu klidně starý Čermák.

»My bychom rádi, vašnosti,« řekl Franta Sauer, »ale nejde to. Ono jde o šest »Černé ruky«, hehehe!«

»Tak půjdeme na policii!« zahřměl domácí pán.

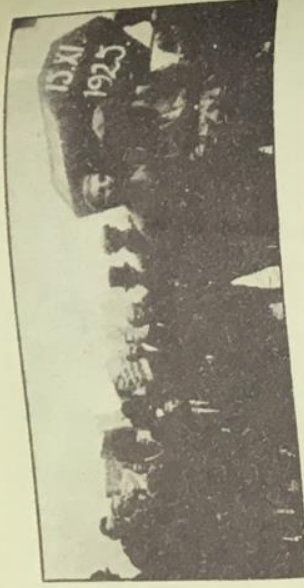
»Tak pojdte, mládenci,« zubil se Franta Sauer, »trochu se ještě pobavíme. Do pěti hodin času dost.«

Vyšli. Domácí pán s nimi.

(Přítě dále.)

Z volebního bojště
Plakáty stran, až na ten Maškáv zcela ubohé.

Komunistická mládež pohřbívá koalici.

IVAN OLBRACHT/O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE (Pokračování)

»Raďte prománouti,« řekl na ulici Franta Sauer domácímu pánovi, »já jsem na něco zapomněl. Já nemohu jít s sebou. Já musím jet říci slečně Anince, to je, prosím, nevěsta tady soudruha Krouského, že je všechno v pořádku a že už se může stěhovat. Pojď, Lojzku,« obrátil se na Kotrbu, »pomůžeme jí vzít kufr!«

V té chvíli se objevil v ulici vozík, naložený Toníkovým nábytkem a tlačěný mladým dělníkem, vedle něhož šel asi dvanáctiletý chlapec.

»Vida,« prohlodil Franta Sauer, »a tady stěhují soudruha Krouského.«

Zdálo se, že se domácí pán zalzne.

Franta Sauer a Kotrba šli k zastávce elektrické dráhy, aby doješli pro Annu, domácí, Toník, Čermák, Wick a Kolář šli na policejní komisařství.

Komisař si je od stolku výhrůžně prohlédl. Dělníky ihned poznal. Bylo to už po desáté, co měl ve svém rajoně co dělat s »Černou rukou« a věděl, jak bude bezúčelným, co nyní bude následovat a jak to nakonec dopadne.

»Černá ruka?« obořil se na ně.

»Jo,« řekl mrzutě starý Čermák

Komisař se úředně zamračil:

»Poslouchejte, mládenci, ono to už začíná být trochu až moc divoké.« A zesílil výraz svého pohledu: »Tuze si nežertujte! Ono to jednoduše špatně dopadne a vy se prasa-kramentsky spálíte... Tak co je, pane Kozlíku?« obrátil se na domácího pána.

A v kanceláři, zapáchající oděvy a papírem, se opakovala stará historie, kterou komisař do omrzení znal a která mohla už jen nudit. Pan domácí všechno vyložil. Šermoval rukama a dokazoval, že je vázán smlouvou a závazkem, Toníka že jakživ neviděl, že mu po něm nic není a nemá-li s rodinou kde bydlet, ať se obrátí na bytové úřady, to že je jejich věc a ne jeho. To bylo konečně také úřední stanovisko komisařovo, který, když je vyslovil a když jeho přísný pohled na čtyři dělníky se zcela minul účinkem, naslouchal teď výbuchům vlastnické a pořádkové vášně do celá mrzutě. Také on věděl, že všechny ty instance bytových úřadů jsou jen drahými statistickými zábavami, znal ze svého rayonu doupata v podzemních prádelnách, sklepičích, kolnách a záchodech, kde se bydlí a mohl předem uhádnouti důvody, kterými mu odpovědí dělníci, dá-li se s nimi do debaty. Každé slovo

přesvědčování a výhrůžek tu bylo předem ztraceno. Tady byl jen jeden způsob, jak ochrániti pořádek: policejními revolvery. Jako kdysi za Rakouska. Byl to lék neomylný, ale pan komisař se sám k němu sáhnutí neodvažoval a věděl, kdyby se zeptal telefonicky reditelství, že by mu k tomu svolení nedalo. Bylo to na počátku roku 1920 a dělnictvo bylo posud politicky příliš mocné. Ah ano, vývoj ku starému pořádku pokračoval týden od týdne velmi hezky a bylo zcela možno, že věci dospěly již tak daleko, že kdyby se toho byl odvážil na vlastní pěst, mohlo to být základem jeho příští kariéry; ale nebylo také vyloučeno, že by ho to stálo hlavu alespoň v přeneseném smyslu slova. Neboť, a v tom právě byla protivnost této doby, pořádný člověk nevěděl, komu vlastně slouží.

A tak se pan komisař po vystechnutí celé historie nezmohl, leč na zamračený návrh: »Půjdu se na to podívat.«

Nasadil si služební čapku, vzal s sebou dva strážníky a šel. V Jeseníově ulici nechal komisař jednoho strážníka před domem a s druhým, čtyřmi dělníky a domácím pánem šli nahoru. Prohlédli si byt ve druhém poschodí, pokojík, kde stály dvě bedny se starými lahvičkami po víně, koňaku a minerálních vodách a prázdnou kuchyňku se zamřížovaným oknem a polotemnou chodbu. Domácí pán byl stále rozčilenější, dělníci stále klidní a s jedinou, po stě již trochu zlomyslně omíslanou větou, že chtějí klíč. Komisaře to všechno nudilo.

Teď tedy, přesně v pět hodin odpoledne, stála Anna s dvamáctiletým chlapcem a nevládným dělníkem v pusté Jeseníově ulici a uvnitř oprýskaného činžáku se dohodovali soudruzi, k nimž teď zase přibyl Franta Sauer, s domácím pánem a policejním komisařem.

Také oni slyšeli s věze bří pátau a starý Čermák a Wick vytáhli hodinky, aby porovnali čas. Dva dělníci stáli u dveří, tři u kamen, optěni o ně zády a s důsledností gramofonové desky vedli stále svou: »Ze je to nezákonné pronajímat byt za skladiště a že je to sprosté, když tolik lidí nemá střechy nad hlavou, to že musel uznat i pan komisař a že to má domácí pán marné a že se nehnou dřívě, dokud jim nevydá klíče. Starý Čermák a truhlář Kolář to říkali vážně a vždy znova se rozhořčovali, když mluvili o bytcech ve sklepičích a v rozbitých železničních vagoncích. Toník se mračil a mtl. Ale Franta Sauerů uváděl svýma dobráckýma očima

a úsměvem domáčího v zuriivosti. Zapálil si také športku, oklepával popel za kamna.

»Nekuřte mi tu!« zarval na něho domáčí pán. »Mýslíte, že jste v chlěvě?«

Franta Sauerů se jen zazubil, udělal ještě jeden dlouhý tah a vyfoukl kouř. »No, vždyť to nemusí být!« řekl vliálně, vymáčkli řevavý tabák za kamna a nedopalek schoval do kapsy u vesty.

Domáčí pán běhal po koberci mezi kredencí a plynovým pohobkou. Jeho široká tvář a silný krk byly do nemožnosti rudé a byl strach, že ho každou chvíli raní mrtvice. Vědomí, že on, bohatý dohazovač, domáčí pán a muž s vlivnými známostmi, jest docela bezmocným proti těmto třem špinavým, smradlavým chlápům z předměstí, že jest proti nim bezmocným i se svým nesporným vlastnickým právem, smlouvou, právním závazkem a třemi policisty, jejich úřední povinností bylo chránit jeho svaté právo, uváděly ho do zuriivosti. Klíče nedá a nedá a nedá! A kdyby měl na tomhle místě pojit, nedá!

»Pro Krista, co pak nejsem polatník?« řval až si pal. »Páne komisaři, chraňte mne! Co pak tu už neplatí zákony?«

Komisař seděl netečně na červeném plyšovém fotelu. »Snad byste se, pánové, přece nějak v dohodě mohli dohodnout,« říkal chvillemi, ale znělo to již docela beznadějně.

Venku na ulici čekala Anna.

Jaký to má smysl? myšlila si smutně. Nemají žádného bytu a nebudou mít. Proč jí dávali naději, když je to všechno marné, marné? »Do očí jí vstoupily slzy a ona přitiskla k tváři kapšičku.

»I neplač, soudružno, za deset minut budeš v kvartýře!« řekl jí nevlídný Kotrba a Anna po prvé postřehla v jeho hlase měkkost a účasť. Znělo to přesvědčivě.

Byla to jiskřička naděje, která se v Anně blyškla? Ale jak zaslzenýma očima hleděla na obrazy, zdálo se jí, že Marx přimbučuje levé oko, snad to, na kterém nosí to divné sklíčko, které mu visí na vestu a jak se chytrácky usmívá, jako by také říkal: »I neplač, soudružno, za deset minut budeš v kvartýře!«

Bylo pět hodin, pět minut.

A to byla kritická chvíle, na kterou čekala »Černá ruka«. A o této minutě věděli jak soudruzi, stojící na ulici s Annou, tak ti tam uvnitř, kteří již po druhé vytáhli hodinky, aby se podívali.

Pět set kroků odtud, směrem k periferii, se ulice, potoprázdná dosud, začernala hloučkem. Byli to dělničtí hoši a děvčata, kteří po skončené práci první vytáhli z brány »Kapslovny«. Vyběhli, zachumelili se, jako by chtěli lapnouti čerstvého vzduchu, rozstříkli se šíří ulice a postupovali směrem k Anně. A hned na to vyhodila továrna nové hloučky, zase se černě zachumelily, splynuly s předešlými a předvoj práce šel rychle dolů Jeseniovou ulicí. A brána teď chrllila kompaktní černý proud a ulice houstla a tmavěla a houstla stále více a do celé své šíře a brána vyhazovala stále novou živoucí černě. A vlnící se, hustý proud, celistvý ještě a nerozstříklý do postranních ulic, téžce plynul vstříc Anně a dvoukořovému vozíku s nábytkem.

Hrot předvoje dospěl již k nim: Tři hoši v kabátech přes modré haleny, umouraní v tvářích, hezčí a zubatí.

»Co to tady je?«, »Stěhování!« »Nechce je puslit?« zeptali se skoro rázem.

»Domáčí, mizera, zakefasoval byt za skladiště, nechce vydat klíče a tak je tu, chudák, na ulici, jen se na ni podívejte!« vysvětloval soudruh Kotrba, do něhož jako by byl teď majednou vjel život.

Hoši se usmáli, půl soucinně, půl vesele a ukázali zubů, bílé a učednický žravé. A ten prostřední z nich, rozouchaný blondýn, se obrátil k postupujícímu předvoji, stříčil do útů ukazovák a prsteník a hvízdal známými koupečnickým hvízdem, na který se mohl dáti angažovati do Varieté. Až zalehly uši. A ten nejmenší a nejmazanější přiložil ruce k ústům a křičel do ulice:

»Mládenčctí! Máme tu nějaké stěhování, poplavte!

»Strážník, který hlídal vrata, zmizel ve vnitru domu a zavřel za sebou dveře.

A bylo poštěbí jen několika rychlejších kroků, aby první hloučky dospěly sem a obklopily Annu. A od černé dělnické masy tam v pozadí se oddělily skupinky a běžely sem a také z jich středu se ozval vysoký hvízd, bojovný signál, který švilbl ulici. Anna s vozíkem byla již ve středu živoucího a také kolébajícího se klubka.

»Co je?«

»Co je?«

»Stěhování?«

»Černá ruka?«

A smích.

Soudruh Kotrba vysvětloval. Jako by pronášel agitáční řeč na schůzi:

»Ta krysa zakefasovala byt za skladiště. Sama má pět pokojů a je tlustá jako prase. Tyhle chudáky tam nechce puslit. Čekají tam už dvě hodiny a kefas tam má komisaře a dva pendrekáře.«

Zase se ozval hvízdala a křičela.

»Pojďte to vyblít!« křičel někdo.

»Vyblít kefasal!« »Žádné štráchy s ním! Tam, hej rupu!« A masa se zavlnila vstříc domovním vratům. Zavesil se na ně rojový brozen těl.

Ale vrata byla zevnitř zavřena.

Ozval se výkřik. Krátký a zuriivý.

Zařinčeta klíka, jak jí zalomcovaly dvě pěsti. Zaudnělo dřevu, jak do něho kopal šestero bot. Ale dveře byly masivní a pevné.

To byla chvíle, kdy se stopadesát dělníků žížkovské kapslovny proměnilo v zástup. Tato drncící a dunící překážka jasanových vrat, která se postavila na odpor jejich vůli, to byla, která z nich vybila vlastnosti jedinců, probudila v nich všechny zděděné síly lidského rodu a strhovala je v dav. A byl to zuriivý zástup praehistorických mužů, žen a dětí, zahalených v medvědích kožích a mihajících se na okraji jámy, do níž se chytilo ohromné, mamutí tělo, zástup, jásající blízkostí vítězství a rozdivočený posledně překážkou, ryčící šlesťm a hladem a vrhající batvany na živoucí zvíře a probodávající mu břich zahrocenými břizami. Byl to týž vášnivě spravedlivý zástup božích bojovníků a bojovnic, který házel z gotických oken pražské radnice zrádné komšely na sudlice a oštěpy husitského lidu.

(Přístě dále.)

MICHAL IVANOVICH KALININ,

předseda ústřední exekutivy sovětského státu, slavil 20. listopadu t. r. své 50. narozeniny

Soudruh Kalinin narodil se z chudých rodičů selských r. 1875 v dědině tverské gubernie. Jako 14letý chlapec dostal se do Moskvy, kde pracoval jako učň v kovoprůmyslové továrně. Bylo to v době marxistických kroužků. Roku 1897 vstoupil Kalinin do sociálnědemokratické strany a stál vždy na jejím levém křídle společně se soudruhem Leninem. Roku 1899 byl zatčen a celých 10 měsíců držán ve vazbě. Po svém propuštění na svobodu odcestoval jako zámečnický dělník na Kavkaz. Celý jeho život až do roku 1917 byl vyplněn drobnou, ale intenzivní prací pro stranu a pro myšlenku sociální revoluce. Když vypukla světová válka, zahájil soudruh Kalinin agitaci pro válku občanskou, pro sociální revoluci. Posledně byl zatčen v r. 1916 a ze žaláře byl osvobozen teprve vítěznou revolucí r. 1917. Soudruh Kalinin téměř celých 30 let svého života stál v bitevní linii sociální revoluce. Jako dělník a rolník je vlastně ztělesněním spojení proletariátu měst a venkova, na jehož základech spočívá mohutná budova dělnicko-rolnického státu. Osvobozené ruské dělnictvo je nemálo na to hrdo, že v čele jeho státu stojí muž, který jest nejen nejden přímého původu rolnického, ale také rolnickému stavu ani v nejmenším se neodcizil a i dnes ve volné chvíli věnuje se zemědělské práci.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování)

Týž statečný zástup občanů a občanek, který by s výkřiky hesla rovnost, volnost, bratrství byl roztrhal každého, kdo by se byl pokusil nahánvat jim, že žulové kvádry zdí a věží bastily by mohly být nějakou překážkou, aby jimi neprošli. Byl to týž k smrti nadšený zástup soudruhů a soudružek, páličích v říjnový den vintovkami do červených bran moskevského Kremenu, za nimiž stáli junkeři. Teď se zrodil před domem žižkovské ulice. A bylo v něm všechno dědictví tisíciletí, vašeň a vůle a zuřivost a hlad a obětavost a nejkrásnější statek, který lidský rod má: Touha po spravedlnosti. Po jeho spravedlnosti. Neboť nad ní není žádná jiná. Klikla drnčela a jasanové fošny duněly.

Dospěl sem plný proud kapslovní.

Prostranství bylo plné.

V oknech okolních domů, za květníky a póduškami se objevila poprsí lidí. Někteří se usmívali, jiní se tvářili vážně a přísně.

»Podejte nám toho hada sem, ať se na něho podíváme!«

»Hambáál! Hambáál!« řvala ulice.

Z klubka, jehož středem byl vozík s nábytkem, rozpoznala starší dělnická žena Annin stav. Vyskočila na kolo vozíku a přidržuje se ramen mužů, křičela přes hlavy zástupu, strašně rozčilená a s rudými skvrnami na vpadlých tvářích:

»Vždyť ona je, chudák, těhotná, je v devátém měsíci a ten pes je vyhodil na ulici!«

»Hambáál! Hambáál!« zařvala ulice.

»Pojďte jim to tam vyblít!« přehlušil někdo vysokým hlasem bouři.

A to bylo heslo. Neboť zástup touží po tom, být veden. Bylo přijato křikem a hvízdotem a: »Vyblít!

»Vyblít!« a při tomto »Vyblít!« ječela a pištěla hrozivým signálem. Okolní okna se zavírala.

Ale najednou se otevřela brána nepřátelské tvrze. Otevřela se vrata a v nich stáli tři soudruzi a jeden z nich měl dlaň vziaženou vstříc zástupu. A zástup rázem umlkl. Neboť tak tomu bylo od tisíciletí vždy, kdykoli se před hrabami zatřepetal bílý prapor. Tento krátě byla praporem ruka soudruha Čermáka.

»Zvolte si deputaci, soudruzi dělníci, ať jedná s domácním!« zvolal mohutným hlasem.

Výzva vyplnila prostranství. A to na se vzalo důstojně vážnou tvářnost.

»Za soudruhy ve vratech se objevil policejní komisař a postoupil před ně:

»Pánové, je to věc čistě soukromoprávní, policie na ní nemá zájmu a snažila se věc urovnati. Záležitost bude vyřízena. Bude vyřízena v klidu!«

Kdosi se zasmál. Toť se rozumí, že bude vyřízena! Což toho od prvopočátku nevěděli i oni všichni i pan komisař?

A komisař pokračoval:

»Ale klid musí být zachován za každou cenu. Někoho srocování trpěti naprosto nemohu a není v ničím zájmu, abych byl domucen ke krajním opatřením.«

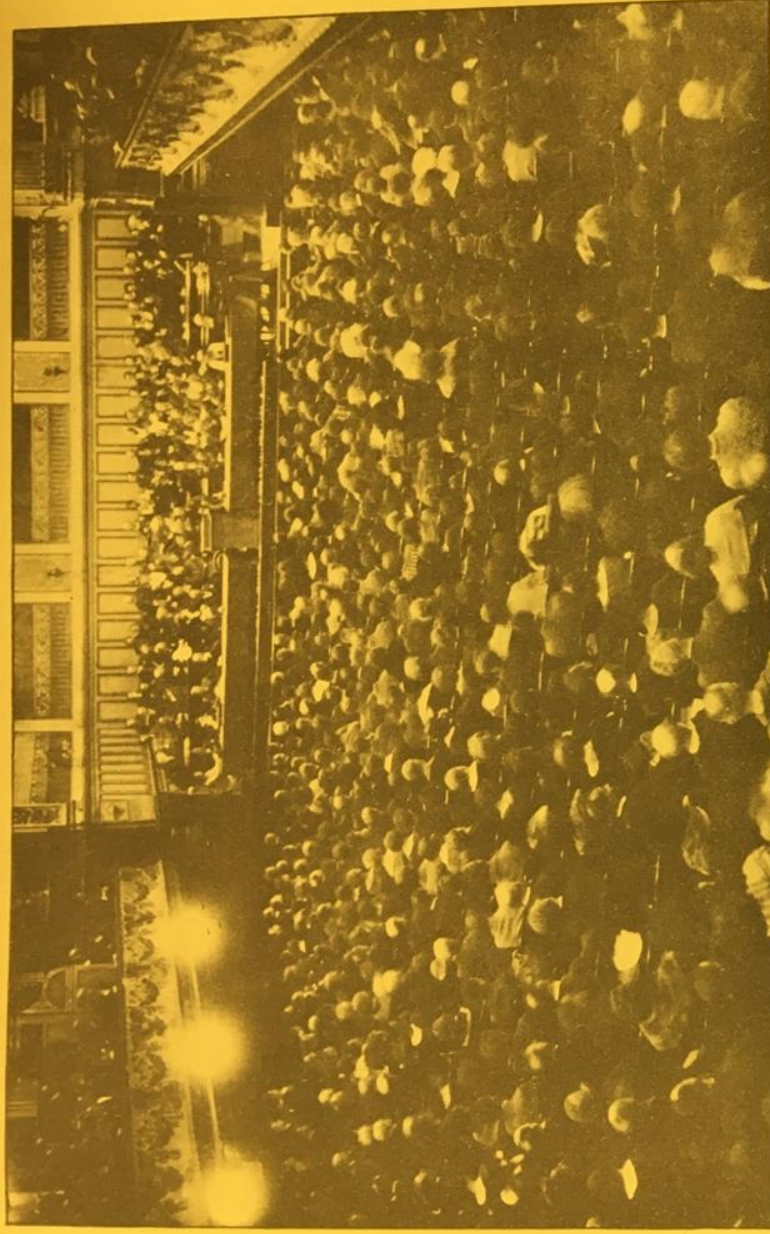
Bylo-li opravdu úmyslem komisařovým vyříditi věc v klidu, pak se dopustil taktické chyby. Dotkl se suverenity zástupu.

»Nekecejá si do lebedy, pardále!« křikl na něho někdo.

Zástup se rozesmál. Půl vesele, půl zlostně.

»Tímhle nás nerozházejí, křene!«

»Nenatahujou se, mají krátké tričko!«

Soudruh Lunačarský v Berlíně

(Lunačarský přednášel v Berlíně o osvětové činnosti v sovětském Rusku před mezinárodním občecnstvem z vědeckého, uměleckého a žurnalistického světa)

Skupina učmouzených učedníků a několik dívek z balirny se na druhém chodníku vesele smály. Komisař byl bledý a podbradek se mu mírně zachvíval.

»Deputací!« zahřměl zase mohutný hlas ode dveří a zase vyplnil prostor, neponechávaje v něm místa pro nic jiného.

Ale davem se již prodlírala šestičlenná skupina vážných dělníků, razíc si cestu.

»Jaké pak deputace!?« křičel mladý blondýn, vášnivých očí. »Vyhodte ho na ulici!«

»Dejte nám tu krysu sem!« volal jeho souseď.

Ale byly to jen ojedinělé hlasy, které se jakýmsi nepořádkem vymykly všeobecné poslušnosti. A byly proto přijaty jen smíchem.

Deputace zmizela již v domovních vratech a všechny oči byly upřeny tam.

A nastalo ticho.

Wny se utišily.

Zástup byl jako z litiny ulitý.

Vše bylo jediným očekáváním. Velikým a napiatým.

Takového prázdného ticha v hrudi nelze snéstí déle než minutu. A netrvalo také déle.

A najednou se ulice rozčeřvala.

V domovních vratech stál Franta Sauerů a starý Čermák, truhlář Kovář, zinkograf Wick a Tonfk a za nimi skupina dělnické deputace a všichni se usmívali a zářící Čermák třmal ve zdvižené ruce klíč.

Nikdy žádný herec na jevišti a žádný vůdce na řečnické tribuně nebyli přivítáni takovou vřavou potlesku,

jasotu a smíchu. A vítězný křik a smích ošťásal bránníci nicemi všech a všemi okny Jeseniovy ulice a naplnil všechny byty a půdy a sklepy, pronikaje zdívm domů sousedních ulic a velikými vlnami letěl nad střechy k začouzené obloze.

Neboť Bastila padla.

A teď letělo pět, deset, patnáct čepic nahoru. A smích a smích. Platil vítězství a platil poraženému měšťákovi a poražené policii.

Anna byla bílá jak to prostěradlo na dvoukolovém vozíku.

A teď nastala kolem vozíku a Anny tlačenice a ruch. Dvacet, třicet, čtyřicet rukou se hrmulo po nábytku. Proraz byl v mžiku odvázan, čtyřicet rukou se najednou chopilo věci, čtyřicet ramen si proklestilo cestu tlačenicí na chodníku, čtyřicet nohou úprkem vpadlo do domu a běželo přes schody nahoru, do prvního, druhého poschodí, s dupotem a povykem, berouc dva stupně najednou. Ve dvou minutách byl byt ve druhém poschodí zařízen na domov Toníkův a Anin. A vše se hnalo zase dolů a čtyřicet podpatků rámusilo schodištěm, mlátíc panu domácímu v jeho pokoji do mozku a roztepávajíc mu nervy.

Nebylo ani mnoho děkování. Jen několik stisknutí rukou a několik úsměvů, při nichž se třpytily slzy v očích. A zatím, co Toník a Anna stoupali ke svému novému příbytku, rozcházely se na ulici dva tisíce dělníků Kapslovny, Daňkovky a Státních dílen, živoucí masa, která se v příštích minutách rozplyne do po-

stranních ulic, rozstříkne se po šedých žižkovských čináčcích, v jejich poschodích a dělnických bytech a zmizí. Ale i pak, až zde bude jen dva tisíce jednotlivců mužů, stojících po pás obnažených u umyvadel a vroucí vody, žen, zatápějících v kamnech, aby ohřály kávu a brambory od oběda, dělnických hochů a děvčát, kteří si před zrcátkem oblékají čisté košile a halenky, aby běželi užít krátkého jarního večera, i tehdy bude ještě tkvítí všem úsměv na rtech a v srdci budou mítí příjemný pocit. A až půjdou dnes večer spat, možná, že se na postelích z ničeho nic hlasitě rozesmějí a řeknou si, že to dnes byla děsná stranda v té Jeseníové ulici.

Anna stála uprostřed nového bytu a štkala na Toníkových prsou. Byl předjarní podvečer a západní slunce sem hodilo přehřší zlatého prachu, který se v trojúhelníku položil v koutě pokojíka. Kolem byl v nepořádku seskupen nábytek a kufr s Anniným šatstvem. Na stole, tváří ke stropu, leželi Marx a Engels, dva vousatí starci, otcové všech socialistů a soudruzi; divali se opět vážně, učeně a nepřístupně. Anna plakala. A také Toníkovi jihlo jeho ocelové srdce.

»Jak je to? Jak je to, Toníčku? Smíme tu opravdu zůstat?«

»Ach, bylo to velmi krátké,« odpovídal Toník. »Řekli jsme mu jen: «Kličče, nebo si otevřeme sami!« A nerozmyslel se ani vteřinu. A to se rozumí, že tu zůstaneme.«

Ale kolik to bylo vlastně již hodin?

A Annu předpadl náhle pocit velmi nepřijemný. Až se jí hlava zatočila. Má? Nemá?

»Toníčku, mám se ještě vrátit?«

Toník se v přemýšlení zamračil.

»Eh! ... Ale pak si vzpomněl: »Knižku máš? Nemáš, víd! Hlásili by to policii. Jeď!«

»Ano?«

»Nu, ano, jeď!«

Upravovala si rozechvěnýmá rukama účes a oděv. Toník jí doprovodil a zamkl za sebou dveře. A jejich zámek cvakl novým zvukem, jakého Anna nikdy před tím ani nikdy potom neslyšela. Toník ji usadil do vozu elektrické dráhy a ona jela s tlukoucím srdcem do svého bývalého domova.

Otvírala jí milostpaní a probodla ji zrakem. A v kuchyni se před ní postavila, mrázila ji pohledy a řekla suchým, ostrým hlasem, který většil strašlivou bouři, která přijde:

»Kde jste byla?«

»Nasli jsme si s milým byt. Budu se vdávat.«

Srdce jí bilo až v krku, ale řekla to klidně a sebevědomě a neplakala při tom.

A barva i obsah těchto slov vyrazily paní stavitelově všechny zbraně z rukou.

Její oči zlostně zaplály. Obrátila se a netekla nic. Vyšla z kuchyně a přikřápla za sebou dveře.

Anna doháněla v kuchyni zanedbanou práci, nosila na stůl a stlala v ložnicích a za celý ten čas nikdo s ní nepromluvil slova. Jako by jí vůbec nebylo. Ale toto panské opovržení na ni dnes nepůsobilo. Jak by také mohlo v den, kdy se s Toníkem stali mužem a ženou? Nebyl dnem jejich sňatku ten, kdy se poznali a nebude jim onen, kdy na úradě podepíší kousek papíru, dnešek jim byl, kdy si dobyli přístřeží, kde mohou složit

hlavu. Což tomuhle mohla milostpaní a slečinka rozumět? Pan stavitel má osm domů! Slečinka oblékala o její svatbě do bílého hedvábí a dala jí myrlový věnec na závoji a ona, s životem od doktorů rozškrabaným, pojede s princem ženichem na automobilu a autono, bily pojedou před nimi a za nimi a středem kostela bude natažen červený koberec. Ale kolik budou mítí oni, slečinko, na svatbě hostů? Třicet, čtyřicet? Více než padesát jistě ne! A vědí, slečinko, kolik jsem jich měla já? Dva tisíce! Plná, plničká ulice jich byla, sou, druhá z Kapslovny. Daňkovky a Státních strojůren. A myslíte, slečinko, že na jejich svatbě bude takový jásoť a taková radost, jako byly na mojí? ... Až se Anna zachvěla pocitem pychy a rozkoše, který jí po-

hladil po celém těle.

Anna poklízela Dadlím růžový pokojík a stlala batisťové polštáře s krajkami. A myslila si: Br, jak ta je, jich postel smrdí, slečinko! Voňavkami, pudrem a věličkými vodičkami! Moje bude vonět. Bude vonět Toníkem, slečinko! Bude vonět litinou Kolbenových žezáren!

Večer, než šli páni spat, přišla slečna Dadla do kuchyně vyjednávat.

Dělala, jako by si přišla pro sklenici vody. Napila se a pak si před kuchyňským zrcátkem trochu ochrála vlasy.

»Vy se prý budete vdávat, Anna!«

Anna myla nádobi a byla k Dadle obrácena zády.

»Budou, slečinko. Už máme byt.«

»Hm. Kde?«

»V Jeseníové ulici na Žižkově.«

Za Anninými zády bylo chvíli ticho.

»No víte, moc vděčné to od vás není, Anna! My jsme se k vám chovali vždycky hezky a slušně. A lojste nemohla slovo říci? To hodláte nechat mamá takhle na holičkách?«

Anna neodpověděla. To mlčení trvalo až trapně dlouho, ale ona si umínila, že vůbec neodpoví.

A tu za jejími zády slečinka vztekle křikla:

»No, do prdele vám mluvit nebudu, Anna!«

Anna se narovnala, obrátila se a utírala si dlaně o zástěru.

»Nemohla jsem, slečinko, nikdo nebyl doma a byl by nám byl zatím utekl. A jestli milostpaní myslí, že bych tu měla zůstat, než si najde novou holku, tak zůstanu. Teď, když máme byt, na několik dnech již nezáleží.«

»Tak nedělejte žádně pitomosti, Anna a ráno se s mamá dohodněte. Ale to vám musím říci ještě jednou: O velké vděčnosti to nesvědčí, co jste nám dnes provedla.«

O téhle vděčnosti přemýšlela Anna ještě i pak, když ležela v komůrce na posteli a čekala, až páni v ložnici zhasí. To slovo jí přineslo trochu vlnivého neklidu a bylo v něm trochu vzdálené, velmi vzdálené a nejasné si vůně školní světnice a páně farářovy ruky, kterou líbávaly na návsi a která páchla doutníkem a mužským potem. Ale to byl jen okamžik a ji se vrátila pycha a klid dnešního dne. Nel řekla si, ne, nebyla jsem nevědčínal! Proč, to nevěděla. Její rusá hlava ještě tak jasně myslit nedovedla. Ale kdyby byla dovedla, byla by si řekla: Tedy ano, opravdu to nebylo u vás nejhorší, stavitelovi Rubešovi! Bylo to o mnoho lepší,

Soudružka Klára Zetkinová v Berlíně

Vrátila se po dvou letech ztrávených v sovětském Rusku zase do Německa. Na horním obrázku má soudruh Pieck uvítací proslov před Slezským nádražím

než doma v baráku a možná, že jsem se měla i o trochu lépe, než ostatní děvčata v domě. Milostpání mi dala dvě košile, jen docela maličko potrháné, které spravit bylo hračkou a slečinka mi dala spodničku, jakou by mohla nosit každá hraběnka. K vánočům jsem dostala na šaty. Ale vytáhli jste mne z našeho baráku k vůli mně samotné? A ty dátky jste mi dávali z křesťanské lásky? Ah, jděte k šípku se svou vděčností, staviteleovi Rubešovi! Vy jste dnes neviděli těch zástupů v Jeseniově ulici. A vy nevíte, co ty mi daly. Nikdy tomu neporozumíte, že ony to byly, které mi daly Tonika, že ony to byly, které mi daly domov, že od nich mám vše, co jest mého. A víte vy, hadříčkoví dobrodínci, že jsem jim za to něčeka ani to vaše protivně »děkuju«, které ode mne vymáháte za každý hrnec kávy, který mi postavíte na kuchyňskou látku? A víte vy, že se v této chvíli celá zachvívám láskou a vděčností, celá, celičká, až se mi chce plakat a smát se a modlit se a přece, kdybych někomu chtěla říci »děkuju«, ne to vaše pokojské, ale to svoje děkuju, že nenajdu, kdo by je ode mne přijal? To nebyli soudruzi, ženy a muži, děvčata a hoši, soudruzi se jmény a tvářemi. To byl proletariát. A to jsem já, Já, nerozumná služtička z prvního poschodí. Já, s ruskými vlasy a modrýma očima, které jsou ještě trochu vyjeveny, já, v modré tílence a s poltiými bačkorami. Já, znásobená milióny, vyrostlá vysoko nad tovární komíny a tavící pece, nad anteny radiotelegrafů, nad stožáry korábů a mrakodrapy celého světa. Co je mi po vás, staviteleovi Rubešovi? Půjdu ke svým. Co mi je do vašich zlostí, staviteleovi Rubešovi, do vašich vzteků, bolesti, starostí, do vašich dětí? Nepatřím mezi vás. Shnujte si tu třeba a sežerte se!

Když Anna skulinou dveří viděla, že páni v ložnici zhasili, vyplížila se ven a nahoru do třetího poschodí. O jejím štěstí musila přece zvědětí také Máňa! Zaklepala na její zamřížované okénko a Máňa ji pustila do komůrky. A když jí pověděla o své radosti, Máňa jí celou ohubičkovala a pošťpala, měla rozpustilou radost a na krajičku nedělala. Ta musila vědět všechno důkladně a od A až do Z. A poněvadž byli páni v divadle a děti zprávy nedělala. Ta musila vědět všechno důkladně a na krajičku nedělala. Ta musila vědět všechno důkladně a od A až do Z. A poněvadž byli páni v divadle a děti spaly, hodila na sebe spodničku, rozsvítila v kuchyni a vzala Annu tam. Zde, na lavičce u vychlázajících kamen, musila vypravovat vše od začátku a se všemi podrobnostmi. A když už nebylo nic, ale docela nic, co by bylo ještě třeba sdělovatí, požádala Anna kama-rádku o pohlednici. Měla touhu ještě někomu říci o svém štěstí. Dostala krásný lístek s pomměnkami a se stužkou a napsala na něj velkým, školáckým písmem:

»Milí rodičové! Já Vás srdečně pozdravuju. Oznamuju Vám, že se budu vdávat, neb mám již byt. Můj milý se jmenuje Toník a máme se moc rádi. Je slávkem u Kolbenů, je to moc dobré místo. Budu se jmenovat Krouská a pište mi na adresu Anna Krouská, Praha Žižkov, Jeseniova ulice čís...«

Ale čísla Anna nevěděla a musila nechat na lístku mezeru. A poněvadž začala písmeny příliš velkými, nezbyvalo jí již místa a tlačila teď do těsných řádků malinké písmeny. »Srdečně pozdravuju všechny sestry. Ať mne navštíví v Praze. Když se nám s Toníkem do-bře povede, tak jim pošlu na ces.« Slova »na cestu« se tam již celá nevešla a to »ces.« bylo už jen jako bleška vmáčknuto do samého rohu lístku. (Konec 1. části.)

V dějinách vyprávění poněkud pobledla, dnes její sláva poněkud popleula, který měl v roce 1923 Turkistanu je dnes Taškent, který měl v roce 1923 261.513 obyvatel.

Máme v zásobě velký počet snímků z ruské střední Asie, předválečných i nejnovějších, většinou velmi krásných, které postupně uveřejníme. Doplníme pak také tyto informační poznámky o tomto světě plném stárých tajů i nového života, vnášeného sem sověty.

DRUHÁ ČÁST ROMÁNU

IVANA OLBRACHTA

O Anně, rusé proletářce

POČNE V ČÍSLE PŘÍŠTÍM

V.

Anna zůstala u Rubců ještě tři neděle. Neboť zařízením nového bytu stojí neslýchané peníze i tenkrát, shání-li se u veteránů nábytek starý a jsou-li obchodníci nádobím tak hodní, že se dívají pod palety a do kontů skladišť, není-li tam v slámě ještě nějaké nádobí kazové nebo nakřápnuté, a tak stovka, kterou Anna ještě dostane na mzdu, bude velmi nutná, a co ušetří Toník, dočká živí jen sám sebe, bude také potřeba. Pamí stavitelová chtěla jen dvě z venkova, pražské holky jsou zkažené. Za tu dobu zde byly dvě vesničanky a s Annou nějaký den pracovaly, ale jedna z nich byla takové ustýskané budičkničemu, ta druhá socialistka a milosipanií jednou večer za dveřmi vyštěchla, jak si s Annou vykládaly o chudých a bohatých; šly obě.

Toník bydlil již v novém bytě. Domácí pán se sice při přijímání číše tvářil ledově a s prezíravou důstojností, ale bylo to jediné, co mohl dělat. Také on věděl, že úřední cesta při výpovědi z bytu je stejně nekonečná jako při jeho hledání, soudy že se řídí pravidlem nehýbatí tím, co jest v klidu a kdo sedí na místě, že má vyhráno. A řekl-li při odevzdávání potvrzenky Toníkovi: »No, pane Krouský, vždyť my si to spolu ještě vyřídíme,« bylo příliš zřejmo, že je to řečeno jen proto, aby bylo vůbec něco řečeno a bylo to pověděno tak zbaběle a se zrakem odvrácenými, že Toníkovy oči, které se již již chystaly směřovati blesk, se zase uklidnily. Bylo to s nimi, jako když se rozškrtává sírka, ale zhasne dříve, než se rozhoří. A tak Toník neuznal výtky pana domácího za hodny ani pokrčení rameny. Sobotní večer a noc trávil Anna v novém bytě a ke stavitelovům se vracela teprve v neděli k polední. Toník si tak přál a ona si to u pamí stavitelové vymínila. Tyto noci byly úžasně krásné. Tím krásnější, že se nevázaly v nepřetržitou řadu, nýbrž byly jako zlatá kulička vpleteny do řetízku sedmi dní. A není nic sladšího na světě, než probuditi se a naléztí vedle sebe hlavu, která je nám drahá.

»Miluj mě, Toníčku?«

»Vždyť víš, Ando!«

Neboť talkového pitomého slova, jako je: »Miluji tě,« by Toník přes rty nikdy nedostal. Ale jeho oči, právě probuzené, se rozhořely ocelovým světem, a jeho tvář, spánkem vyrovnaná, se rozjasnila tímto raním štěstím, a jeho železné prsty se chopily pod paži nahých ramen Aminých a přitiskl ji k sobě, až slabounce zasténala: »Och, och!« a v pudu příštího matetství si dlaní chránila břich.

»Je to krásné! Je to krásné!« šeptala. »Vid, že je to krásné, Toníčku?«

Ale Toník znal jen slovník pracovního dne a revolučního boje. Milostná slova mu byla cizí. O jeho touze svědčila jeho objetí, o jeho lásce mluvil jeho práce. Nebylo jediné soboty, aby v bytě nenalezla něco nového, co jí působilo radost. Přestavená něco novosti vyblitě. Prkénky z bedniček spravené díry v podlaze, Kuchyňskou lavičku, vlastnoručně zroběnou a natřenou bílým lakem. To vše udělal za večer, když se unavený vrátil z továrny. A z jeho práce dy.

chalo více lásky, než z největších milostných slov. A řekl-li jí za těch tři sobotních večerů dvakrát: »Pobčkáš na mě, vid, mám důvěrnou schůzku!«, říkaly jeho rozšířené oči ještě více, třeba by ani nebdodal: »Skoda!« a třeba by to: »Skoda, že musím jít!«, také byl nikdo nevyntulil s jeho rtů.

Anna byla šťastna. A rozhlížela-li se tak sama po svém novém domově, myšlvala si: Jen ještě pobovku a skříň. Budeme velice šetřit. A ještě do oken květin, pak to bude již docela krásné. A ještě do oken květin. Bazalky, nevěstičky a myrtu, jako měli doma v bazaru. Ach, jen kdyby se už Toníček vrátil brzy ze schůze!

Jednoho takového sobotního večera ji navštívila Máňa a když rozballa papírový balík, který nesla, objevila se nádherná bronzová lampa se zcela novým knotem a cylindrem, který byl ještě zaměřen krámským prachem.

»Jéžíši... Máničko...?«

»Ale, tam se to u nás válelo na půdě, nikdo to už nebude potřebovat.«

Ale ten knot a cylindr se jistě na půdě neválely. Máňa ukázala v smíchu bílé zuby, šťastna, že může Anně něco darovat.

Nedělní dopolední cesta z Jeseniovy ulice na Václavské náměstí byla pro Annu těžká. Anna ji konala sama, Toník měl po každé schůzi a doby byly prodělnictvo příliš vážné, aby kochkoli z nich dvou mohla třeba jen napadnouti myšlenka, že by mohl svou povinnost zanedbat. Toník je voják, je s vášní voják a v kasárnách se troubí. Ale loučení byla přes to těžká. Stáli uprostřed světlice, ustrojeni již, v pevném objedí. Toužila po tom, říci mu mnoho krásných a sladkých slov, celá se zachvívala láskou, ale nedovedla jiného, než libati ho na tváře, oči a krk a říkati: »Toníčku! Toníčku! Toníčku!« A pak ještě velké políbení na ústa: »Toníčku drahy!« A on ji beze slova tiskl k sobě a jeho ocelové dlaně byly rozkoše plnou bolestí na jejich zádech a pasu.

Před domem na sebe pohlédli naposled a jejich oči se naposled obejmuly.

»Na shledanou, Toníčku!... Toníčku!«

»Práci čest, Ando!« a jeho ruka stiskla její, až chruply klouby.

A každý šel v jinou stranu.

V takových dopoledních, jde-li žena předměstskou ulicí a hlavu má schýlenou vzpomínkami a duši horou láskou a lůno ještě plné sladkosti dnešní noci, kloupli kroky po nedělním chodníku, a je-li za ní, každým krokem dále za ní, dům číslo 33 na Václavském náměstí, stavitelova kuchyně a rozházené panské ložnice a nočníky, které teď bude třeba uklizeti — za takových nedělních dopolední se člověk učí nenáviděti. A stýká-li se po Toníkově společnosti čtyřřidvacet hodin s milosipanií, slečnou Dadlou a panem stavitel Rubešem, učí se opovrhovati.

Dadlinka zase přechází od zrcadla k zrcadlu, krouží hlavíčkou a čechrá si vlasy na spáncích, zase leží na pohovce, opírá při tom šlapadla vysokou na stěnu kredecence a ohruňujíc sukně až na kalhotky, prohlíží si

Dadlinka se zase vytřihla z jídelny.

A sedmipokojovým bytem ploužila paní stavitelová svou bleudou otýlost, poroučela a dohlížela, ta jné pláče. vala nad psaními z Davosu, krudla za rozřezávkou dvě pa-

desátkoruny a v kuchyni při vaření vzdychávala:

»Ach, jo... ach, jo! Oč to máte hezcí na světě, vy, ta sprstší třída!«

Byla to závist nemocných proti zdravým. Byla to nenávist stáří proti mladosti.

Ale také ty tři neděle minuly, které Anna musila ještě zůstat. Paní stavitelová konečně našla děvče, které se jí hodilo. Jmenovala se Matylda, byla někde od Valašského Meziříčí, chodila do kostela, vstávala o půl

páté ráno a na dobré jitro říkala vlničně paní stavitelové, ale neutrhovala, ale Dadla se hránila: »Co děláte, blázne? Kdo pak se dá od vás obližovat?« Ale Matylda se o slečninu ruku rvála a Dadlinka se smála: »Bože, ta je ještě bílá! Dala vám už mamá číst o Kísovi a Landrym?«

Anna se stěhovala nadobro. Milostpaní jí na rozloučenou podala komečky dvou tlustých prstů, slečna vyhrabala mezi starými věcmi pár obmošených bot a střevíců troje punčochy s puštěnými oky, rúžový hedvábný kapesníček s monogramem D, kterého nikdy nenosila, poněvadž se jí nelíbil, a voňavé mýdlo. Ty věci musí Anna schovat, Toník by jí je vyhodil oknem a bylo by jich škoda.

Na neshledanou, stavitelovi Rubešovi!

(PŘÍČE DĚJE)

LENIN JAKO DĚTSKÝ LÉKAŘ

Do vesnice ve švábském Švarevaldu vtrhla jednou v neděli ráno četa kolportérů komunistické literatury z nedalekého městečka. Když obešli různé obchodníky a odbyli si také místní hospodu, přišli k jednomu sedlákovi:

Sedlák: »Z které strany jste?«

»Nejsme vůbec z nějaké strany. Prodáváme knihy

o své újmě, abychom si něco vydělali.«

Sedlák: »Tak tedy také něco koupím. Kdybyste

byli z komunistické strany, nekoupil bych nic.«

»Proč? Co vám komunisti udělali?«

Sedlák: »Ty prasata mě napálili. Před 14 dny byli

tu také taková lidé, jako vy a prodávali knihy. Mezi

jiným ukázali mi také knihu od jakéhosi Lenina o dět-

ských nemocích. No, pomysli! jsem si, v rodině se

může ledacos přihodit, někdo může dostat osypky nebo

bolení zubů. Koupil jsem si tu knihu za marku osm-

desát, a když jsem se pak do ní podíval, nebylo tam

nic než politika.«

(»Vorwärts!«)

s rozkoší svoje krásná kolena. Zase přichází milostpaní,

usedá k ní a hladí jí vlasy:

»Nu, co děláš, hrábě?«

A ona se na něho koketně dívá:

»Papuško, pusť mne již letos do Edeny?«

»Ne, ne, deeruško, za žádnou cenu ne. Tam je mno-

ho pakáže. Ale buďeš smět chodit s mamá do Stro-

movky.«

»A na bály mne letos také ještě nepustíš?«

»Na přesrok, pláček. Holčičky, které přišli brzy

začínají, švědchní.«

»Ale nové šaty mi koupíš?«

»Koupím. Zítra si je s mamá můžeš jít vybrat.«

Dadlinka se na pohovce pozdvihuje, zamilovaně se

na tatínka dívá a dává mu hubičku. Ale hned zase

klese na pohovku, hází sebou jako rybka na bok a hla-

vou ke stěně.

»Mmm...!« bručí, »co mám z nových šatů, když

mne nikam nepustíš!«

»Psi!« a pan stavitel hrozí prstem. »Nebuď nevděč-

ná! Tomu ty ještě nerozumíš. Hrej si hezky na piano!«

Dadlinka bere tatínka kolem krku, škrabe si tvář

o jeho holené tváře, probírá se mu mrzutě ve vlasech

a s ohromným nosíkem přede:

»Mmm... když ty mne nikam nepustíš!«

V pondělí dopoledne, když šla Anna do jídelny

uklízet, ležela slečna na pohovce opět a Anna při otví-

rání dveří viděla, jak Dadlinka honem mrskla nožka-

ma s kredence a jak se míhly bílé kalhotky. Patrně

byly sukénky vykasány příliš. Anna se dala do pokli-

zení. Uvěřila vězu a jak si stoupla na židli a zdvihala

ruce nad hlavu, aby postavila vězu nahoru na kreden-

ci, napadlo se jí celé tělo. A tu postřehla, jak se na ni

slečna s pohovky upřeně dívá.

Najednou Dadlinka vytréštila oči. Vyskočila.

Postavila se před Annu a probodávala jí očima.

»Anna!« vykřikla. »Vykřikla to jako policejní komi-

sař na zločince, jehož právě byl usvědčil.« Anna, vy-

šle v jiném stavu!«

Anna rychle postavila vězu, spustila ruce a sestou-

pila se židle. Začervenala se až do kořínků vlasů.

To začervenání se bylo přiznáním až příliš zřej-

mým.

Dadlinka se dala do zuřivého smíchu. Do zběsilého

smíchu, v němž nebylo nic veselého. Oči jí hořely a

cenila zoubky jako drážděná kočka.

Najednou vzběhla z pokoje.

Anna, červená v tváři jak ta pokrývka na pianu,

okřehlela v úklidu. Byla zaražena, ale přece: toto

odhalení, před nímž se tři měsíce chvěla strachem, jí

nemrzelo. Už ne. Co jí je do Rubešových? Co jí je po

Dadlince?

Slečna se za chvilu vrátila. Postavila se před zrcadlo,

upravuje si vlas a limeček u halenky.

Pak se náhle obrátila a přistoupila k Anně. Na tvá-

řích jí maskořily rudé skvrny a oči se jí kmítaly pře-

skakujícími v nich ohnky.

»Myslíte, že tu zůstanu?« vykřikla. »Uteču s prv-

ním chlapcem, kterého potkám na ulici.«

Anna užasla nad takovou vášní. A užasla nad tako-

vou mírou vzteku.

Ale trhla jen sotva znatelně rameny. Neboť, co jí

bylo do slečinky? V Jeseniově ulici čeká domov a To-

ník. Ty dny, které zde musí zůstat, uplynou.

IVAN OLBRACHT/O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování)

Domů!
To byl nový pocit. Slavný pocit. A ten byl pod-
míněn také překrásným nádobím, které—si za svoji
poslední mzdu koupila, kuthany a pekáčem, mramo-
rové žhánymí jako sloupoví přepychových kaváren
a dvěma hrničky na kávu, na nichž bylo zlatým pís-
nem napsáno: »Mužičku, nezlob se!« a »Zenuško, ne-
bráť!« A byl podmíněn prvním společným obědem,
připraveným s takovým vzrušením vzhledem k po-
chybnostem o nové troubě, obědem se sekancou pečeni,
slavnostně ukrápanou na mužův talíř, vrchovatý
knedlíčky a zelím, s jejíž vůni musili tam na stěnach
být spokojeni i Marx a Engels, otcové všech socialistů.

Druhé poschodí starého činžovního domu v Jese-
nově ulici a chodba s pěti byty se stala novým domo-
vem Aniným.

Všech těch pět bytů je stejných. Mají pokoj se dvě-
ma okny, vedoucími na dvorek a za ním do křovinaté
stráně, nad níž někdy odpůldne svítí slunce. Mají ob-
dělňáček tenné kuchyňky se zamřížovaným oknem
na chodbu, které za večerů září bílými a strakatě pe-
strými záclonkami. Chodba je šerá, dvakrátě lomené
světlo sem vniká dvěma mléčnými okny na odpěči-
vadlech schodiště, z onoho dolního, o jehož jas se
třeba dělití s prvním poschodím a toho z hořeního,
které lapají také nájemníci třetího patra. Chodba dýše
mdlým zápachem, nasládlou to smíšeninou vůní sma-
žené cibule, bramborových kaší, mydlin a petroleo-
vých lampiček, jimiž je nutno již od odpoledních hodin
v kuchyňkách svítiti. V poschodích žižkovských domů
bydli ve dne jen ženy. Muži jsou za chlebeč, děti ve
škole nebo na ulici s míčem či u důtků s kulíčkami.
A je-li snad nějaký mužský po noční práci doma, pak
mu vyhlíží ze strakatých povlaků jen chochol vlasů
a vše ostatní je zamuchláno v peřinách — ženy se
znají do dna kuchyňských hrnců, do všech příhrádek
peněženek a do poslední záplaty prádla. Zde to není
jako u měšáčkových bytů na patentní klíčky, uzavře-
ných a nedohybných jako ty jejich ohnivzdorné po-
kladny. Na žižkovských chodbách jsou dvěte dokofán,
aby mohla vycházeti oblaka páry z necek a hrnců, a
nejsou-li, možno kdykoli nablédnouti oknem, je-li sou-
sedka doma, vzítí za kliku, přáti dobrého jitra, vy-
půjčiti si struhadlo, trochu kminu nebo do zítřejšího
večera pět korun. A všechny mají společný vodovod
na chodbě a dva společné záchody, příčinu mnohých
mrzutostí. Ženy celého domu jsou v trvalém styku.
Mají si stále co sdělovat. Ale hlavním a nejkrásnějším
obsahem jejich rozhovorů jsou peníze a ženský klín.
Dva pojny, jimiž trvá svět. Vystupují-li jinde zahaleny
do formulí národohospodářských systémů do vzletno-
stí programů politických stran, do směrů uměleckých
škol a společenských forem vládnoucích tříd, zde se
jeví v nehmotnější své skutečnosti a bezprostřednosti.
Peniz jest zde jen peníze, klín jen klínem. Není dů-
ležitější události, než je-li v sobotu na dlani o deseti-
korunu více či méně než minulý týden a je-li nutno
u kupce za kilo sádkla sáhnouti do obmátné kůže pe-
něženky ještě pro jednu korunu více než včera. Není
osudnější události než je-li některá z žen zase v tom.
U peněz jde o to, jak si pomoci k nim, u klínu jak si
pomoci od toho. Ostatní, méně důležité rozhovory se

točí kolem mužů, děti, sousedů, dny jsou vyplněny
malými službami, zájmem o nečistěti a policejní kroni-
ku, drobnými zářivostmi a závistmi, hádkami při po-
řadu mytí chodby a záchodů. Ale to jen ve všední dny.
V neděli je vše jiné. To jsou doma tátové. A od sobot-
ního večera, kdy se po páso omýlí kosiše, na něž až do ne-
dělního odpoledne nevezmou kabátů, nabývá dům no-
vého vzhledu. Skoro slavnostního. Záclonky v kuchyň-
ských oknech jsou zataženy a každý byt se stal tvrzí
pro sebe. Ženská družstva jest ta tam a sousedky chodí
kolem sebe rychle a cíze. Každá má teď svého, toho
nejlepšího ze všech, i při jeho chybách, a je na něho
zářlivá. Zářlivá na jeho košili, která musí býti nejbé-
lejší ze všech, na jeho límec a každý nitěný knoflíček,
na hrnec kávy, který mu stavi k večeru. A běda té,
která by se na toho jejího podívala ^{???????}

Anna se seznamovala s mnoha lidmi. Bydlila tu
rodmistrová Klabanová, která měla čtrnáctiměstní
dvojčata. Špičatý nosík nosila trochu vzhůru, zřejmě
proto, že její muž nebyl odkázan na mzdu, ale měl
gázi a také trochu proto, že celý den chodila v červe-
ných batakách a županu ze strakatého glotu, z jakého
se dělají stlmíčka na lampy. Ale její sebevědomí mí-
zelo ke konci měsíce, kdy si chodila vypůjčovat pěti-
koruny a po lopátkách uhlí. Bydlila zde rodina pomoc-
ného dělníka Kučery se sedmi dětmi. On sháněl práci
na stavbách a při kanabísaci, ona byla zaměstnána v
prádelně. Vydělávali-li oba, šlo to; byla-li domácnost
odkázána jen na mzdu matčinu, bylo to k zoufání.
Hospodářství vedla sedmátiletá Sláva. A vedle byla
paní Endlerová, vdova, garderobiérka Stavovského di-
vadla, která žila s mužem nejistého stáří a zaměstnání.
Loni obcházel z voňavými mýdly ve prospěch váleč-
ného slapeč, letos s losy Ústavu matek a kojenců a
dostával od podnikatele dvacet procent tržby. Ale po-
něvadž tyto podvůdky zhasly, vrhl se na obchod ga-
rantované ručně malovanými obrazy. Měli na bytě šo-
féra — chlapíka v koženém kabátě.

Napravo od Anny bydlili Činčarovi soudruzi. Sou-
druzi? Toník nad jejich soudružstvím máchával ru-
kou. Dřeli, dřeli a šetřili. Sousedky si mnoho vyklá-
daly o spofitelních knížkách Činčarových a také do
Anina srdce veslo něco z jejich závisti, neboť v ni pro-
mluvila vesnice a příští mateřství. Toník to vystihl.
»Celý ten jejich život je velký nesmysl,« řekl. »Má
to smysl, vyšine-li se po tak koňském dřeni jedna pro-
letářská rodina mezi buržoasii? Je účelem života mít
syna doktorem? Kdyby se starý Činčara neřabal celé
noci s putýnkou a pracoval v organisaci, prospěl by
všem proletářským dětem a svým také více. Jde o to,
pomoci všem a ne jednomu.«

Anna zahlédla Činčarovy na několika schůzkách a
zapamatovala si je pro jejich divné jméno a proto, že
byli jiní, než ostatní soudruzi. Nedali nikdy najeho
soulasu ani nesusouhlasu a starý Činčara se nikdy ne-
přiblížil o slovo. Pili pivo, ale vždy dohromady a vždy
jen jedno. Vykouřil dýmku, ale jen jednu a pak ji za-
strčil. Při sbírkách, které se po schůzkách konávají...
mu, má-li dělník, dá, co může, nemá-li, nedá a také na
tom nic není, ale starý Činčara dal vždy, ale nedal ni-
kdy mnoho a také ne příliš málo. Byli jiní. On byl

kamnář. Pracoval v továrně, ale když přišel večer domů, nepřevlékl se, vzal putýnku s hlínou a lžíce a chodil po domech spravovat a stavět kamna. V neděli také. A starou Činčarovou neviděla Anna jinak než s vysášenými rukávů a s mokrou zástěnou. Stále u kamen a u nepek. Pracovala na své i na cizí. Za bezkých nedělích odpolední, kdy i nejchudší ženy vycházejí s mužem za město, stála v kuchyni u žehličce prkna a muž se někde podloukal s putýnkou. Měli čtyři děti. Dva hochy a dvě děvčata. Nejstarší Pepa byl právník a Věra chodil do třetí reálky. Božena se učila dělat školoučky, Fanda ještě chodila do obecné školy. U Činčarové se jedlo jen koňské maso a všichni spali namáčkání v malé kuchyňce, neboť pokoj pronajali třem slečinkám z obchodu. A každý večer se do kuchyňky vláčely dva slammíky, které se pak druhého dne ráno zašlávaly slečnám do postelí a spali dva a dva, oba hochy se svítilo ještě dlouho potom, kdy už celý dům spal. Holky a starý leželi, Činčarová žehnila nebo kuchyňce se svítilo ještě dlouho potom, kdy už celý dům spal. Holky a starý leželi, Činčarová žehnila nebo přiče učili hoši. A když tercián nad knihou klímal, vlepila mu Činčarová pohlavek a křikla: »Uč se! Neboť ona, veliká, ramenatá i tlustá trochu, byla pánem v domě a voutsatý, maličký kamnář byl proti ní jako trápceček. A měla studené a přisné oči, kterých se Anna bála.

»My se známe,« řekla Anně, když se po prvé potkaly na chodbě, ale řekla to přisně a bez úsměvu. Podala jí také ruku s dlaní od prádla jako papír bílou, ale ta ruka Aninu dlaní ani trochu nestískla. Nenáviděla, snad Činčarová celý okolní svět proto, že ona, chtěla-li si vychováti děti po svém, musila se dívat jako tažné zvíře, zatím co všichni ostatní tančili životem tak příjemně a pohodlně?

Vě třetím poschodí bydlila nějaká rozvedená paní. Měla veliký plavý účes a malovala si rty. Vydržoval si ji jeden velkoobchodník, který ji vždy v pondělí a ve čtvrtek mezi desátou hodinou a polednem navštěvoval. S nikým se nestýkala, stravovala se v restauraci a byla mnohým mimo dům.

»Na slovíčko, milostpaní!«

»Ó, prosím, paní Činčarová!« zašveholila líbezně oslovená.

»Pepol! křikla Činčarovka.

Na prahu kuchyňce se objevil dvacetiletý právník. Byl rudý v tváři a jeho oči byly úzkostlivě upřeny na matku.

»Sem! Sem! Jen hezky sem!« křičela Činčarovka a právník poslušně přišel.

Činčarová si opřela pěsti o mokré boky.

»Tak co vy si tak milostpaní myslíte!? Že jsem to hohle svého hochu vychovála pro vás? Že mi ho budete svádět?«

»Ale paní Činčarová...«

»Snad byste neměla drzost zapírat! Ten kltuk hloupá byl u vás! Už třikrát byl u vás! Dostala jsem to z něho. Vy mně ho budete svádět? Vy, milostpaní? Myslíte, že vám ho dám? Vy rajdo namalovaná, [vy kurvo, vydržovaná židem?«

»Mami, Ježíš Marjá, mami, prosím tě...«

»Mlé!« křikla Činčarovka a napřáhla na syna ruku.

»Ten je můj! To je můj hoch, milostpaní. Vidíte, téměř, ať máhle rukama jsem ho vychovávala, téměř, vidíte, a podívejte se také, jak za těch třicet let dětem vypadají, a myslíte, že pro vás?« Brala bysle, to věřím! Myslíte, že jsem se za dvacet let ani jednou nevyspala proto, abyste ho dostala vy? To je moje dítě. Moje! Jen moje! A jestli mi ho nenecháte, Ježíš marjá, jestli vy mu nedáte pokoj, tak vám ukážu, že tyhle ruce... a ty ruce se blížíly účesu blondýněmu...« dovedou ještě taky něco jiného než dítě. Tak! Pamatujte si to! A ty, marš domů, kltuku hloupá! Já ti už z hlavy dostanu!«

V jednéch dveřích stála rotnistřivá Klabanová. V druhých Slávka Kučerová. Nejmladšího bratra měla v náručí a za sukni se jí držela pětiletá sestra. Rozvedená paní scházela schody, potrhávajíc opovržlivě rty a rameny.

Večer to Anna vypravovala Tonfkovi. Toník se smál.

»To se u Činčovky rozumí: Můj, můj, můj! Ale a to již zase mluvil o blondýnce,« dobře jí tak, měšťácké příživníci!«

Ještě někomu jiného poznala Anna ve svém novém domově v Jeseniově ulici. Soudruha Kerekes Sándora. Onoho mučedníka maďarské revoluce, který několik dní přespával v Tonfkově starém bytě.

Potkali ho, když šli jednou spolu ulicí. Ale Toník by ho byl už nepoznal.

»Nepoznáváš mne už, vid?«

»Ach, soudruh Kerekes!«

Z očí mu hleděly součtiny. Podání jeho ruky bylo horké. A jeho úsměv byl hrpký.

»Co děláš, soudruhu Kerekesi?«

»Jak vidíš, umírám.«

»Vydržel jsi již horší věci.«

»Už nevydržím.«

Kerekes Sándor dostal od jednoho slovenského souduhra jeho dokumenty a zůstal v Praze. Byl pod cizím jménem přijat za sousružníka železa do Daňkovic. Ale těžké práce už nevydržel. Jeho zdraví bylo podryto a lékař nemocenské pokladny mu napsal na listek i p t, kterážto písmena si lékaři doplňují v infiltratio pectoris tuberculosa, dělníci a jedna pěkná truhla. Obojí se mylívají jen zřídka. Teď se živil Kerekes pouličním prodejem novin.

Bylo to asi tři neděle po tomto novém shledání. Toník se vrátil z Kolbenky, umyl se a sedl ke stolu, aby vyřídil nějaké organizační písemnosti. Anna nebyla doma. A tu přišel Kerekes Sándor.

»Gróf Bélaffy Imre je v Praze!« vpadl rovnou do věci.

Soudruh Kerekes byl dnes bledší než kdykoliv jindy.

»Kdo je to?«

»Nepamatuješ? Můj mučitel ze žaláře. Honvédský nadporučík gróf Bélaffy Imre. Bydlí v hotelu »U modré hvězdy«. Číslo pokoje 16. Sel jsem tam za ním. Nikdo si mne nevěšiml. A on mne ovšem nepoznal.«

»Co tu chce?«

»Zorganizovat teror proti komunistickému hrnutí a v zárodku je udusit. To za prvé. A za druhé vypátrat maďarské uprchlíky a vyzádat si je od československé vlády pro uherské šibenice. Je emisarem Mezinárodního svazu pro potírání komunismu.«

»Víš to, nebo jen tak soudíš?«

členskému čtení a mysleni a mělo cenu pro všechny dělnické čtenáře Reflektora, nebo

zašle nám snímek z dělnického života a boje, jež budeme moci uveřejniti. Pro obyčejné skupiny a sportovní snímky to však neplatí. Běží nám o dělnictvo v revolučním pohybu a o proletáře při práci.

Tato odměna potrvá do konce čerona; fotografie májových projevů sem však nepočítáme.

Opakuji: Nestačí, když nám napíšete, že se vám Reflektor líbí: činně se musíte zúčastnit jeho díla. Také naši soudruzi za hranicemi chtějí vidět, jak u nás dělnictvo žije, jak bojuje a pracuje, a my jim toho ukazujeme z Československa dosud tak málo. A proto chutě k dílu!

Sása.

Pokračování románu

O ANNĚ. RUSÉ PROLETÁŘCE

bude až v čísle příštím, poněvadž s. Olbracht pro ochuravění nemohl dodatí včas rukopis.

NAŠE KŘÍŽOVKY

Minule slíbené zahájení této nové textové části našeho Reflektora, bylo nutno z technických důvodů odložit do příštího čísla. Dobré křížovky dělnického rázu rádi přijmeme od čtenářů Reflektora a budou honorovány.

V naši velmi oblíbené a hojně rozšířené sbírce »Populárních přednášek«, která jest věnována důležitým otázkám komunistické teorie, vyšel právě 3. svazek, pojednávající o historickém materialismu. Příčiněním ani ne tak měšáckých, jako »socialistických« kritiků a »výkladačů« marxismu ustálila se v myšli široké dělnické veřejnosti představa o učení Marxově a Engelsově, která je hotovou jeho karikaturou. Zejména jedna z podstatných částí, dialektický a historický materialismus, zkarikována k nepoznání. Pomůckou k obnově správného názoru o pravém, marxistickém historickém materialismu má býti tato brožura. V prvé stati, vzaté z knihy amerického marxisty Boudina: »Teoretická soustava K. Marxe«, je stručně, ale názorně pověděno, co je materialismus vůbec a historický zvláště. Ve stati druhé, z pera »otce ru-

Ústřední výbor byl pln. Neměla jednotné vůle ani rozhodnosti. Volby do Komuny byly nedorozumění, poněvadž podle celé logiky svého vzniku i podle programu blanquistů, vedoucí své strany politické, byla pokusem o diktaturu revolučního města nad celou zemí. Kontrarevoluční živly, které volbami poslány byly do Komuny, byly jen její přítěží.

Blanquista Millieres, jedna nejlepší hlava Komuny, řekl o ní: »Komuna není ústavodárné shromáždění, Komuna je válečná rada. Jejím cílem je vítězství, její zbrani síla a moc, jejím zákonem:

záchrana společnosti.« A Lissagaray dodává: »Nemohli pochopit, že Komuna je barikáda a nikoli správní úřad.«

Také v řadách Komuny nebylo všecko v pořádku: kompromisnost a nerozhodnost zkorumpovaly tu a tam i její řady. To je také poučení pro nás.

Přes hrdinnost svých nejlepších lidí Komuna byla poražena, ale přes tuto porážku trvalo to jen půl století a přišla vítězná Komuna ruská. Jak to může dlouho trvat než přijde třetí etapa proletářské revoluce: sovětská Evropa?

Darebák Thiers

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování)

»Důkazů ovšem nemám, ale věc je nad slunce jasnější.«

Toník se zamyslel.

»Bude nutno upozorniti na to stranu.«

Kerekes mávl rukou: »

»Československou sociální demokracii?«

»Levici.«

Kerekes mávl rukou ještě jedenkrát: »

»Vyřídím to sám.«

»Co uděláš?«

»Zabiju ho.«

Toník neodpověděl.

»Bude to nejkrásnější ukončení mého života. Bělaffy je lidská bestie a zůstane-li živ, natropí revolučnímu hnutí strašlivých škod. Mého života je na týdný a revoluce se již nedočkám. Odvděčím se tak českým soudruhům za přijetí a prokážu velkou službu svým maďarským druhům.«

Toník přemýšlel.

»Bude třeba oznámiti věc straně,« řekl.

»Máš nějaké zásadní námítky proti individualismu teroru?«

»Ne je-li organizován a je-li revolučně účelný. Ale nemůže přece každý z nás dělati, co ho napadne. A revoluční účelnost tvého činu bez znalosti všeobecné situace sami posouditi nemůžeme.«

Kerekes se trpce usmál:

»Podivno, jak soudruzi nevěří, co je to kontrarevoluce, a jak se dělnictvo každé země dříve o tom samo musí přesvědčiti. Komu ve straně to chceš

oznámiti? Poslaneckému klubu? Nebo sekretariátu? Na knoflík doktora Soukupa se už nepamatuješ? Nech toho být! Zbytečně bys komplikoval věc a pomáhal policii hledati stopu. Bělaffy musí zemřít. Je to nepřítel nejnebezpečnější a zůstane-li živ, bude to mnoho soudruhů stát život.«

»Horthy sem pošle deset nových, zabiješ-li ho.«

»Bělaffy z nich nebude žádný. Neznáte ho, já ano.«

Rozloučili se.

Toník o této rozmluvě přemýšlel celou noc. A ránu usínal se závěrem: Opravdu není s kým se poraditi! Vše, co slouží revoluci, jest dobré! Ať ho tedy zabije!

Časně zrana, když se Toník strojil do práce a Anna odběhla pro mléko, přišel Kerekes.

»Tyhle šaty jsem dostal od maďarského studenta emigranta. Vypadám v nich jako sešlý inteligent a to v tak nóbl hotelu nepůsobí dobrým dojmem. Půjč mi svoje dělnické!«

Toník mu je ze skříně dal.

»Jdeš?« zeptal se ho.

»Ano.«

»Hned teď?«

»Ano.«

Toníkovi zabušilo srdce.

Chtěl soudruha doprovoditi na chodbu.

»Nechod, nikdo nás nesmí vidět. Chytí-li mne, inscenují proces o maďarské kontrarevoluci, nad nímž užasne svět. Ty šaty jsem ti dnes ráno ukradl,

když nikdo z vás nebyl doma. Vyčkal jsem chvíle, když žena byla pro mléko a ty na záchodě. Nechytí-li mně, hodím ti dnes večer šaty z chodby do kuchyně.«

Pak šel Kerekes Sándor na půdu. Měl tam připravenu malou sekerku s krátkým topůrkem. Strčil ji pod kabát a kabát zapjal.

Šel ranními ulicemi do vnitřního města. Byl klidný. Ulice byly plny dělníků, spěchajících do práce, a pohled na ně, pro něž jde vykonat svůj čin, zvěšoval jeho klid.

Před hotel »U modré hvězdy« došel krátce po sedmé hodině a bez váhání vešel. Vrátný ho viděl, ale nevěnoval mu pozornosti.

Kerekes vystoupil do prvního poschodí.

Zaklepal na dveře pokoje číslo 16.

Nic se neozvalo.

Zaklepal ještě jedenkrát, silněji.

»Kdo je?« zazněl německy z pokoje rozespálý hlas.

»Otevřte!« řekl Kerekes maďarsky.

Slyšel z vnitřku kroky ke dveřím.

»Kdo je to?« ozvalo se ještě jedenkrát německy z pokoje.

»Otevřte, hrabě! Jde o velmi důležitou zprávu!« odpověděl maďarsky Kerekes.

Dveře se otevřely.

Před ním stál v pyjama a nočních trepkách grof Bélaffy Imre.

Kerekes vytrhl zpod kabátu sekerku a udeřil ho čepelí do hlavy.

Tvář hraběte nabyla vyjeveného výrazu.

Kerekes se rozpráhl a uhodil ještě jednou.

Hrabě se zakýval, zlomil se v kolénou a padl na bok.

Kerekes k němu přistoupil a napřahoval sekerku po třetí.

Ale náhle si věc rozmyslil.

Šel ke dveřím a zamkl. Položil sekerku a skloupl se nad hrabětem. Tvář Bélaffyho byla bledá, ale mrtve nebyl. Tepna bila.

Kerekes prohlížel pokoj a otvíral skříně. Vyhal zval špinavé prádlo. Dvěma košilemi svázal Bélaffyho nohy. Pak si ho obrátil a spoutal mu na zádech ruce. Opět ho obrátil, otevřel mu násilím ústa, nacpal tam dva kapesníky a ústa převázal ručníkem.

Pak se jal Bélaffyho křísiti. Rány na čele nebyly zlé. Hrabě byl příliš vysoký a rány sekerou nezasáhly proto temene, nýbrž jen čelo. A ona družá, jak hrabě zakolísáním se uhnul, byla slabá. Odřely jen kůži, kosti neprorazily. Mnoho krve teklo z nosu a vsakovalo do bílého ručníku. Kerekes omýval hraběti čelo, rozepjal mu noční kabát a šlehal ho namočeným ručníkem do prsou.

Konečně se Bélaffyovy oči otevřely. Na okamžik projevily snahu opět se zavřítí, ale najednou, jako by rázem pochopily situaci: Zůstaly široce rozevřeny.

Kerekes si přistavil k ležícímu židli.

»Znáte mne, občane Bélaffy Imre?«

Spoutaný mírně zakroutil hlavou.

»Věřím vám, že se na mne nepamatujete. Naše

záležitost není osobní. Je čistě třídní. Jmenuji se

Kerekes Sándor a mučil jste mne v budapeštském

žaláři. Kdybyste vám byl neutekl, byl byste mne zabíjel pytlíkem, naplněným pískem, jako jste to učinil desítkám mých druhů. Mučil jste mne strasně, ale jsem přesvědčen, že jste proti mé osobě nic neměl a že jste jednal jen v zájmu své třídy, aby jste za mne vynutil, kde se skrývají moji soudruzi. Měl jste tehdy pravdu: Věděl jsem skoro o všech. A kdybyste mně byl zavraždil, byl byste také nejednal z osobní nenávisti, ale že by zmučovaný člověk a jeho výpovědi byly měly nepřiznávají vliv na myšlenku, kterou jste hájil. To všechno vím. Nejsem osobními nepřáteli. Nejdů se vám pomstít. Jdu vás popravít, občane Bélaffy Imre.«

Černé oči souzeného byly do široka rozevřeny. Bylo v nich zděšení a hrůza.

»Mýlil jste se a mýlíte se, občane. Vaše myšlenka ani nevítevíte ani nezvítevíte. To vše jest jen na chvíli. Zvítevíte revoluce. Revoluce světového proletariátu! Vaše úklady proti ní a vaše nenávist jsou marny.«

Do hrůzy hraběcích očí se přimísil neklid.

»Byl jste sem vyslán. Nevím kým. Snad psem Horthym, snad Mezinárodním svazem k poútrání komunismu.«

Neklid hraběcích očí rostl. Byly teď rozšířeny do nepřírozenosti a upřeny do tváře mluvčího. Míhaly se. Hrud' Bélaffyho se prudce dmula.

»Vaším úkolem zde jest vypátrati maďarské uprchlíky, abyste je mohl vydati šibenici a pomáhati lámat české komunistické hnutí v jeho prvopočátečích.«

Oči Bélaffyho se vybouřily z důlků. Jeho hlava se vrtěla zoufale: »Ne, ne!«

»Nezapírejte, občane Bélaffy! Byl jste sem vyslán. Víme to. A musí býti zabráněno škodám, které byste nám způsobil. Proto musíte zemřít.«

Tělo souzeného sebou zmítalo jako v křečích. Hlava létala na obě strany, až naražela spánky na koberec, zuřivým: Ne, ne, ne, ne, ne, ne, nosem vyražel zvuky mučeného zvířete a jeho oči řvaly: Rožvažte mi ústa, všechno vám vysvětlím, tady jde o omyl, o strašlivý omyl, nechte mne mluvit, pusťte mne, pusťte mne!

Kerekes se k němu sklonil a stiskl mu dvěma prsty chřípí.

»Příliš řvete, hrabě. A takhle bych vás udusil. Přestaňte!«

Kerekes pustil chřípí Bélaffyho a opět se rovně posadil.

»A já bych s vámi naši záležitost přece jen rád dohovořil. Mám totiž ctižádost, abyste mne považoval za člověka, který se vám jde pomstít, nebo snad dokonce za loupežného vraha. Neumíráte za zločiny, které jste napáchal, nýbrž proto, abyste na revoluci nemohl spachati další.«

Hrabě zoufale zařval. Jeho kolena se skrčila, vymrštil se do výše a zmítal se, kouleje a skákaje po koberci a mlátě hlavou. A řval jako poražený dobytce.

Tu k němu Kerekes přiskočil a přitiskl ho za za hrdlo k zemi. Jeho hlas, studený do teď jako ostří sekery, se vášní rozžhavl do ruda:

»A ty sis mvsil, bestie, že se od tebe dáme porážet jako ovce? A ty sis mysli, z čuby synu, že se ti nebudeme bránit?«

I. B. Millière (1817-1871) syn dělníkův, pak doktor práv, za literární činnost revoluční byl persékvován, vedl opozici proti vládě Národní obrany, pak „jedna nejjasnější hlava“ v době komuny. Zastřelen byl v Paříži, 26. května 1871.

Kerekes skočil pro odloženou sekerku.

»Chcipni, prase!«

Přehodil koberec, na němž spoutaný ležel, přes jeho hlavu a udeřil čepelí. Udeřil ještě dvakrát, čtyřikrát, pětkrát, mnohokrát. Cítil, jak se pod měkkým kobercem třísť lebeční kost na padrť.

Pak se vzpřímil a stál.

Sekerka vypadla ze zesláblé ruky.

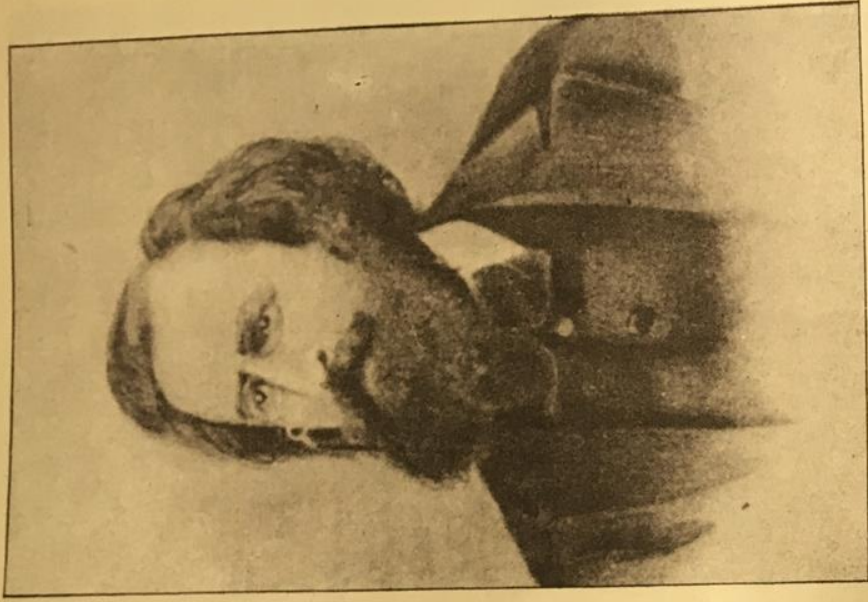
Chvěly se mu nohy. Cítil nesmírnou únavu.

»Moci tak spát teď! Spát.«

Dopotácel se k posteli a padl na ni. Byla ještě teplá. Zavřel oči. Jen na chvíli. Jen co se nervy a hrudník uklidní.

Pak vstal a umyl se. Cítil mloibu, ale věnoval té práci velkou péči. Mysl si v porculánovém umývadle mýdlem a žinkou ruce i obličej. Jako dělník po skončené těžké denní práci. Jako tehdy, když v Temešváru opouštěval svůj kovodělný závod.

Před odchodem se ještě poohlédl po popraveném. Bylo vidět jen nohy, spoutané bílým prádlem, a část břicha. Ostatní tělo bylo zahaleno zmuchlaným kobercem. Tam, kde prve bil sekerou, byl ko-

Theophile Ferré, již z. 1868 rozhodný republikán, hrál vůdčí a energickou úlohu v Komuně podle své zásady již z mladých let: „Jsem socialista, komunista, neznaboh! Až budu silnější, běda vám!“ Byl odsouzen k smrti 2. září a popraven 28. listopadu 1871.

berec prosáklý krví. A velká kaluž černě rudé krve byla na zemi a záhybem koberce stekla až k nohám a vpila se do košile, již byly svázány.

Kerekes měl pocit hlubokého uspokojení. A ten byl silnější než únava.

Poslouchal chvíli u dveří.

Na chodbě bylo ticho.

Odemkl a vyšel.

A sřítel se s člověkem. S vysokým mužem s nápadně černými lícousy, oblečeným ve sportovní oděv. Byl tři kroky od něho a směřoval zřejmě ke dveřím Bélaffyho pokoje.

V Kerekesově hrudi trochu zabušilo srdce. Konec! řekl si. Ale přece mírně za sebou zavřel dveře a dal se klidně vpřed po šedém běhounu sině ke schodům. Co záleželo na všem? Dílo bylo přece dokonáno!

Kerekes Sándor slyšel, jak za jeho zády zaklepal neznámý na dveře Bélaffyova pokoje. Jak za klepal ještě jedenkrát. A jak otevřel a všel.

Ale stalo se něco podivného. Ne to, nač Kerekesova hrud' čekala.

*sem cel. psychologie je sloh y-
druhou ruku v dverech stavek
„období“ - „období“ - „období“
a čít. vlnu: pro „období“*

Koncert Komuny v paláci tuilerieském

Nezazněl výkřik. Nezaznělo volání o pomoc. Hotel se nerozerval poplachem.

Dveře pokoje číslo 16 zase zaklaply do zámku a Kerekes za sebou slyšel po koberci spěšné kroky. Ale nikdo ho zezadu neuchopil za rameno, nikdo mu nezarval do tváře: »vrahu!«, nýbrž na třetím stupni schodů ho bez povšimnutí minul muž ve sportovním oděvu a nepřirozeně rychlým krokem spěchal dolů.

Na zátočině schodů Kerekes ještě viděl, jak dole vratný spěchajícího muže zdraví a udivené se za ním ohlíží. Neznámý vyrazil otáčecími dveřmi ven.

Kerekes prošel kolem vrátného a vyšel z hotelu zároveň se dvěma staršími dámami v černých hedvábných šatech. V ruchu ulice ještě postřehl, jak muž ve sportovním oděvu skáče do rozjetého vozu elektrické dráhy.

Také Kerekes vsedl na pouliční dráhu a odjel na konečnou stanicí do Michle.

Na bohdaleckém vršku, nad železničním tunelem, si našel ve smrkovém mlází místečko, položil se tam a usnul. Spal horčným spánkem.

Když ho probudil pískot lokomotivy a duté hrčení vlaku pod ním, bylo již pozdní odpoledne. Byl mokrá potem.

Jel zpět do Prahy. To již byly noviny plny zpráv o vraždě v hotelu »U modré hvězdy«.

První zmínku o ní přinesly již listy polední.

Toník ji četl.

Četl ji v polední přístávce v tovární kantině a srdce se mu sevrlo.

Teď se blížila čtvrtá.

Slevač Toník seděl v dřepu na dně pískové stavby, výhloubené v zemi modelárny. Uhlazoval její stěny a drobné hranolky špachtlí a zarážel do ní dlouhé, drátové jehlice, aby se mu stavba, forma příštího stroje, nezbořila. Ale práce mu nešla od ruky. Vyjímal neustále hodinky, nemoha se dočkat, kdy už vypustí z kuplovací pece litinu, což znamená, že se blíží čas odchodu z továrny. A mnohá námahy mu působilo kontrolovati své pohyby, aby nikdo ze spoludělníků nepostřehl, že jest rozrušen.

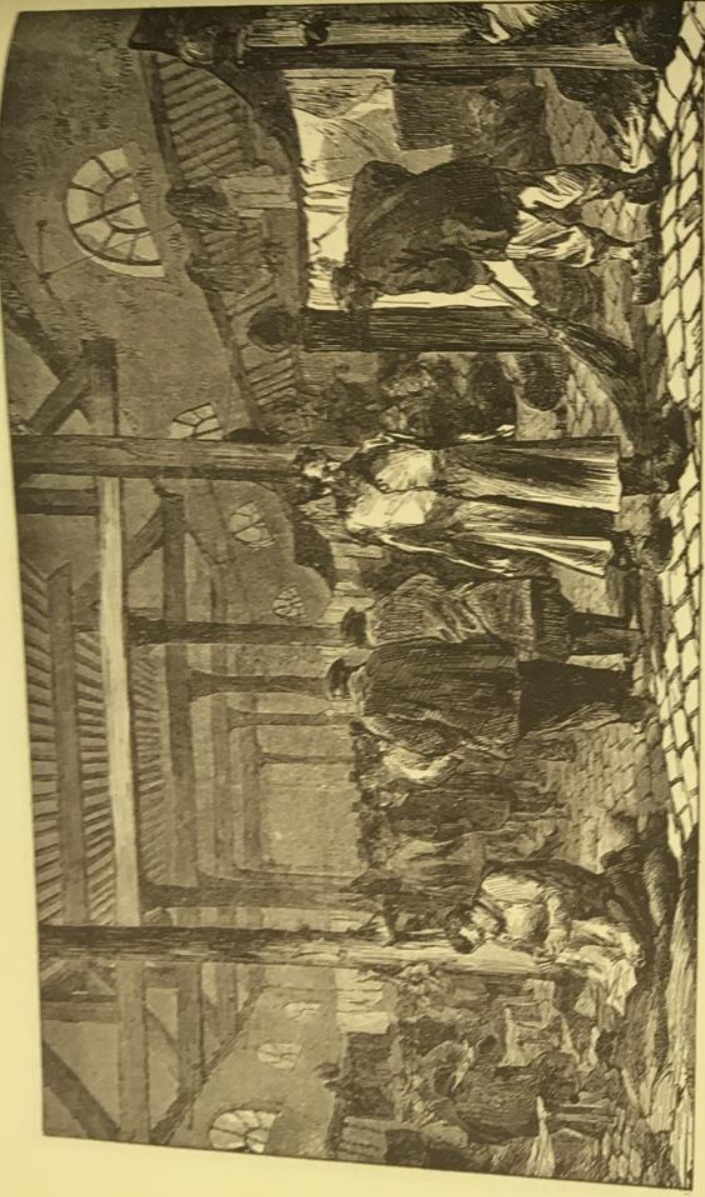
Zpráva poledního listu byla velmi podivná.

Vražda v hotelu „U modré hvězdy“!

Před samou uzavěrkou listu se nám oznamuje:

»Dnes ráno byla ve známém hotelu »U modré hvězdy« na Příkopech spáchána příšerná vražda. Sirašitajim zptisobem byl zde zaorážen 52letý průmýšlník Gustao Breuer z Hannoveru. Když po deváté hodině ranní vstoupila po marném klepání pokojská do jeho pokoje, našla ho uprostřed místnosti v nočním oděvu uprostřed velkého tratolitého krve mrtvého. Smrtící nástroj, sekerka, s krátkým topurkem, ležela vedle. Přes hlaou mrtvého byl přehozen koberec, na němž ležel, a přes jehož látku byly vedeny rány, patrné proto, aby se vrah nepotřísnila k nepojící krvi. Hlavo Gustava Breuera jest rozříšena k nepoznání a mozek vytekly. Vražda se dle dobrozdání soud-

Handwritten notes in Czech:
Dnes ráno byla ve známém hotelu »U modré hvězdy« na Příkopech spáchána příšerná vražda. Sirašitajim zptisobem byl zde zaorážen 52letý průmýšlník Gustao Breuer z Hannoveru. Když po deváté hodině ranní vstoupila po marném klepání pokojská do jeho pokoje, našla ho uprostřed místnosti v nočním oděvu uprostřed velkého tratolitého krve mrtvého. Smrtící nástroj, sekerka, s krátkým topurkem, ležela vedle. Přes hlaou mrtvého byl přehozen koberec, na němž ležel, a přes jehož látku byly vedeny rány, patrné proto, aby se vrah nepotřísnila k nepojící krvi. Hlavo Gustava Breuera jest rozříšena k nepoznání a mozek vytekly. Vražda se dle dobrozdání soud-

Zajati komunardi vo Versailles

ních lékařů dra Prokopa a prof. Slavíka stala kolem půl osmé hodiny ranní. Její motto jest naprosto záhadná, ježto všechny komunisti Breuerovy zůstaly nedotčeny. Přes to jest policie vrahovi či vrahům na stopě. Jejich vytrázení bude usnadněno výpovědí vrátného hotelu, pana Josefa Müllera, který jednoho z vrahů viděl a zevrubně ho popsal. Výšetřováním vraždy byl pověřen osvědčený policejní komisar p. Bubník. Některé věci, nalezené při prohlídce pokoje zavražděného, svědčí o tom, že Breuer přijel do republiky za nekalými účely. Snad zde bude dána nit k vyspátrání záhadného molitou vraždy.»

Bylo toho málo, co polední »Národní Politika« přinesla. Ale k přemýšlení až příliš mnohó.

Gustav Breuer, obchodník z Hannoveru? Jaký tohle byl nesmysl? A jak si, jej vysvětliti? Zmyšlil se Kerekés a zabil někoho jiného? A byla oboustranná obět zbytečná, a co více ještě: hloupá a nesmyslná? Či bylo jméno Gustav Breuer jen nepřesným jménem, které si emisar Bělaffy Imre osvojoval? Vrátný hotelu soudruha Kerekése viděl A zevrubně popsal! A policie je soudruhu Kerekésovi na stopě!... Toník myslil na svůj oblek a na Annu.

»Jsi dnes nějak bledý, Krouský. Je ti něco?«

Řekl tak starý Blažek, pomocný dělník, který Toníkovi přinášel konev vody k vličení pisku.

A tu si teprve Toník uvědomil slévárenský sál kolem sebe, železo a pisek, pojezdnou klec nad sebou, společníky a mistra, dávajícího na konci sálu rozkaz, aby byla vyražena hliněná zátká z kuplovací peci. A teprve teď viděl sebe sama, jak klečící na dně pískového dolíku a bezúčelně přejíždí hladítkem po plošce formového výstupku.

»Nic mi není,« odpověděl mrzutě starému Blažkovi, »málo jsem se dnes vyspal,« a zlobil se na sebe, že se dovede tak špatně ovládati.

»Tak!« řekl mistr a dělníci bodli dlouhou železnou kuplovna pustila proud tavu. A ten, hustý a žhavý do bělorůžova, stékal po žlabu a házel bílé světlo po železe a pisku a po dělnických tvářích. Chodili sem slevačci, vždy dva a dva, nesouce na tyči kadlub a ten nastavovali pod žlab a do něho stékal vroucí tav, srše jiskrami. A pospíchali s ním ke svým pískovým formám a lili do nich tekuté železo a celá slévárna se rozzařila a oteplený vzduch zavoněl štiplavě nakyslým zápachem.

Bližilo se vykoupení. Jen co ještě vedle v bílé slevárně otevrou siemenské peci. Pak za chvíli již zahouká tovární siréna.

I ta chvíle přišla.

Toník skočil k svému ruhlísku se šaty. Hodil přes modrou halenu kabát, ani se nemyl, a pospíchal z továrny, aby nebyl žádným ze soudruhů zdržen. Běžel do trafiky a koupil všechny večerníky. Spěchal nahoru ke Kbelům. A když byl z dohledu zástupu, který se valil ze vrat Kolbenky, otevřel v chůzi noviny:

Vrah z „Modré hvězdy“ byl zatčen!

Srdce mu zabuchalo až kdesi v krku.
Vrah byl zatčen!

Toník letěl očima po sloupcích listu, hledaje jméno soudruha Kerekése.

Zed federovaných 28. května 1871

Zatčení vrahov.

Tak zněl podtitul. A Toník hltal:

Milan Jovanovič... vrátěnému hotelu... udal toto... vrchním číšníkem a slečnami... na radotínské stanici... vraha zatknouti... Komisař Bubník... 29letý Milan Jovanovič... Toníkovy oči horečně letěly.

Výslech vrahův.

četl v tučném podtitulku.

Jovanovič... přiznal... Gustava Breuera neznal a nikdy o něm neslyšel... v bytě neznámé mu prostitutky... Jovanovičova zavazadla...

Ne, zde to není, co hledá!

Toník zoufale polykal řádky.

Milan Jovanovič... s několika svědky...

Ke všem dásům, co se mu sem pořad plete nějaký Milan Jovanovič?

Letěl řádky až ke konci.

»... setrvává. Ve vyšetřování se pokračuje. Zvrubné zprávy o této sensační a v dějinách kriminálníky věru ojedinělé vraždě přineseme v našem vydání svého listu.«

Dost!

Dost!

Jména Kerekesova nikde.

Vrátil se ještě jedenkrát k podtitulku »Zatčení

vrahov«. A zase... Radotín... nádraží... četnická stanice... V zatčeném vrahovi byl zjištěn 29letý Milan Jovanovič ze Záhřeba...

Co je to?

»V zatčeném vrahovi byl zjištěn 29letý Milan Jovanovič ze Záhřeba, pražské policii dobře známý a mnohokrát již trestaný mezinárodní podvodník.«

Co je to? ... Milan Jovanovič?

Toníkovi buchalo srdce.

Vrhl se na větu ještě jedenkrát.

Ano, nebylo pochyby, tak to tam stálo... Milan Jovanovič...

Toník se zastavil uprostřed ulice a třetl oči do prázdna.

A pak vecpal rychlým pohybem večerníky do kapsy a spěchal, běžel skoro, k periferii a polní cestou nahoru ke Kbelům.

Zabočil ještě na mez a usedl. Tam, obilné klasy po obou stranách, se dal do čtení

Nejprve ještě jedenkrát »Zatčení

A bylo to tak, jak četl v ulici.

A pak vše po pořádku.

Nejprve se opakovala zpráva z poledne. Marné klepání pokojské, vstoupení, »příšerný, nervy dráskavý pohled«. Vyrozumění policie, komise, lékařskou dobrozdání. »Přes dvacet strašlivých ran sekerou, z nichž téměř každá byla smrtelná.«

(Přátě dále.)

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Dobrotovská)

A pak:

V doupěti mezinárodního lupiče.

Již povrchní prohlídka bytu zavražděného Gustava Breuera přinesla sensační překvapení. První, nač detektivové přišli, byl rucní kufrík, v němž mimo jiné po detektivě předměty bylo nalezeno několik balíčků nekolkovaných dvoukorunových bankovek v úhrnné hodnotě asi 10.000 Kč, které, podle serií soudě, byly do republiky propašovány z Maďarska nebo Německého Rakouska. To bylo detektivům podnětem k pátrání dálešmu. A skutečně, velmi záhy se ukázalo, že se policie octla v bytě nebezpečného mezinárodního kapsáře, podvodníka a obchodníka devěťaty. Pokoj č. 16 hotelu »U modré hvězdy« byl hotovým loupežnickým skladem. Nalezeno zde za 205.000 Kč hotových peněz v nejružnějších valutách, československých korun, marek, dolarů, liber a holandských zlatých, pak patery pánské a dvoje dámské zlaté hodinky, některé z nich velmi cenné, dvě zlatá pouzdra na cigarety, pět brilantů značné ceny, stříbrná dámská kabelka. Předměty ty pocházejí zřejmě z kapesních krádeží. Jeden majitel hodinek byl již vypátrán. Okradení se vyvíjí, aby se přihlásili na policejním ředitelství. Kromě toho byla v Breuerově pokoji nalezena celá kolekce neto mí rozprostřel tento hanebník (zde věd neplati: O mrtvých leč dobře!) své netické síti! Nemí nejmenší pochybnosti o tom, že zavražděný byl jedním z nejnebezpečnějších mezinárodních dobrodruhů. Co překvapuje, jest, že páhry zavražděného se zdají být v úplném pořádku a jeho fotografie že ve zločineckém albu nebyla nalezena. Policie již vstoupila ve styk s úřady hannoverskými.

Záhadný motiv vraždy.

Motiv vraždy »U modré hvězdy« zůstává přes veškeropátrání zahalen rouškou nejlhlubšího tajemství. Na strážlivém zločině jest krajně nápadno několik okolností:

1. Hotové peníze a cenné předměty nebyly uloupeny, ac nebyly ani uzamčeny ani zvláště dobře skryty a ačkoli vrah, či lépe řečeno, vrahové, nebyli nikým vyrušeni.

2. Zavražděný byl na rukou i nohou spoután a do úst mu byly nacpany kapesníky, což se zcela zřejmě stalo před jeho zavražděním.

3. Breuer byl nalezen v nočním oděvu blíže dveří, zdá se tedy, že někdo sam otevíral a je nepravděpodobno, že by byl otevřel někomu osobně neznámému.

Nejsme tedy asi daleci pravdy, předpokládáme-li, že se vražda zběhla asi takto:

Breuer byl členem rozvětvené loupežnické bandy. Dnes časné ráno zaklepal některý její člen, či, lépe řečeno, členové, na jeho dveře a Breuer, poznav je po hlase či heslu, šel jim otevřít. Sotva tak učinil, vrahové ho přepadli (jeden by to byl při vzrůstu a síle Breuerově asi stěží dokázal), spoutali ho a ucпали mu ústa. Proč? To zůstává zatím záhadou. Snad proto, aby z něho vyhrůžkami či mučením vynutili nějaké tajemství, či vydání nějakého předmětu či dokumentu obzvláště cenného či obzvláště kompromitujícího. Zní to sice romanticky, ale proč by ho byli poutali a proč ho nezavraždili ihned, šlo-li jim jen o jeho bezživotí? Či jde snad o akt nějaké obrádné orientální msty? Snad ve spojení s únosem některé ženy? To jsou ovšem záhady. Doufáme, že nám je policejní vyšetřování a výslech Milana Jovanoviče vysvětlí.

Zatčení vrahovo.

Jak jsme již výše oznámili, byl vrah, či jeden z vrahů, Milan Jovanovič, ještě v dopoledních hodinách zatčen. Hlavní zástuha o to přísluší vrátěnému hotelu »U modré hvězdy«, panu Josefu Müllerovi. Byl kromě pokojské

prvním člověkem, který byl ihned po objevení vraždy vyšetřující komisí vyslechnut. Udal toto:

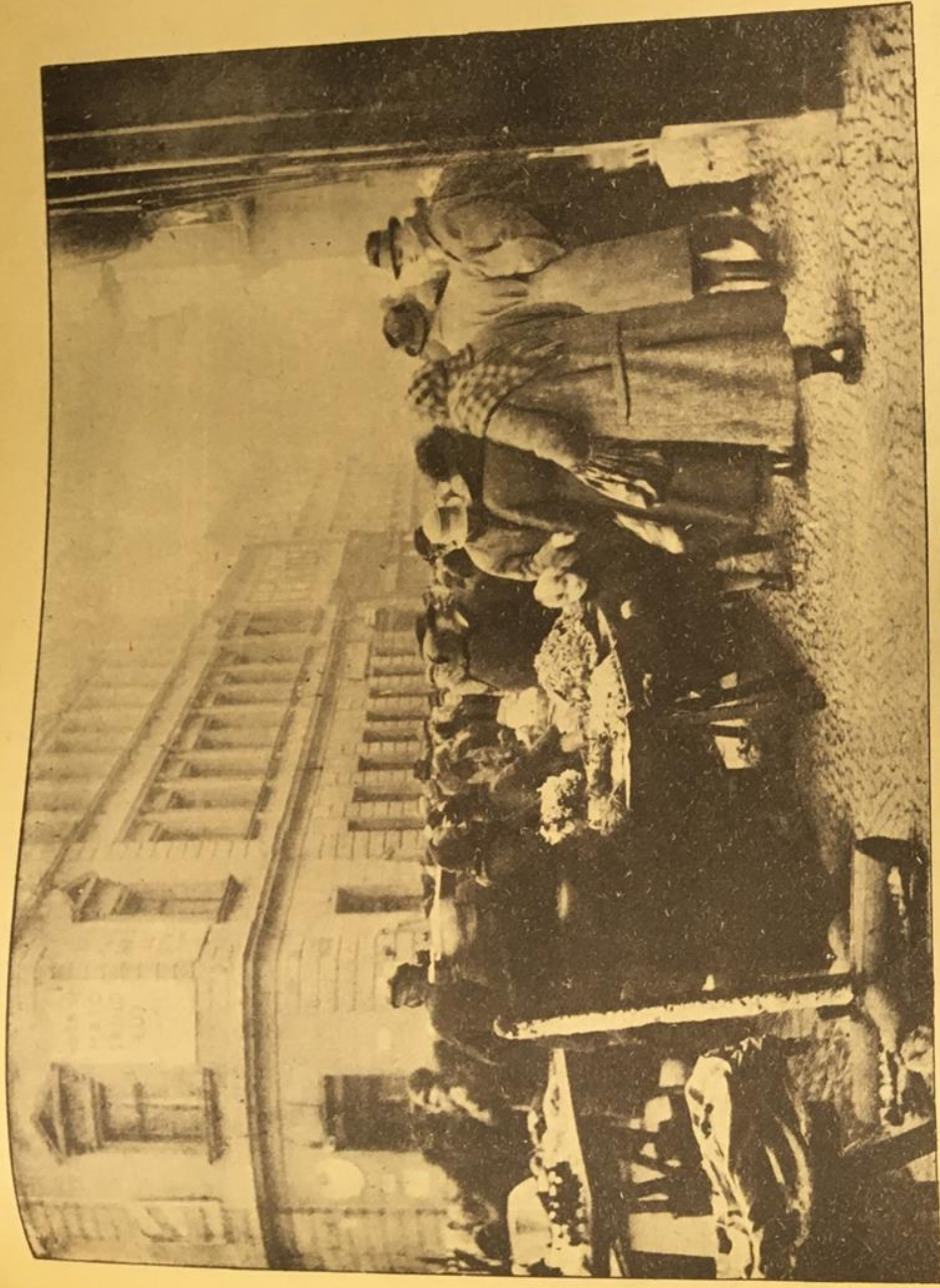
»Sedm minut po půl osmé jsem viděl, jak s prvého patra po schodech pospíchá muž, kterého jsem tam asi před pěti minutami viděl vystoupit. Byl oděn šedým sportovním oděvem a hnědými kamašemi a s kostkovanou čapkou. Muž byl asi třicetiletý, s tvrdě černými vlasy, černoocí a nápadně semitského vřázu. (Milan Jovanovič jest Jihošlován. — Pozn. red.) Hodin, které visí v mé loži, jsem si všiml velmi přesně, poněvadž mi byl muž blběd a zračilo se v ní zřetelně. Jeho chůze byla rychlá jako by přechal. Pozdravil jsem ho, což ho zřejmě velmi překvapilo, a viděl jsem, že ho stojí mnoho námahy, aby mi vlněné poděkoval. Učinil tak jen nepřírovněným úsměvem a povznesením ruky k čapce. Tento muž mi byl znám. Ve čtvrtěk minulého týdne, kdy jsem měl volnou noc, jsem navštívil se svým přítelem panem Josefem Koudelem, vrehim číšníkem z »Representačního domu«, slečnamí Pavlou Schützovou ze Smíchova, Jungmannova tř. č. 18, a Josefou Malou, neznámého mi bydlící, Sekturné z loží seděla společnost čtyř pánů a několik dam z polovněta, která se stala nápadnou hlúčností a neměrným utrácením. Při pravě šampaňské značky Pommyery a hostil cikánskou kapelu, která, k pohoršení ostatních hostů, stili cikánska jen jim. Jejich útrata musila činiti mnoho tíse věnovala jen jim. Mýlka jest vyloučena. Již naše poschodí našeho hotelu, Mýlka jest vyloučena. Již naše poschodí nese se sebou, že si pamatujeme ji fyziognomie a tvář zminěného jest tak výrazná, že si ji musí povšimnouti každý. V době kolem půl osmé do prvého poschodí uškdo z hostů ani nevyšel ani s něho nesešel, kromě zminěného pána. Nahoru a dolů chodil jen hotelový personál a dělníci, kteří pracují na půdě. Frekvence jest v tuto dobu malá, poněvadž vlaky hlavních tratí vyjíždí již před sedmou hodinou. Mezi sedmou a osmou hodinou vyšli z hotelu dva páni, dáma s děvčátkem a dvě starší dámy, které však vesměs již před sedmou hodinou seděli v hotelové kavárně u snídaeni. Kdy pán semitského vzeštění a v turistických šatech do prvého poschodí vystoupil, přesně říci nemohu, poněvadž jsem ve chvíli, kdy jsem ho viděl, dával zminěným dvěma starším dámám místní informace a hodin jsem si nepovšiml. Dle mého odhadu mohl být nahore čtyři nebo pět minut. Na čtyřech či pěti minutách netrvám, ale tvrdím přece, že nebyl nahore déle než čtvrt hodiny.«

Po těchto svřehovaně cenných informacích vstoupil ihned celý policejní aparát v činnost. Všem policejním oddělením pražským a všem okolním četnickým stanicím sdělen popis vrahův, jak jej podal pan Müller, a nařizeno pátrání. Bedlivý pozor byl věnován hlavně nádražím. A skutečně v 11 hodin dopoledne došla z Radotína zpráva, že se na radotínské stanici podařilo četnictvu vrahazatknouti. Koupil si listek do Mariánských Lázní a čekal zde na dopolední vlak. Do Radotína se vypravil okamžitě policejní komisař Bubník a dal vrahaz eskortovati do Prahy, kde ho ihned podrobil obsáhlejšímu výslechu.

V zatčeném vrahovi byl zjištěn 29letý Milan Jovanovič ze Záhřeba, pražské policii dobře známý a mnohokráté již trestaný mezinárodní podvodník.

Výslech vrahův.

Jovanovič předložil jak radotínskému četnictvu, tak i komisaři Bubníkovi dokumenty na jméno Max Haniewski, obchodník z Varšavy. Ale tento podvod mohl trvát jen velmi krátké. A sice nejen proto, že podobizna Jovanovičova jest zařaděna v albu zločinců a otisky jeho prstů v daktyloskopickém albu, ale i proto, že jest na pražském policejním ředitelství dobře znám. Roku 1917 byl pražskou porotou pro kuplířství, kapesní krádeže a porvod odsouzen k osmnáctiměsíčnímu těžkému žaláři, který si

Mezinárodní den žen

Výjev ze žižkovského tržiště při táboru ze 6. března, na němž promluvil soudruh poslanec Harus

také v pankrácké trestnici odpýkal. Po propuštění byl pražskou policií odevzdán úřadům jugoslávským. Milan Jovanovič po krátkém zdráhání vyšetřujícímu komisari svou totožnost přiznal.

To jest však také jediné, co zatčený přiznává. Ostatní popírá. S vraždou nemá nic společného a nic o ní neví. Dnes ráno v hotelu »U modré hvězdy« nebyl a neví ani, kde to je. Zavražděného Gustava Breuera neznal a nikdy o něm neslyšel. V Sektapavilonu nikdy nebyl. Na těchto svých výpovědích důsledně setrvává. Svého pražského bydlíště udati nechce, tvrdě, že do Prahy přijel teprve včera a prodlel noc částečně v neznámé mu kavárně, částečně v bytě neznámé mu prostitutky. Na otázku, proč, jel-li do Mariánských Lázní, nenasedl na pražském nádraží a vážil cestu dvou hodin pěšky až do stanice raďovické, odpovídá, že se po prohýřené noci cítil nevolným a měl potřebu procházky. To jsou ovšem průhledné výmluvy, kterým nikdo neuvěří. U Milana Jovanoviče bylo při jeho zatčení nalezeno něco přes pět tisíc Kč; jinak však nic podezřelého. Jel úplně bez zavazadel. Neměl ani rezervního prádla, nezmačkané, zřejmě dnes převlečené, ale však úplně čisté, namluvíti, že v něm včera přijel zatčený chce policii namluvíti, že pravděpodobně, že Jovanovičova zavazadla jsou ukrývá někde v Praze. Policie po nich pátrá. Ve chvíli, kdy toto píšeme, se ve výslechu zatčeného pokračuje.

Poslední zpráva.

Krátce před uzavěrkou listu se nám oznamuje: »Dnes odpoledne byl zatčený Milan Jovanovič kon-

frontován s neliška světlý. Vrátným hotelu »U modré hvězdy« byl se, vši určitosti poznán. Byl také číšníkem Koudelkou, soukromníkem Pavlou Schützovou, prostitutkou Josefou Malou a archním číšníkem Sektapavilonu Novákem poznán jako učastník čítrčinného hýření v Sektapavilonu. Všichni svědci prohlašují jakykoli omyl za vyloučení. Jovanovič přes tyto usvědčující důkazy na spém zapírání setrvává. Ve vyšetřování se pokračuje. Zeprub-beru ojedměle vraždě přineseme v ranním vydání svého listu.«

Tomíkovi třestila z té změti hlava.

Seděl na polní meziče, s rukama malatně visícíma podél těla a s očima mrtvě upřenýma na sešlápnutý trsek trávy. Po obou stranách mu stály stěny metajitčíslo obilí.

Milan Jovanovič! Gustav Breuer! Co se stalo a co se to děje? Ani zmínky o soudruhu Kerekesovi, ani zmínky o hraběti Bělaffym.

Co se to děje?

Nahlédl ještě do několika jiných večerníků. Všude to bylo stejné. Nikde ani zmínky, která by mu pomohla rozřešiti příšernou záhadu.

Hlava se mu točila.

Pak unaven, jako po těžké práci, se zdvihl a šel ke stanici elektrické dráhy. Šerilo se již.

»Toník!« přivítala ho doma vesele Anna od žehličného prkna. »Ty jsi byl už jednou doma, vid'?»

»Ne.«

»Ne?« podivila se. »Kdo tedy vytáhl tvé druhé šaty ze skříně?« Její pohled byl naléhavou otázkou a Toník se začervenal. »Co jsem se již napřemýšlela! Byla jsem přece celou celou odpoledne doma a teď navěčer jsem je našla na kuchyňském stole. Myslíla jsem na zloděje, ale v domácnosti nechtěl nic.«

Toník máchl rukou.

»Nech toho, Ando!«

Anna se znova podivila. Také ona se začervenalala. Nad tím, že odmítl její přátelský pohled a rozhovor s ní.

Toník se nutil do bramborové polévky. Byl by se rád přemohl, ale sousta mu rostla v krku. Položil lžičku.

»Nemohu, Ando. Je dobrá, nehněvej se! Až to bude odbyto, povím ti všechno.«

Srdce mu při těch slovech zabuchlo.

Anna na něho starostlivě hleděla.

Omyl se a šel spat. Ale neusnul. V hlavě se mu v divokém viru otáčela jména a události. Usinal jen na minuty olověným spánkem, z něhož se prodrícova.

Ráno s přivřenými očima číhal, až Anna odejde pro mléko. Vyskočil, natáhl na sebe nutný oděv a běžel do trafiky koupiti »České slovo«.

Četl je, již v chůzi schody vzhůru a pak u domácího stolu.

Sensační obrat

v pražské vražedné aféře.

Částečné doznání vrahovo. — Zavražděný Breuer jest tožný s hrabětem Emerichem Bělařfym. — Banda mezinárodních loupežníků a obchodníků děvčaty za mřížemi.

Včera večer nastal v aféře vraždy v hotelu »U modré hvězdy« sensační obrat. Zatčený Milán Jovanovič učinil alespoň částečné doznání. Jakoukoli účast na vraždě sice popírá, ale jest zcela jisto, a policie o tom také nepochybuje, že má v rukou pravého vraha. Na základě výpovědi Jovanovičových byla včera část bandy mezinárodních lupičů, kapsářů, obchodníků dtkami a falešných hráčů v Praze řada zatčena. Po dalších se pátrá v zapadoceských lázeňských místech, kam měli v úmyslu z Prahy odjetí a kam také část jich po novinářských zprávách o vraždě asi odjela. Výpovědi Jovanovičovy osvětlily také osobnost zavražděného. Jest to bývalý honvědecký důstojník hrabě Emerich Bělařf (maďarsky: Bělařfy Imre) ze známé šlechtické rodiny maďarské.

Členové bandy užívali falešných jmen a papírů a také jméno Gustav Breuer bylo nepravé. Na policii se již přihlásila řada okradených. Také vak vrahův s kompromitujícím obsahem byl nalezen. Přinesl jej vrátňý hotelu »Garni«, který čel v novinách popis vrahův a poznal, že jest to týž muž, který v hotelu pod jménem Haniewski bydlil a včera ráno u něho deponoval vak. Pod tíhou toho hoťo nového důkazu se zatčený doznal alespoň částečně.

Vrahova povídka.

Jovanovič chce policii namluviti tuto políadku: Včera ráno chtěl domnělému Breuerovi, to jest Emerichu Bělařfymu, odevzdati výnos kapesní krádeže, a sice

zlaté hodinky a náprsní tašku s 5000 Kč a vyříditi mu vzásk jakési »dávny«, zabývající se obchodem děvčaty. Členové společnosti měli sice přísně zakázáno navštívit Bělařfho v hotelu, ale Jovanovič to riskoval přece, poněvadž dostal z Mariánských Láznů zprávu, která čítala jeho přítomnost tam neokladnou. Když se blížil k Bělařfovou pokoji, vysel při otdud muž, kterého Jovanovič považoval za dělníka, který snad v pokoji něco nově chová zeda nemápadně, a proto pry nemůže poskytovat. Nevěnoval mu zvláštní pozornost, poněvadž se muž přesného popisu, ale byl pry prostřední postavy, datí jeho přesného popisu, asi pětapadesátiletý. Když Jovanovič obrátilo vzezření a asi pětapadesátiletý v trachorobného vzezření, našel hraběte ležeti mrtvého v tolišti krve. »Chciť zpřisobiti poplach, ale včas si pry vzpomněl, do jakého nebezpečnosti by tím uvrlil sebe a ostatní členy své společnosti. Hleděl tedy co nejdříve zamizeti.« Vrahac pry dohml na schodech, ale byl tak rozrušen a tak zaujal jedině myšlenkou útěku, že se mu do tváře nepodíval.

Nehledě k nepravděpodobnosti této smyšlenky (vidí přítěle k krvi a nevolá o pomoc, vidí vrahac a ani se nepokusí zadržeti ho!), jest tu pevná výpověď vrátňého per-tetu, pana Müllera, že v době činu kromě hotelového personálu a dělníků pracujících na půdě, a ovšem kromě Jovanoviče, schodistém nikdo nepřšel. Jovanovičovi byl představen celý hotelový personál a devět dělníků, toho dne v hotelu pracujících a Jovanovič dotázán, zde snad mezi nimi není »vrahac. Jovanovič po delších rozpachtích a zdřáhání ukázal na 54letého pokrýváckého dělníka F. P. s výrokem, že by to »snad« smohlč býtí on. Pan F. P. přiznal, že během rána několikrát sesel s pudy do pří-zvědi, byl také vrátňým P. Müllerem viděn, ale učinil tak vždy na rozkaz mistrův a nikdy se nezdržel nad nejut-nější dobu. Předesel-li ho při jeho pochůzkách někdo na schodech, na to se nedovele rozpomenouti. Spěšnost výpovědi pokrýváckého dělníka byla nad věrohodností a chybnořt prokázána výpovědí mistrova, spoludělníků a některých jiných osob. F. P., řádný a bezúhonný muž, jest mimo všechno podezření a nebyl ovšem vzat ani do vyšetřovací vazby.

Degenerovaný šlechtic.

O zavražděném hraběti Emerichu Bělařfym sdělil Jovanovič toto:

Emerich Bělařfy pochází z historické rodiny maďarské a v Budapešti byl znám svým výstředním životem, pro který míval s rodinou časté spory. Za války byl honvědeckým nadporučíkem, za bolševické vzpoury uprchl do Rumunska, za vlády Horthého znova vstoupil do vojska. Jovanovič ho znal ještě za jeho aktivní služby, neboť Bělařfy byl geniálním falešným hráčem a poněvadž také Jovanovič pěstoval falešnou hru, stali se brzy spojenci. Loni na podzim přišla vojenská správa na zpronevěru peněz, které se dopustil Bělařfy a která obnášela kolem 10.000 dolarů, t. j. asi 1 milion československých korun. K procesu nedošlo, rodina účet vyrovnala a záležitost umlčela, ale Bělařfy musil opustiti službu a odjeti ze země. S Jovanovičem zůstal v této době ve spojení, odcestovali do Varsavy a živilí se jednak falešnou hrou, jednak obchodem děvčaty. Během času se seznámili s několika lidmi podobného druhu a založili »společnost«. »Pracovali« ve Varsavě, Bukurešti, Vidni, v Praze a v západoceských lázních. Bělařfy byl organizátorem společností a jejím bankéřem a požíval všeobecné autority...

Když dočetl Toník až sem, nabral plná ústa slin a střelil jimi daleko od sebe.

Jeho čelo se zamračilo.

»Taková hloupost!... Taková pitomost!«

V té chvíli se Anna vrátila z raného nákupu.

Toník zamračně vstal a popošel místnosti.

»Taková prasečina!... Taková prasečina, Ando!... Takhle přecinit lidského slimáka!«

(přistě, dítě)

7

— Johnny, — pravil šéf s oteckou mírností ke svému podřízenému, — lokomotivy činí jisté pohyby, a strážníci činí zase jiné pohyby v noci na vyjíždění, to všecko není měřítko, musíš se přesněji vyjádřit. Cos viděl?

— Sire, bylo to hrozné, byl to zločin proti přírodě, stál jsem jako přikováno, nemohl jsem si pomoci!

— Nevzal jsi píšťalku?

— Sire, — nebylo proč pískati!

— Mohl jsi přece jen zapískati!

— Sire, to nebyla věc k zapísknutí!

— Ale, když to byla věc tak pozoruhodná, jak říkáš, bylo přece jen radno, abys to píšťalkou oznámil svému kamarádovi aspoň na nejbližším rohu.

— Sire, — událost byla takového rázu, že přímo vylučovala možnost užítí píšťalky!

— Johnny, dej pozor: Vhodnost události není přece v žádném poměru k možnosti uvéstí v pohyb píšťalku!

— Ovšem, Sire, — možnost použití píšťalky nebyla vyloučena! Ale nepovažoval jsem jednak předmět za dosti cenný, abych si píšťalkou zabezpečoval materiální pomoc, jednak zase měl přece jen větší význam než pískání; jinak řečeno, byl extraordinární, ale nikoli ohrožující — nehledíc k tomu, byl by mi zvuk při pokusu o to uvážit v hrdle.

Tu soudce zase se podíval na mě s oním zvláštním výrazem, při čemž obnažil dvě řady zubů, tiše podotýkáje: — Je to skvělý chlapík! Ten hoch mohl by býti theologem, sofistou, swedenborgiánem, vším. Myslím, že jeho kariéra není ještě hotová. Máte něco podobného v Německu? — Zavřel jsem hlavou. Sir Edward pokračoval pak hlasitě, obrácen k strážníkovi:

— Tedy, Johnny, nepískal's, to je tedy zjištěno, teď si pospěš a řekni nám, cos viděl!

— Sire, musím se vrátiti k tomu, co jsem již řekl, byl...

— Cos již řekl — přemšl ho soudce — to nic z toho nikdo nezmoudří. Musíš nám vysvětliti materiální obsah věci, musíš nám přede vším jmenovat ty taškáře!

— Sire, — o taškáře v obyčejném smyslu slova tu nebeželo.

— V jakém tedy? — dodal můj šéf s důrazem.

— Ve smyslu velikolepě nelidském!

— Zase pohyb hlavy sira Edwarda k mé straně a poznámka šeptem: — To je Swedenborg! — Hlo.

— Proč jsi tedy na tu věc nesel?

— Bá! jsem se je vyrušiti, sire. Chtl jsem te prve konstatovat celou ohavnost!

— Jakou ohavnost?

— To nevím.

— V čem vězela?

— Bylo to zbláznění.

— Jaké bláznění?

— Byly to dotyky, sire — zvolal strážník a zhluboka vzdechl — jaké nejsou dovoleny před bohem ani před lidmi, bylo to mazlení, obnažování, vyměšování, byl to chichot, tření, vzdávání, objímání, jakési líbání, sire...

— U všech čertů, a nikoho jsi neviděl? Cožpak jsi nevytáhl svítilnu?

— Sire, nikdo tu nebyl. To růže z magnolie byly pospolu. Také ty zvuky — ptal se můj šéf, — co to tedy bylo?

— Sire — volal a vzlykal mladý strážník fanatický — růže z magnolie v Tavistockém parku provozovaly sebeprznění — byla to opravdu ohanění rostlin!

V této chvíli mister Edward Thomacksin, představený policejní stanice v Marybonestreetu, vyskočil jako tarentelou bodnut. Okamžik ten starý, vysušený muž, který, jak se mi zdálo, uvažoval o údajích mladého Jonathana ve směru zcela jiném, pohlízel skleněnými očima na odvázného policistu. Pak, když viděl, že tu není již možná žádná iluze, zdvihl zoufalý swedenborgián křehčivě ruce do výše a změněným hlasem vyjčím, jakého jsem u něho ještě neslyšel, volal k nebesům: — Lord, holy Lord (Pane, svatý Pane), odvrát znak svůj od tvorstva! Nejhavnější zločin odkoukaly teď konečně i růže u lidí, nejčudnější květiny. Propůjčil jsi jim schopnost množiti se. Ale to jim nestačí. Chťjži za každou cenu hřešiti. Pane, sešli novou potopu, a znič svoje tvorstvo, nebo svět se rozletí!

Pak Thomacksin, jehož tvář podobala se teď maltě, zhroutil se vzlykaje a bylo nutno ho odnésti. Přel. — t.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

VI.

Jandák!

To bylo v létě roku 1920 mezi proletariátem jedno z nejpobulárnějších jmen. Ozývalo se vsude v továrnách a na dělnických shromážděních, upínaly se k němu naděje tisíců a sta dělnických dlaní bouřilo vsříč Jandákovi, kdykoli vystupoval na veřejnosti, a vpřed nakloněn a s čelem jako k útoku připraveným počínal: »Soudruzi! Den účtování se blíží!« Doktor Jandák! Poslanec Jandák. Vždy informovaný, v každé situaci vědoucí si rady, stále připravený bít se. Bystrý jako ostrůž, statečný ja-

ko býk, pohyblivý jako pstruh. Nebylo dne, aby nebouril na nějaké dělnické schůzi, nebylo týdne, aby se v »Právu lidu« neobjevil některý jeho článěk, sršící temperamentem a zmocňující se skokem své látky. Připravoval-li kdo v Československu půdu revoluci, byl to on.

Roku devatenáctého, kdy z Ruska přijížděli první čeští bolševici a počínali mezi dělnictvem prováděti první komunistickou propagandu a kdy držitelé moci, pochopivše, oč běží, uspořádali proti nim divokou novinářskou a schůzovou kampaň, naplnějíce dobré lidi, snící ještě svůj krásný sen

(Pokračování)

Z celého světa:
Harémové ženy v Damašku dívají se oknem

ilusi, strachem o vlast a poctivým rozhořčením nad zločinci, kteří za židovské a hohenzollerské péče jdou ničit mladou svobodu, v době, kdy starodružinici honili na automobilech po Cechách. Můžu, přísahajíc, že ho oběsí, kdekoli ho dopadnou, byl to poslanec Jandák, který napsal do »Práva lidu«
podepsaný článek, končící větou: »Plně si vědom odpovědnosti a riska, které na sebe беру, pronášuji: Každého, kdo se proti soudruhu Munovi dopustí násilí, vlastní rukou zastřelím.« To byl počátek Jandákovy slávy. Slávy a popularity v nejlepším i nejhorším smyslu slova, lásky na jedné a nenávisť na druhé straně barikády. A Jandák se od těch dob svou činností staral, aby jeho jméno nezmizelo ani z úst lidí ani ze sloupců listů. Slachovitý triačtyřicátník s krásně klenutým čelem, chtivými ústy a mohutnými sanicemi; zajímavé sdruzžení typu svalového, mozkového a zažívacího; podivná smíšenina dělnické houževnatosti, intelektuální bystrosti a hladové dravosti. Byl heslem dne.

»Tvůj otec nepůjde s námi!« řekl tenkrát pod žížkovským viaduktem Toník jeho synu Jardoovi. »Nepůjde s námi proto, poněvadž tvá matka nosí hedvábné šaty a tvá sestra chodí v lakových střevících.« A mladý student byl těmi nespravedlivými slovy dotčen až k pláči. Ano, tak to tenkrát říkal Toníkovi jeho proletářský pud. Ale ani proletářský pud není neomylný a Toník měl od těch dob

mnohokrát příležitost přesvědčiti se, že dobrým vůdcem revolučního dělnictva může být také otec a manžel elegantních žen. Slova »Odpusť!« v Toníkově slovníku nebylo, nikdo by je byl z něho nedostal za žádnou cenu, ale rozmluva pod žížkovským viaduktem ho dlouho mrzela a neodpustil si jí. A jednou v Lidovém domě, když Jandák sestoupil se řečníště a usedl ke stolu k Toníkovi a Anně, zadíval se Toník příkrě do jeho tváře. Bojoval v nitru úporný boj. Pak řekl poslanci, mračně se při tom na něho: »Dlouho jsem ti nevěřil, Jandáku, protože jsem viděl tvou ženu v hedvábných šatech a tvou dceru v lakových botkách, ale už ti věřím.« I to bylo na Toníka mnoho. Oba muži se při těch slovech začervenali. »No, ničevó,« řekl Jandák a usmál se, »lidé se musí dříve poznat, než jdou spolu na život a na smrt.«

Poslanec Jandák byl také jediný, komu se Toník svěřil se zavražděním Bélaffyho Imre. Ne z potřeby sdílnosti. Anně o tom nikdy nepověděl, ale ve vědomí, že by záležitost mohla být pro stranu politicky příliš vážnou, aby si ji směl podržeti sám pro sebe. A tak po noci, probdělé v přemýšlení, se jednoho nedělního rána vypravil do poslančova bytu a řekl: »Udělalí jsme velkou pitomost, Jandáku, a je potřeba, aby o tom alespoň někdo ve straně věděl.« Když Toník dopověděl příběh soudruha Kerekese do konce, poškrabal se Jandák pravou

rakou přes zýtylek za levým uchem a svrátil nos: »Saprimenti, saprimenti! No, snad to dobře dopadne.« František Soukup byl se byl rozlítit a byl by se dal v zběsílý běh místnosti. Antonín Němec byl byl zpod zlatých brejlů vrhl na Tonika ledovými pohlbed, byl by ho ihned propustil a byl by okamžitě o věci svolal schůzi výkonného výboru. Bohumír Smerala by byla zpráva učinila hluboce nešťastným a byl by proběhl noc v úvahách o všech politických komplikacích, které tím mohou nastati, a všech opatřeních, jimiž jim bude lze čelit. Karel Jandák se jen poskrabal pravou rukou za levým uchem a řekl: »Saprimenti, saprimenti... no, snad to dobře dopadne.«

Ted se konal s Milanem Jovanovičem a spoluzákladovými před pražskou porotou proces. A četli-li Tonik, jedu ráno elektrickou drahou do práce, zprávy o něm se vzrušením a s radostí na tvářích, prochtunával je Jandák se zájmem politiků, odbornictvím právníka a se škodolibým usměvem člověka, který všechno ví a dívá se na hmoždící se a potící se lidi, kteří nevědí nic a kterým on nic nepoví. Byl příliš zaměstnán, aby se mohl zúčastnit celého přelčení, ale v den vynášení odpovědného lístce neodolal, aby se při zahájení odpovědného lístce nepodíval do soudní síně. Jen na chvíli. Neměl kdy, neboť byl na půlpátou pozván do ministerstva školství a národní osvěty k ministru Habermanovi a večer měl v Košířích schůzi.

Proces trval čtyři dny a bylo k němu pozváno přes osmdesát svědků. Soudní síně byla nabita občanstvem a vzrušením, lavice novinářů plny a vzduch přes zotřvaná okna potivě dusný. Obžalovaných bylo devět, sedm mužů a dvě ženy, obě plavé krásavice, jichž lázenská elegance silně utrpěla vyšetřovací vauzbu. Vše dohromady byla pevná společnost z krve maďarské, slovancké, židovské a cikánské, dle potřeby velkoměstsky uctívá či zlodějsky drzá, stále se vzrušující a posunkující. Mezi nimi byl i krásný báró Czengéry Tasziló, bývalý honvědský kadet, druhý z mučitelů Kerekese Sándora. Všichni vypovídali tvrdou němčinou.

Milan Jovanovič se k většině krádeží přiznával, ale vraždy se zoufalou rozhodností popíral. Vše bylo tak, jak udal ve svém posledním protokolu a tvrdil-li před tím něco jiného, tedy jen proto, že nechťel prozraditi svých společníků a vyhnouti se odpovídání se z krádeží. A způsobilo mnoho rozruchu, když jedné chvíle se tento velký, černý muž pozdvihl a s pažemi i prsty rozpiatými mezi vzlykotem volal: »Vedl jsem lehkomyslný život, ale vrahem nejsem. Nikdy jsem nic podobného nedověd, jsem k tomu příliš zbabělý.« Nevěděli, mají-li to pokládati za výkřik nevinného člověka nebo za výraz jižního hereckého temperamentu.

Všichni ostatní zapírali. Činili tak s houževnatostí zkušených odborníků, nevěřících již v polehčující okolnost úplného a kajícího doznání a hotoových dáti se odsouditi jen za to, co jim dokáží. Ale Milan Jovanovič usvědčoval jednoho po druhém, snašete důkazy z Prahy, Karlových Varů, Mariánských Lázní, Vídně, Varsavy, Budepešti a Bukurešti, jakých by policie nikdy nemohla získati. Nenáviděli ho za to k smrti a jejich pohledy byly dýky a jed. Ale bránili se také jemu, křičíce,

že si chce falešným udáváním získati přízeň soudu, aby byl osvobozen ze zločinu vraždy; a byly-li důkazy tak bezvadné, že popíratí faktů možno nebylo, sváděli vše na mrtvého hraběte Belaffyho.

Poslanec Jandák došel z celého průběhu přelčení k jistotě, že jest Jovanovič vyložený padouch a usoudil, že se mu nestane žádná krivda, dá-li ho republika oběsiti. Při předstávě šibenice se mu zjevila souchotinářská tvář pravého viníka, ubohého soudruha Kerekese. Vzpomněl si na něho ne bez dojetí. Kerekese Sándor z Prahy zmizel, neznámo kam, a nikdo nevěděl, žije-li posud.

V procesu bylo mnoho jednáno o čtyřech či pěti minutách vrátěného »Modré hvězdy«, pana Josefa Müllera. Svědek udal o době, po jakou se obžalovaného protokolu toto: »Dle mého odhadu mohl býti obžalovaný nahore čtyři nebo pět minut. Na čtyřech či pěti minutách netrám, ale tvrdím přece, že nebyl nahore déle než čtvrt hodiny.« Svědek na této výpovědi setrval a při přelčení. A tyto minuty byly středem procesu. Jest možno během čtyř až patnácti minut někoho svázati, vynutiti z něho peníze, dokument či tajemství, zavražditi ho dvacetí ranami sekerou, nalíti do umyvadla vodu, pečlivě si mýdlem a žinkou omýti zkrvácené ruce a odejiti? Státní zástupce tvrdil, že pro vynucení peněz, dokumentů či tajemství není nejmenšího důkazu a vše ostatní že lze velmi snadno vyřiditi za čtvrt hodiny, dokonce i za pět minut, nehledě k tomu, že není žádné kontroly o tom, odhaduje-li svědek Müller dobu správně. Obháje ovšem s rozhořčením označoval za absurdnost i pouhé připuštění, že by takový řetěz různých konání bylo možno provésti za méně než půl hodiny. Vratný »Modré hvězdy« byl ohniskem křížových výslešků se strany předsedovy, žalobcovy, obhájevcovy i porotců.

Kolik těch minut vlastně bylo? Každý opakoval tu otázku znova a každý v jiné formě a obžalovaný se díval černýma očima uzkostlivě na svědkova ústa, věda, že na odpovědi závisí jeho život. Ale svědek nezakolísal ani jedenkrát. »Asi pět. Jistě ne více než čtvrt hodiny.« setrval tvrdohlavě na svém. Předseda si položil na stůl hodinky a po skončeném výslechu se tázal svědka, dlouho-li byl vyslyšán. »Něco přes půl hodiny,« odpověděl vratný a předseda konstatoval, že výslech trval dvacet šest minut. Byl to odhad na vzrušení soudní síně dosti přesný a obhájece měl radost, že svědek dokonce určuje dobu za delší, než ve skutečnosti jest, což prozřatím konstatoval pouze zesíleným pohledem směrem k lavicím porotců. Ale státní zástupce nebyl ochoten vzdáti se jen tak snadno a byl odhodlan býti se o každou minutu.

»Poslyšte, pane svědku,« praví, »nebylo to snad přece jen více než čtvrt hodiny, snad osmnáct, snad dvacet minut?«

»Ne!« odpovídá vratný již mrzutě.

»Pravíte: Ne!« paroduje trochu státní zástupce otázku charakterová? Není vaše »ne« spíše se dali raději rozkrájeti, než by řekli ano, když už jednou vyslovili ne. Vy tedy vylučujete, že to trvalo déle než čtvrt hodiny? Vylučujete to naprosto?«

»Ano! Jsem přesvědčen, že to nebylo ani pět minut.«
»Prosím, vysvětlete mi tu svoji jistotu, když přece sám připouštíte, že jste se na hodiny nedíval!«

»Mám zkušenost.«
»Ach,« mává rukou státní zástupce, »nevěříme již, pane svědku, vašim portýrským zkušenostem. Prohlásil jste s touž bezpečností obžalovaného Jovanoviče za Izraelitu. Dokonce za nápadného Izraelitu. Je-li u vás každý člověk s černými vlasy nutně Izraelitou, pak jest velmi pravděpodobné, že každá chvíle, třeba sebe delší, jest u vás pěti minuty. Ostatně, promítněte mi, nese to s sebou již vaše povolání. Říkáte svým hostům: »Za minutku! Za minutku, prosím!« a ono to pak trvá třeba hodinu.«

Vtip nebyl špatný a vzbudil na tvářích porotců úsměv; protest obhájců vyzněl na plano.

Konečný verdikt poroty dopadl ostatně zcela dle představ státního zástupce. Tušil již při studiu aktů, že po těchto čtyřech nebo pěti minutách Müllerových a při naprosté nevysvětlenosti pohnutí ky činu se asi stěží najde osm porotců, ochotných na základě jediné indicie, třeba sebe vážnější, vydati Jovanoviče popraviti, a obžaloval proto pro jistotu mezinárodního dobrodruha ze všech loupeží, krádeží a únosů, které se v poslední době staly v Praze, Karlových Várech i Mariánských Lázních. I z takových, pro něž nebylo jiných důkazů, než že se staly. Porotci tuto tendenci plně pochopili. Také oni došli k názoru, že, i když Jovanoviče nelze usvědčiti z úkladné vraždy, není pochybnosti o tom, že je to lotr, kterému třeba na druhé straně přidati, čeho se na jedné trochu nedostává.

Porada porotců trvala tři čtvrti hodiny. A když se vrátili, husím pochodem na svá místa, přesehnul se náhle ruch a šum a naplňví se sň vzrušeným očekáváním, vrchní porotce, vnořský hospodářský správce, slavnostně předčítal:

»Porota odpověděla na otázky takto: Na první hlavní otázku: Jest Milan Jovanovič vinen, že dne 28. května letošního roku kolem půl osmé hodiny ráno v hostinském pokoji hotelu »U modré hvězdy« spoutav uherského hraběte Emericha Bélaffyho a zasadiv mu v úmyslu nepřátelském a aby ho usmrtil uhliřskou sekerkou více než dvacet ran do hlavy, takovým způsobem jednal, že z toho vznikla smrt téhož? — pěti hlasy ano, sedmi hlasy ne.

V očích obžalovaného, zoufale upřených na ústa pouchl, povolilo napětí a horečný výraz v nich pohas. Poslanec Jandák se spokojeně usmál. Předseďa položil na stůl skřípce a bylo takové ticho, že to bylo slyšeti. Dveře byly obstopuřeny strojovými písáčkami a soudními praktikanty, kteří si sem přišli poslechnouti verdikt.

A do druhého ticha vrchní porotce předčítal:

»Na druhou hlavní otázku: Jest Milan Jovanovič vinen, tím, že...«

A nyní následovalo jedenatřicet otázek o zločinech loupeží, krádeží, podvodů paděláním listin a falešnou hrou, únosech: o přečinech kuplířství a proti mravopověstnosti: o přestupcích proti hlá-

šení, proti zbrojnímu patentu a o hazardních hrách, A vesměs: Dvanácti hlasy ano, dvanácti hlasy ano, dvanácti hlasy ano.

Jovanovič tolik česky rozuměl. Jeho hlava klesala níže a níže, a oči mrtvě hleděly před sebe.

Soudcovského výroku se poslanec Jandák již nedočekal. Zjistil na hodinkách, že jest čtvrt na pět a že má tedy svrchovaný čas. Vyběhl z porotní síně.

O výměře trestů se dověděl teprve příštího dne z novin. Jovanovič byl odsouzen ke dvanácti rokům těžkého žaláře. Ostatní k jednomu až pěti letům. Z obžalovaných beztrestně vyvázl jen jediný: Bývalý honvědecký kadet báró Czengery Lasný. V porotě zasedaly dvě dámy a baron Czengery byl v jiných svým nenuceným chováním příliš sympatický, a se svými havraními vlasy a ohnivýma očima příliš krásný, a což nad to: kdežto ostatní obžalovaní vyprovídali špatnou němčinou, on jenom obžalovaný plynou slovenčinou, jejíž melodická měkkost na porotce mile působila.

Poslanec Jandák, zjistiv při čtení porotního výroku, že je čtvrt na pět, vyběhl ze soudní síně a skočil do rozjíždějícího se vozu elektrické dráhy. Jel na Malou stranu do paláce ministerstva školství a národní osvěty. Po porotním výroku mu utkvěl na ústech příjemný úsměv, ale na proces samotný již mysliti neměl kdy. Stávalo se mu to ostatně téměř vždy, a v tom byla právě přejemnost jeho života, že dojem střídal dojem a srovnávali a prochtinávali je měl možnost teprve doma, v posteli před usnutím. Do ministerstva ho pozval Gustav Haberman. A to bylo velmi divné. Neboť, co Jandákovi, revolucionáři, může chtít ministr Haberman, s nímž se bude třeba zítřka rozejít? A poslanec nemohl dne ráno uvěřiti očím, když došel ministrův listek, psaný drobným, silným písmem, které si ještě zachovávalo původní rysy dělnické strohosti, ale jež v poslední době podivně zokrouhlilo. Listek o účelu pozvání neřikal nic, jen přátelskou prosbu o rozmluvu v nutné záležitosti. Nebylo důvodu nejtí. Haberman stárne, jeho nová hodnost ho činí povídavým a nebude-li míti návštěva jiného účelu, tedy jistě ten, že od ministra leccos vyzví.

Haberman čekal a vrátný i sluha již byli informováni. Ministr přivítal ve své pracovně poslance srdečně a stisk jeho ruky byl přátelský.

»Odpusť, prosím tě,« říkal upřímně a vřele se díval, »byl bych tě sám vyhledal, ale jsem zapřažen od rana do večera, je to přímo zoufalé, kolik mám práce a chceš-li si někdy odskočiti do výkoného výboru strany, musím pak nastavití noci.«

Jandák se usmíval trochu zlomyslně. Věděl to. Zavalili dělnické ministry spoustami zbytečné práce, aby se nemohli stýkati s proletariátem a ztratili souvislost s ním.

»Tys tu ještě nebyl,« vzpomněl si Haberman, »že ne?«

»Ne! Máš to tady pěkně,« rozhlížel se Jandák a úsměv, s nímž sem vstoupil, ho neopouštěl.
»Pojď se podívat, ukážu ti, jak jsme se zařídili!«

(Přístě dále)

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Ministr prováděl hosta sloupovou a karyatidovou nadhrou rohanského paláce. Za převratku národem vyvlastněného a nyní na rozkaz Francie a v zájmu dobrého spoluzítí s velkostatkářem do posledního haléře vládnou zaplaceného. Chodil s ním bílými směli a sály, proměněnými v úřadový ministerstva školství a osvěty, ověšené stěnovými obrazy i díly žijících malířů. A jeho spokojený hlas a jeho radosti rozzářené oči říkaly: „He, toť demokracie, soudruhů Jandáku. Zde se dříve konávaly porady feudálních tyranů, jak ještě více zdeptat ubohý český lid a jak z něho ještě více vykoristit. A teď tu nemáme jiné myšlenky, než jak českému lidu sloužit. Zde vládla ještě před dvěma lety středověká tma. Teď je tu ministerstvo osvěty. Zde ještě před nedávnem panovali cizí velmožové, knížata Camille a Alaine Rohanové. Teď tu rozkazuje já, Gustav Haberman, soustružnický dělník, který si v osmdesátých letech odpýkal čtyřletý těžký žalář pro tajné spolčování.“ A když Jandákovy ukazoval lepty Svabinského, ministerstvem právě zakoupené, tedy se jeho oči tázaly: „Pozoruj, jak podporujeme české umění? Naši umělci již nebudou muset hladověti, jako za Rakouska a české umění bude pod naší dělnickou rukou vzkvětat. A dlouhý, smutně vážný pohled, který v go-belínovém sále uplěl na Jandáka, znamenal: „Jest skutečné možno, že se v naší zemi najde zločinec či šlepenec, který by chtěl tuo tak těžce dobytou svobodu zničit? Jest možno, že se najde právě v řadách dělnických, jimž patří naše srdce a všechno naše konání?“

Jandák procházel síněmi a sály, pokyvoval hlavou a spokojeně se usmíval. Jako se dospělý člověk usmívá dítěti. Znal příliš dobře původ této nádhery. Aby měla buržoasie od socialistů na chvíli pokoj, dala jim hracky, zcela dle vzoru chůvy, která teď má důležitější starosti než plénky a láhev s mlékem, a socialisté, kteří před tím nikdy neměli tak krásných věcí, byli šťastni a cele jimi zaujati. Nerušená buržoasie si stavěla a upevňovala pozice ve vojsku, ve státní správě, v peněžnictví i výrobě, honem, honem, dokud nebude lest prohlédnuta, a bývalí dělníci si zatím důvěřivě hráli s paláci, s americkým stoly, vzorně zařizovaných kanceláří, s aktý, knihovnami, s uměním novým i starým. Ve dne přijímali procesí deputací učitelů a profesorů, spisovatelských a výtvarnických korporací, intendantů, dramaturgů a herců a stálo je mnoho nervů zachováti důstojnost a neprozradit, jak zoufale cítil jest jim všechno, oč zde musí předstíratí zájem. Na večer se dávali tajně vyučovatí středoškolskými profesory francouzštině, prosíce je, aby jim napsali Monsieur et Madame N. N., ministre de . . . douce jim úzkostlivě na srdce, aby v pozvání nebylo žádných pravopisných chyb. V noci v posteli se z gymnasiálních učebnic učili zpaměti vyčítati renesanční a holandské mistry, do kterých jim nic nebylo a jichž jména chybně vyslovovali. Také

soukromý byt Habermanův byl v paláci; v lobbiovickém, v Mikulandské ulici. A zbylo-li zde ministru po jednání nebo navěčer před francouzskou hodinou chvilky, tedy se z nepříjemně vysokých pokojů uchyloval do teplé kuchynky, dal si uvážit velký hrnek sladké kávy, na neprostrtený kuchyňský stůl složil papíry a zde, jimž uzavřel svůj život: se věnoval velkmu dílu, jimž uzavřel svůj život: Demokracie školské reformě. Demokracie školské reformě, která nebude nikdy provedena, poněvadž mu na ni nikdo nedá peněz. Jo všechno Jandák již věděl. Ale toho posud nevěděli socialističtí ministři, a byli by pokládali za kruto uvažku, kdyby jim to chtěl někdo dokazovati.

Poslanec s ministrem se vrátili do Habermanovy kanceláře a usedli proti sobě v kožených křeslech, noby na perských kobercích. Vážnost tváří pravila, ted že přijde vlastní účel pozvání: Politická rozmluva. Haberman se svýma smutně krásnýma očima zahleděl se na Jandáka. A ten se zahleděl na ministra. Chvilu trvalo mlčení.

Poslanec již dlouho neviděl Habermana tak zblízka.

Bývalý dělník a venkovský novinář se od těch dob proměnil v elegantního amerického džentlmena, oholeného a hladce účesaného, s šaty, prádlem a obuví jakoby včera koupenými v prvním obchodě novorynského Broad Streetu. Jandák znal pověd toho vksu, Habermanovo přítelem byl kapitán Voska, sociální demokrat a milionář, původem Američan; ten si ho tedy ustrojil. Vše se na Habermanovi změnilo. Jen jeho oči zůstaly tyž. Byly krásné a měkké, s tím zvláštním mlzným leskem, který vždy znova dojímal. Také o jejich původu Jandák věděl. Narodili se v kriminále. Takové oči zůstávají po celý život smutným vězňům, kteří se plná čtyři léta dívali ze vzdálenosti pulpáta kroku do stěny své cely, ssajíce z sebe všechnu jejich bílou tesknotu. Ministr nevyppadal dobře. Bylo viděti, že jest unaven a přepracován a že se přihlásila šedesátka.

Po dlouhém mlčení se Haberman zblízka naklonil k Jandákovi a jak ten měl ruce položeny na kolešku, dal mu svoje dlaně na ně.

„Jandáku! Habermanův hlas zněl smutně. „Starý kamaráde Jandáku!“ Oči Habermanovy byly smutnější než kdy před tím. „Co to děláte?“

„Nu, co děláme?“ usmíval se poslanec.

„Špatnou politiku, Karle! Strašlivou politiku, skráně. Pochop, pochop, hochu, přece!“

„Poslouchám tě.“ pravil poslanec.

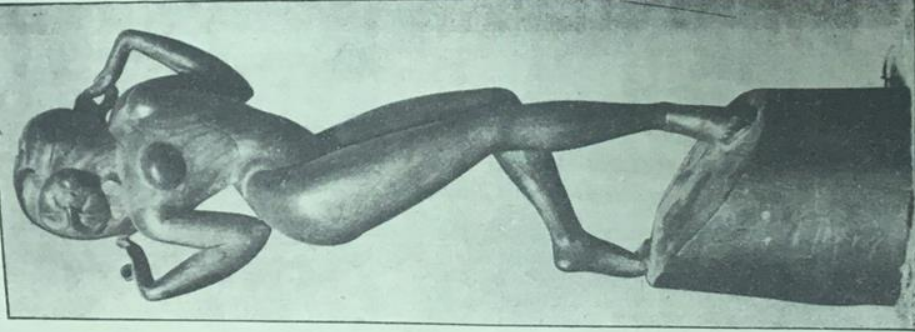
Ale to ostatní bylo již mnohem méně přesvědčivé než Habermanovy oči a teplo jeho dlaní, neboť Haberman byl jen v citech velký. Revoluce! Ano, ovšem, revoluce! Což také Haberman není revolucionář, což pro ni celý život nepracoval a netrěpěl pro ni? Ale nejde o to, aby bylo dělnictvo v revoluci poraženo, nýbrž aby zvýtížilo. A teď není doba revoluční. A opirati československou revoluci o Rusko jest strašlivý omyl.

(Přítel děle)

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování)

V Rusku není žádná sociální revoluce ve smyslu marxismu, je to jen opožděné řešení agrární otázky, kterou my máme za sebou již od roku 1848. Hluboce dojírá... ale proletariátu také Habermana do-
kapitalismus do-
dělníci? Kapitalisti-

Z moderního výtvarného umění ruského. V Moskvě uspořádána byla Výstava moderního sochařství ruského, na níž vystaveno je mnoho pozoruhodných děl plastických. Náš obrázek představuje dřevěnou sošku „Janec“ sochaře Vatagina.

... ale hluboce dojírá... ale proletariátu také Habermana do-
kapitalismus do-
dělníci? Kapitalisti-
volí, aby šestinou světa vládl dělníci? Kapitalisti-
cká bestie jest příliš silná... Ka-
pitalistická bestie je udušit.
He! myslil si Jandák, termi-
nologie je táž! Zůstává stejnou
i při propagaci kapitalistických
názorů.
Ministr pokračoval: »Ode dneš-
ka za půl roku v Rusku sovětů
již nebude. Co tam bude, neví-
m. Dej nám osud, aby to byla
demokracie, ale je velké nebez-
pečí, že to bude obnovený ca-
pismus a reakce v nejstrašnější
své podobě... A co pak, když
jste vsadili osud českého dělni-
ctva na tuto jedinou kartu?«

»Před rokem jste tvrdili s touž
určitostí, že bude po sovětech do
tří měsíců!« odpovídal trochu
zlomyslně Jandák.
»Ano, myslili jsme tak a myšliti
jsme se. Ale byli snad Kolčak,
Denikin a polská válka malíčko-
sti? Byly to poslední rány, které
ruský proletariát ještě snesl. Ale
ted se blíží konec revoluce velmi
rychle. Země je zpustošená, že-
leznice nejedzí, průmysl stojí,
hlad a bída jsou strašlivé. Stát
nemá vůbec financí. To, co po-
šest let prodělává Rusko, by ne-
vydržel žádný stát na světě. Žad-
ný, ani Amerika ne a je úžas, že
to revoluce vydržela tak dlouho.
Ted je konec. Konec přes všechny
oběti a všecken heroismus.«

Ministr se odmlčel. Pak popo-
sedl na kraj koženého křesla blí-
že k poslanci a položil mu na ko-
leno ruku.

»Neměl bych ti toho prozrazo-
vat,« řekl, vrašťe trochu obočí ja-
ko u vnitřním boji. »Ale jde
o věc příliš vážnou. A pak, jaké
státní tajemství může státí mezi
námi, soudruhy?« Haberman se
zase odmlčel. A pak říkal slo-
vo za slovem, pádně a s dů-

razem, při němž i Jandák nemohl
na vynášení dnešního poroťního vý-
roku: »Proti
Rusku se chystá strašlivá intervence,
velkorysá. Ohromný útok zvenčí,
vstáním uvnitř. Bude to poslední
rána. Zhroucené
Rusko jí už nesnese. Do půl roku
je po něm... A

to je krajní lhůta, soudruhu Jandáku.« — Zpráva
zřejmě neměla na poslance té působivosti, jakou
bylo Ruskou sebe silnější, — ale
není, věť mi, soudruhu Jandá-
ku, jest zesláblé a ubité — zmú-
že něco proti celému světu? Ce-
lý svět proti němu stojí a pro-
ubohé Rusko není zachráný.«

Jandák pokrčil rameny. »Mělo
nějaký smysl přítí se? Haberman
věří tomu, co říká, a na vše, co
se mu namítne, odpoví: »Jsme
vláda a máme přesnější zprávy
než vy.« A tato víra v pád R. S.
F. S. R. jest jim zbabělým důvo-
dem, aby se spojovali s měšťáky
a zapřahali dělnictvo do služeb
jejich třídního státu. A vytkne-li
se jim to, odpoví: »Což může-
me dělati jiného, než co činíme,
když práce na revoluci pomýšleli
nelze?« Jandák znal příliš dobře
všechny ty důvody pro a proti.
Ne, nemělo smyslu přítí se! Vše,
co mohlo býti z obou stran řeče-
no, řeklo se již na stech dělni-
ckých schůzích. Haberman o tom
nevěděl. Že se konají po republi-
ce schůze a tábory, že se na nich
neodpovědnými živly štyve proti
vládě a státu a že se drobných
potíží a dětských nemocí mladé
republiky zneužívá k pobuřová-
ní proletariátu, o tom byl Haber-
man o všem poučen z tisku a ze
schůzí ministerské rady, ale jak
smýšlejí dělníci, nevěděl a je-
jich tužeb neznal. Neměl kdy.
Ve dne musil přijímatí profesor-
ské deputace a večer se učil fran-
couzským slovíčkům

»Soudruhu Jandáku! Říkám ti
vstal s koženého křesla, postavil se k poslanci a za-
díval se na něho: »Máme zprávy, že se připravu-
jete na puč.« Ministrový oči nabyly teskného vý-
razu... Hluboce vydechl a bylo pozorovati, že má
úzkostí sevrěná prsa. Pak se chopil za šedivé skrá-

»Soudruhu Jandáku! Říkám ti
vstal s koženého křesla, postavil se k poslanci a za-
díval se na něho: »Máme zprávy, že se připravu-
jete na puč.« Ministrový oči nabyly teskného vý-
razu... Hluboce vydechl a bylo pozorovati, že má
úzkostí sevrěná prsa. Pak se chopil za šedivé skrá-

ně: »Jandáku!... Co to chcete udělati?... Nepřipraveni! Beze zbraní!... Proti kapitalistickým kulometům!« znělo to tragicky.

Jandákoví se zachmuřilo čelo. To bylo více, než sněš.

»Předsedou vlády je sociální demokrat,« odpověděl, nutě se do klidu, »vy rozhodujete! Bez vašeho přímého rozkazu se proti dělnickým kulometům použít nesmí! Či jste již tak zaprodáni měšťákům, že jste i k tomu ochotni?«

Z poslancových očí vyšlehl při těchto slovech oheň a oči ministrov před ním ustupovaly.

»Jandáku!« řekl otcovsky. »Vyslechti mne!... Hled! Připustíte, že jest možno, aby se zmocnili vlády a několik neděl ji se strašnými oběti drželi, Ale co za půl roku, až se Rusko zhroutí? Domyslili, které do konce? Dovedeš si představiti krveprolití, jest mezi našim dělnictvem způsobí cizí intervence? Vzpomeň si na Finsko a Uhry! Vzpomeň si na Berlín a Mnichov. Jandáku, soudruhu, kamaráde!«

»Víš, kdo zde bude vládnouti pak?« pokračoval zoufale varovným hlasem. »Ne dělníci, jako dnes, ale krajní reakce, velkopřumysl, banky, klerus a soldateska... Jandáku, smíjete se nad českým dělnictvem!« Jandákovy oči se zalily slzami. »Zachraňte je před krvavou lázní! Neberte mu to, čeho jsme mu dobyli!«

Z ministrových očí kanuly slzy. Stékaly po hladké tváři amerického džentlmena.

Jandák užasl. Usměv, se kterým sem vešel, přestal ho úplně. Neboť Haberman věří tomu, co považí Habermanovy slzy jsou počtivé! Haberman spadl s měšce.

Ministr usedl znova do křesla. Vytáhl z náprsní kapsy batistový šátek a osušoval si oči.

Chvilí mlčeli.

A pak chtěl Haberman pokračovati:

»Hled, Jandáku! Mluvíš o vašich informacích o Rusku...«

Ale v této chvíli, kdy se ministr vrátil k otcovskému tónu, pojala Jandáka divoká nenávisť proti němu. Dravá nenávisť, která ho celého zalila. Nedomyslil jí už ovládnouti. Vyskočil.

»Co mi tady pořád vykládáš o prolévání dělnické krve? Kapitalistické kulometry! Jaké kapitalistické kulometry? To jsou vaše kulometry! V y máte v ruce vládu! Vaší socialistickou povinností bylo obrátit je proti buržoazii. Ale toho ty ovšem neuděláš, viď?! Naopak: Pláčeš mi tady, že je třeba muset obrátit proti nám. Že ti to buržoazie poručí a tože že nezbude než uposlechnout. Ke všem d'asům, co pak tomu věříš, že dělnickou krev chceme prolávat m y? Chvillemi se opravdu zdá, že tomu věříš. A zatím ty se k tomu chystáš. Ale pak tu nenaríkvej, přízněj si, že jsi tělem duši zaprodán měšťákům a nehřeješ si na ochránce proletariátu!«

Stáli proti sobě a Jandák to křičel ministrovi do očí.

Ale na jednou viděl, že jsou tyto oči na něho ze široka rozvětveny. A v těch očích že je žal a veliká bolest, nad krivdou, která se mu děje. Nad neslýchanou krivdou!

»Já?« žasl Haberman.

»Ty!« dostal zuřivou odpověď.

»Já chci prolévat dělnickou krev? To říkáš mně, Karle?«

»Eh, komu pak jinému?«

»Já?« A ministrov oči se znova zalily slzami. Jandák mávl rukou.

»Já?« šeptal ministr a dotýkal se chvějícím se prostředníkem prsou.

Jandák učinil několik kroků pracovnou. A blesko mu hlavou, že tu nemá co dělat a jak je to beze smyslu všechno. Přistoupil prude k Habermanovi:

»Nu, buď zdráv!« Haberman chopil poslance úzkostlivě za ramena, »Ne, ne, Karle! Nesmíš! Takhle se nerozejdem!«

»Já?« Mustíš mne vyslechnout do konce!«

Není to možná. Musíš mne zpovídat! Osušil slzy a znovu se zpovídal: Vláda má zprávy, jaké si se svým aparátem mužská oparřit právě jen vláda. Na revoluci není ani pomyslen a nedá se nic jiného dělat, než děláme. Nezbývá nic jiného než uskromnit se, šetřit a pracovat, dobývat od buržoazie ústupky obratnou parlamentní politikou. Vývoj k socialismu jest zde a postupovati. A až jednou přijde ta velká a svatá chvíle, což může někdo pochybovati o tom, že bude Haberman šťasten, bude-li moci složit i na barikádě pro dělnictvo své staré kosti!

Jandák mrzutě poslouchal a zlobil se na sebe, že se dal přinutiti, aby zůstal.

»Přistěho půl roku tě přesvědčí.« A ministrov oči se znova jaly prositi: »Slib mi, soudruhu Jandáku, že do půl roku nic nepodniknete. Hlavně nic proti jednoré straně.«

»Ne, to ti neslibuju. Půl roku a půl roku a pak ještě půl roku. Dokud si buržoazie nevybuduje pozice proti nám. A až je bude mít, pak vyhodí nejspíše také vás, poněvadž vás už nebudete potřebovat. Zachování jednoty strany závisí ostatně jen na vás.«

Ministr zesmutněl.

»Slib mi alespoň, že o mých slovech budeš přemýšlet.«

»Ach, ano, to ti slíbit mohu.«

»Tak, tak! I to mi zatím stačí, příteli!«

Jandák tím pokládá rozmluvu za ukončenou a zdvihl se. Ministr také. Doprovozal ho ke dveřím. A zde, jako by se bál, aby mu poslanec neunikl, chopil se ho za knoflík kabátu.

»A co si to o mně myslíš?« říkal s výčitkou. »Co já ještě mohu od života chtít? Věřis, že chci dělat nějakou kariéru? Já a kariéru? Ve svých šedesáti letech?«

Jandák znova užasl. »O jaké kariéře to ještě mluvíš, Gusto?« myslil si. »Chťel jsi se snad stát čínským císařem?«

A ministr si na rozloučenou ještě na něco vzpomněl:

»Co dělá tvůj hoch? Jarda?«

»Půjde sedět,« usmál se ironicky poslanec. »Zavřel jste mi ho na čtrnáct dní.«

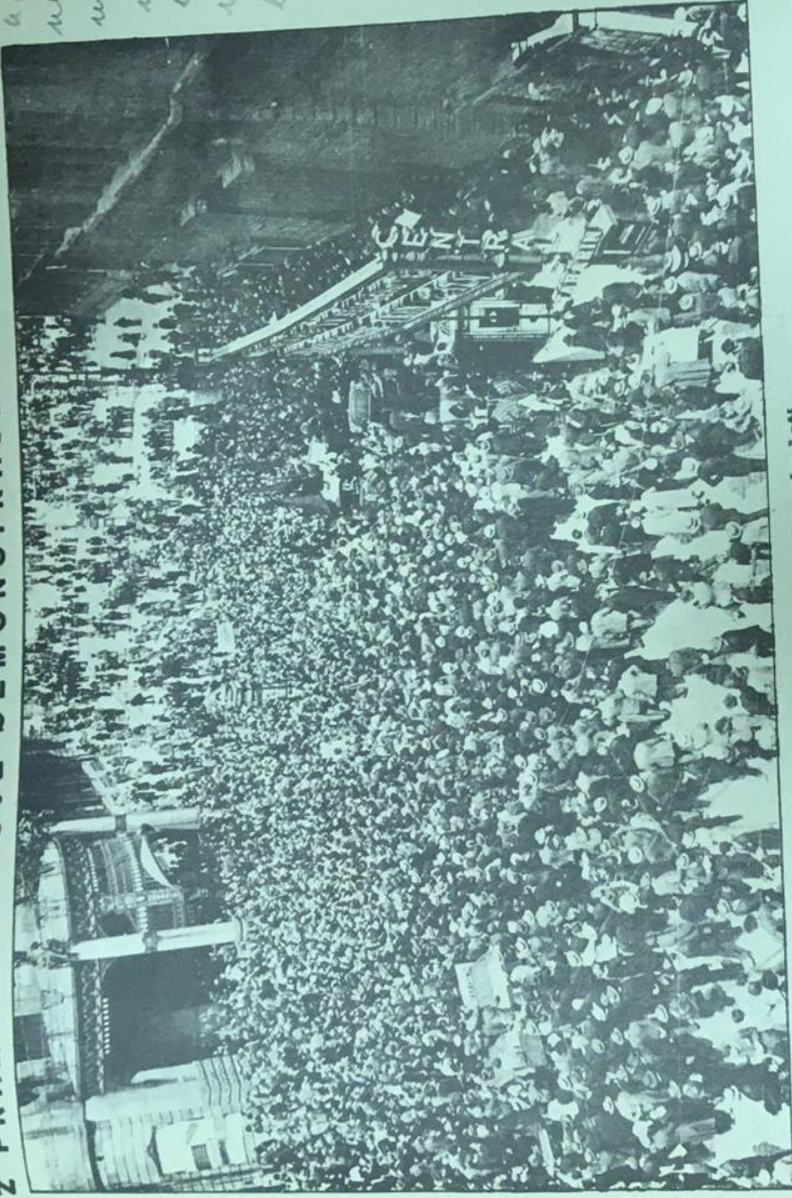
Ministrov oči se nadšeně rozzařily. Chopil se poslancovy ruky a vřele jí tiskl.

»Sedět? Ach, to je dobře, to je dobře! Tam se utrpve naučí nenávidět. Jarda se mi vždycky líbil.

Utřpení je krásná věc, činí člověka ocelovým. Po-

...am nazývá se Horní ve veselí
...ma vily slavné soudců, republiky
(v oběti) už stálo celý M. a
žehňáky
praní
a kmit.
mami p.
vystavě
na začle-
vůně jed-
vody stoy
luna
uvršt.
činy a po
vraty
v p. 1907
na M. 1906
...
joděly

Z PRAŽSKÉ MÁJOVÉ DEMONSTRACE KOMUNISTICKÉ

Tábory na revolučním náměstí

zdravuj ho ode mne, srdečně ho pozdravuj, a vyříd mu, až se za ním zavrou dvěře a on si ujasní, že zvitřka nemají kliky, aby si na mne vzpomněl. Pochopí, proč mu to vzkazují. Je to dojem, na který člověk nikdy nezapomene.

tam teprve naučí nenávidět!«
Jandák ještě jedenkrát užasl. A znova si myslil: »Což nechápeš, že se naučí tebe nenávidět, Gusto Habermane?«

Vyšel z ministrovy pracovny do čekárny, pokrucuje hlavou... lidé v palácích. Pouhé dva roky!

Dva roky žili ti lidé v palácích. Pouhé dva roky! A jsou mrtví! Nadobro mrtví!
Ale tímto zjištěním nebyl Jandákův den ještě ukončen. Dny Jandákovy byly vždy plny obsahu, ale tento měl být nejpěstřejším z nich.

V čekárně seděl odborový přednosta Podhradský. Spatřiv Jandáka, vyskočil a spěchal k němu s přátelským úsměvem:

»Jej, pane poslanec Jandák! Má poklona! Tiskl Jandákoví ruku.« Jak se máte, co děláte?«

Hugo Podhradský býval ve Vídni úředníkem a stýkal se dávno s českou politickou společností. Původní ne důvěru proti sobě, úředníku ministerstva vnitřní, zaplašil opravdovostí svého přesvědčení, a cennými informacemi, které politikům dával, a co nad to: společenským taktem a osobní roztomilostí.

Veliký a mohutný pětaticátník s rusým, anglicky přistřiženým knírem, vždy oblečený s nevtíravou elegancí, veselý, se způsobou muže velkého světa a Vídeňáka k tomu. S Jandákem se znali již z Vídně a po převratu, když Podhradský přesídlil do Prahy, spolu probíli několik nocí. Tehdy si také začali tykat. Teď, v rostoucím napětí mezi dělnictvem a vládou nebylo radno stýkati se se sekčními šéfy ministerstva vnitřní. Podhradský byl ostatně kořektní Na ulici jen zdvořile pozdravil a ani teď ne- užíil oslovení: ty.

»Pojďte se ke mně podívat, pane poslanče! Způsobíte mi velkou radost. Je to zde na chodbě, několik kroků, prosím vás.«

»Jednou přijdu.«

»Ah, ne: jednou! Pěkně vás prosím.«

Jandák hledal výmluvu ve vytažených hodinách.

»Ach, nedívejte se! Jen na pár slov, pane poslanče! Už dlouho toužím promluvit si s vámi a prosím vás, abyste mi neodpovídal, že si nemáme co říci, uvidíte, že máme. A když už se naskytla tak šťastná náhoda... srdečně vás prosím.«

Konečně, myslil si Jandák, když už je tady, proč by nešel?

»No!« řekl.

»Děkuji vám.«

NADĚJE

Ladislav Štoll

Ženy,
po objetích, jež s teplých hyždí kanou,
ve vašich bocích jak v hliněných dížích
povodní žírných vášní naplavená
radosť věků lúna vaše tíží:
dítě.

K vašim prsům ústy přisátá jsou pokolení,
široká, tichá nebo rozevlátá,
koruna dějin majestátně rozsochatá,
jež ve víchrech vždy silně dala vůně.

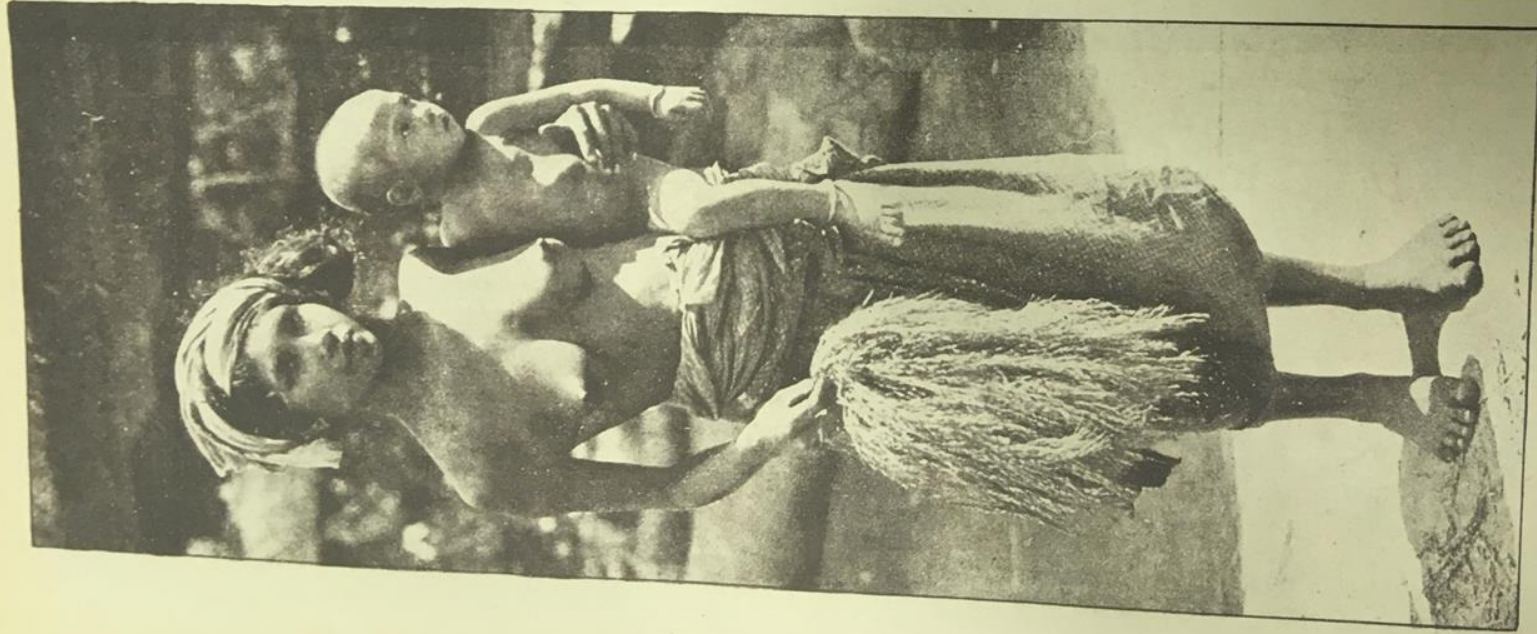
Ve vašem lůně jsem uzrál
a proto vás, ženy, miluji jako dlaň schromlou
prací
nebo úrodnou hlínu.
Proto jsem skříň porcelánových polibků sboural
a přestal vás milovat sladce.

Za to však dítě!
Pojď do lesa, budeme volati zvonky,
za kukačkou se vyšplháme na buk,
mamince půjdeme pro pomněnky
večerním soumrakem naváté
do vlhkých příkopů a do luk.

Děťátko nádherně umouněné,
jak dojemný je tvůj slovník!
Máš rtky čokoládou pořísňené,
voní z nich kakaovník
z jižní země,
která spí v nesmírné dálce;
proto ti tolik chuťná.
Škoda, že kakao neroste na zahrádce,
trhal bych ti ho z okna.

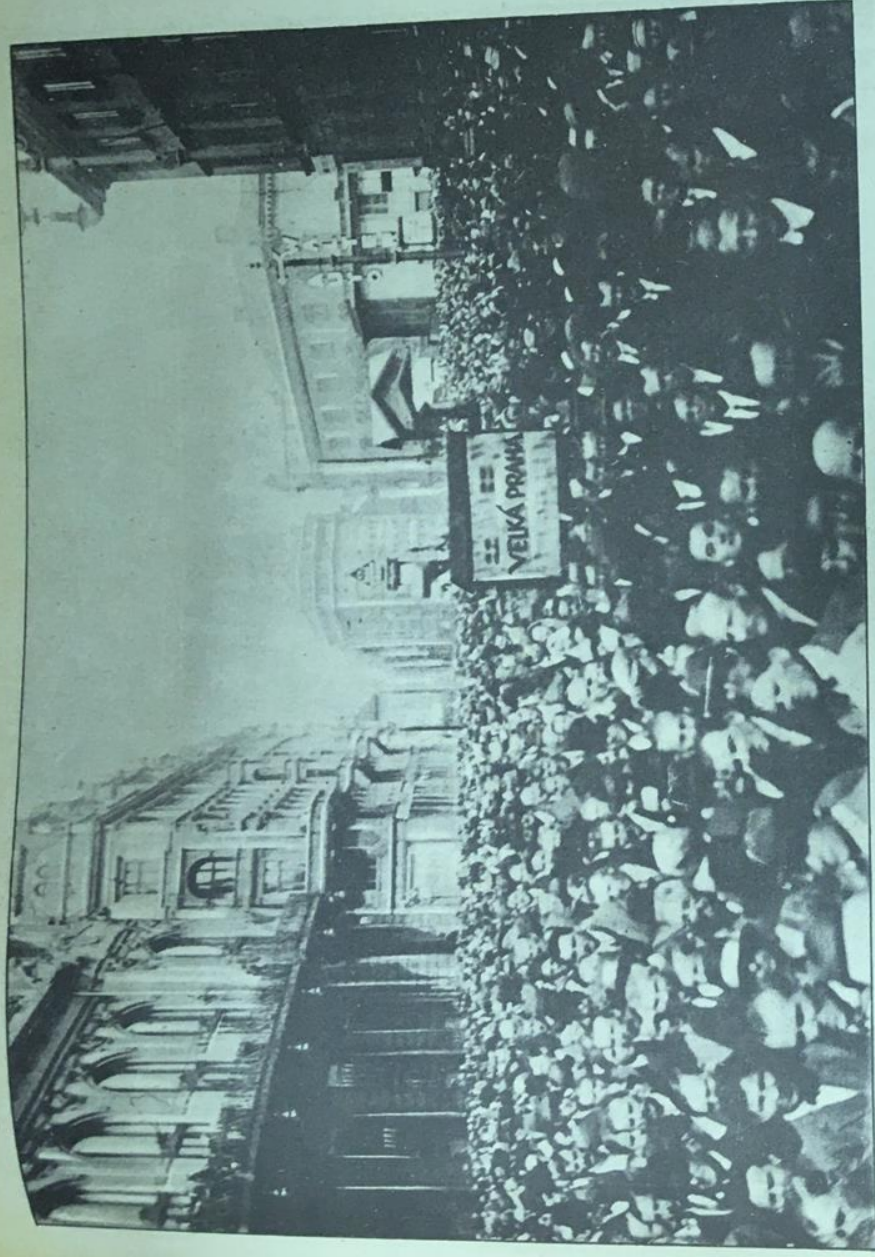
Proč čelo země se mračí zákopy,
když radost v tak tmavých vložkách sněží,
proč lidé tak ztěžka pochopí
básníky, žíhané mříží?

Na nebi sice tkví stříbrné šlépěje
a do příšerné hloubky se díváme v půlnoci,
přes to jen v nás je jediná naděje,
ženy, děti a dělníci.

Matka z ostrova Bali

Tropický ostrov Bali patří k t. zv. holandské Indii a leží na východ od Jávy. — Jakmile dokončíme letošní serií obrazů z našich májových projevů, vydáme zvláštní číslo Reflektora věnované Matčtství s mnoha obrazy matek a dětí z celého světa

Letošní májová manifestace komunistická v Praze

Pohled na jeden ze tří táborů

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

Vyšli na chodbu, odborový přednosta odemkl jednu z prázdných kanceláří a vešel.

A když usadil Jandáka do křesla, postavil se nad ním a zadíval se na něho radostně přátelským pohledem.

»Jak se máte pořád?« Posunul k němu krabičku cigaret, popelníčku a zápalky: »Prosím vás.«

»Nekouřím vládních cigaret.«
Podhradský vytáhl okamžitě z kapsy svoje pouzdro a otevřel je: »Ty jsou moje, pane poslanče!« a řekl to tak přátelsky vlídně, že nebylo lze odmítnouti.

»Nu, povězte mi přece, pane poslanče, něco o sobě! Ke »zlatému pavouku« ještě občas zajdete?« Rozzářil se jako při příjemné vzpomínce.

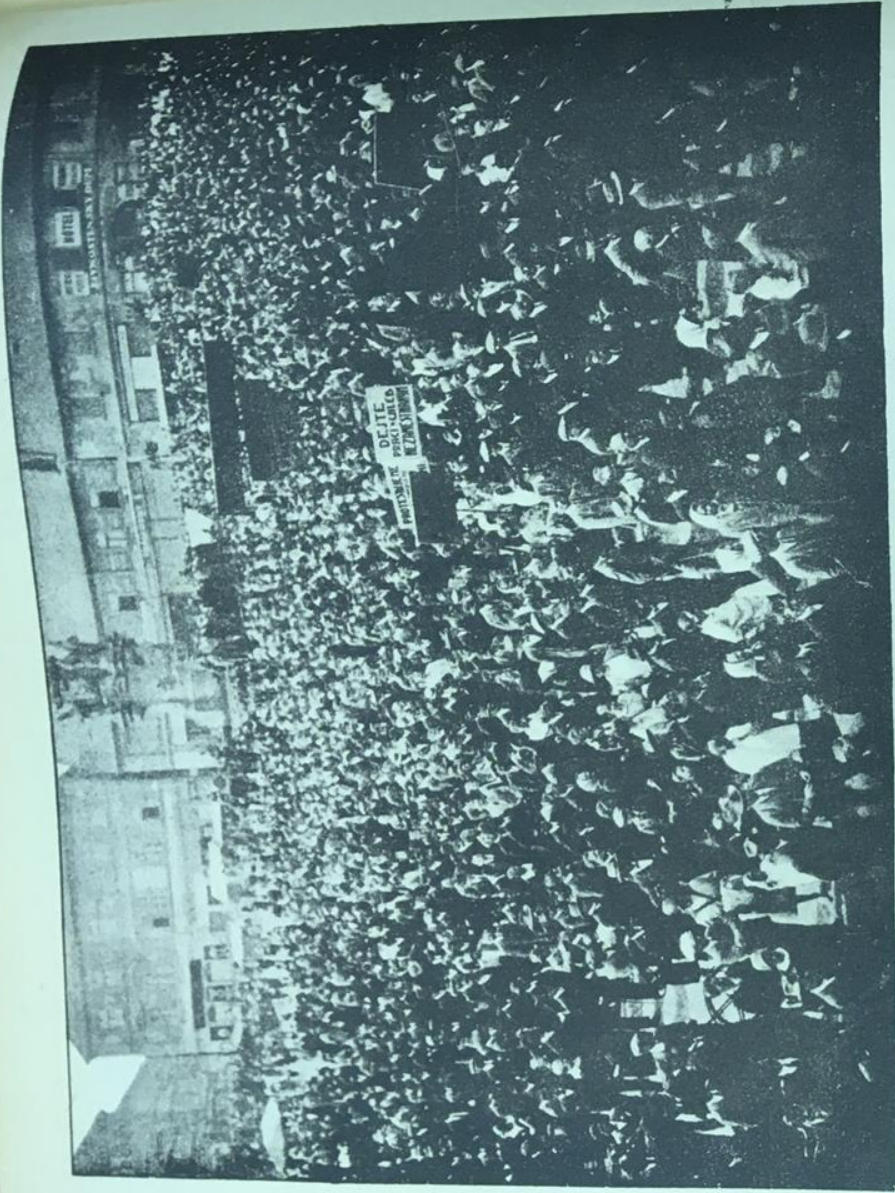
Ale Jandákoví byla vzpomínka na »zlatého pavouka« zřejmě méně příjemnou. Byla to místnost, ve které s Podhradským na konci roku 1918 prohřívili několik nocí.

»Byly to bláznivé doby tenkrát!« usmíval se odborový přednosta

»Byly! Byli jsme všichni opilí. Z domnělé svobody!«

»Proč z domnělé? ... Ale politiky dnes nechme! Bylo to přece ien hezké. Vzpomínám často, jak jste býval vesel a na vaši písničku: »Bourali jsme vesele to Rakousko zpuchřelé.« No, a na Erničku s šáfránovými vlasy ovšem také vzpomínám ... Ostatně! Najednou si na něco vzpomněl a zasmál se. »Něco vám musím ukázat. Našel jsem to při prohlížení aktů.« Odstoupil k psacímu stolu, na kterém ležely dva fascikly spisů. Jeden rozvazal a listoval v něm chvíli. Konečně našel. »Tady to máme!« Byla to fotografie. Vesele se na ni díval a podal jí Jandákovi. »Podívejte se!«

Na podobizně bylo zachyceno šambr separé zlatého pavouka. V popředí stojan se stříbrným kbelíkem, plným lahvi, za ním stůl se sklenicemi, zákusky a zmačkanými ubrousky. V levém rohu pak, v půlanfasu až příliš zřetelně, poslanec Jandák s polovysvětleitou šansonetou na klíně. A v pozadí Erna. Š jedné její strany nesl k ústům sklenku československo-socialistický poslanec Peták,

Letošní májová manifestace komunistická na Kladně

Levá strana náměstí

s druhé strany, tiskna jí za nádra k sobě, odborový přednost Podhradský.

Jandák se začervenal.

»Co je tohle?«

»Co je tohle?« smál se Podhradský. »Vidíte: »Zlatý pavouk.« Takovýmihle věcmi nás baví státní policie. Myslí, bůh ví jak se nám odvděčí, přinese-li nám fotografii »Zlatého pavouka«. To je přece nějaká sensace: Pan poslanec Jandák, pan poslanec Peták, odborový přednost Podhradský! Český provincialismus! Dověděl jsem se — až později! — že sklepník, který nás obsluhoval, byl policejním důvěrníkem. Chytil si nás. Objektív měl v kravatové jehlici. Chytrý chlapík. Tohle je ovšem silně zvětšeno.«

Jandákovi blesko hlavou. Svrástil obočí.

»Poslyšte... pane... sekání sčete,« říkal obřadně a slovo za slovem, »zdá se, že jste mne sem pozval jen proto, abyste mi ukázal tu fotografii...«

»Jistě že ne, ale vzpomněl jsem si, že by vás i ona mohla zajímat,« odpovídal vlídně Podhradský. —

»Abyste mi vyhrožoval jejím uveřejněním...« Poslancovo čelo se mračilo stále více a jeho oči chtěly drtit.

»Pane poslanče!« zvolal dotčen Podhradský. »Co to jen říkáte, pane poslanče?!«

»Abyste na mně politicky vydíral...«

»Teď bych měl opravdu právo býtí uražen. Račte mne znáti první den, že mne považujete za schopna něčeho podobného? Prosim, vezměte si tu fotografii!«

»Máte desku!«

»A jak by mne mohlo napadnout vyhrožovatí vám jejím uveřejněním? Vždyť byste se mi mohl dát do smíchu a odpovédít mi, že jsem na ní sám. A v posici mnohem překárnější než vy, račte se přesvědčit!« Odborový přednost se opět usmíval. »Co pak myslíte, že se k vůli politice rozvedu se ženou a poštvu proti sobě děti?«

»Vaše tvář může býtí na reprodukci rozškrabána.«

Podhradský mlčel.

»Vaše podoba může býtí na desce zaretušována k nepoznání.« opakoval Jandák s důrazným pohledem.

»Ano, také mi to říkali!« odpovéděl odborový přednost. A řekl to vážně. A doprovodil svá slova pohledem ještě vážnějším.

Jandák vyskočil z křesla. A zlostně se rozesmál:

Letošní mešjová manifestace komunistická na Kladně

Pravá strana náměstí

»Také vám to říkali?!« A postoupil k Podhradskému. »Ale myslíte se!... Nemyslete si, že se vás bojím!... Uvěřejněte si jí!... Má žena je dosti rozumná, že pochopí, až jí to vysvětlím!«

»Pane poslanče,« odpovídal klidně odborový přednost, necouvaje ani o píď před bojovným čelem Jandákovým a před jeho očima, »ta fotografie uvěřitelná nebude. Dávám vám čestné slovo. Ted mi snad věříte, nezavdal jsem vám alespoň nikdy příčinu, považovatí mne za věrolomného. Ale když už mne podezříváte z úskočnosti, dovolte mi, abych vám řekl toto: Když bylo uvažováno o možnosti uvěřitelné fotografie — ubezpečuji vás svým slovem, že jsem se se vši rozhodností postavil proti tomu — nepadal na váhu její vliv na rodinu, nýbrž dojem, jaký učiní na dělnictvo.«

Jandák byl pobouřen. Jaká podlost! Zneužívat čistě soukromých záležitostí k politickému vyděračství. A jaká drzost zároveň! Což mu v jediné větě neslibuje neuvěřitelné fotografie a nevyhrožuje zároveň denunciací před dělnictvem?

»Prosím, prosím,« rozkřikl se, »jen si ji otiskněte, nemám nic proti tomu.«

»Neuvěřejneme jí, pane poslanče.« Podhradský to říkal s uctivou zdvořilostí.

Jandák chodil kanceláři. Zastavil se u odborového přednosty a pohrdavě ho měřil. Pak se rozkřičel:

»Vy jste darebáci! Vy jste darebáci! A ty jsi jedním z nich! A já, starý osel, jsem vám kdysi věřil! Patří mi to! Ale myslíš, hlupáku, že se dám koupit za fotografii?«

»Karle, nekřič...« položil mu mírně ruku na rameno Podhradský... »vedle by ještě mohli být lidé...«

Jandák probodával odborového přednostu očima. Ale hlas přece ztlumil:

»Já vím, oč vám jde. Abych převedl dělnictvo na vaši stranu a vydal je buržoasi. Třesete se před revolucí a v tomto strachu vám žádný prostředek není dosti špatný. Jak jste hloupí! Věříte, že svůj boj můžete vyhrátí fotografiemi. Před chvilí mluvím do mne Haberman...«

Najednou jako by mu svitlo. Jako by se mu při jménu Haberman rozbřeslo v hlavě.

Uhodil se pěsti do čela.

A přistoupil ještě o půl kroku blíže k Podhradskému, podepřev si ruce v bok:

»Poslyšte, pane sekční šéfe, vždyť vy jste úředníkem ministerstva vnitra!«

Podhradský se na něho tiše díval. Jako se dívají úředníci, kárá-li je představený.

»Vaše úřadovna nemůže být v této budově!«

Odborový přednost mlčel.

»Tohle není vaše kancelář, tu vám na hodinu půjčili a tu fotografii jste si sem donesl. Naše setkání dnes nebylo náhodné, čekal jste tu na mně, Haberman vám telefonoval.«

Podhradský mu hleděl do tváře.

»Je to tak, nebo to není tak?« zahrml Jandák. »Ne tak docela, pane poslanče. Pan ministr Haberman nic netelefonoval. Pan ministr... nevinnou jak bych se vyjádřil, aniž bych porušil povinnou úctu k němu... nu, promiňte mi, pane poslanče, řeknu to bez obalu: Pan ministr Haberman jest po- někud neobratný v těchto věcech. Ale že jste tady, jsme věděli.«

»Ty komediante!« Jandák to říkal s opovržením v hlase a se štítlivostí v posuňku. »Ty komediante starý! Vy jste ale společnost! Je svrchovaný čas, abychoh vám smetli jako nečistotu. A co mi vlastně chcete?«

Odborový přednost byl ochoten okamžitě se přizpůsobiti k tykání či výkání a k tónu dle přání poslancova. Odpověděl:

»Mluvit s sebou.«

»Proč zrovna se mnou?«

»Znáš poměry stejně jako já. Pan poslanec Němec a pan doktor Soukup mají na pražské dělnictvo vliv už jen malý. To podléhá teď panu doktoru Šmeralovi a tobě.«

»Proč tedy nemluvíš se Šmeralem? Či na toho nemáte žádnou fotografii?«

»Ach, nech už fotografii! Ale pan doktor si ne- chce dát říci.«

Jandák se zasmál.

»A tak si myslíte, že si dám říci já.«

»Ano.«

Jandák se zasmál ještě jedenkrát.

»Jistě?«

»Jistě, Karle!« znělo to naprostým přesvědče- ním.

Jandák si sedl, nespouštěje s odborového před- nosty ironického pohledu.

»Jak vidíš, už sedím. Jsem zvědav. Pokračuj tedy ve vypravování.«

»Nejprve bych tě rád informoval o věcech, o kte- rých, snad nevíš.«

»Hm!«

»Na příklad o tomto.« Odborový přednost od- stoupil k psacímu stolu a rozvázal druhý fascikl.

Vynal z něho listinu a položil ji před Jandáka. Poslanec do ní nahlédl. A propukl v smích. Ne už v ten zlostný, prvnější smích, nýbrž ve zcela ve- selý a hluchý.

»Tu máš, člověče, tu máš, honem si to zase scho- vej.« podával Podhradskému zpět listinu, »a dej pozor, ať ti to nikdo neukradne! Tomuhle se v naší straně smějí už všechny děti.« Seznam osob, které mají býti bolševiky poprave- ny.« Na prvním místě Masaryk, na druhém Němec, na třetím Soukup. Víš to z paměti, ani se do toho nemusím dívat. Starého Němce a Soukupa jste

na to nachýтали. Myslíte, že na ten lep také půjdu?

Já mám být také popraven?«

Poslanec se smál. Ale studeně vážný pobled Pod- hradského nepřipustil, aby se smál příliš dlouho.

A tak za chvíli také jeho oči nabyly vážného vý- hrazu a řekl:

»Ale teď opravdově, Hugo! Nechci tě urážet po- dezřením, že bys téhle hovadině věřil. Ale řekl mi upřímně: Nestydíš se trochu?«

»Je to dokument jako kterýkoli jiný a není mou věcí, kontrolovati jeho správnost. Miji-li se u tebe účinkem, nedá se nic dělat. Ale částečně svůj úkol vykonal, ať je pravý či nepravý. A ke stydnění se neni důvodu. Doby jsou příliš vážné. Příliš vážné, o své životy. Ne o své existence. Ne o své bohatství, Karle, a nechvěješ-li se ty, chvějeme se my. Ne jak vy to říkáte, víc dobře, že nemám nic a že jsem proti tobě žebrák. Ale hrozíme se občanské války, kterou se chystáte rozničit. Bojíme se o tisíce ži- votů, které nám byly svěřeny. Strachujeme se o re- publiku. Chvějeme se o samostatnost národa. A v ta- kov době jest vítaným každým prostředek, který od vlasti odvrací zhoubu a krveprolití.«

»Zdá se, že jsi hotov. Mohu tedy jítí.«

»Prosil bych tě ještě o chvíli.«

»Co ještě?«

»Rád bych s tebou promluvil také politicky.«

»Politický? To přece už vyřídil Haberman!«

»Ne všechno.«

»Tož prosím. Začíná mne to dokonce zajímat.

Bojíte se tedy občanské války! Toť pochopitelné, poněvadž v ní všechno ztratíte a proletariát všeho nabude. Mohl bych říci, že jest jen jeden prostředek proti občanské válce, abyste se totiž vzdali svých majetkových a politických privilegií dobro- volně, ale na to ty mi odpovíš, že to možné není a budeme tam, kde jsme teď. Bojíte se tedy. Dobře!

A co dále?«

»Vyvlastnění majetku stávající právní řád sku- tečně nepřipouští. A my toho řádu měnit nechceme, poněvadž jsme přesvědčeni, že většině obyvatel- stva nejlépe vyhovuje.«

»To jest vám!«

»Ano, já patřím také mezi onu většinu. Chceme se však proti občanské válce chránit jinak. Chceme vytvořiti co největší vrstvu spokojených lidí, o kte- ré bychom se mohli opřiti. Všech uspokojit ovšem nelze.«

»To znamená, že nelze uspokojit dělnictvo.«

»Nejširších jeho vrstev prozatím ne. Víš, že o to bylo podnikáno mnoho pokusů, že tu byla dobrá vůle, že máte ve vládě nejlepší své lidi... hospo- dářské poměry toho nepřipouštějí.«

»Mluvíš upřímně.«

»Naše pozemková reforma, naše politika ob- chodní a finanční sleduje stále totéž: dělat samo- statné, zámožné, spokojené, státu věrné občany.«

»Ve všech vrst- ích, jen mezi dělnictvem ne. A vše na jeho útraty. Ano, v tom je ta hanebnost, kte- rou třeba potříti.«

»Také mezi dělnictvem chceme vytvořiti vrstvu spokojených.«

»To slyším po prvé.«

»Celé dělnické třídy ovšem uspokojiti nelze. Ale jest možno učiniti lidmi zámožnými a spokojenými

alespoň její předáky a nejlepší z dělníků dle zásad přirozeného výběru. Celá řada vašich lidí byla jmenována správními rady bank a hospodářských podniků, opatřili jsme jim velkolepé příjmy v politických, kulturních a humánních institucích. Proč myslíš? Z osobních sympatií? Nebo abychom podporovali rozvoj řečnického umění? Nikoli. Proto, abychom je postavili na vlastní nohy, učinili je nezávislími na náladách ulice, dali jim možnost odhodit demagogii a dělati politiku státotvornou a reální, která je konec konců také jediné užitečnou pro dělnickou třídu.«

»Hm!« usmál se ironicky Jandák. »Chceš mne snad také podplatit?«

Ale odborový přednosta jako by byl poznámku přesechl. Pokračoval:

»Konečně... nu, ano, netřeba toto zapíratí... děláli jsme to i proto, abychom si je zavázali. Dali jsme velmi mnohým dělnickým politikům příležitost také jinak zbohatnouti. Obchodem. Ukázali se v něm...« odborový přednosta se zdrženlivě usmál: »Dokonce velmi talentovanými.« A nyní pokračoval o malé znání pomaleji než dříve, o známí důrazněji, ale přece stále týmně zdvořilým tónem společenského člověka. »Výbornými pomocnicemi při tom nám byly jejich manželky a dcery. Je to konečně lidské a pochopitelné. Proč by také choť socialistického politika nemohla hezky bydlet, jezdit v automobilu, strojit si se do hedvábí a kožšin, mít v Národním divadle lóži? Má snad méně vkusu a méně kulturních potřeb než manželka zbohatlého válečného obchodníka? Jistě že ne, a ženy jsou v takovýchto věcech daleko vnímavější než muži, které je těžko dostat od tvrdých zásad k pružné praxi. Svornost patří konečně k demokracii, pravda! A jde v ní o výběr nejlepších, že ano? Tedy ano: obchod nám prokázal rovněž dobré služby. A ne počínal-li si dělnický politik při dodávkách, které jsme mu svěčovali, tak korektně, jak bychom to žádali od obchodníka z povolání... no...! Nutno být shovívavý. A když dnes spolu mluvíme tak docela upřímně, řeknu to otevřeně: Měli jsme dokonce radost, když byl trochu nepřesný. Takové nekorektnosti zavazují. Zavazují navždy. Ten, kdo s námi jednou udělal obchod ne zcela reální, musí žít ve stálém vědomí, že máme kdykoli možnost oznámiti to jeho voličstvu a politicky ho poškoditi. Jistě se stanoviska individuální morálky by byl takový postup zavržitelný, ale my toho neděláme z osobních choutek, na to nelze zapomínati, nýbrž v zájmu třinácti milionů občanů. A strach zbohatlých politiků jest státu velmi užitečný.«

K obrázkům k požární katastrofě v Mikulově. V předvečer 1. máje, v pátek 30. dubna k 5. hod. odpo. propukla v Mikulově, v Příční ulici hrůzná katastrofa požární. Zúřivý živel postihl tu čtvrt v pravém smyslu slova proletářskou, padlo mu za oběť 126 domů, 400 nejchudších rodin mikulovských ztratilo střechu nad hlavou a přišlo o mnoho nejcennějších věcí. Požár trval celých devět hodin, sjelo se k němu hasičstvo z celé jižní Moravy. Úřady neprojevily právně největší horlivost pomocnou. Na př. žena, jsoucí deset hodin po porodu, musela se utéci s novorozencem na hřbitov a strávit tu celou noc z pátku na sobotu. Ještě v neděli neměly mnohé rodiny náhradní byty a dlely v budovách, hro-

»Hm!« řekl poslanec Jandák a snažil se zasmáti se. Ale smích mu selhal. »Mluvíš o československé korupci docela zajímavě. Chceš snad také mne korumpovat? Máš snad plnou moc nabídnouti mi dnes také nějaké správní radovství?«

»Není pochybnosti, že by se o tvém správním radovství dalo časem mluvit. Dnes ti ho však nabídnouti nemohu.«

»Nu, čím mne tedy chceš podplatiti?« Chtělo to znít ironicky, ale také ironie selhala.

»Podplatiti...?« Odborový přednostota sotva znatelně pokrčil rameny, sklonil nepatrně hlavu na stranu a řekl to dlouze. Zadíval se se strany na poslance. »Toto už není potřeba.«

Poslanec Jandák zšeďivěl skoro jako ten kancelářský papír před ním.

»Jak to myslíš?« řekl hlasem, který se marně snažil zachovati zdání klidu.

»To se už stalo.«

Zsmalý poslanec vyskočil:

»Co se už stalo?« vykřikl.

Odborový přednostota mu klidně a bez odpovědi hleděl do očí:

»Co se už stalo?« Poslanecovy oči se zalily vášní.

»Sedni si, Karle, a nevzrušuj se!«

»Ne, ne!« křičel poslanec. »Co se už stalo?« Jeho hlas se stále zvyšoval. »Myslíš snad hasiči přístroje?«

»Ano,« odpověděl klidně Podhradský.

»Co mně je po nich?« Byl to zúřivý výkřik. »Co mi je do vašich hasičích přístrojů?« Poslanecovy oči hořely a sevřené pěsti byly připraveny k útoku.

»A co mně je vůbec po vas všech?!«

»Sedni si, Karle, a vyslechni mne!«

»S takovou si na mne nepřijdete, pánové!« Jeho hlas sípěl.

»Sedni, Karle, uvidíš, dohodneme se.«

»Nebojím se vás!« Jeho hlas slábl.

»Snažně tě prosím, vyslechni mne.«

»Prosím!« řekl s velkopanským gestem Jandák a usadil se. »Jen pokračuj!« Pokusil se znova o ledový úsměv. »Tedy hasiči přístroje! Prosím! Jsem zvědav!«

Také odborový přednostota usedl. Tváří k poslanci, upíraje na něho oči a odhodlan nenechat ho již vyskočiti a působiti poplach.

»Nerad o té věci mluvíme, a jak vidíš, sahám k ní až jako k prostředku poslednímu. Ale doby jsou příliš vážné, abychom nevyužili všeho. A ty jsi nám nepřitelem příliš nebezpečným. Ty musíš nechat propagandy boševismu. Není vyhnouti. Můžeme mi nedáš záruky na to.«

(Přítal dále.)

zících sesutím, ač právě nad čtvrtí požárem postiženou stojí zámeček knížete Dietrichsteina, kde je spousta neobyvaných místností. Okresní hejtman znojemský neměl ovšem zákonou něho podkladu pro revizici bytů!! Velkou akci pomocnou rozvinuli v Mikulově naši soudruzi, především znojemská sekce Mezinárodní pomoci dělnické, která snažila se pomoci nejen penězi a intervencemi u úřadů, nýbrž dopravila také větší počet dítek postižených proletářů do Znojma a okolí a umístila je tu u soudruhů. Tato akce proletářské solidarity vzbudila v Mikulově a okolí velké sympatie pro komunistickou stranu.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování)

»Jsem zvědav, jak mne k tomu donutíš,« svažil čelo Jandák, ale bylo příliš zřejmo, že nemluví pravdu.

»Uvěřejněním akt hasičích přístrojů.«

Jandákovy oči znovu zablyskaly:

»Dovol! To přece byl obchod mého bratra!«

Chlěl opět vyskočiti s křesla. Ale přemohl se.

»Ach!« máchl rukou odborový přednost. »Dovol, abych tě obtěžoval zopakováním si celého případu, ne jak ty jej vidíš, ale jak my se na něj díváme. Tvůj pan bratr je pekařem v Nové Pace, pravda! Co nám záleželo na tvém panu bratrovi? Kdo je to? Rádný, politikou se nezabývající občan, státotvorný volič tak jako tak. Na tobě nám záleželo. Na poslanci Jandákovi, jednom z vůdců pražského dělnictva. Na muži s nebezpečnou fantasií nám záleželo! To bylo loni na jaře. Žřizovalo a ad-

ptovalo se sta státních budov a byla zde výborná příležitost k dodávkovým obchodům. Tvůj pan bratr je bystrý muž a vystihl to. Jednoho dne jsi k nám přišel s dotazem, zda by nemohl dodatí hasičí přístroje do odborné školy, která se tam někde u vas žřizovala. Představoval sis to patrně tak, že tvůj pan bratr vydělá tisícovku nebo patnáct set a že mu budou dobré. Na té nevínoúčké protekci nic nebylo, vid? V národě byla nejkrásnější harmonie, společensky jsme se stýkali, politické strany jako by vůbec neexistovaly, byli jsme opilí svobodou, jak ses prve vyjádřil. Mohlo tehdy někomu napadnout, že budeme za rok státi proti sobě na život a na smrt? Vidíš, já se ti přiznám, nás že to napadlo už tenkrát. Byli jsme svou zahraniční diplomacií lépe informováni než ty, tušili jsme, kam věci spějí a dovedli jsme si představit, na kterou stranu se poslanec Jandák podle svého temperamentu postaví. A na vůdci pražského dělnictva nám velmi záleželo. A přišel-li už k nám s žádostí o bezvýznamnou protekci, nehodlali jsme ho na prsto pustit se ziskem tisíce až patnácti set korun pro jeho pana bratra. Poslanec Jandáka jsme si musili pro přítomnost i budoucnost zabezpečiti. Svedli jsme tě. Jsem k tobě upřímný a přiznám se ti: svedli jsme tě. Vědomě a plánovitě. Stavěli jsme se k té odborné škole nechapavými a odpovíděli, aby tedy pan bratr učinil nabídku na 20.000 hasičích přístrojů do státních ústavů. Znám to poněkud nezvykle, že pekařský mistr provádí celostátní dodávky hasičích přístrojů, ale takové případy než si myslíš. Tvůj pan bratr se asi té číslici velmi divil a jistě v první chvíli nevěděl, co s ní počíti. Ale šlo to. Založili jste narychlo společnost pro obchod hasičími přístroji a nazvali jste ji »Záchranou«. Ty, tvůj pan bratr, novopacký lékárník pan Řehák a stavitel pan Vajgl z Vinohradů. Ti dva dali peníze. Ty jsi byl společníkem tichým. Učinili jste v Německu velké objednávky a dodávali jste kus za 520 korun. O 50 korun draže než jinde.«

»Byly lepší.«

»Ano, nepochybují o tom. Lepší materiál, větší trvanlivost a záruka, jak se to v obchodním jazyku

nazývá. Ale řekněme, že čistým ziskem bylo pouze těch 50 korun. Násobíme-li to 20.000, dostaneme zrovna kulatý milion. Děleno ovšem čtyřmi. Tedy 250.000 korun na jednoho z podřídných. Není to sice žádné bohatství, ale je to konečně jměníčko, které liticky říkáme, ke státotvornosti. Poslanec Jandák nám za ty peníze stál. A kdyby byla »Záchranou« dodávala ještě o 20 korun draže, byli bychom také nic nenamítali. Ale tím na sebe vzal poslanec Jandák povinnosti. Při nejmenším povinnosti neškoditi nám. Pln-li ji, jsme nadsmrti dobrými přáteli. Nem-li, nezbyva než boj.« Odborový přednost se odmlčel. »Podívej se, Karle!« pravil vylidně. »Říkáš, že vaše přístroje byly lepší. Věřím.« Pooděšel k psacímu stolu, vynal z fasciklu arch papíru, usedl opět a nahlížel do listiny: »Dali jsme si o vašich přístrojích napsati dobrozdání. Řeknu ti pravdu: Ioprve před čtrnácti dny, kdy se nám boj s tebou zdál už nevyhnutelný. A prozradím ještě více: dali jsme oběma znalcům ne přímo najevo, že nám bude milé, vyzní-li jejich posudek co nejnepříznivěji. Zde jest. Začíná takto: »Hasičí přístroje »Záchranou«, které nám byly předloženy, jsou nehorší jakosti a ne-li zcela bezcenné, tedy určitě naprosto méněcenné...« Pak následuje rozbor: Kovový materiál, chemické složení a tak dále, rozumíš tomu asi stejně tak málo jako já. A posudek končí: »Bylo-li za hasičí přístroje »Záchranou« placeno v dubnu loňského roku 520 Kč za kus, tedy byly nejméně o 250 Kč na jednom kuse přepřaceny...« Pak by ovšem zisk jednoho milionu bylo třeba násobiti pěti.«

»To, je lež! To je drzá, spřostá lež!« vykřikl Jandák.

»Ano, také já jsem přesvědčen, že jest posudek tendentní. Ale jsou podepsáni dva znalci, kteří za něj ručí... Víš, co by znamenalo, kdybychom jej uověřejnili.«

Poslanec Jandák kouřil z krabice před sebou již tři cigarety. Na to, že jsou státní, zapomněl.

Teď se chytil za spánky.

»To je neslýchané. Budu je žalovat.«

»Nebudeš. Netřeba si přece vykládati, jak by proces pro tebe politicky skončil, i kdyby právně dopadl sebe lépe.«

Jandák vyskočil s křesla. Byl smrtelně bledý.

»Jste bestie! Jste lidské bestie!«

»Nejsme, Karle! Hájíme jen věc republiky. A

ta nám je svatá.«

»Co ode mne vlastně chcete?« zařval Jandák s pěsti pozdviženými proti úředníkovi.

»Sedni si, Karle!« a odborový přednost vtačil mírně poslance Jandáka do křesla.

»Co ode mne chcete?« Poslanecovy oči planuly divokým hněvem.

Odborový přednost stál chvíli mlčky nad hosi-

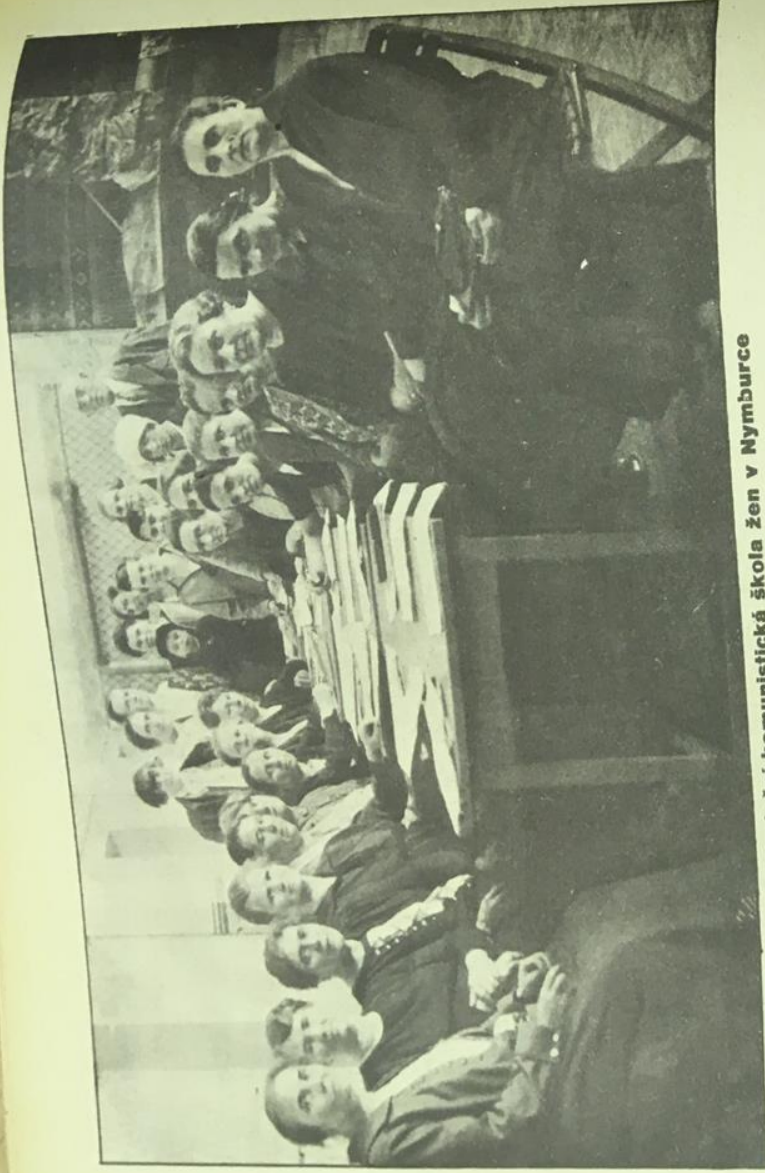
stem.

Pak řekl vážně a klidně:

»Chceme od tebe, abys do týdne napsal do

»Práva lidu« podepsaný článek proti bolševismu.«

11

Letošní komunistická škola žen v Nymburce

Jandák vyskočil.

»Raději se zastřelím.«

Odborový přednosta pokrčil rameny:

»Pak uvěřejme dobrozdání. A otkneme fotografii ze »zlatého pavouka«. Dobře to sice spolu nesouvisí, ale veřejně mínění si již spojitost mezi obchody »Záchrany« a »zlatým pavoukem« najde. A bude-li třeba, učiníme na společnost »Záchranu« trestní oznámení pro podvod. Jak přelíčení dopadne, je nám lhostejné. Přestaněs nám býti nebezpečným v každé případnosti, čímž bude účelu plně dosaženo.«

Před zrakem poslancovým se míhla dnešní soudní síň s chtivým oddechováním obecenstva, maloměstáckými tvářemi porotců a impertinentním úsměvem státního zástupce. Ale jen na zlomek vteřiny. Neboť v prostoru nad ním tkvěly dvě oči. Oči odborového přednosty Podhradského. Modré, klidné a studené. A kromě nich v prostoru jiného nebylo.

»Tedy přece jen fotografie!« usmál se mdlé poslavec. »Na tvé čestné slovo se možno spolehnouti.«

A studené modré oči odpověděly:

»Byl bych velmi špatným služebníkem státu, kdyby mi na mé cti záleželo více, než na jeho blahu. Ostatně jsem své čestné slovo dával v nejlepší víře a trvám na něm. Fotografie nebude uveřejněna. A sice proto, že nemáš jiného východiska, než podvolit se.«

»Ne. Zastřelím se.«

Poslanec Jandák to řekl klidně. A klidně vstal. V pokoji bylo ticho. V celém rohanském paláci bylo ticho. Úřední hodiny byly skončeny a kromě

nich dvou a snad vrátného někde dole, v budově nikoho nebylo. Okna vedla do knížecí zahrady. A ta byla prázdná.

Odborový přednosta seděl u psacího stolu, hledě před sebe.

Poslanec Jandák chodil klidnými kroky po koberci. Pak stanul před úředníkem.

»Zastřelím se,« řekl a zaznělo to pevně a přesvědčivě.

Odborový přednosta se zadíval poslanci do očí, které neuhnuly. Ale neodpověděl.

Až za chvíli.

Pravil svým klidným, zdvořilým hlasem:

»Právě jsem o té možnosti přemýšlel. I v té případnosti se zbavíme nepřitele a také tehdy bude dosaženo účelu. Jde o občanskou válku. Jde o životy tisíců. A tvář v tvář takovému nebezpečí se před životem jednotlivcovým zastavovati nelze. Ale kdo bude co mít z tvé smrti? Kromě nás, tvých politických nepřátel již nikdo. Rodinu učiníš nešťastnou a dělnictvo zbavíš výtečného pracovníka, j kterým mnoho nemá. Navrhujeme ti cestu méně násilnou a jediné možnou. Napíšeš článek...«

»Ne.«

»Ne do týdne. Ta podmínka byla krutá, rozmýšlil jsem si to. A přechod by vypadal příliš náhle, než aby byl přesvědčivý. Napíšeš jej do tří měsíců. Do té doby proti nám nic nepodnikneš, nebudeš pobuřovati dělníky a omezíš svou politickou činnost. To se dá provésti snadno. Jsi churav, přepracován, potřebuješ klidu. Můžeš pracovati v nějaké instituci kulturní nebo družstevní. Kulturu, jak víš, ceníme velmi vysoko, a dělnické družstevnictví rádi

Májová manifestace 1926 v Uherském Hradišti. Referuje s. Gajdoš

podporujeme. Za tři měsíce můžeme mluvit dále; o věcech utěšenějších. Jsem ostatně přesvědčen, že se do tří měsíců změní poměry tak, že se o těchto nepříjemných záležitostech už nikdy a do smrti hovořit nebudeme... Jsi spokojen?

Zase bylo ticho. Naprosté a ponuré. Nebylo zde hodin, jichž pohyb a zvuk by je přerušoval, a hrčící elektrik, do tohoto tichého kouta staré Prahy nedoléhalo. Poslanec Jandák seděl shroucen v koleném křesle, odborový přednost stál u otevřeného okna, podepřen o jeho rám. Napětí boje přestalo a na bojjiště se snášel soumrak. V níkal sem oknem ze zahrady knížat Rohanů.

»Strašný trest!« zašeptal poslanec.

Nic více.

A teprve za minutu.

»Strašný trest za čtvrtletní přátelství se s buržoasi. Jen drápkem-li uváz, chycen je celý ptáček. Jste chytří jak hadi a podlí jako krysy.«

Odborový přednost neodpověděl. Nepohnul ani tělem ani očima. A ty byly modré, korektní a studené.

A zase mlčeli.

A to mlčení se už stávalo trapným.

»Nu!«, řekl náhle Jandák, svažil obočí a vstal.

Přistoupil k úředníkovi a podal mu studené ruku:

»Buď zdraví!«

»Buď zdrav, poslanče Jandáku!« řekl srdečně

Podhradský, stiskl podanou pravici a zdvořile se uklonil.

Doprovodil poslance ke dveřím.

A tu, jako by již smlouva byla uzavřena, takže o ní dále netřeba hovořit, a jako by si teď právě byl vzpomněl, řekl vesele:

»A mladého pana drž trochu na uzdě. Ten ti mluví na smíchovských schůzích řečí, že člověku vstávají vlasy na hlavě. Vytřid mu, že je těch čtrnáct dní jen malým připomenutím, ale že ho dáme jednou zavřít doopravdy. A moc.«

Jandák máchl jen rukou. Jel domů.

Hráč, který prohrál sobotní výplatu a má hrůzu před dětmi a ženou, která čeká, že jí dá na věčeří a na dluh u hokynáře. Rohovník, snící o svém novém mistrovství, sražený na koberec ringu strašlivým knockoutem začátečníka, kterého před tím nikdy nevezal na vědomí; a ruka soudcova se nad ním kývá... devět, deset. Slezač Gaurisankaru, kterému se tři sta metrů před vrcholem ulomil kus ledu pod nohou a jenž se řítí do propasti. Voják na pochodů, který si před čtyřmi vteřinami jen letmo všiml malého úderu do páteře a nyní zjišťuje, že ho nohy nechtějí nésti vpřed a že za chvíli zemře.

(přítště dále.)

Soudruh Ivan Olbracht, zastlá čtenářům svého románu „O Anně, rusé proletářce“ pozdrav z ostravského kriminálu.

mová výroba přes nejtěžší okolnosti prvních převratových let. Neměla nejmenší podpory z ciziny. Soběstačnost sovětské filmové tvorby je tečně impozantní. Ani dnes sovětský film nepotřebuje exportu. Ruská lidová fantazie miluje film jako vlastní umění, poutající nejšířší vrstvy rolníků a dělníků. A tak ruský film, vyrobený velkým nakladem a vybaven dokonalou péčí, amortizuje se finančně sám v Rusku, kde je dnes asi 20.000 kinematografů. Naproti tomu sama Evropa potřebuje ruského filmu. Dokonalá práce a vysoké umělecké hodnoty sovětského filmu budou filmářům západní Evropy významným poučením. Zatím co v evropských filmových výrobních společnostech stagnace, zatím co se tu neví kudy kam umělecky i finančně, zatím co evropský film umělecky i finančně stává se *vasalem* velikých amerických firem, zatím co záhy bude možno říci, že není již evropského filmu, protože všechny velké výroby budou koupeny americkým kapitálem, tak jako přešla do amerických rukou největší německá filmová společnost »Ufa-film« — zatím sovětské výroby, jako *Goskino*, *Mezrapom*, *Proletkino*, *Sopkino*, *Rusfilm* a pod. chrlí s intenzitou čisté americkou film za filmem a mohou tak být významnou protiváhou americké expanse. Soutěžení evropského filmu s Amerikou není bez sovětské produkce myslitelné. Sovětská filmová produkce může přispět k vydobytí nezávislosti evropského filmu od Ameriky.

Moderní ruští autoři, kteří — jak jsme pravili — věnovali se intenzivní práci ve filmu, bojují proti literárním a divadelním adaptacím. Neuznávají, že by film měl být jen vyfotografovaný románem nebo divadelním představením. Chtějí film zbaviti všech divadelních i literárních prvků, neuznávají libreto a scenario, chtějí vytvořiti filmy jako umění podivané, jako jakousi obrazovou básněň v pohybu. Film vidíme, film nečteme a neposloucháme. Film hovoří jen k našemu zraku. A protože chtějí filmovou estetiku zbaviti všech pravidel divadla a literatury a podříditi ji toliko zákonům optickým. V tomto ohledu jsou títo ruští autoři správně i některými opravdu moderními filmáři západní Evropy, s několika režiséry německými a francouzskými. Ruská filmová moderna přijímá v mnohém ohledu za svou filmovou estetiku, jak ji formuloval zesnulý Louis Delluc, jehož kniha »*Formulace*« byla též do ruštiny přeložena. Jestliže však velké filmové výroby západní Evropy odmítají návaly těchto moderních autorů a provozují si dále své sentimentální kýče, měli moderní filmáři v Sovětském Rusku příležitost uplatnit se velice široce. Ve smyslu intencí filmových modernistů byl realizován především revoluční velkofilm »*Stávka*«.

Poslanec Jandák vyšel se sklopenou hlavou schody ke svému bytu. Nikdo nebyl doma a to byla milosrdná náhoda. Odebral se do své pracovny.

Tam, nad pohovkou, visel obraz Mikuláše Le-

Režisérem a autorem tohoto filmu je *Eisenstein*.

Stávka je nejdůležitější a nejdokonalejší moderní film, který jsem kdy viděl. Je to film bez scénaria, t. j. bez literárního romanového děje a bez individuálního hrdiny. Film se odehrává v bojích revoluce z r. 1905, cáncete-li, je to film revolučně historický. Ale opakujeme, není to literárního, myšleného děje, není to zfilmovaný revoluční román nebo sociální divadelní drama. Ve filmu vidíme prostě řadu událostí ze stávky a z revolučních bojů. Jako byste se probírali kronikou novin z oné doby. Kronika, ne román. Noviny, živé noviny, ne literatura. Tento film vyniká nad ostatní evropskou produkci neobyčejně obrátným vytežením fotografických detailů: krásné snímky strojů, továrních sítí, harmonické vyvážení světla a stínu, jemnost fotografického temnosvitu; mistrovské vytežení velkých popředí (premier plan), zavedení účinných optických metafor, přetisků a prolínání, jež tvoří z několika obrazů, současně na plátno promítaných, působivý fotografický mňohozvuk. Uvedu ukázky, jakou metodou je tento vynikající film pracován, pokud si je přesně pamatují z předvádění v Moskvě v kinu Metropol:

Shromáždění stávkujících dělníků na dvoře továrny. Kozáci vtrhnou vraty na nádvoří a sešikují se u zdi.

Rozčilený zmatek v davu dělnictva.

Přes celé plátno objeví se asi čtyři šikmé řady rukou, držících pušky s prsty na spoušti.

Tyto řady rukou, držících pušky, se pohybou souhlasným pohybem. Vojáci míří a vystřelí.

Tele zabité na jatkách. (Obraz, jež metaforicky znázorňuje surovou salvu do davu bezbranného dělnictva.)

Nebo:

Tři špiclové stojí přitisknutí k tovární zdi. Do obličejů prokopíruje se jednomu sýček, druhému opice, třetímu buldog.

Nebo:

Dělnické domy, známé kasárenské domy předměstí, s úzkými dvory a pavlačemi, spojenými mosty. Do domů vniknou kozáci, znamenití jezdci, a vylezou po schodech až do nejvyšších pater. Dělnické ženy zmateně pobíhají po pavlačích, až posléze utekou se do svých bytů. Snímek, ukazující kozáky na koních na pavlačích a mostech, působí skutečně strašně. Další obraz ukáže uliční holé průčelí těchto obytných dělnických kasáren se ženami a dětmi v oknech, připravenými zoufale se skočiti dolů, neboť jedině tak lze uniknouti zběhému pronásledování... Je to opravdu úžasná básněň hrůzy.

IVAN OLBRACHT/O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

(Pokračování)

nina. Hlava Vladimíra Iljiče s býčím čelem, které poslanec Jandák s položertovným úsměvem přivonával k čelu svému, a s pronikavě chytrýma očima. Pod ten obraz ulehl.

Hleděl do stropu.

Pro prohraném boji byl vyčerpán a nemyslíl na nic. Jeho mozek a nervová síť byly jen jakýmsi nestárným, horce popelavým klubkem úžasu. Myšlenky se počaly snovati z tohoto klubka až za chvíli.

Zastřelit se? ... Bylo by to konečně nejčestnější východisko! Jamhle u okna, u psacího stolu by to bylo. Seděl by na židli, v spánku sklopené hlavy malý otvor s praménkem krve, ruku bezvládně poděl těla a na koberec pod ní browning. Žena by omdlela a děti by plakaly. Jarda a Boženka! Chudáci! A ještě si na někoho poslanec Jandák चुमिना. Na ptáčka Zdeničku, na malou švadlenku s nádry jak broskvové květy a na její pokojíček v Nuslích ... Ale zastavil by se Podhradský před jeho mrtvolou? ... Ne! Jistě ne! Je to kat! Dva dny po jeho smrti by se v »Českém slově« či ve »Večeru« objevila zprávička »K sebepraždě poslanec Jandáka se proslychá, že ...« a poslanec vidí ten tučný titulkový řádek v denních zprávách, a ví, co stojí za ním. Padouch Podhradský by přece triumfoval! Zostudil by alespoň jeho mrtvolu ... vše v zájmu buržoazie ... Ne, nemá žádného smyslu stříteli se. Komu by tím prospěl?

A což ... Ano, ano, teď napadá Jandáka jediná spásná myšlenka! A je mu divné, že ho nenapadá hned. Pravda! Jediné v pravdě je spása! Půjde mezi dělníky. Řekne jim všechno a vysvětlí jim všechno. Bude argumentovati tak — a, je to správný argument, proti němuž nemůže býti námitek — že, bohatnou-li na státních dodávkách měšťáci, není důvodu, aby měšťáckou společnost také trochu neexproprioval dělnický předák. Vidí místnost »U Zábranských«. Pošurný sálek se světlíky u stropu, s žárovkami, visícími na šňůrách, s obilným trámem, kolem něhož jsou obočeny provazy hrazd a kruhů; a na jedné stěně je vrudlá draperie ze zlatými třásněmi a na druhé kazové zrcadlo a po obou stranách zaprášená poprsí Marxe a Las-sala. Poslanec Jandák mluví ke shromáždění. Stojí na podiu v rohu. On, ohnivý, vždy strhující řečník. A nalézá důkazy ke své obraně, jimž nelze odolati. Věř jim sám a vlastní hluboké přesvědčení jest nejlepší prostředkem přesvědčiti také zástupy. Ano, skutečně, proč by také dělník nemohl expriovovati měšťácký stát, aby se v klidu mohl věnovati práci pro dělnickou věc a pro revoluci? A Jandák, vysloviv tento argument, se rozhlíží po shromáždění. Ale další slova mu zamrzají v hrdle. Je na něho upřeno 2000 očí. A z těch očí číší mráz. A ze všech těl číší ledové opovržení. Mráz jest nad hlavy zástupu, naplnil celý sál a teď jej vdech-livami cítí také Jandák. Zachvívá se zimou. Chce nutím cítí také Jandák. Zachvívá se středu si zapnouti kabát. Ale v tom již někdo ze středu sálu volá: »Zrádce!« A všechna ústa najednou křičí: »Zrádce! Rozpoutává se ledová víchřice. Strašlivý orkán a kusy ledu: »Zrádce!« »Zrádce!« mu bijí do tváří a on chrání oči rukama a víchřice ho vy-ráží stěnou ze sálu ven a žene ho a smývá jím po sítích a telegrafních drátech ...

Jandák vyskakuje. Usedá na pohovku a chápe se za čelo. Je studené. Hledí do prázdna.

Co dále? ... Co dále?

Přece je východisko! Vráť peníze! Do posledního haléře! Nebyl to milion, to je pomluva, ale

půl to bylo! Hodí jim je pod nohy! ... Ale ... Co: ale? ... Má ty peníze? ... Nemá ... Ženské si zvy-klý na pohodlný život. Jarda kupuje spousty socia-listické literatury a to všechno stojí brozné peníze. Také on mnoho utratil. Ptáček Zdenička chce být rovněž živa a sto dvacet korun, které týdně vydě-lává, znamenají smrt souchoitami. A minulý tý-den zde byl stavitel s plánem vilky v Troji, roz-košného rodinného domku, na který se žena těší jako malé dítě a to nemůže se jí každou noc zdát. Po-zemky jsou již zakoupeny a po neděli se má začít s kopáním základů ... Nikoli, nemá už těch peněz.

Napálit nějak toho darebáka Podhradského a ty ostatní? ... Ale jak? ... Myslí na ukradení do-kumentů. Na podplacení zřízenci ministerstva vni-tra. Na organizování noční lupičské výpravy ... Ale mává nad tím románovým nesmyslem rukou.

Och, padouši! Och, padouši! Lapili ho! Čtvrt roku opojení z domnělé svobody. Čtvrt roku přáte-lení se s buržoasi! A mají ho v síti. Kruf se, sy-náčku, zmíť se, ven se nedostaneš! ... Och, loří! Naproti pohovce, na které Jandák sedí, visí na stěně ruský revoluční plakát. Přivezli jej do Prahy první čestí bolševici. Obraz dvoice pestrý a zuřivý.

Na kamenném podstavci se zachvívá v posledních křečích smrtelně raněná sfinga kapitálu. Ze tří hlav má jednu useknutou a ta se válí i s korunou dole a z rány tryská potok krve, barvě kolem vše rado-sí. Zbývající dvě hlavy cení draží zuby a zuřivé oči jsou krvavě podlitly. A dle u podstavce se he-ní mží zástupy proletářů. Zasadují páky do kameni, bijí do nich krumpači a kladivý. Splhají se po kvádrech a po ramenech těch níže, nože v rukou, nože v zubech, stejně zběsilí jako ona nahoře. Splhají se až k ní, pokrývají její tělo svými, vrá-žejí do něho zbraně a ona je rozmačkává pařáty, drtí je zuby, dusí je chlapdly ohonu a po podstavci stékají potoky lidské krve, mísící se s její a na hla-vy bojujících dle padají mrtvolý. Ale ti maličtí ve své zuřivosti neustávají. Tisíce maličkých proti draží přísere. Zvířeti, neboť sfinga vráždí už jen posledními silami.

Poslanec Jandák se zahlíží na rudou divokost toho obrazu. Jeho pohled ulpívá na jedné figurce. Dravec jí obořil hrotem ohonu a drtí v ní kosti. Tvář umínajícího je zsmalá a až obhluda povolí, spadne dolů jen mrtvola. A najednou se Jandák domnívá poznávati v té tváři vlastní rysy. Ano, je to on sam! On, poslanec Jandák! Tragická obět v boji s kapitálem! Kapitál ho sevřel jako krajta a nepovolí, dělej, co dělej. Marno, není vyváznutí, zahyneš! Osud bojovníka! Jandák tomu věří a jeho oči se rosí lítostí nad sebou samým.

Hází sebou na bok a zabořuje hlavu do hed-vábného polštáře. Batikovala jej jeho dcera a dala tatínkovi dárkem. Ubohé děti! Ubohý tatínek! Dřít ho nepřátelé!

Ale jaká to melodie víří Jandákoví hlavou? Ja-ká pitomá kupletová melodie? Jandák to najednou ví. Ta melodie má refrén. A ten jest: » Jandák se točí!«

Byla původně skládána na Stivína. (Neboť red-aktor Josef Stivín, týž, který tenkrát na schůzi v Lidovém domě skočil do proudu a s vaší tak přesvědčivou křikl na starého Antonína Němce:

»Diktaturu proletariátu chceme!« našel v komunistu zalíbení jen na krátko. Zahřímal na několika schůzích, napsal několik podepsaných článků, které vyděsily národ, byl šťasten, že na sebe soustředil pozornost všech, velkolepě se bavil hrůzou, kterou naháněl — a pak, z čista jasna, obrátil se obratem se změnil také celý jeho život. Rozvedl se se ženou a vzal si novou: mladou krasavici, která se šatila do hedvábí a kožesin. Opustil skromný byt Pod Slovany, nastěhoval se do šlechtického paláce a dal se malovat u slavného malíře. Josef Stivín stál na prahu kariéry. A tehdy zpíval kabaretiér Vincu Baryton v »Syrinxu« kuplet s refrémem: »Stivín se točil!«

Ale teď měla písnička jiný refrén: »Jandák se točil!« Poslanec zaboril hlavu hlouběji do batikovaného polštáře. Tvář se svažila v ošklivý úšklebek. Jandák se točil, Jandák se točil! Jandák se točil do prava!

Sto obrátek za vřemou, pane Kramáři!

Jestli ho nepolejeme

mašinovým olejem,

Ježíš Marjá, on se zavarí.

Melodie se stávala hlučnou a ať se namáhal, jak chtěl, neodehnal jí od sebe. Snad právě proto je tento kupletový nápěv hloupý, vtíravý a neodbytý, byl jedinou poctivou věcí dnešního podvečera. A také snad právě proto bylo jen třeba odhaliti všechny ty lži, které ho dusily, od sebevražedných úvah až po slzy nad ruským plakátem, aby zazněl jasné a zřetelné. Neboť Jandák se otočil. Neboť Jandák napíše článek. Neboť Jandák nepůjde již ani na dnešní košířskou schůzi, ale zatelefonuje tam, že jest vážně churav.

V předstírané zářechotil v zámku klíč.

Poslanec Jandák se vymrštil s pohovky.

Někdo z rodiny přiběhl domů! Nebylo možno, aby poznali, co se v něm děje! Skočil k zrcadlu a rychlými pohyby si dlaněmi přihlazoval zježené vlasy.

Do pokoje vpadl Jarda. A s ním svěžest jeho dvacetiletí let.

»Táto!« volal radostně a kamarádkým tónem, jakým byli zvyklí spolu hovořiti. »Letim k tobě. Máme velkolepé zprávy. Z Německa. Němci jdou s námi. Ve středním Německu je vše připraveno a čeká se už jen na povel.«

Otec hleděl na syna. Ale synův obraz, jak tu stál, nadšením zrůžovělý v tváři, se mu rozplýval v mlhách. Poslanec Jandák cítil, že jdou na něho mdlouby. Chtělo se mu usednouti na pohovku.

»Co je s tebou, táto?«

Otec neodpovídal.

»Co je s tebou, táto?« opakoval student udiveně.

A tu poslanec Jandák sebral všechnu svoju vůli.

»Mé zprávy nesouhlasí s tvými,« zakotkal. Ale pak jeho hlas nabyt pevnosti. »Mé zprávy jsou zcela jiné. Němci s námi nepůjdou. A každá akce, kterou bychom zde začli, jest předem ztracena.«

Student k němu přiskočil a chopil se ho za ve-

stu. Z chlapcových očí zíralo zoufalství.

»Zbláznils se, táto?« křičel.

#

ulici a dívala se každé chvíle na rafie továrních hodin. Toník modeloval lože velkého soustruhu a pracoval tento týden přes čas.

Anna čekala svoji těžkou hodinku a to jí činilo neklidnou a rozněcovalo ji. Ach, ovšem, nic na tom nebylo, všechny dělnické ženy, v domě měly děti, a porod, potraty a pohřby s malinkými rakvičkami, to bylo v Jeseniově ulici na denním pořádku, ale bylo marně připomínati si to. Bývalo jí doma samotné úzko a hrozně se jí stýskalo po Loníkovi. Ale k tomu se nesměla nikomu přiznati. Sousedky by se jí smály a soudružka Činčvarová, kdyby byla na její tváři posířehla smutek, byla by jí řekla, ne-li slovy, pak jistě svýma zýma očima: »No, no, ukňouraná paní hraběnkol! Snad byste si nechtěla lehnout do postele už od teďka? Já jsem jich měla jedenáct, devět živých, dvě mrtvé, co jsem si dala pomoci, nepočítám, a vždycky jsem stála druhý den po tom již u kamen nebo u necek.« A přece bylo Anině srdci jako ptákovi před bouří. Teď postupovaly hodiny tak pomalu a tovarní dvůr za mřížovými vraty byl prázdny. Přěšel-li jím tu a tam dělník, bylo již zdaleka viděti, že to Toník není.

Konečně ho uviděla. Vyšel první ze skupinky dělníků ze vrat slevarenské budovy a spěchal ke kontrolním hodinám před portýřskou loží. Odtud ji spatřil, jak se oběma rukama držela tyčí tovarní brány a ulpívala na něm očima. Pozdravil ji pohledem a jeho tvář se rozžářila.

Vyšel. Stiskli si pevně pravice.

Její velké moudré oči mu rekly: »Stýská se mi po tobě, Toníčku. A mám velký strach.« A jeho pevný pohled jí odpověděl: »Také já se o tebe bojím, Ando. Ale učiníme vše, co můžeme, aby bylo všechno dobré. Bude to dobré, uvidíš, neboj se!... Jsem rád, že jsi přišla, moje milá!« A jeho poslední pohled ještě dodal: »Moje milá, předrahá!« Ale ústy si netekli nic.

Šli spolu ulicí, dotýkajíce se ramený. A ta ramena se vzájemně cítila.

»Doprovodím tě domů, Ando,« řekl. »Musím do Košíř, Jandák tam má schůzi a chci se s ním poradit. Ale nezdržím se až do konce, přijdu brzy.«

»Přijď!« Úže se k němu přitulila. A jen toto maziřivé otření ukázalo, jak velice po něm touží.

Ale jak už se často objevuje psychický zjev, jemuž říká příslovi vlk za humny: Na příštím rohu potkáli Jardu Jandáka.

Zastavil se před nimi, jako by se jich byl polekal. Byl bledý, a měl potřhaný pohled. Také oni se zastavili. Co se stalo Jaroušovi? Myslela si Anna.

»Byl jsem u vás,« říkal nejistě, »ale Činčvarová mi řekla, že děláš přes čas...«

Upírali na něho tázavé pohledy.

»Prosím tě, soudružko Krouská, nech mne několik dní u vás přespat.«

»Beze všeho,« odpověděl Toník.

»Jen přijď!« řekla Anna.

Ale ani to nebylo vysvětlením Jardovy bledosti. Čekali.

»Nevrátím se už domů. Přestěhuji se ke strýci.

Je to taky buržuj, ale nemám jiného východiska.

Ale jsou teď venku, vrátí se až za tři dny...

Jejich pohledy byly otázkou.

Toho dne již pozdě k večeru, čekala Anna před Kolbovými závody na Toníka. Přeházela volně

nedodržel slova bylo těžko, těžko, těžko, těžko, těžko, těžko
 dva milenci sh. totiž ja r. m. m.
 dva milenci sh. totiž ja r. m. m.
 dva milenci sh. totiž ja r. m. m.
 dva milenci sh. totiž ja r. m. m.

A tu se zadrželo Jarďovi obočí a jeho pohteu na-
 byl výrazu divokého zoufalství.

»Otec nás zradil,« vyhodil ze sebe.
 Bylo to jako výbušná střela, která mezi ně
 padla.

Také Toník zbledl. Jeho postava se pomalu na-
 rovnávala. Bojovně se narovnávala. A pomalu se
 nakláněla vpřed. A pěsti se zatínaly.
 sršela zuřivost.

Stáli tak několik vteřin proti sobě. V Jarďově
 tváři bylo nekonečné zoufalství. Tak strašně toužil
 po někom, komu by se mohl teď vrhnouti na prsa
 a plakat, plakat. A vedle stála Anna, upírající na
 něho soustranné oči.

»Pojd'! A mluv!« řekl tvrdě Toník.

Šli. Nebylo mnoho co vysvětlovati. Otec změnil
 přes noc přesvědčení. Je pro zachování dosavadní
 politické linie a proti zakládání politické strany.
 Každá akce je prý předem ztracena. Něco se dnes
 s otcem musilo stát, ale o tom nemá Jarďa tušení.

»Víš o tom už někdo?« ptal se mračně Toník.

»Ne, ty jsi první.«
 Toník sháněl po ulici telefonní budku. A když
 ji našel, házel do automatu koruny, hledaje spo-
 jení s Jilkem nebo Šafářem. Konečně je našel.

»Poslanec Janďák, ta bestie, nás zradil,« volal
 do aparátu. A pověděl užaslým, co věděl. »Dnes má
 v Košířích schůzi. Chce patrně se svými rozvrat-
 ními reidy započítí tam. Někdo musí okamžitě jít
 do Košíř a na schůzi toho zradného psa odhalit.«

»Ano, pojedou tam,« odpovídá mu Jilek. »měli
 dnes večer sice jiné schůze, ale věc je příliš důle-
 žitá. Ale musíš tam také ty. Ty jsi jediný přímý
 svědek. Příkladem revoluční disciplíny by sice bylo,
 aby zradce před dělnictvem odhalil sám Jarďa, ale
 tolik statečnosti od něho očekávatí nelze. Nebezpe-
 čí však musí býtí udušeno v zárodku a Janďák
 zničen. Jilkův hlas byl studený jako ostří seke-
 ry, která se napřahuje.

»Dobře! Jedu. Ať se pes těší!« A pověsil slu-
 chátko.

Před telefonní budkou čekali Anna a Jarďa.
 Jarďa bledší než před tím.

(Přistě dále.)

Jsem člověk ne nový!

K čemu to skrývat?
Zůstal jsem jednou nohou v minulou,
chtěl bych rád dohnat ocelovou rotu,
tou druhou kloužu, padám, zakopnu.

Ale jsou ještě jiní lidé.

Víc nešťastní,
víc děti záhuby.
Úprošřed věci, jimž nerozumějí,
jsou jako na řešetě otruby.

Já znám je,

viděl:
oči smutnější než krávy.
Úprošřed lidských smírných děl
jak rybník zplsnivěla krev jim.

Kdo hodí kámen v rybník ten?

Nechte ho!

Býlo by moc smradu.
Vždyť sami v sobě odumrou,
zetlejí listím listopadu.

Jsou ještě jiní —

ti, co věří,
co vidí budoucno v nesmělé tesknosti.
Drbou se ve předu a vzadu
a hovoří o novém životě.

Slyším je. Vím, o čem si vykládají
po trhu sedláci u vozů na rynku.

— Šlo by to — tento — se sovětskou vládou. . .

Jen plátna víc. . . Je málo hřebíků.

Jak málo téměř bradáčům je třeba,
jichž život samý chltěb
a brambora.

Jak potom ale na nešťastný osud
nadávat celé noci mohou já?

Těm závidím,

kdo život v boji prožil,
kdo za velikou věc se uměl rvát.
Já, který darmo mladost svoji probil,
já dneska nemám na co vzpomínat.

Jaká to hanba!

Jaká hrozná hanba!
Já na koleji slepé octl se.
Vždyť já moh' dávat
víc, nežli jsem dával,
a co jsem dával jako z legrace.

Kytaro milá,

zahrej, hrej!
Cikánko, zpívej něco pro mou bídu,
chci zapomenout otrávených dnů,
jež nepoznaly lásky ani klidu.

Vím — neutopíš smutek ve víně,

vím — samota si neví rady s bolem.

Proto se asi dneska zachtělo mi
vyvrnout kalhoty
a běžet s konsomolem.

1924.

Přel. B. Mathesius.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

(Pokračování.)

»Musím do Košř Ando!« řekl ženě. »Kdy se vrátím, nevíím. Asi pozdě. Čest!« A stisk jeho ruky a pohled, v němž se na zlomek vteřiny mihla mělká srdčnost, dodaly: »Vid', nemusím ti přece vykládat, jak rád bych s tebou zůstal!« Pak se obrátil k Jardovi a řekl mu: »Jdi s Andou, ustele ti. Ale čeká se každou chvíli. Kdyby bylo zle, vzbud' soudruhu Činčarovou a dojdi pro paní bábu. Býdlí v prvním bloku napravo od nás, ve třetím domě.« A již utkal podle kolejí, aby byl na stanici současně s vozem elektrické dráhy, který drnčel vedle něho.

Jel do Košř. V duchu si připravoval vášnivou řeč, divoký výpad, s nímž vyrazí ihned, jakmile pronese Jandák první proradný obrat; sraží ho v půlt-věty, sežene ho s tribuny, zničí ho! Ale Toníkovo osnovy rušila Anna a nebezpečí, které se nad ní vznášelo. Odháněl od sebe Annu, teď šlo o vážnější záležitost, než jsou soukromé city, ale dávalo se mu to jen napolo. Také zavražděný Bélaffy Imre se tu mihl. Toníkova spoluprást na zločinu a Jandákovy vědomosti o tom. Ale máchl jen rukou. Teď byla v nebezpečí věc proletariátu! Vše ostatní přijde až potom! Rozdrtí zrádce!

V Jeseniově ulici, v pokojku Toníkova bytu, seděla Anna a Jarda. Seděli u petrolejové lampy s papírovým stínidlem, která žlutě osvětlovala stůl a nechalvala jejich obličej ve polostínu. Anna správala prádlo. Jarda hleděl mrtvě před sebe a oba byli tiší smutkem chvilé. Několikrát se Anna soustrastně na něho zadívala a tehdy také on odtrhl oči od stolové desky a děkoval jimi za pohlázení, jehož tolik potřeboval. Aniny oči byly úžasně modré a její tvář zkrásněla očekáváním příštího marteřství. A když dotek jejich pohledů trval příliš dlouho, že ho nebylo možno přerušiti bez zašervení se, řekla Anna měkce:

»Co se to stalo, Jarouši?«

»Strašná věc, soudruško Anno!«

Bylo podivné, že se tento pokoj tak velice podobal vývěvě. Oni dva v ní byli uzavřeni. Dům byl pln ruchu, ale zde se zdál býti jeho střed a ten byl mrtvý. A plno zvuků bylo v domě. Po schodišti a dlaždicích sítě stále zučly kroky, dvěře se otvíraly a na koncei chodby zučel vodovod, jak z něho někdo natáčel do nádob. Vedle u Kučerů vyplácela Slávka čtyřletého Frantíka a ten ječel, jako by ho na nože bral. Ale všechny tyto zvuky se

Bije ulehčením. Nad tím, že byla poprava o několik hodin odložena.

»Dáš mi něco k večeri, Ando?« ptá se Toník.
»Je tam káva.«
»Chleba není?«
Anna se dívá litostivě na Toníka. Ne, chleba ne-
Anna se dívá Toník do práce, byl zde sou-
ní, časné ráno, než šel Toník do práce, byl zde sou-
druh Srnad, nezaměstnaný, a Toník mu dal po-
slední čtvrtbochník a kus slaniny, který ještě zbyl.
A peněz také není. Poslední pětkorunu si Toník
od Anny vypůjčil včera večer, poněvadž se sbíralo
v časopis levíce. A předevčírem se v tovarně vy-
bíralo na pobřež souduhu Krajhanzla, kterého roz-
drtila litinová deska. Výplata je až zítra večer a
v poleadne se bude třeba spokojiti polévkou, doma
jest už jen trocha rýže a jišky.

Té kávy ostatně také nebylo mnoho. Velký
hrnec dostal prve Jarđa. Byl by výval velmi rád,
kdyby ji byl mohl nechat stát, měl na vše možné
spíše myšlenky, než na jídlo, a shledával ji kromě
toho velmi špatnou, ale nechtěl Annu urazit.

Toník večerel.
»Co bylo na schůzi?« ptal se nesměle Jarđa.
»Jilek mluvil o situaci. Nic zvláštního. Všechno
jde dobře.«

Jarđa si oddechl.
Pak šli spat. Toník s Annou do postele, Jarđa
na slavník na zemi.

Té noci se narodil mladý proletář. Ne už bojov-
ník, jako jeho otec, ale příští stavitel.

Jarđa usnul, když již svítalo. A z prvního spaní
byl probuzen šumem a září petrolejové lampy. To-
ník si spěšně oblékal kalhoty a na posteli ležela
Anna. Svě krásné oči měla upřeny ke stropu a ho-
ření zubů zatnuty do rtu. Téžce dýchala a z úst se
jí draly slaboučké steny.

»Počkej tu chvilku u ní!« řekl Toník a od-
kvapil.

Jarđa se rychle oblékl. Příkradl se bos a po
špičkách k Annině loži, tiše, jako by každý zvuk
a každý neuctivý krok byly v této chvíli svato-
krádeží, a postavil se do noh postele. Hleděl se
zbožnou úzkostí do Anniny tváře. Anna trpěla. Oči
měla zavřené, ale hoření zubů se stále pevněji za-
hýbá peřiny a každé vydechnutí bylo slabým za-
úpěním, které nechťelo býti slyšeno. Tušila Anna,
že jest u ní? Bylo dobře, že toho netušila. Annino
utrpení, které se spojilo s jeho, naplňovalo ho vel-
kou bolestí. Chťelo se mu kleknouti u její nohou a
zabořití hlavu.

A tu Anna, neotevřevši oči, tichoučným hlasem
úpěnlivě zaprosila:

»Jaroušku, prosím vás, jděte pryč, stydím se
vás.«

Zalil se studem. Odplížil se do kuchyně.

A zde, v temném kouřě u kamen, ho přemohla
bolest. Můj bože, co tu vlastně chce? K čemu je do-
brý a komu je vlastně potřebou? Zase tak silně za-
toužil po někom, komu by mohl padnouti do ná-
ručí, po rameni, na něž by mohl položit hlavu. Ale
nebylo takového člověka na světě. Zakryl dlaněmi
oči a plakal. Z vedlejšího pokoje sem znělo hlasité
stenání Annino.

(Přítště dále)

pred vývevou zarázely, lámaly se v půli o její skle-
něný zvon, strážely se po něm a mdle padaly kolem
Anna měla modré oči jako velké safíry a kolem
hlavy svatozář madon. Její ruka se měkce pohy-
bovala a konečky jejích prstů se laskaly s ubířska-
vou jechlou. Kdesi v Kosiřích vrazdili v té chvíli
jeho otce.

»Co budete dělat, Jarouši?« Nemohla si nikdy
zvyknout tykatí tomu chlapci.

»Nevím, soudružno Anno.«
Někdo křičel po schodech: pomalu a těžce, jako
by nesl břemeno... »Uč se a nehrej si pořád, ulič-
níku!« křičel vedle Činčvarůka na terciána... Toník
je dobrý soudruh. Je silný a zabíjí teď jeho otce
ranami do hlavy. Vykoná tu práci dobře, o tom
není pochybnosti, neboť je to v zájmu strany...
Toník a Anna jsou celí. Vše jest jim jasné a nikdy
v životě nezakolísali. Vždy věděli, co dělají. Ne-
jsou tragičtí, nikdo ze soudruhů není tragický. To
jen on, Jarđa Jandák, se potácí, to jen on jest zlo-
men a smuten. A nikdo mu neporozumí a nikdo
mu nepomůže. Jest jim cizí. Přijímají ho, radí se
s ním a věří mu, ale nikdy ho nepokládali za svého.
Anna, svěťice Anna, kterou tajně miluje, to poci-
tuje, pohladí jeho smutnou hlavu pohledem tak
měkkým, jak by žádná milenka nedovědla, ale ni-
kdy mu ještě dobrovolně nerekla »ty«, jak jí jest
to samozřejmým v všech soudruhů. Ano, to jest
nejstrašnější ze všeho: Ti, které miluje celou ho-
rností svého srdce, jimž zasvětil svůj život, jimž
dnes vydal na zabítí otce, ho nepřijali za svého.
Neboť není jedním z nich. Na chodbě jdou kroky
k vodovodu a voda řinčí o dno velkého plechového
hrnce. U Klabanů se otevřely dveře. »Boženo!« kri-
čí vysokým hlasem soudruška Činčvarová. Zvuky
se lámou o skleněný zvon vývěvy.

Jarđa vstává a probírá se v Toníkově poličce
s knihami. Vytahuje Leninův »Stát a revoluce«,
zvolna usedá a snaží se čísti.
já počkam na Toníka.«

Jarđa kývá hlavou.

»Kžousí to se čtením. Není možno. Ale je to mé-
ně trapné sedět tak klidně a tvářiti se, jako by byl
zahlobán do knihy, než hledět před sebe a vy-
mýšlet si věty, které jsou lži. Ale jest potřebí chvi-
lemi prstem obrátit stránku a to činí přetvářku
ponižující. Co zde vlastně chce? Či jest mu úlevou,
že na dosah ruky od něho sedí Anna a smí-li spo-
činouti pohledem na svatozáři kolem její hlavy a
na jejích růžových prstech, které se laskají s je-
hlou? Jehla se chvílemi rozhoří, jako by žářem,
který do ní vnikl z krve Anina srdce. Ano, jest mu
to úlevou.

Do místnosti vchází Toník. Mnohem dříve, než
ho očekávali.

»Toníku!« volá Anna a do tváře jí stoupá ru-
měnce radosti.

Jarđovi se rozbuchává srdce a on ulpívá úzkost-
livým pohledem na soudružských ústech.

»Čest!« říká jí ta ústa.

»Čest!« šeptá Jarđa a jeho oči se zoufale ptají.

»Nepřišel!« praví Toník.

Nepřišel! To slovo vyplňuje Jarđovo nitro. A
srdce mu prude bje. Ale jinak než před vteřinou.

Zastavme se ve zkušebně, kde se zkouší hotový motor, jak poběží za různých rychlostí a zatížení; popojíme nad strojem, který odměřuje plochu nepravidelného kusu kůže tisíckrát rychleji než by ji spočítal zběhlý počtář. Z údivu nevyjdem v momentě, kde se dávají součásti dohromady v montovně, kde se kostra postříkuje lakem z »pi-stoli« a suší v sušárnách. Čtenáři se musí spokojiti několika obrázky.

Moderní strojí zařízení v automobilkách ovšem také znamená, že pracuje toliko jeden dělník tam, kde by jich jinak pracovalo dvacet.

Pozoruhodnosti pro sebe je moderní montáž automobilu po fordovsku, na pásu, t. zv. montáž plynulá. Její úspěchy jdou ovšem na účet montujících dělníků, neboť práce je rozdělena do nejprostších pohybů, každý montující dělá stále jen jeden, dva ze dne na den.

Dříve sestavil dělník magnetický zapalovač za 20 minut, když zavedena montáž na pohyblivém pásu a operace rozdělena na dvacet dílčích pohybů, sestaven zapalovač za 14 minut, a zvýšením pásu, aby se dělnici nemusili shýbat, provedeno sestavení za 7 minut. A po dalším zlepšení za pouhých 5 minut.

Karoserie bývala dříve sestavena za 12½ hodiny, po zavedení montážního pásu a upravení jeho rychlosti se tato doba snížila na — 1 hodinu 53 minut. Pás se při tom pohybuje rychlostí 1,8 m za minutu a všech operací je čtyřicet pět. Většina dělníků u pásu dělá jeden, dva prosté pohyby. Jeden neustále jen nasazuje určitou součást, ale neupevňuje ji, to je věc druhého, dělník, který vloží do otvoru šroub, nenasadí mu maticku, a dělník, který nasadí maticku, ponechá její utažení dalšímu a tak to jde dál.

Podobně zjednodušeno a urychleno nasazování pístitního kotouče na pístitnici. Dříve jich nasadil dělník za hodinu dvacet, nyní šestatřicet. Dříve rovněž natřeli zadní osu vozu dva dělníci za několik minut, nyní to udělá jeden za 15 vteřin, užívaje speciálního přístroje. Smontování chladiče s jeho téměř 100 trubkami bylo uměleckým kouskem pro několik kvalifikovaných dělníků. Nyní se sváří speciálním zařízením na 1200 radiatorů za 8 hodin.

Velkou zásluhu o takové zrychlení výroby automobilu mají — samotní dělníci, kteří vynalezli mnoho úsporných způsobů nebo strojů, pobídnuti přemiemi, které ovšem nebyly v nížádném poměru k úsporám, kterých dosáhl kapitalista zrychlením a zjednodušením výrobního pochodu, a které byly namnoze vykoupeny vyhazováním dělníků »pře-početných«.

Přes to, že moderní automobil je divem techniky, má podle názoru automobilových konstruktérů

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

Pokračování.

Vrátil se Toník. Přišla paní bába. A v bytě nastal ruch. Toník rozsvítil v kuchyni svíčku. Zatáhl, nosil ve velkých hrncích ze síně vodu, přistával na kamna malé hrnečky, vytíral necky, vše s odbornou zručností a beze slova. V pokojíku cosi

do dokonalosti ještě daleko. Především udělá z každé koruny, vydané za palivo pro něj jen za 20 hal. práce. Z dráhy, kterou proběhne píst ve válci, je dráhy aktivní »pracovní« jen čtvrtina. Na každou osobu musí dnešní auto vleci 200 až 5000 kg váhy mrtvé. To nejsou nedostatky malé a jsou tu ještě jiné. Na př. »klepání« (bouchání) motoru, vznikající tím, že po zapálení výbušné směsi ve válci vzniká druhá detonace, jejíž vlny se srazí s vlnami detonaace zapalovací a vzniká známá rána v motoru. Tomu se nyní odpomohlo smísením motorového paliva s olivnatou sloučeninou alkoholu. Tím se zároveň ušetří palivo a válce motorů mohou být menší a kratší, to znamená, že motor by běžel rychleji než dosud a ujel se stejným množstvím paliva a drahu dvakrát větší než dnes.

Krokem k zmenšení mrtvé váhy vozu, vedle lehčích motorů, os. rámů a převodu, je zavedení chlazení mědi místo vody. Podařilo se překonati obtíže při sváření litiny a mědi na sebe a žebra chladiče se nyní dělají měděná a chladič se proudem vzduchu stejně účinně (podle výsledku zkoušek) jako s nejlepšími chlazenými vodními, při čemž měděný chladič váží o 75 kg méně než vodní.

Příčinou poměrně krátkého života automobilů je mezi jiným i nedokonalé mazání. Americká General Motors Research Corporation (Společnost pro výzkum motorů) vyrobila nyní ložiskovou vložku, velmi průlincitou, která pohltí jako houba značně mazadla, takže se ložiska nezažehřejí a neopotřebují znatelně, ani je-li motor v chodu kolik tisíc hodin nepřetržitě.

Automobiloví inženýři tvrdí, že auto blízké budoucnosti bude celé z oceli a emailované za horka, poněvadž to je náter nejtrvalejší. Všechny součásti, které se mohou poškoditi, budou snadno přístupné, aby se mohly rychle a snadno vyměňiti.

Pozornost konstruktérů obrácena také na úhlového nepřítele automobilů, na chvění. Mnoho se v tom zlepšil užitím pneumatik balonových, velmi »nafuklých«, ná rozdíl od dnes obvyklých s menším tlakem vzduchu uvnitř. Tyto »balony« obmezují i sklouzání, usnadňují brzdění a řízení. Tendence je, co možno nejbalonovitější pneumatiky a co nejmenší kola. Dalším krokem k »dokonalému« automobilu je zavedení brzd na všechna čtyři kola, čímž by se snížila doba k zastavení vozu na polovinu nyníjší.

Velkou dráhu vývojovou mají před sebou také automobily nákladní, zejména však traktory v zemědělství, jakož i motorové saně.

Opravdu dokonalého a »lidového« auta se očekáme až v novém, dokonalejším »lidovém« společenském řádu.

—8—

velmi důležitého vykonávala paní bába. Probuzena ruchem přiběhla také soudružka Činčarová. Ve spodničce a nahá ramena přikryla květovaným šátkem.

»To nic, matko,« volala u Anniny postele, »to

nic není, tohle jsme prodělaly všechny. Jen ne
kňourat. Tu perinu přeš a kolena hezky do výšky!
A když už to musí být, tak si pěkně zárvat. To je
zdravě.

Anašino sténání se stupňovalo. Přecházelo ve vý-
křiky.

»Tak, tak, už to jde,« zjišťovala soudružka Čin-
čvarová. »Dobře to mají, matko.«

Toník konal svědomitě dále svoji práci a jen
chvilami na vteřiny odbíhal do pokoje, aby se hned
zase vrátil k práci. Veděl, jako vždy, co jest třeba
dělati a co pak, až to bude vykonáno. Jeho láska
nebyla ani ve slovech, ani v oddávání se vlastním
cítím.

»Toníčku! zazněl z pokoje zoufalý výkřik.

Toník tam běžel.

A v koutě kuchyně stál Jarda. Bos a poloble-
čen, nikomu potřebný, cizí, zbytečný, nikdo. Jeho
oči byly neskonale smutné.

Soudružka Činčvarová běžela pro cosi domů.

A v kuchyni ho spatřila.

»Jo, co oni tu chtějí, mladý pane?« změřila si
do kavárny!«

Jarda se odplížil do pokoje, kde měl svoje věci.
A zde jediným teskným pohledem shlédl Annu.
Obnaženou, krvavou, s očima vytrštěnými a se
zlatými vlasy, rozházenými kolem hlavy. Milova-
nou Annu v hrůzné živočišné bolesti. Zmocnilo se
ho zoufalství. Tentokrát ho Anna skutečně ne-
viděla.

Výkřadl se s náručí šatstva z bytu. Nikdo toho
nepostřehl.

Strojil se na temné plošině schodů a v bolesti
přiklidal čelo na chladivou zeď, setrvávaje tak
dlouho.

Když mu domovnice otvírala, rozsvěcovala se
ulice prvním rozbráskem rána. A zde byl odhodlán
čekati, lhostejno, dlouho-li, dokud někdo nevyjde
od Činčvarů či Krouských, aby se něčeho dověděl
o ubohé Anně.

VII.

Střechy Kolbovených závodů nepatrně převy-
šuje věž, která svítivá za noci červenou září a šleh-
ne občas k obloze ohňovým trsem, obracejíc k so-
bě pozornost chodců. Je to vrchol tavicí pece ku-
plovny, kovového to válce, který vede dolů do vel-
kého sílu šedé slévárny, v níž dělá Toník. Nahore
na věži pracuje se starým Litochlebem Eda Vorlů,
širokoplecí hoch s kudrnatou hlavou, s vykasá-
mi rukávů a rozhrnutou košilí na hrudi, stále za-
mazaný uhlím a rzí. Sem, na věž, se vyťahovadlem
ze dvora dopravují vozíky starého železa, sebra-
ného ze všech konců města, ze skladišť, smetišť a
dvorů, nejpodivnější to materiál, od puklých ke-
límků a bezbřubých klíčů až po rozbitá kola vago-
nů, od zpruhovaných obrouček a rodinných iriga-
torů až po obaly šrapnelů a granátů těžkého dělo-
střelectva. Osm hodin denně vrhá Eda Vorlů to vše
po lopatách do jícnu kuplovny, střídaje železo
s koksem a vápencem. A tavicí pec požírá kov a
palivo a bílý kámen, polyká nenasytně a její poží-
rací horečka stoupá na 1200 stupňů Celsia. Dole,

v sále šedé slévárny, se jeví kuplovna hladkým
válcem, hutným a jako oloupaný strom nahým,
prerušeným jen jediným ostrovem, ne větším, než
jsou ve dveřích vzešské cely. A jeho záklopkou na-
možno kdykoli otevřít a s lidivým okénkem na-
hlédnouti, jak organismus kuplovny, jednoduchý
jak zažívací ústrojí žízály, zpracovává potravu
v krev. Přes koks a vápenc, proměněné v bílý led
s mírně růžovým nádechem, kanou růžové krůpěje
a stékají tenké praménky toho, co bude za hodinu
hodinou rzivým haraburdím, co bude za hodinu
strojem, ale teď je krví kuplovny. Ta krev bude ve
čtyři hodiny vypuštěna, patří kapitálu stejně jako
krev dělníků, neboť ani jím, ani svým pecím (ne-
dáva závod jisti zadarmo. Bude vypuštěna ořvo-
rem velikosti lidské dlaně, neviditelným teď, poně-
vadž jest zamazaný kamnáskou hlinou. Přijde slé-
vačský mistr s dlouhou ocelovou tyčí a bodne kup-
lovnu, jako jatečné zvíře, do slabiny a vytryskne
krev, hustá, bělotřiznová a žhavá, a poteče po žlábu,
ozarujíc sál a dělnické tváře bílým jasem. A u žlá-
bu budou státi dělníci, vždy dva a dva, s kadluby
navlečenými na tyči, budou chytati krev a pospi-
chati si ni ke svým pískovým formám, aby jí tam
nali. Tehdy se sál šedé slévárny rozhoří desítkami
rudých květů. Vzduch se oteplí a zavoní štíplavě
zakyslým zápachem. A nebudou-li pískové formy
dobře vysušeny, aby plyny dosti rychle unikaly,
bude z nich litina stríkatí až ke stropu a padati
v podobě žhavých broků slévavcům na hlavy a za
krk. Tehdy bude slévačský den ukončen: Eda Vor-
lů a zapalí si zorku, starý Litochleb se na hromadě
železa posadí na rukojeť železa a bude se mrtvě di-
vati před sebe.

Nahore pracuje Eda, dole Toník. Je to velký,
obdělňkový sál a jsou zde kopce písku a haldy žé-
leza. Šedý písek a černé železo. Voní to zde kovo-
vou vůní železa a navlhlou písku. Slevač pracuje
ve zemi. Staví si dolů, do pískové podlahy, stavby.
Složitá a důmyslná, jako podzemní městečko s množ-
stvím výstupků a prohlubenin, oblín a zubů, vše
dle přesných plánů, neboť do formy, kterou zde
prohlubuje, bude jednou nalito železo, aby se stalo
strojem. A budoucí stroj může oživnouti jen tehdy,
je-li každá jeho součástka schopná života. Strojem
dávají sílu lidé. Ale nemohou dávatí, sami jí nepo-
zbývajíce. Stroje ožívají jen tím, že do každého je-
dich dílku přenašejí dělníci svými deseti prsty in-
teligenci svého mozku, citlivost svých nervů, sílu
svých svalů, dávajíc jim teplot krve a s ní kus ži-
vota. Až kostra turbogenerátoru, kterou Toník již
tři týdny modeluje, stane se prací jeho a prací de-
síték soudruhů strojem, ať bude v budoucnosti státi
kdekoli, bude se pohybovati také Tonikovou ener-
gií, a masiny, které pohybovati také Tonikovou ener-
gií, ať tkalcovské stavby, prašlácké kremple, je-
řáhová kladiva či kovodělné soustruhy, budou tlou-
ci také rytmem Tonikova srdce. V sále šedé sléva-
rny pracuje s Toníkem sto jeho soudruhů, jichž
tváře učinila práce a boj s ohněm a železem souste-
děnými a jichž ruce jsou černé tubou, kterou se
natírají formovací truhlíky. A deset metrů nad To-
nikovou hlavou jezdí jeho druhý přítel a soudruh:
Petr Malinů. Jest mozem pojezdného jeřábu. Ten

jest umístěn nahoře u stropu na traversách a je na něm železná klec, v níž sedí Petr, řídě stroj. Jeřáb zvedá s finkotem a rachotem u stropu a spouští litinové těžší s masivními háky, na něž se upevňují litinové desky; součástky hotových strojů či vysoušecí kamny, kývající se a své okolí obhružující, byly dopraveny na druhý konec šedé slévárny. A jde-li o odlití velkého stroje, tehdy jeřáb přijde až ke kupolově a chytí svými řetězovými metrickými centy kladku, naplněný zatím padesáti metry nad pískovce tekutého kovu a pozvedne jej půl metru nad pískovce hromady, formové truhlíky a litinové desky a jede s ním v místa, kde bude vykloupen jako slavnostní stavby v zemi. A tato cesta vypadá jako tvářemi provázejících kadlub na jeho pomalé cestě a udružujících její rovnováže, a je to drnčivá hudba jeřábového stroje a řetězů, a je to iluminace, nad níž velkolepější si nevymyslil žádný náboženský příběh. A když se průvod zastaví nad formou kladu, stroj a dělníci pomoci závitnice nakloní kladbu a žhavý kov teče a stří a svítí, tu písek a železo kolem, dělnické tváře a ruce a pojezdny jeřáb nahoře hoří rudou záplavou. A tehdy, po skončení práce dne, se Petr Malinů chytí štípcem černých prstů za nos, plný kyselého zápachu plynů, a přehledaje očima Tonika.

Na jedné straně šedé slévárny je sál slévárny bílé, kde dnem i nocí žhne řada martinských pecí, v jejich kotlicích klokotá čisté železo jako vroucí voda. Na druhé straně jsou sály slévárny ocele, kde se pracuje s drobnými formičkami jako dětské hračky. A na dvoře jsou mlýny na písek, jsou tu kovárny, truhlárny, výpravný, jsou tu skladiště uhlí a železa, kancelář; je to trvalé činnosti řetěz lidských kolen a všude je v trvalé činnosti tisíc devět set rukou, podávající si svoje dílo. Dva tisíce devět set čtyřicet lidských rukou, tisíc čtyři sta sedmdesát soudruhů a soudružek v práci. Tisíc čtyři sta sedmdesát novodobých průmyslových dělníků. To již nebyli zproletarisovaní soutěžící továren, kteří na hlavu poražení prošli jednoho dne s nenávistné sklopnými hlavami pode jhem tovární brány do otro-

ctví, oni, kteří nikdy nezapomněli na řemeslo se zlatými dny, neprahnuce po ničem více, než po zlatě a zničení stroje, svého vítězného nepřitele. To nebylo již pokolení předtěl, ubožáků bez práv a zastání, s třináctihodinovou pracoví dobou, bičů a bez obrany vyslaných v koutech skladů a roztavěných v právních čí pytlových haldách, otupělých na jutuových či pytlových kořalky na lačný hladem a zmožená první skleníci uboha a nevědoma, žaludek po sobotní vyplatě, uboha a nevědoma, z níž se teprve s krajním napětím lidských sil pozvedali první jednodlvi, aby se stali bojovníky, mučedníky a světi. Dělnické organizace, vybudované po kriminálech a předměstských hnojnicích, vykonaly již svůj úkol, učinivše dělníků vědomou třidou. A pojem třídy, postavený na čtvrti pojmu bůh a vlast a povýšený nad ně, toť nejvyšší objev nového věku. Neboť on naplnil prázdnotu ohromného daru obsahem. Toto dělnické pokolení již nevidalo svých všemohoucích vládních vyjízdní v ekvipážích s livrejovými lokaji, neprovlávalo již pod okny jejich vil za sud piva a dva hrnce parků v předvečer svátku slávy a ať žije! — neboť nebylo již jediného velkého loupežníka, nýbrž jen řada drobných akcionářských konstituí a zlodějků, spíše opovrhovaných než nenáviděných, systém ředitelů, podředitelů a inženýrů, kteří se často měnili. Vztah tohoto dělnického pokolení k průmyslovému kapitálu byl vztahem dvou armád. Ležely proti sobě již dosti dlouho a svedly spolu již dosti přestřelek a posícních bitev, aby se neznaly do všech podrobností, možnosti a organizace a metod, aby nedovedly odhadnouti na ději příštího rozhodnutí, aby mohly pomýšleti na

Pozoruhodná kniha
JOHNA REEDA

DESET DNŮ, KTERÉ OTŘÁSLY SVĚTEM

Historie vítězné revoluce ruského proletariátu
VYJDE JIŽ V NEJBLIŽŠÍCH DNECH!
KOMUNISTICKÉ NAKLADATELSTVÍ, PRAHA I., PERŠTÝN 6

smír či jakoukoli dohodu. Bylo zde jen rozhodování mezi smrtí a vítězstvím. Neboť rozhodná bitva na západní frontě se blížila. Na východě, v Rusku, byla již vybojována. A bojovníci obou armád byli

plni onoho vzrušení, které zachvívá vojáky před bitvou.

Kolbenova továrna byla jednou ze vřeped posunutých posic bitevního úseku. *Pokračování.*

ZPĚV KOMUNISTICKÉ MLÁDEŽE

Na melodii „Sing-Sing“.

My mladi, smělí, tordí
a na Lenina hrdí,
kráčíme pevně rudé svoje míle;
my známe všechny cesty
po penkové i městy
Mýšlének našich zár
rozpálí světa toár
jak žír a zár,
i tomu, kdo stár,
jen když dí, co je proletár.
Nás chrání dějin soud,
když lámeme kov pouť,
hlan,
jsme tisícový smích,
dav
jsme pětí vzlyčených,
rudý proud.

Nad továrnami, dolů,
a hutěmi i poli
již spítí, spítí rudá hvězda s báně;
na buržoasní chřtíce
svá kladina a rjíce
my proní zítřa pozdvojneme k ráně.
Již dílny s doorcí sní
o bitvě poslední,
jsme její stráž
a nejšířší ráž,
kde revoluce duch se dní.
Až přijde boj ten bí,
kdo z nás že teď se choť?
Proč,
hle, byl bys ještě mlád?
Skoč
hned do ohně a rád
k vítězství!

ROZDĚLOVÁNÍ BALIČKOVÝCH DÁRKŮ MEZINÁRODNÍ DÉLNICKE POMOCI STÁVKU- JÍCÍM HORNÍKŮM V DURHAMSKÉM OKRESU V ANGLII

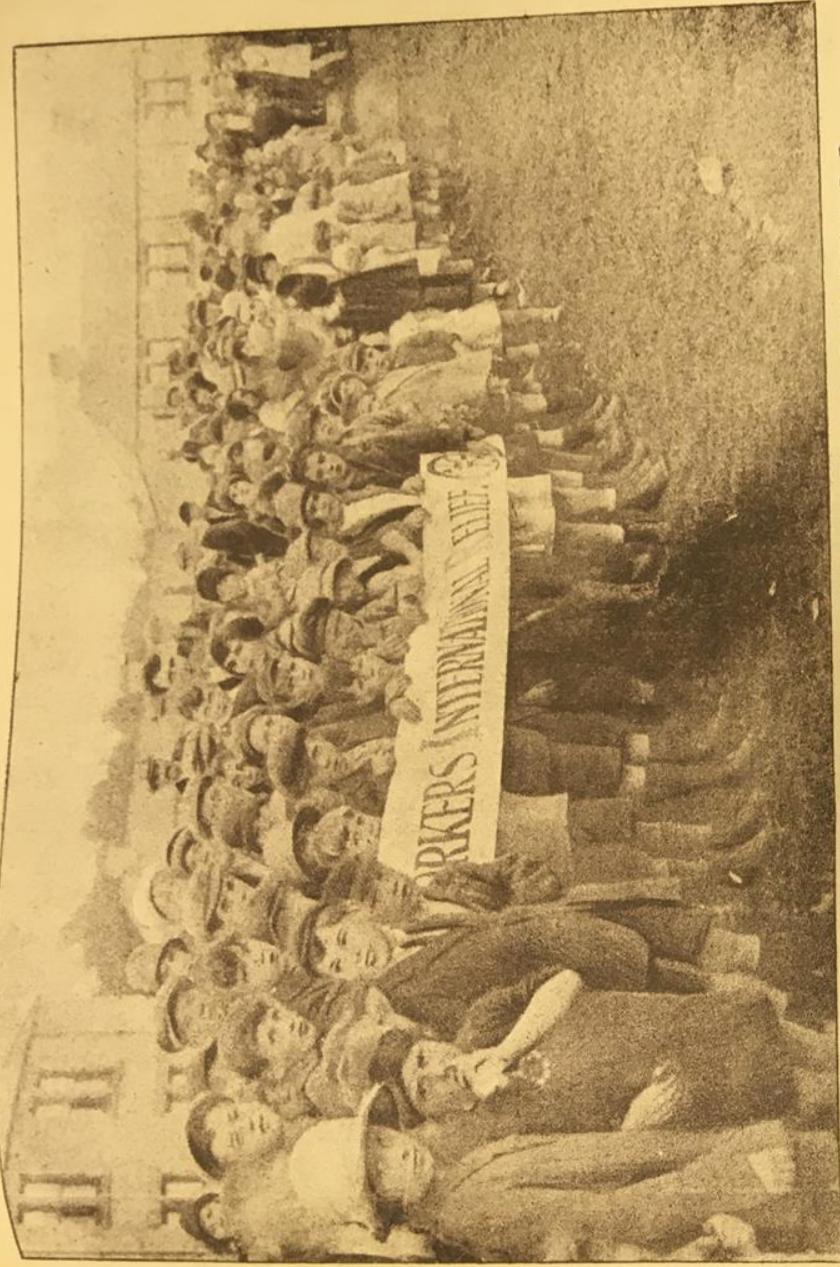
(K obrázkům na str. 11.)

Baličkové dárky MDP. byly rozdělovány v hornických místech Blydon a Stanley. Obě místa jsou nejvíce obydlena horníky durhamského okresu. S velikou radostí bylo rozdělení očekáváno, nejvíce pak zájmů o ně jevíly dívky. »Díky vám, díky všem zahraničním proletářům za skutečnou pomoc. Naše dívky, které dnes díky solidaritě zabraněných soudruhů, od vás dárky obdrží, budeme vychovávat i upevňovat v myšlence solidarity všeho proletariátu. Můžete vždy s námi počítati. To jest neděle, to jest slavnost pro nás,« řekl nám jeden ze stávkujících. »Mezinárodní dělnická pomoc a ruší soudruzi nepíší nám jen krásné dopisy, ale oni nám také skutečně pomáhají.« »My mluvíme svoje dívky,« řekla jedna stará matka, »a můžete si proto naši bolest představit, když vidíme, jak jest jim hladověti. My sneseme ještě dlouho hlad, ale ten, kdo pomáhá našim dítkám, ubírá nám mnoho těžkých starostí.«

Tisíce osob jsou na rozdělávání zúčastněny.

V Blydonu bylo rozdáno přes 2000 balíčků. V rozdělovacích komitétch byly všechny tři proletářské strany a odbory zastoupeny. Každá rod na obdržela jeden balíček. Nebylo nám možno každému dítěti dáti vlastní balíček, jelikož rodiny mají průměrně 4 až 5 dětí. Zaslání balíčků bylo prováděno místní odborovou skupinou. Dělnická hudba vedla dva tisíce dítek k rozdělovacímu místu. Byl to zapomenutelný pohled na tyto dítky, většinou oblečené. Jak jim zářily oči radostí. »Dostaneme balíček, a možná, že v něm dokonce bude čokoláda,« hlalo od úst k ústům. S planoucími zraky odebíraly balíčky, pyšně je ukazovaly svým rodičům a ihned na místě se o jejich obsahu přesvědčovaly.

Ve Stanley rozdělovali jsme 2.500 balíčků. 10.000 osob dostavilo se na místo za městem, doprovázeno hudbou, takže to byla skutečná slavnost. Vypítavali jsme se na místě přítomných horníků na jejich poměry. »Moje děti nemají, co na sebe a stejně tak ani já ani moje žena. Ale nezavinila to snad stávka,«

Hornické děti anglické v Chopwellu (v hrabství durhamském) čekají na rozdělení balítků M. D. P.

IVAN OLBRACHT / O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

Pokračování.

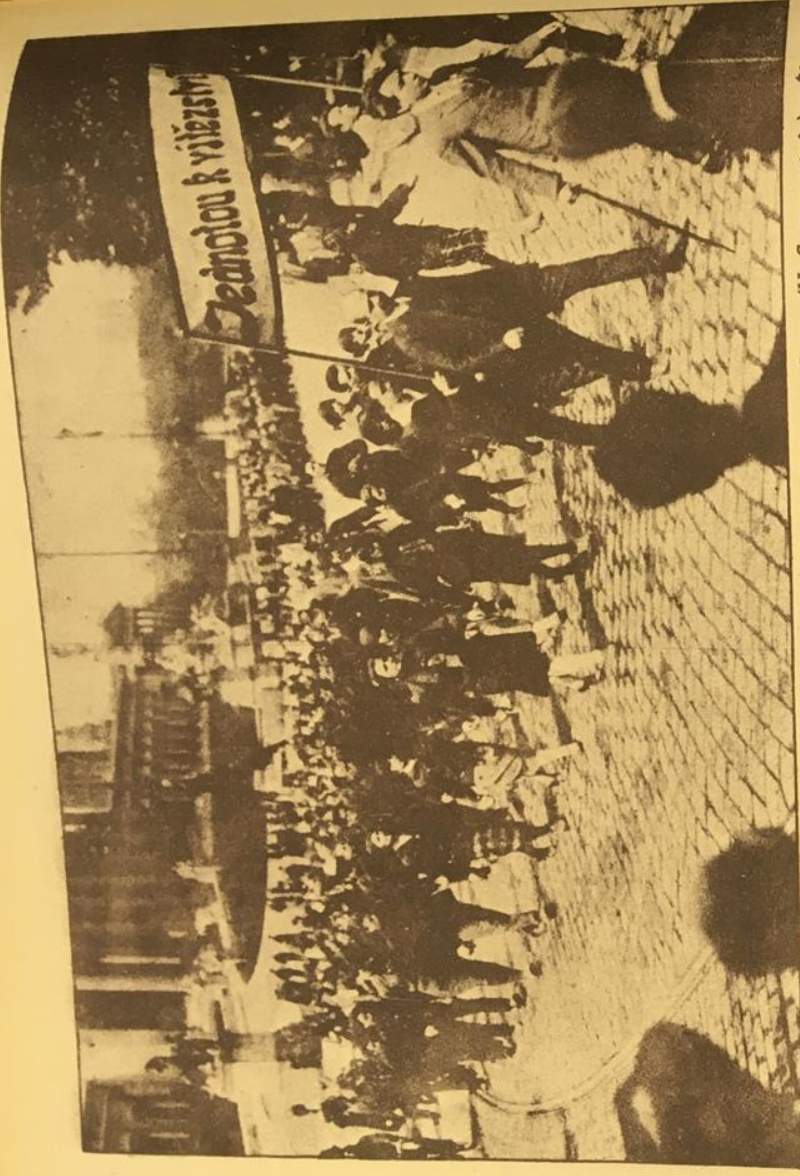
A Eda Vorlů nahoře u jícnu kuplovný a Toník Krouský dole u jejího ústí a Petr Malinů na pojezdém jeřábu byli vojáky úderné roty.

Dne devátého prosince 1920, o čtvrté hodině odpolední, ve chvíli, kdy kadluby vylévaly do pískových forem svůj žhoucí, rudý, jiskřící kov, zazněla na úseku Kolben útočná polnice. Topič Neděla přiběhl z bílé slevárný do šedé a k Toníkovi. Oči mu hořely: »Krouský, Lidový dům byl obsazen policií! Toníkova postava se narovnala, srdce mu zabuchalo a prsty se ohnuly, jako by hledaly pušku. »Co víš více?« »Nic! Kolbenka má přijít na pomoc!« Toník přeletěl sálem sedé slevárný, přeskakuje nářadí a žhavé kusy železa, a vyběhl nahoru po točítých schodech vedle kuplovný. »Edo! Lidový dům byl obsazen policií! Kolbenka půjde na pomoc. Vzbuř dvory! Já oběhnu sály!« A letěl schody dolů a do sálu a pod pojezdny jeřáb: »Petře! Petře!« křičel nahoru. Ale Petr v hluku železa neshléhl a nehlásil se z klece, přikládaje ruku k uchu. A tu Toník vyskočil na formu a řval, přehlušuje hřmot práce: »Zastavit! Zastavit Soudruzi! Dělnický dům byl obsazen policií! Nikdo neodcházet domů! Jdeme tam!«

Poslanec Jandák, teď skromný a v ústraní se držící přívrženec vládního směru v sociální demokracii, se tehdy v rozmluvě s ministrem Haberma-

nem ve svých předpokladech mylil. Sociální demokracie a její ministerský předseda Vlastimil Tusar proti dělnictvu pušek a kulometů nepoužili. Kravá práce je vždy špinavá, ruce se se po ní myjí tak těžko a blédému, neuzívanému Tusarovi, současně náři s chromou nohou, nebylo nic nepřijemnějšího, než představa násilí. Ne, ne, jen žádnou krev! A bude-li už potřeba krve, ať jí prolje někdo jiný! Tusarova síla byla v diplomacii a pro tu byl určen, již svou minulostí obchodního příručího, naučeného odpovídati na rozkazy zdvořilým: »Ano, prosím!« a na cizí názory nadšené: »Ach, zajisté, prosím!«, a při tom nemysliti na jiného, než jak by zákazník napálil. Tusar nebojoval, Tusar získával lidi vřídlnou ochetou a klamavým souhlasem. Rusko? Ach, Rusko jest velkolepý stát s nekonečnými možnostmi a toužil-li tak po něm, soudruhu, jdi se tam podívat, prostuduj poměry a pouč nás, dáme ti na to peníze, máme takové fondy! Revoluce? Ach, sociálně demokratický program připouští všechny možnosti a proč ne revoluce, prospěje-li dělnictvu?! A v Tusarově hlavě se zrodil také plan, jak tichou cestou sprovodit se světa bolševickou opozici v sociálně demokratické straně.

Věc byla jasná a vůdcové sociální demokracie: Antonín Němec, František Soukup a dr. Alfréd Meissner ji s Tusarem mnohokrátě prodiskutovali. Probrali ji do všech podrobností v sekretariátě stra-

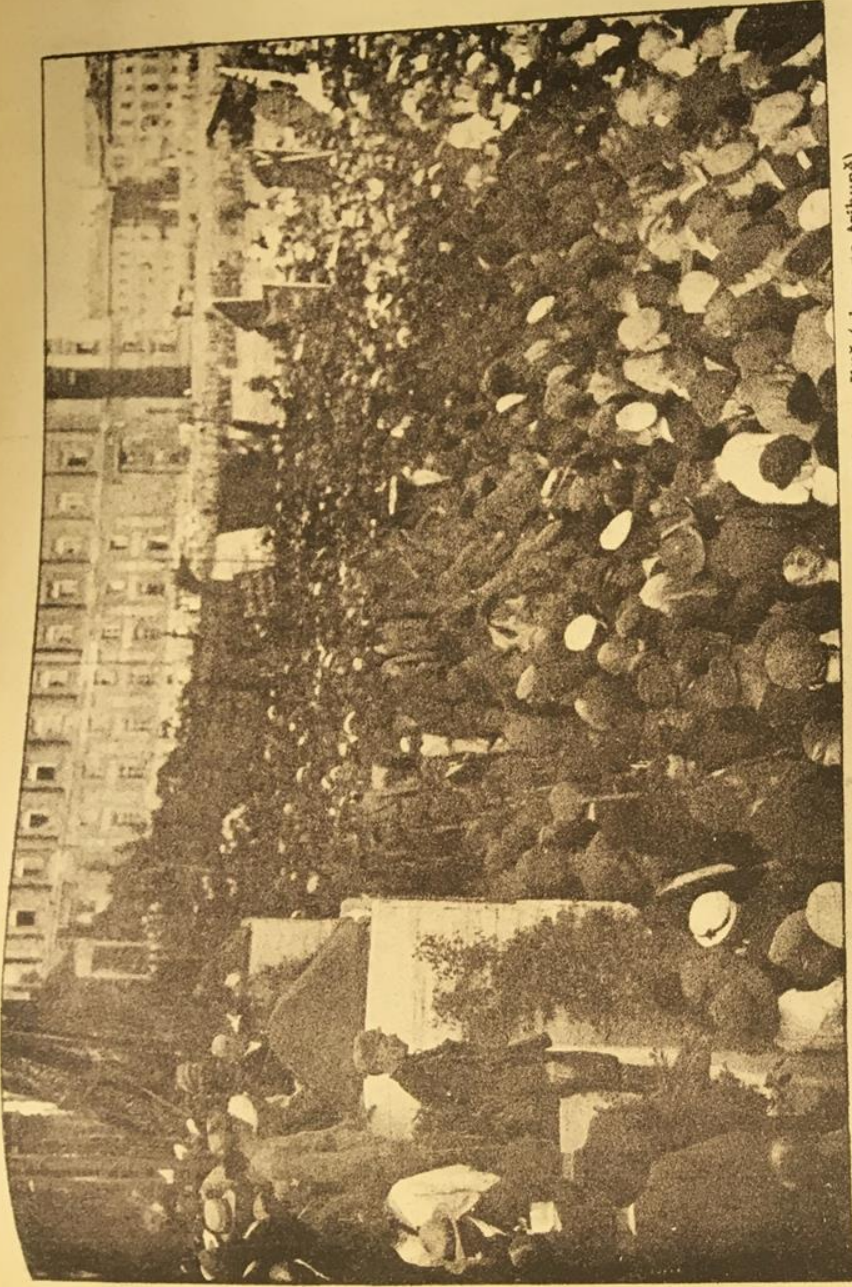
Manifestace testatých soudruhů na Ringstrasse ve Vídni. Před standartou ss. Sonka (H. Sonnenschein) a Šíp

ny, profráslí jí do všech možností v paláci na Malé straně, usazení ve fotelech Tusarova salonu, v němž se tak groteskně křížil aristokratický jeho podklad s plyšovým vkusem paní Tusarové. Ano, věc byla docela jasná: Na 25. září, tedy za několik neděl, jest svolán sjezd strany a na tom budou míti bolševici osmdesátiprocentní většinu a za přivržení dosavadního směru, půjde jen dvacet procent. Nějakými umělými prostředky administrativního aparátu strany či taktickými úskoky sjezdového pořadatelstva se nedá získati nic, na jejich vrub třeba přičísti právě už těch dvacet procent. Za této situace jest jen dvojit možno: Bud vydati celou stranu Moskvě nebo rozkol ve straně.

Ministerský předseda Tusar se odmítá a stírá si s dlani batistovým šátkem sochotinařský pot. »Zajisté!« říká doktor Meisner, bohatý advokát s chytrým židovským očima. Doktor Soukup má hlubokomyšlně zachmuřenou líci a tváří se tajemně. A srdce Antonína Němce si vzpomíná na starou dělnickou slávu a při slovech rozkol ve straně se rozbuchává.

Vedení strany ať se ještě pokusí sjezd strany odložit, rozvádí Tusar svoji myšlenku dále. Na neurčito, na tak dlouho, pokud to prostě bude možno. Záminkou k tomu může být nutnost diskuse mezi nejširšími dělnickými vrstvami o 21 podmínekách, které Komunistická Internacionála předkládá stranám při vstupu do ní. Ministerský předseda je sice má, získal jich státní cestou, skupina vůdčích soudruhů je již také zná a ví, že jsou pro sociálního

demokrata nepřijatelné, ale veřejnosti podmínky dosud oznámeny nebyly. Až tak třetí Internacionála učiní, což se dá očekávat v nejbližších dnech, bude vhodná chvíle, aby představenstvo strany prohlásilo, že jest třeba zahájit v organisacích strany obsáhlou rozpravu o nich, čehož se dá dosíci jen odročením sjezdu. Iluze, že se sovětské Rusko do několika měsíců zhroutí, třeba se sice po polské válce vzdáti, bolševici se mohou držeti ještě několik let, stejně tak je nutno odvrhnouti omyl, že by bylo možno zachovati stranu celistvou, neboť neodtrhne-li se levice sama, bude nezbytno dříve či později ji vyloučiti, ale odročení sjezdu, to jest oddálení rozkolu, podaří-li se, může míti pro stát i stranu velký význam. Získati času zde znamená získati mnoho. Jde o to, aby dosavadní vedení podrželo aparát strany a její tisk ve svých rukou co nejdéle. Den ohlášení 21 podmínek musí být zároveň dnem, kdy ústřední list skončuje s tou neurčitostí a zmateností, která v něm v otázce komunismu vládne a kdy zahájí proti bolševismu ostrou a nesmlouvavou kampaň; bolševismus musí být potírán z vnitř strany, neboť dokud proti němu bojují jen měšťáci, dotud dělníky tím více láká. Ostrým režimem proti levici bude Šmeral dohnán do situace, kdy se bude musit bud podrobiti nebo že strany odejiti a netřeba soudruhům připomínati, jak silnou odejiti a netřeba soudruhům připomínati, a strach o její jednotu, jak mocné jest heslo jednoly i agitačně a oč bude výhodnější, budou-li levičáci donuceni odejiti sami a bude-li je lze pro-

Z revolučního Ruska: Tábor lidu na náměstí Urického. Mluví Vladimír Ilijč (vlevo na tribuně)

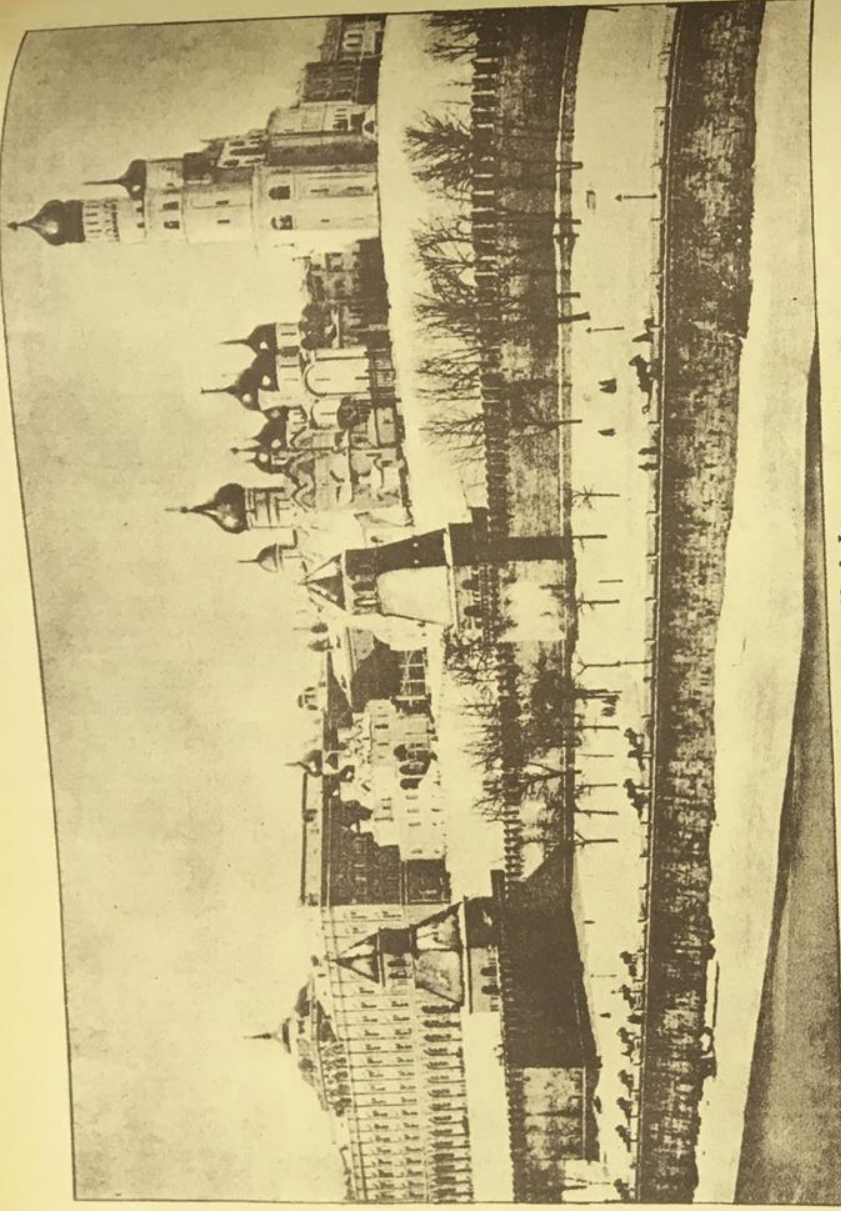
hlásiti za rozbijče strany, než kdyby sjezd opustila dvacetiprocentní menšina a celá strana byla ponechána na pospas Moskvě. Získání času má také neocenitelné výhody pro stát, který se bude moci připravit na všechny případy. Iniciativa musí být ponechána v našich rukou. Boj musíme zahájit my. Hesla pro příští týden jsou: Nutnost diskuse; odročení sjezdu; zachování jednoty strany.

»Šmeral je příliš chytrý, aby na to přistoupil a skupina kolem »Sociálního demokrata« příliš fanatická; počítejme s tím, že se to nepodaří; co pak?« řekl doktor Meissner.

»Pak odpovědnost za rozbití strany padne na ně!« vybuchl prudce starý Antonín Němec, ulouvaje tak úzkostem svého nitra.

Kroužek straníků přišla uprostřed debaty na minutu navštívit paní Tusarová. Aniž to od ní žadal. Byla to plavovlasá Vídeňka s růžovou pleť, nevelká a nádherná k tloušťnutí, elegantní žena s jistým vkusem, v níž jí byl rádem a autoritou její vídeňský přítel baron Lichnowski. Paní Tusarovou byla teprve nedávno, kdy se minister, před sedla rozvedl se svou starou ženou, dělnici, a vzal si ji. Staré dělnické ženy se totiž staly ve změněných poměrech nemožnými. V dobách, kdy jejich muži rostli z dělníků na sekretáře a redaktory, byly příliš zaměstnány porody, dětmi, neckami, kamny a drobnými dluhy u hokynáře, aby mohly svým mužům stačiti ve vývoji, a nyní, když se stali mužové ministry a ministerskými předse-

dy byly nemožné. Nácisto nemožné. Přijatelné snad tehdy, dokud zůstávaly doma, hrdé sice úspěchy, ale plaché a vzdorovité. — »Jakpak by ne, už ti nejsem dost dobrá!« — ale naprosto nesnesitelné, chtěly-li najednou dohoniti, co zameškaly a reprezentovati, věšely-li na sebe bez ladu hedvábi a krajek, učily se rozkládati se v automobilových sedadlech a zaváděly na čajových večírcích s cizími diplomaty rozhovory o šatech a prádle. Starých dělnických žen se bylo třeba zbavovati, v nejlépeší připadnosti je schovávat. Paní Tusarová opovrhovala vši tou plebejskou společností a za minulost svého muže se styděla. Jak nenáviděla všechny ty nemoresní chlapy, jimž nebylo možno odepřiti pozvání k čajovému a hudebním večírkům, všechny ty sekretáře a redaktory, kteří si k sendvičům vytahovali kapesní nože jako zedník někde na lešení, hrabali se rukama v cukřence a chodili si na chodbu zapalovati egyptky! Jak nenáviděla, ona, vídeňská antisemítka tohohle židovského advokáta Meissnera s chytráckýma očima, starého Němce s jeho nemotornými žerty, jakými před čtyřiceti lety mluvil k vídeňským služkám a bruňským tkalcovkám, povýšeného Františka Soukupa, tyto lidi, kteří měli drzost hráti si na pány jejího muže a také na pány její. Ale muž od ní žádal, aby k nim byla roztomilá. Zašustila tedy u dveří hedvábím svých nejlépeších domácích šatů, laskavě se usmála a šla důstojně ke křeslům, podávajíc svou buclatou ruku. »Vítám vás, soudruzi!« řikala pomalu a se správným mpřizvukem i délkou, jak ji to

Kremle v Moskvě

Bývalé sídlo ruských carů, nyní sídlo dělnicko-rolnické vlády. Za carských dob byl tam zakázán přístup dělníkům a rolníkům, nyní jest tam zakázán přístup buržoasí. V rozsáhlé budově vlevo konají se sjezdy a Konference Komunistické Internacionály. (Ukázka vyobrazení z Komunistického Kalendáře na rok 1927, který právě vyšel)

učil její učitel češtiny. A za minutu, když optěna rukou o křeslo svého muže, přijala s milým úsměvem dobrácký žertík Němcův a snesla nepřijemný pohled Soukupův, zase odcházela. »Nebudu vás rušiti ve vaší práci. Chťjela jsem vás jen pozdravit, soudruzi!« To slovo soudruzi bylo snesitelné právě jen v cizí jí řeči, německy by je byla stěžila dostala přes rty.

Když se za jejím hedvábím zavřely dveře, pokračovali vůdcové strany ve svých politických úvahách.

Bude tedy zahájena velká agitace pro odročení sjezdu a bude pracováno s populárním heslem zachování jednoty strany za každou cenu. Ale třeba uvažovati i o tom, že levice neuposlechně. A snad ještě o něčem horším: že použije násilí. Z Ruska se vrátilo plno bláznů.

»Šmeral se neodvází,« řekl doktor Soukup.

»Odvází se ostatní,« pravil doktor Meissner.

Vůdcové strany stáli před otázkou použití násilí také s druhé strany. Před otázkou střelby do vlastních dělníků. Ministerský předseda mlčel, dívaje se po tvářích svých soudruhů, čekaje, co oni tomu řeknou. Byl by rád, aby to vyslovil někdo jiný. Ale neodpovídal nikdo. Pohled ministerského předsedy stávale na něm tkvěti naléhavou otázkou a výzvou. Ale advokát mlčel, považuje za účelné, aby to ne-

byl právě on, který to vysloví první. V Antonínu Němcovi prudce tlouklo jeho staré, dělnické srdce. »Jsme stát,« řekl konečně doktor Soukup, mračně se při tom, »a násilí si nemůže dáti líbit žádný stát na světě.«

»Zajistě!« odpověděl ministerský předseda, neboť jeho minulost obchodníka v něm opět ožila.

»Ne!« valila se krev do obličejů Antonínu Němcovi a on v koženém křesle povstal: »Strana nemůže dáti do dělníků střilet. Ani do svedených ne.«

»Zajistě!« řekl bývalý obchodní příručí.

Bylo ticho.

»To ne a to ne. Jaké východiško tedy vidíš?« upřel František Soukup svůj bodavý pohled na ministerského předsedu.

»V takovém případě podá vláda demisi,« odpovéděl Vlastimil Tusar.

Antonínu Němcovi spadl se srdce kámen. Pochopili: sociální demokraté na čas z vlády odejdou a střelení do dělníků přenechají jiným.

Sociálně demokraticí vůdcové odhadovali celkovou situaci správně. Mýlili se jen v podrobnostech.

21. podmínek III. Internacionály skutečně do několika neděl do Prahy došlo. Dne 14. září se sešlo zástupitelstvo strany, kde vládní směr měl většinu, a skutečně se usneslo, aby sjezd byl od-

ročen. Leč v plánech předem vypracovaných ne-
bylo vzato dostatečného zřetele k době. Ruská re-
voluce naučila totiž dělnické zástupy aktivně a mi-
těžně politického rozhodování se přeneslo z mi-
sterských salonů a sekretářských kanceláří do prů-
myslových závodů a dělnických schůzí v před-
městských sálech. A tak za několik hodin po tom,
co se zpráva o usnesení zastupitelstva strany do-
stala do továrny, sešli se i důvěrníci pražských zá-
vodů: akční výbor.

Sešli se v historické dělnické hospodě U Zábran-
ských, seběhli se tak, jak opustili práci, naplňujíce
pošumourný sálek pobouřením a odhodláním k čí-
nu. A do jejich zástupu byla s řečnického podía

VÁLEČNÁ VZPOMÍNKA

Kapitola z románu Johanna R. Bechra: „Válka jediné spravedlivá“

A opět přešla Petra vzpomínka na válku, jako
temná bouře, plná tropických výparů:

Tu stál člověk uprostřed vzbuchujících střel
explosivních, obklopen mlhami jedovatých plynů
v dešti fosforového ohně, jako pod křídlově bílou
sprechou ohňovou. Oblečen v uniformu, podobnou
obleku potápěčskému, který činil všechny jeho po-
hyby těžkými a neobratnými, s nasazenou plyno-
vou maskou, která nahoře tvořila oválně zplstělý
ocelový poklop. Šrouby, rukojeť, páky, manometr
tlustý chobot. Směsice trubic a drátěné pleťivo obe-
pínaly tělo... A nyní, jako náplast nalepená tlu-
stě na celé tělo, obepínala ho tato uniforma a pro-
sycena jedovatým plynem, vysávala na kůži svě-
dící puchýře; již počínají hnusavá, sněžitá zby-
nění v průduškách a hrtanu; krvavé zvracení; je-
tině vlastního těla, vzbuzujících smrtelný pot; plí-
ce bobtnají jako houba, nasáklá vodou, na mnoho-
násobek svého původního objemu; kůže a unifor-
ma stávají se při tom jednou věcí, rosolovitou,
mokvajícím masu prolezlou vředy, a uniforma-kůže,
kůže-uniforma se loupe... A tu stál nahý a pouhý
člověk, netvářij kus syrového masa krvavého, vy-
braný jako poražené dobytce za živa, z kůže se-
dřený podle všech pravidel moderní vědy a umění
válečného. Slunce vtiskuje se s nebes jako žhavé
razítko: celé tělo je spalováno jakoby tekutým
ohněm. A teď vytékají mu ještě krvavé oči z důlků
jíz na uhel zpráchnivělých. Dvě bělavých kulíček,
jako...ž vaříme rybu...

A tento kus syrového masa krvavého, který se
jmenuje člověk, pohybuje se, žije: je to jeden člo-
věk, jest jich mnoho, je to celý lidský národ, celý
národ syrových kusů krvavého masa s rukou nebo
bez ruky, s nohou nebo bez nohy, bez hlavy a ně-
kteří s hlavou do modra zdurčelou: jsou již tací,
nebo jsou určeni k tomu, aby se takými stali; a tiito
vydání na pospas osudu tak strašlivému, počí-
nají žítí, oživovati, nabývají vědomí o sobě, sdru-
žují se, krvavě ke krvavému a táhnou jednoho dne
z činžáků, fabrik, hromadných hrobů vzhůru na

vržena otázka: Komu patří strana? A vášnivě od-
pověď, která zatřásla domem, zněla: Dělníkům!
A druhá: Kdo rozhoduje o sjezdu strany? A druhá
odpověď rozechvěla malá okénka nahoře u stropu:
Dělníci! A komu patří Lidový dům? A komu patří
Dělníci! A komu patří Dělníkům! Dělníkům! A po skou-
šené schůzi se nocí valil proud účastníků od Zá-
branských karlínskými ulicemi k Lidovému domu
a policejní ředitelství telefonovalo do redakce:
Přejete si ochrany, pánové? « Toho dne byl útřed,
ní list sociální demokracie zabrán dělnictvu a
svěřen závodnímu výboru s rozkazem, neuvěže-
ňovati nic, co by směřovalo proti ohlášenému sjez-
du strany.

Pokračování.

širokou třídu, kde kvete veliký, krásný, veselý, ši-
rý, bezstarostný, šťastný svět, kde trůní a promě-
ňuje: úder trubky: pozor, jemné dámy a pánové:
smrduté, syrové, krvavé maso lidské přichází, ano,
přichází. Valí se sem jako plesnivý proud. Rve bo-
lesti, proklíná sborem a mručí... Dámy zdvihají
si vysoko sukně: pozor, abychom se nezamazali;
pání zarmouceně hledí na své lakové špičky a ka-
maše, potřísněné krví... Nikoli, nejalpčivější
masa, nepálí tak horce, jako tyto skvrny ran, tak
rudé, jako tato barva ran, není slunce nikdy... A
z chrupů, rozbitých ranami pařeb, na nichž visi
jesti jako na niti, na šlaše půl, tři čtvrti dolní če-
lísti, hvízdá, trilkuje a cvrcí zpěv o shledání ve
vlasti...

»Prosím, zpět!« osopuje se důstojník na krvavý
kus lidského masa, jenž chce projíti uzavírajícím
kordonem, který je natažen kolem velikého námě-
stí, kde právě konána jest slavnost na paměť
hrdinů.

»Měl jsem tehdy kamaráda!« hrála tehdy vo-
jenská kapela. Krvavé pochodné zářily.

»Jsem ten neznámý voják mrtvý!« praví krvá-
cející kus lidského masa. »Přeji si slovo k tomuto
tematu. Také mám cosi k tomu říci.«

»Nepřibližujte se, prosím...« »Taková hrubost!
Taková beztaktost!« hromuje už několik malomé-
šťáckých dušiček a ve vzteku zatíná pěsti. »Co vás
to vlastně napadá! Copak se vůbec nestydíte?!
V takovém obleku a ještě k tomu za jasného dne!
Úplně nahý!... Vzbuzujete veřejně pohoršení! To
je bezmezný skandál přece! Chceme míti pokoj!
Zběh mrtvol! To je prostě hnusné!...« »Zpátky!
Jinak použiju zbraně! Mám nejprísrnější instruk-
ce, jednat bezohledně!... Chovejte se klidně a ne-
ruše vážnost a posvátnost slavnosti! Pan polní mar-
šálek mluví...«

»Kdo? ...«

»Prosím naposled, nebo střelím. Nemáte tu zhola
nic co dělat!«

Ale již mihají se pendreký, bajonety stavěny
jsoy vodorovně, setnina na koni pro zvláštní účele
přiklusavá, pancéřový vůz rachotí...

IVAN OLBRACHT: O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

A zatím, co na dvoře čekal zástup, stál šéfredaktor Josef Stivín tváří v tvář dělnické deputaci a v obličejí byl popelavý a podbradek se mu mírně zachvíval. Odpověděl, že ustupuje násilí.

Tusarova vláda podala demisi a odevzdala státní moc do rukou brněnského byrokrata Černého. A události se vyvíjely s překotnou rychlostí, nedávající veřejnosti kdy postihovat je a naplňující ji vzrusem. Stivín a staří vůdcové opustili budovu, a Lidový dům s tiskárnou a redakcí »Práva lidu« vzala do rukou dělnictvem zvolená závodní rada. List pod novým vedením ihned zahájil agitaci pro sjezd, pro III. Internacionálu a proti zradě třídních zájmů. Ale vyšlo jen jediné číslo takového »Práva lidu«, neboť již příštího dne s úřední rychlostí nikdy před tím nebyvalou vyřídil soud žalobu formálního majitele listu Antonína Němce a zakázal novému vydavateli užívání starého titulu. »Práva lidu« bylo tedy přejmenováno na »Rudé právo«. Ale vycházelo také »Právo lidu«, a onoho prvního dne vyšly dokonce dva listy téhož jména, ale s obsahem protichůdným, neboť odesílá vůdcové se přestěhovali do městské tiskárny, a založeni peněží neznámého původu, zahájili pod hlavičkou starého dělnického listu vášnivý útok proti komunismu, šíříce mezi venkovským čtenářstvem o událostech jen napolo informovaným, nejistotu a zmatek. V pražských továrnách se mezi prací nedebrálo o nicem jiném a v přestávkách docházelo k ostrým srážkám mezi dělníky různých směrů. Redakce byla obléhána návštěvami a průchody a hostinec »Lidového domu« byly stále plny soudruhů i zvědavců. Policie a vojsko měly pohotovost a přísnost rozkazů, rozčilení důstojníků a ostré patроны, které dostali, buďtily ve vojácích pocit velmi různorodé. Pak Antonin Němec, tlačen svými přáteli, zahájil s vydavatelstvem »Rudého práva« a s novými držiteli »Lidového domu« civilní spor, opíraje se o formalitu, že dům, list i tiskárna jsou připsány na jeho jméno a prováděje důkaz, že jsou tedy jeho soukromým majetkem. A tehdy továrny a dělnické schůze zaburácely vášnivým, zurvavým výkřikem: »Zrádce!« a všichni ti, kdož kdysi skládali desetníky a koruny, aby mohli být získán ten hrký »Lidový dům«, kdož si kdy odeřeli kus večere, půllitr piva a cigarety, aby důvěrníkovi odkoupili blokový listek, znamenající jednu cihlu »Lidového domu«, zdvihali teď pěsti a s očima hněvem rozhořenými křičeli: »Zrádce! Zrádce! Zrádce!« Jíž první schůze v předměstích ukázaly, že pražské sociálně demokratické dělnictvo jde s levicí a nic na tom nemohly změnit plakáty, varující lid před komunistickými lhářmi a podvodníky, neboť mládež plakáty s nároží strhávala a psala na ně červenou tužkou sarkastické poznámky. Praha byla levá a byl zahájen úporný boj o venkov. Každé soboty se z obou ústředí rozjíždějí řečníci a seděli ve vlaku zachmuření a opakující si nejsilnější věty, kterými zahřmí v maloměstských saltech a ve vesnických hospodách s povalovými stropy. Ve večerech procházely předměstskými ulicemi hloučky dělnické mládeže,

Pokračování.

zpívající »Rudý prapor« a »Internacionálu«, které se právě naučili a dráždíce voláním slávy Rusku a revoluci strážníky, ku podivu mírně dle úředních instrukcí i z vlastního strachu. Láska na židovských pečetích, košířských mezičkách a v krvských lesích získávala ideovost. Na Staroměstském náměstí byl uspořádán tábor lidu, na němž mluvili soudruzi, právě se vrtávší z R. S. F. S. R. — jak tajemný zvuk měla tato písmena! — a na prostranství mezi popravističem pobělohorských panů a katolickou slávou týnského chrámu se v soumraku podzimního dne sešlo sedesát tisíc lidí; a když zlovestně černá masa se rozkývala rozchodem a převozové střechy a barokní fasády středověkých ulic Starého města se rozezvučely nadšenou naději písně »Rudého praporu« a divokou pomstou »Milionu paží«, tehdy obchodníci rychle stahovali přes výklady svých krámů, právě osvětlených, drnčeti kolovové žaluzie; a když se zástupy protlačily Prašnou kavárně Representačního domu, za jejími nezaostie večerní kávu a cukroví, zaburácel ulicí výkřik nevole a šlachovitý cihlár pozdvihl hůl a strážníkovou ranou jí udeřil do okenní tabule; v téměř okamžiku vyskočilo šest set lidí od mramorových stolků a prchalo přes kácené židle, páni, dámy, českých obleků, obličejů, účesů a nohou a vše se drulo po schodech na galerii a odtud do vyšších pater budovy; a když zástupy užířely za deset vteřin kavárnu prázdnou jako po výbuchu bomby a na stolicích mezi příbory zapomenuté rukavičky a dámské kabelky na zemi, převržené židle a černý kloubek mezi nimi, tu se ozval temný, dunivý smích, neboť zmatený útek nepřátel po jediné ráně holfi do skla byl předzvěstí snadnosti příštího vítězství. Schůze stihala schůzi. »Soudruzi! Dělnici! Přípravte se k boji!« volalo se na nich. Zajem o politický život nebyl od převratu nikdy tak velký jako v těchto týdnech a byly jím naplněny stejně tak shluky před kavárnami, jako městanské kavárny a restauranty a vplížil se nepřítomným neklidem do maloměstských pivniček, jindy proti veřejným nákazům immunim, ruše mlékaře, majitele elektrických mandlů a magistrátní oficiály při jejich mariáši a filcích. Také vládní socialisté pořádali schůze na Slovanském ostrově, ale ty se v ničem nepodobaly shromážděním, k nimž ještě před několika nedělemi mluvili sociálně demokratictí vůdcové, byli naplněny úředníky, kupci a živnostníky, mladými pány a slečnami z zdvizenou lečností a k těm volal doktor Soukup se zdvizenou pravici: »Soudruzi a soudruzi!« a oni to přijímali mali shovívavě a s blahou, uvědomující si, že pouze sociální demokracie to jest, která je může zachrániti před strašným proudem krve, valícím se na ně z ruských stepí. Ve dnech těchto schůzí byl v továrnách neobyčejný ruch, vznikaly tu pověsti, že v noci, až potáhne měšťáctvo ze Slovanského ostrova, se pokusí za pomoci policie dobýt zpět Lidového domu, a tehdy spěchaly zástupy

Ze Sovětského Svazu: Hoch a dívka jsou společně vnučování řemeslu.

dělníků s býkovci, holemi a pruty železa do Lidového domu a plnily jeho průjezdy, dvory a zahrady, odhodlání hlídají svůj majetek až do rána. Pověsti šířily se i po venkově a vlaky přivázely četny dělnických tělocvičných jednot v stejnojmenných a s čapkami se štetkovou ozdobou, hlásících, že jsou vysláni, aby vystřídali pražské soudruhy v hlídce. V Bubenečské ulici přepadl náhodný shluk proletářských žen doktora Soukupa, vynadal mu hroznými jmény a rýpaje ho, poplival mu kabát, vous a skřípec a vůdce, nedávno ještě uctívány, se před ztýráním zachránil jen útekem do dřevařské ohrady, kde se ho majitel ujal. Doktor Meissner v obavě před přepadením dal pobítní dveře své advokátní kanceláře i soukromého bytu ocelovým plechem. A chůze a schůze! Všechny byly nabity. U Zábranských, v sále Lidového domu, na jeho zahradě pod sochou Rovnosti se vztýčenou pochodní, v hospůdkách předměstských čtvrtí. A zatím, co denní řečníci, poddávající se obecné náladě, bili do zrádců a zaprodanců buržoazie, co poslanci politicky připravovali půdu pro blížící se sjezd a zatím co Šmeral stíraje si s čela pot a ohmátává opatrně nálady a možnosti, snažil se obzřetně přenést tento proud do řečiště III. Internacionály, vyskakovali zcela proti programu na řečnické tribuny a zahradní stolky bledí studenti a mladí dělníci, jimž doba dávala štěstí moci žítí pro něco a umíráti pro něco, a se vztaženými pažemi a hořícíma očima volali: »Do zbraní, proletářské masy! Rozdrťme buržoazii! Již zítra!« Na řečníšti stál také Toník. V Jeseniové ulici, sklo-

něna nad proutěným košíkem s děckem, zpívala Anna melancholické ukolébavky své vesnice a on hřímal vstříc bouřícím mu dělníkům: »Zítra, soudruzi! Již zítra!« Dělnické zástupy byly v pohybu. Byl to vír. Ale jen špatní lyričtí básníci a špatní metafysičtí filosofové v něm mohli viděti chorobný zmatek. Byl to chaos, z něhož se rodí světlo. Požehnaný chaos, v němž se krystalisuje čin.

U vládního kormidla demokratické republiky seděl brněnský byrokrat Černý, před půl třetím rokem ještě věrný služebník císaře Karla a Bedřicha Habsburského. Měl věrného pomocníka: odborového přednostu ministerstva vnitra Hugona Podhradského, dokonalého organizátora a muže bez skrupulí, šlo-li o stát a pořádek. Tyto pojmy srostly s buňkami šedé kůry mozkové obou rakouských úředníků, se síť jejich nervů a všemi žlázami organismu v nerozlučný celek. Nebylo pod sluncem nic, co nebylo slušně obětováno státu a pořádku; dříve a — zaplatit bůh — že už také i teď. Poměry se upravily a názorové zmatky přeshly. Císaře pána vystřídal pan prezident republiky, změnily se vojenské výločky, čepice a úřední řeč, ale kromě toho už jen málo, takže bylo opět radosino pracovatí. Byli v neustálém spojení s policejním ředitelstvím, s ministerstvem národní obrany a s vládně orientovanými vůdci sociální demokracie. Vše šlo, alespoň v hlavních rysech dle plánu, navrženaého bledým Tusarem. Pravda, vyvolená roztržka stranou dopadla pro vůdce mnohem hůře než počítali a rozbourání mezi dělnictvem bylo větší než předpokládali, ale to byly omyly politiků a nikoli správ-

Ze Sovětského Svazu: Žena litovým soudcem.

ního aparátu. Ostatně ani ministerský předseda Černý, ani odborový přednost Podhradský nebyli ochotni sociálně demokratické předáky přeceňovat a třebaže bylo dosud účelno tvářiti se tak, jako by politikům sloužili, přijde doba, kdy je bude možno zcela odsunouti, poněvadž nešlo už jen o zájem několika pánů, lety si navyknuvších pokládati sociálně demokratickou stranu za svůj majetek, nýbrž o věci nekoněčně vyšší, právě o stát a pořádek. Musilo býti podniknuto vše, aby nedoznaly újmy. To záleželo na plánovitém postupu

dalším. A když se ve velké, světlé pracovně ministerského předsedy radili vůčovic sociální demokracie s předsedou v.ády o událostech a postupu, a odborový přednost Podhradský, korektní, skromný, jako vždy a nikdy se rozhovoru neúčastníci, seděl za psacím stolem, čině si poznámky a působil dojmem služebníka těchto mocných pánů, tehdy, jako závěr porad, vždy znova opakoval ministerský předseda Černý, tiskna před hrudi dlaně na dlaně: »Jediné, oč vás, pánové, prosím v zájmu vašem i státním, jest klid. Na něm závisí vše.

Pokračování přístě.

JIRÍ FREJKA: BEZTRÍDNOST DIVADLA?

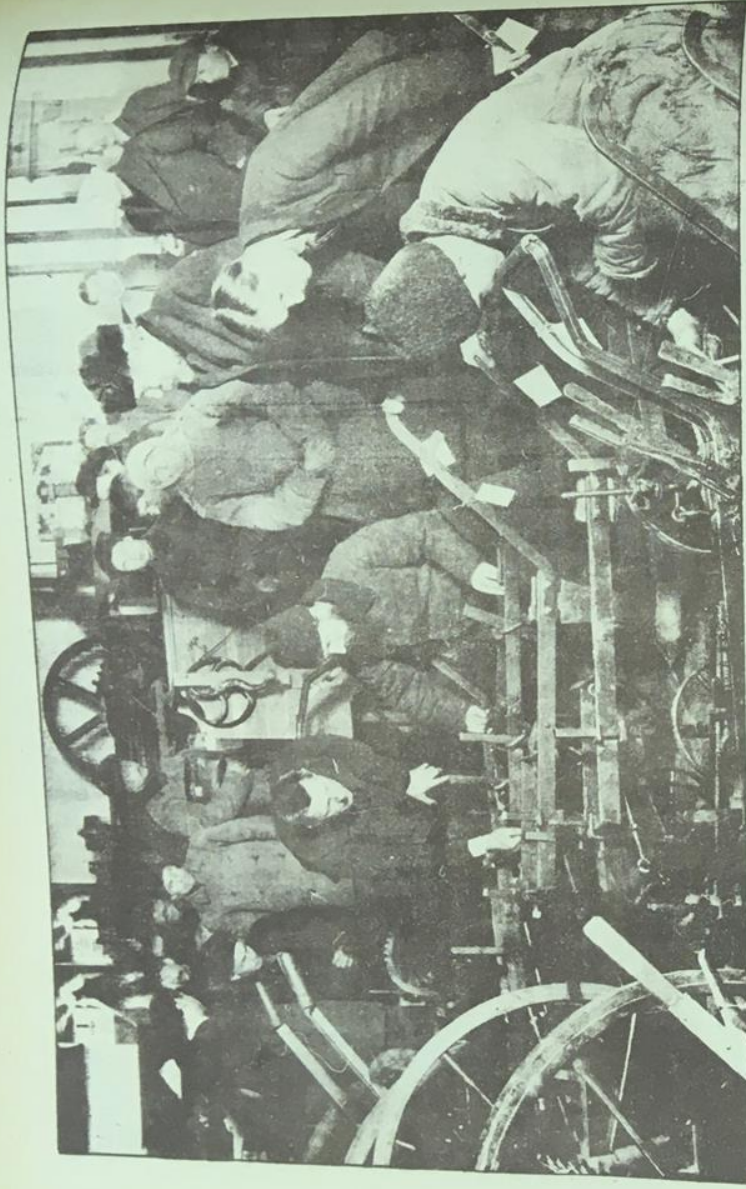
Vedoucí pražský divadelník chce konsolidovati poměry divadlem jako uměním všech vrstev.

Divadlo a jeho spolupracovníci více než kterýkoliv sociální útvar dleška závisí na příkladu svého vůdce, ať už jest jím režisér nebo velký herec. Náзорné myšlení hercovy (podstatně se lišící od myšlení abstraktního) lépe než abstraktní úvahou je zpraveno o určitém novém úkolu příkladem, významím, akcí.

Umýšlně zde podtrhujeme a snad přeceňujeme roli onoho vůdce, aby jasně byla patrna zodpovědnost, kterou má. Abychom ukázali, jak je třeba nové úvahy o mnoha předpokladech moderního divadla, má-li zůstatí živé. Domníváme se, že krise nových divadel spočívá v beztrídnosti jeho vůdců (budíme jisti beztrídností ensemblu). A tím spíše to platí o vůdčích experimentálních a tak zvaně moderních divadel.

Umělci nevyvrstají z ryze kapitalistických rodin, spíše z nízkých a středních. Ale téměř pravidelně dostává se jim školení kasty intelektuálů, šedy nejlepšího školení, jakého se dostává ovšem i dětem horních deseti tisíc. Jsou svou výchovou oddělováni od svého třídního základu, a často se stávají sociálně indiferentními stvořeními, která jsou příživníky na horní třídě, pohrdající jí při tom — ale sluha žrádka rád má bohatého pána.

Jako intelektuálové se stávají parasy, nevěřující sami sobě, své síle a navyklí ceniti všechno slou peněz, viděti v kapitálu absolutní potenciální energii stávají se jimi i umělci vůdové divadel. Moderní sensibilita nesaší již starého výrazového divadelního schématu, ale novou sensibilitu nemajdeme v salonech a společenských klubech. Setkáme se s ní tisíckrát spíše u zedníka, pracujícího kdesi nad ulicí, u strážníka, řídicího polyb ulice, u dělníka, pracujícího na čemkoliv — hlavní jest, že títo lidé nemají člíní školení a nejsou konsumováni buržoasní dialektikou.

Ruští rolníci a rolnice prohlížejí si výstavu zemědělských strojů. Také to je škola venkovského lidu.

Za čtyři neděle poté, když zlatá Ilona již dávno přijala skvělý engagement do Kotthusu, vytáhli zchátralou mrtvolu pana Blümla z kanálu. Byl zařazen k vodotrysku, kde voda vlastně je vždy nejčernější a nejlípě pachne. Když mu rozeplí kabát, aby se potívali na jeho papíry, shledali všechny

jeho kapsy napěchované smyslennými obrázky ze světa. Byla to »Spějící vodní žínka« a »Rule Britannia« a »Mlancholie«, které pan Blümel statečně a bez váhání vzal s sebou na smrt. Před rybami nestyděl se tedy za svou zlatou lásku, a před panem bohem, který naše skutky soudí, patrně také nikoli.

IVAN OLBRACHT: O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁRCE

Pokračování.

Nedopusťte, aby se kdokoli z vašich stranníků dopustil nejmenší nezákonnosti! Nechte vše probíhat v mezích zákona, který jest zcela na naší straně. Datum rozsudku v civilním sporu pana poslance Němce a datum konečného zatavení statní moci závisí jen na naší dohodě. Neopomenu vás, pánové, zpravit o žádném postupu a vyzádám si ve všem vaší laskavé rady. Opakuji znova, že jest vláda dosti silná, aby zjedнала právu bezpodmínečný průchod a aby každý pokus o vzepření se energicky potlačila. Policie a vojsko jsou naprosto spolehlivé a mimo všechnu pochybnost.« Vůdcové sociální demokracie tu seděli v klubovních křeslech a přijímali direktivy ministerského předsedy s tvářemi vážnými. Ale byl mezi nimi jeden, koho tyto vývody neuspokojovaly: Antonín Němec. Byl dělníkem. Přes svoje postavení a tituly, přes blahobytnou otýlost a růžovost zůstal v nitru přece jen dělníkem. a slovo vojsko, policie a energické

potlačení, slova ještě prozatím, ale která hrozila státi se v nejbližších chvílích představami, naplňovala ho velkým neklidem. Bylo mu úzko. Cítil, že se někam dostal, kam nechtěl, do nějakého víru, který jím otáčel a hnál ho, kam nezamýšlel. Pomalá hlava Antonina Němce počínala poněmáhu chápati, do čeho zavlekla ho vřidná samozřejmost Tusarova. Ubohá, pomalá šedesátiletá hlava se točila, bílá bradka se skláněla níže k prsům a pohled za zlatými brýlemi se stával nejistým.

Tak nadešel den 9. prosince a jeho čtvrtá hodina odpolední, kdy v slevárenském sále sedě litiny Kolbenových závodů stál Toník na formě a ozářen rudostí vylévavého tavu, řval, přehlušuje řinčení pojezdnicého jeřábu: »Zastavit práci! Lidový dům jest obsazen policií!« Začernění slevači a pomocní dělníci ustali v práci. Jejich oči se upíraly na Toníka. Spěchali sem lidé s druhého konce sálu, aby slyšeli, co se děje. Od kuplovací peci přiběhl mistr,

postavil se pod Toníka a dívaje se k němu vzhůru, kříčel, červený v obličejí: »Zbláznil jste se, člověče? Zastavovat práci — teď?« Petr Malinů nahore u stropu na pojedzném jeřábu teprve teď počoval a podivně ticho. »Lidový dům v černém sále bylo náhlé volal na Toníka. »Ano!« A tu se Petr Malinů na svém stroji vztýčil a také on kříčel mohutným hlasem, až se to rozléhalo železem šedé slevárny a otevřenými vraty do slevárny bílé a slevárny ocele: »Zastavit! Zastavit!« Křestansko-socialní dělník pod ním pozdvihl hlavu od své formy, kde se tebou trhaly rudé žilky a nenávistně zahučel: »Pohlíb nás v prdel, troubo!« Přiblížil sem inženýr. Mistr řval, šermuje rukama na Petra: »Zbláznil jste se, chlapi?« A tu mohutný černý slevač si protlačil si cestu k němu a zarval na něho, blýskaje mu očima do tváře: »Co se nám pletete do našich věcí?« a dvoce se obrátil: »Zastavit práci!« Dělník se zmocnilo vzrušení. Toník seskočil s litinové formy. Běžel do bílé slevárny. A zde ve dveřích vykřikl svoje heslo dělníkům stejně vzrúšeným. Běžel do slevárny ocele: »Zastavit! Na pomoc Lidovému domu!« A zatím Eda Vorlů obíhal venku dvory, pískové mlýny, skladiště a řemeslnické dílny, zastavuje se všude jen na vteřiny, co by zabubnoval na poplask.

Dělnický dům byl obsazen policií.

Vše šlo klidnou, úřední cestou. O půl čtvrté se do poloprázdné budovy Lidového domu dostavil magistrátní koncipient, zcela nenápadný, čivlil pán a jen ředitel podniků, poslanci Skalákovi a jeho kanceláři doručil arch papíru s razítkem magistrátu král. hlav. města Prahy. Tam stálo, že Lidová tiskárna, odeslavši na nucenou dovolenou jejího ředitele p. Františka Humelhanse, dopustila se přestupku proti živnostenskému řádu, a poněvadž v závodě není nikoho, kdo by měl provozovací koncese, magistrát král. hlav. města Prahy narizuje, aby jeho úředník za policejní asistence, pokud by jí bylo třeba, a v přítomnosti zastupce stavebního úřadu odbor IV., místnosti knihtiskárny s celým jejím příslušenstvím neprodleně ještě dnes uzavřel a že se tak stalo, s bližším popisem uzavření zprávu podal. Skalák četl a úředník čekal.

Nchluchlý úřední výkon, k němuž i denní doba byla volena vhodně. Ke čtvrté hodině odpolední jest v novinářských podnikcích klid, rotačka a ostatní stroje, které ještě před několika hodinami drobně zachyřovaly podlahami a zdivem, spí a místnosti jsou poloprázdné, neboť večerní vydání listů jsou již venku a s prací na rannících se ještě nepočalo; na šerících se ulicích s rozsvěcovanými výklady obchodů jest nejméně chodců, kteří v tu dobu vždy někam pospíchají, a v továrnách na předměstích letí práce ostrým tempem ke svému ukončení a není kdy mysliti na jiného, než na ni. A také noční doba vyhlédnuta vhodně. Neboť před vánočními se v dělnických rodinách mluví více o hrozných do plateny a dětských tričkách než o revolucích a myslí matek jsou naladěny sentimentálně. Zrádcové znali dobře slabiny pevnosti, proti

níž podnitili útok a znali její posádku. A přece suchý úřední výkon nudného úředníka, provádný za klidného odpoledne, uváděl v rozruch celý státní stroj. Vojsko, aniž vědělo, oč běží, mělo pohotovost. Do Prahy bylo z širokého okolí staženo četnictvo. Policejní ředitelství bylo již od rána v hořné činnosti. Telefonní linky Lidového domu byly střezeny. Jíž od dopoledne prolézala Lidový dům řada detektivů, sestupující až dolů k suterénům sklepa a vystupující až k půdám, zda tam nejsou někde ukryty zbraně či posádky a ptají se, když se stala někomu nápadnou, zda tu někde nepracuje pan Glos. A ve chvíli, kdy odevzdával magistrátní úředník řediteli podniků rozkaz k zapечатí závodu, seděl v křesle své pracovní ministerství předseďa Černý a jemu po boku věrný pomocník odborový předseďa Podhradský, a oba zkoušeli rakouský úředník, kouřiče doutník a tvářice se ještě klidnějšími než byli, čekali na zuzvonění telefonů. V redakci »Práva lidu« se sešli vůdcové první, co se rozhodli prolití krev dělníků. Týchž dělníků, kteří je povznegli na místa, na nichž stáli. Oči starého Antonína Němce, který aniž věděl, jak se to stalo, byl dovočen až do situace, v níž se domníval čísti odporně vlahou vůni krve, byly za zlatými břežlemi neklidné.

V závodní kanceláři vyjednával Skalák s magistrátním koncipientem, který byl suchý a citě za sebou policejní moc, úředně protivný. Měl rozkaz okamžitě zapечатiti tiskárnu a nic jiného ho nezajímalo. Skalák telefonoval s magistrátem. Ale ozval se mu jen sluha, poněvadž úřední hodiny byly již skončeny. Skalák zavolal telefonicky policejního ředitelství. Ale policejní president měl velmi málo smyslu pro politické argumenty a po varování před následky, jichž dnes nikdo nemůže dohlédnouti; projevil však ochotu referovati o rozmluvě ministerstvu vnitru. Za chvíli zadržel v kanceláři Lidového domu zvonek a u telefonu se hlásilo ministerstvo vnitru. Radilo, aby byl učiněn pokus vyrovnati věc smírnou cestou mezi stranami, prohlášovalo, že ani ono si nepřeje, aby došlo k jakýmkoli důsledkům rázu veřejně politického a vzalo posleže na vědomí, že bude na sestou hodinu svolána do Lidového domu schůze dělnických důvěrníků, která se o záležitosti poradí a rozhodne. Byl to odborový předseďa Podhradský, který mluvil. A v koženém křesle, drže druhé sluchátko, seděl se zkríženými nohama ministerský předseďa Černý a na tázavé pohledy Podhradského kratičce přikývoval hlavou. A zatím, co bylo neplodně vyjednáváno, obsazovalo 500 mužů policejní stráž ve všem klidu poloprázdný Lidový dům. Lidový dům, tento před lety dělnictvem zakoupený slechtický palác s nádvořím, zahradou a dvěma starými branami do dvou rohových ulic, komplex stámpanských domů bila s veselými stěnami a okny technických budov sem vestavěných, byl v několika minutách v rukou policie. Rozestavila se v rátech po nádvořích a uzavřela oba průjezdy, ten do ulice Hybernské i ten do ulice Havlíčkovy, nekolkikanásobným kordonem.

Pokračování příště.

X
[Handwritten notes and scribbles]

stíl do něho prudké slovo hlasitě, srazil se i lidé navzájem, srazil se třída s třídou, kasta s kastou, omezenost s uvědomelostí, předsudek s pravdou.

Ovzduší večerních hodin nabito je tu nevraživostí vzájemnou, která se schovává za slušné více nebo méně chování, za zdvořilost a konvence, ale

IVAN OLBRACHT: O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

Pokračování.

Poloprázdná pevnost, překvapená v okamžiku, kdy toho nejméně očekávala, byla odříznuta od světa a neprodyšně uzavřena. Nic živého nemohlo ani ven, ani dovnitř.

Jen telefony ještě fungovaly. Byly obsazené několika redaktory a dělníckými funkcionáři, kteří byli náhodou v budově. A ti volali po Praze, hledajíce, jak se dalo, spojení s továrnami: »Lidový dům jest obsazen policií. Oznamte to, jak můžete, továrnám! Daňkovec, Kolbenka, Českomoravské, Ringhofferákům. Kapslovny! Na šestou hodinu je svolána do zahradního sílu Lidového domu schůze továrních důvěrníků Velké Prahy. Rozeběhněte se po závodech ihned a kdo může! Ale když policie, sirežníci na telefonní centrále linky, zjistila, jaká hesla vycházejí z Lidového domu, byly hovory přeráženy uprostřed a telefony přestaly fungovat. Lidový dům byl od světa odříznut úplně. Stál uprostřed pršincového podvečera sám, jako cizí těleso vklíněné mezi domy města, něco jiného než ony a mimo jejich zákon.

V Hyberské ulici se počínaly seskupovati hloučkové choděcí a cestující, vycházející z nádraží v Havlíčkové ulici, se zastavovali, aby se podívali, proč jest brána Lidového domu zatarasena policejním kordonem a na ulici tolik strážníků. »Chodit! Nestavovat se! Chodit!« řvali strážníci na lidi. Ale chce-li zvědavý co vidět — a co bychom se nemohli podívat, jak roztáčíme bolšány? — pak ho ani ne napadne se policajtem se křičet, jde poslušně o sto kroků dále a vrátí se. A děláčkové několik tisíc lidí a jsou-li jízdni dráhy posleze již tak plny, že elektrická si rázi každý metr jen za ohlušujícího zvonění, pak uposlechnouti policajtského řvání už ani není možno. Policie se stala bezmocnou.

Po páté hodině sem přitáhl první organizovaný zástup: 150 dělníků žižkovské Kapslovny. Protáhl různým pochodem Hyberskou a různorodý poliční dav se před ním rozestupoval mnohem ochotněji než před vozy elektrické dráhy. A průvod Kapslovny, octnuv se před průjezdem a na pidi od prsou strážníků, bezděcnou obranou před narázem se zploužil a zakolísal. »Zpátky!« řval z poloosvětleného průjezdu policejní důstojník, stojí za čtyřnásobným kordonem strážníků. »Nebo použiji zbraň!« Bourě rozhořčení byla mu odpovědí. Policejní mužstvo si pevněji stisklo dlaně, kloubící se ve čtyřnásobný řetěz. Křik. Křik. Důvěrník Kapslovny řval na policejního důstojníka, že jest do Lidového domu na šestou hodinu svolána na podnět ministerstva vnitřní schůze a že tam vpuštěn býti musí, důstojník mu cosi odpovídal, dělníci s roz-

prozrazována je pohledy a hrou svalů kolem rtů. Tito příslušníci jednoho národa s gústem zpolicí, valí by se někdy navzájem, těchto patero stolu vrhlo by se rádo jeden na druhý, nikoli z individuálních nechtů, ale z kolektivních nenávistí, jejichž zdrojem je kapitalistická anarchie.

hořenýma očima až u nosů strážníků jim vášnivě dokazovali, oni že jsou také proletáři a uniforma že nechrání jejich rodiny před hladem a bídou, a ledově tváře stráže byly bledé a dlaně se jen křečovitě svíraly a zase hluk a výkřik »hej rup!« a zezadu krátký, mohutný nápor a prsa narazila na prsa, paže se chránily oči a »hurá!« a čtyřnásobný kordon jest prolomen a první úderníci klobýtají a běží, hnání masou v zádech, průjezdem a úzký průjezd duní úprkem kroků. Masa se vřila do nadvoří Lidového domu, sebravši z ulice vše, co chtělo jíti s ní. »Hurá! Hurá!« Hloučké dělníků, roztroušené ještě mezi davem zvědavců, pozdravili úspěšně jasotem, soustředujice zato na sebe obrácené hlavy maloměstáků s pohledy zvedavými i nenávistnými. Rozbývá policejní kordon se zase seskupil a uzavřel znova průjezd. Tváře strážníků byly popelavě zuřivost a hanbou. Kdosi se jim vysmíval a pokřikoval na ně. Oděvní velkozavod Žil-munda Stránského stahoval přes osvětlené výklady rachotící žaluzie a ulice tím trochu potemněla.

Druhý průlom se podaril krátce nato kovákům z Daňkovec.

A pak přišla Kolbenka. Stopadesát kolbenáků, kteří se cestou spojili s druhou partou Kapslovny. Vpředu šel Toník a Petr Malinů a Eda Vorlí.

Bylo je slyšeti již z dálky. Zpívali pochodovou. Dvě stě mužných hrdel zpívalo »Rudý prapor« a jejich hlasy a jejich kroky rozechvívaly skla poličních svítilen a »Pryč s tytany a zrádci všem!« rozléhala se mezi domovními bloky a slovo »zrádci« mělo barvu divoce rudou jako krev. »Však přijde jednou den odplaty a potom budem soudit my!« burácelo k večerní obloze a blížilo se sem a pouliční dav v bojácné účtě před touto organizovanou silou mlčky se rozestupoval a pochod dvou set kovodělníků s černýma rukama a odhodlanýma očima jej prorážel s touze samozřejměostí, s jakou vniká nůž do těsta. Policejní důstojník v průjezdě zase cosi křičel.

Ven ze stlačeného pouličního davu, pomáhal si lokty, prodral se mladý student, Jarda Janďák a běžel vsříc pochodujičím. Přiskočil k Toníkovi. Oči mu svítily.

»Prorazíme! Vezmi mne s sebou!« volal, poklusáváje vedle Toníka.

»Pojď!« klidně odpověděl Toník, nezarážeje se v kroku a jen na to slovo ve zpěvu.

»My dva první, Toníku!« a hlas se chlapci zachvíval. »Musíme. Je nutno soudruhům tam uvnitř oznámiti důležitou zprávu: Policie má v Havlíčko-

vě ulici obsazený biograf a po představení chce zadními vraty vpadnout do Lidového domu.

A dospěli dvacet kroků před policejní kordon a v té chvíli popoběhl Jarda Jandák dva kroky kupředu a pozdvihl pravici a zarával: »Hurááá!« s očima vytrěštěnými a ústy rozevřenými a rukou zdviženou ležela a v zástupu za ním slovo písně přeskočilo v ohlušující »Hurááá!« a patnáct divokých skoků čtyř set nohou a nebylo ani nárazu, neboť čtyřnásobný řetěz stráže se zakymácel a přetrhl o úzkým průjezdem, jako otvorem sudu po vyražené zánce, se dravě hnala Kolbenka do polotemného nádvoří Lidového domu, zbla se nestarajíc o strážníky, přimačkávané ke zdi a smýkané proudem. »Hurááá!« zaburácely nadšeně na přivítanou dvory, Kapslovna a Daňkova a všechny ty masy, které byly sebrány s sebou. Zazněl mohutný chorál »Rudého praporu« a jeho melodie byla plna důvěry a jistoty vítězství.

»Soudruzi!« křičel Toník, vyskočiv na bednu, »police má obsazený biograf a chce sem po představení vniknouti. Nastavíme tam barikády.«

Ozvaly se zlobné výkřiky. Sta dlani se chápalo ručních vozíků a beden v koutech a vláčelo je do zahrady, zabědujíc stará, desetiletá nepoužívaná zadní vrata, která sem vedla. Rady policejních strážníků, rozestavených i zde poděš zdi, nebral nikdo na vědomí a oni se při stavění barikády dokonce usmívali, nutice se proti přesile tvářiti se nikoli nepřátelsky. Mezi černými zástupem se procházel a postával magistrátní komisař, který nemohl provéstí svého rozkazu a snažil se býtí co nejméně nápadným. Hrstka sazečů, kteří prve seděli na temných schodech a uzamčenými dveřmi tiskárny s holemi a železnými tyčemi, odhodlání hájiti sobotní výplatu a chléb svých rodin, opustili svoje stanoviště a smířili se s davem. Oba průjezdy byly již zase uzavřeny policií. Důstojník, vyčerpav již všechny posily, poslal civilního strážníka telefonovat na reditelství pro četnictvo.

Pak přišlo heslo.

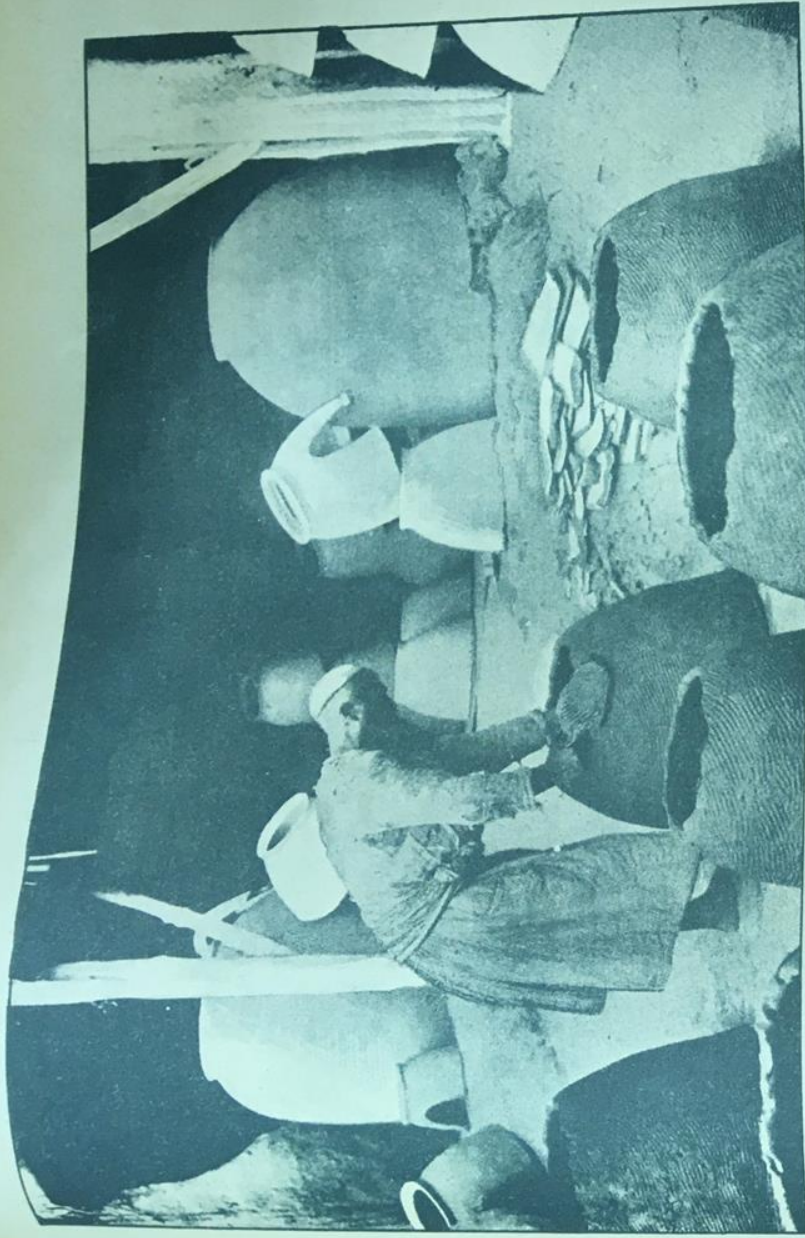
Na pavlači panské budovy se objevila silhoueta muže a ten do zástupu náhle ztichlého volal: »Soudruzi! tovární důvěrníci! Odeberte se ihned do zahradního sálu, kde se koná porada. Ale jen důvěrníci a nikdo jiný!«

Dřevěný sálek byl okamžitě přeplněn. Byl zde také Toník. Byl to týž sálek se stěnou z okenních tabulek do zahrady, v němž kdysi Toník poznal Annu. Na večerní zahradě se shromáždilo mnoho dělníků a nahlíželo okénkovou stěnou dovnitř, neboť tato schůze byla dnes prvním organizovaným činem, na nějž tak netrpělivě čekali a z ní mělo vyjítí heslo.

Na jeviště vystoupil předseda důvěrnického sboru pražských továren Dominik Havlín, dělník továrny na chemikalie. Zahájil poradu a podal krátký přehled sporu a událostí dnešního dne. Nato se chopil slova ředitel podniků, poslanec Skalák. Sotva promluvil první věty, otevřely se dveře a do sálu přišel ještě hlouček několika lidí v čele s tlustým mužem s brejlemi. Toník tam bezděky obrátil hlavu a jeho pohled spočinul na malém, hubeném muži, také brejlatém, vypadaícím jako bídně placený pisář. Odkud znám toho člověka? —

blesko Toníkovi hlavou a v přístium okamžiku již také věděl, odkud ho zná: byl to špiel, který se tehdy, když zde seděli s Annou a Plecitem, nemotorně nabízel, že převezme přes hranice Plecitem vyřádat do lomet a kterého chtěl soudruh Plecitem vyřádat do Hamburku, aby ho tam učinil neškodným. Ale v též okamžiku, kdy si to ujasnil, vykřikl z prave strany sálu již někdo jiný: »Jsou tady fyzlovci! Vše obrátilo oči k přechozím. Ještě někdo vykřikl: »Toho tlustého lumpa v brejliel znám!« A již se vše hrnulo rozčilené ke dveřím. Detektivové se pokoušeli rychle zmizeti, byli však zaskočeni, dostali mnoho ran a byli vyraženi dveřmi do zahrady. Příhoda, která by se byla jindy vyřídila krátce a byla by skončila smíchem, dotkla se tentokrátě vzrušených nervů příliš ostře. Trvalo dlouho, než se sál uklidnil více než dvacet vět. Zvenčí, odněkud z prvního dvora, se ozval tlumený křik. Hlas všech sebou trhlý a trupy se vzprímily. Ten křik zněl podezřele. Četníci prorazili barikádu, postavenou v průjezdě do Hybernské ulice a hnali se do dvora. Důvěrníci vstávali od stolů a stoly a židle zastramotily. Zaječel výkřik hloučku na zahradě. Vysoký, krátký a varovný Toník vyskočil a hnal se ke dveřím. Ale v tom zadrnčela podivná rána do dřeva a skla. Sklo tabulek, které tvořily zahradní stěnu sálu, se z nepohopitelné příčiny s krátkým, ale ohlušujícím rinkotem vysypalo do místnosti. To četníci, kteří se na zahradě rozběhli proti sálu v řetěz, jedinou disciplinovanou ranou paděsátí pařeb uderili do skla a rozbívě je a tenké dřevěné příčky mezi nim, skákali nyní do místnosti. Dveřmi sem současně vrazila policie! První rány jejich obušků dopadly na hlavy nejbližších. Shromáždění zarvalo. Toník se vrhl skokem proti četníkům. Uchopil jednoho, vyhnul se jeho bodlu, za chňát a mrštil jím do rozbité skleněné stěny. Četník narazil lýtkem do pažení a překotil se, půl těla ve střepech v zahradě, nohy v sále. Někdo udeřil Toníka tupou ranou do boku. Někdo jím smýkl zpátky. Chopil se židle, vrhl se znova vpřed a udeřil. Židle se roztržila. Zdá se, že o nějaké pažby, ale snad to byla také příbala, a možná obojí. Ale zbyl mu v ruce kus opeřadla. A tím bil. Viděl míhati se četnické uniformy, zuřivé oči, otevřená ústa, blýskati se bajonety, bil, bil, divoký a nejsa mocen sebe, slyšel řev, měl neurčitý dojem soudružských těl, která mu stojí po boku a bojují zároveň s nim. Pak zahlédl na zlomek vteřiny zvětšenou četnickou pažbu a ucítil těžký úder do hlavy. Zavrávorala před očima se mu udělala tma. Ruka mu klesla a on se skácel mezi převržené židle na trnož překocného stolu. Hnali se přes něho. Četníci bili pažbami a policejní strážníci obušký. V sále byl strážlivý zmatek. Jeden proud probahajících se hnalk úzkému vchodu k hostinci, druhý k vrátkům za jevištěm. Lidé, vyskakovali rozbitými tabulkami skleněné stěny, pořežávajice si ruce a obličje. Na zemi leželi ranění a mezi zpřekáceným zařízením byly kalužiny krve.

Dva soudruzi, proplétajice se mezi cizími nohami, sebrali několik ranených před poslapáním a donesli je na jeviště. Ale na tento bezpečný ostrůvek se nahrnulo příliš lidí a jeviště se probořilo.

Hrnčič z sovětského Turkestánu. Velkých nádob užívají na vodu a rostlinný olej.

Kulisy padaly. Četníci a strážníci, rozstříklí po celém sále a skákající přes převržené židle, bili, koho dosáhli, do temen hlav. Udeřený vyřeštil oči, sešklebil tvář v ošklivou grimasu a zhroutil se k zemi. Vše přehalo, kudy mohlo a úzká chodbička k hostinci byla přecpána.

Jiný oddíl četníků vykonával rozkazy ministerstva vnitra na dvorech Lidového domu. A venku byla vyklizována Hyberská a Havlíčkova ulice. A všude dopadaly pažby a gumové obušky a všude

byl řev a zoufalé výkřiky bitých a šlapaných žen a všude tekla krev.

Bezvědomí Toníkovo netrvalo dlouho. Když se probрал, ležel přes trnož povaleného stolu a na kolenou měl překocenu židli. První, co postřehl, byl rozštěkaný obraz žárovy. Dlouho se nemohl rozdívat. Pochopil teprve za chvíli, proč: měl plný oční důlek krve. Namáhavě se pozvedl, opíraje se dlaněmi o trnož. Kolem byla spoušť. Na zemi mezi nábytkem leželi ranění.

(Pokračování.)

EFRAIM FRIČ: SMRT STUDENTA MOJSEVIČE

Dva dny jakoby uzavřien ve svém domě kanonádami v okolních ulicích. Po celou tu dobu počítal dělové rány, ohlušen a rozhořčen tímto strašlivým, nesmyslným hrměním, jež otrásalo jeho tělem až k nevolnosti; i jeho myšlenky o tom, co se dělo, byly sotva něco jiného než malomocné, mučivé odmitání tohoto mocného, vše drtícího hlasu.

K večeru nastalo však ticho a rozšířila se pověst, že stávka byla skončena a bojující dělníci dobrovolně vydali zbraně. Mojsevič potěšen, že může opustiti dům a lidi vidět a slyšet, rozhořděl se ihned odebrati se k Arině. Byla asistentkou v nemocnici čtvrti basmanské, i doufal, že ji zde v tuto dobu nalezne. Ale již na křižovatce Tverské bylo mu obrátiti se: v záři nepokojné blikajících narož-

V památných prosincových dnech roku 1905, kdy admirál Dubasov, opatřený neomezenou mocí, stáse tlačoval tak ukrutně moskevské povstání stále se šířící, opustil jednoho drsně studeného, bouřlivého dne čtyřiaadvacítiletý student chemie; Mojsevič, svůj byt v temném domě u postranní ulice na konci Tverské s. tím úmyslem, že navštíví svou kolegyni Arinu Pokrovskou. Pojilo ho s ní dlouhé, již v první roce universitním počaté kamarádství, jež osvědčilo se ve všech událostech pohrnuté doby; i v částých a hodně prudkých srážkách jejich různé utvářených hlav rostla jen jejich důvěrnost. Poslalá před několika dny k němu posla, jenž mu měl vyříditi, že chce brzo odcestovat a že by s ním ráda ještě mluvila. Zatím udály se věci, jež byl po možnily opuštění města, a

Leonid Borisovič Krasin zemřel srdceční mrtvicí v noci na 24. listopadu v Londýně, ve věku 56 let. Smrt soudruha Krasina znamenala velkou ztrátu pro Sovětský svaz, ruskou stranu komunistickou i Komunistickou internacionálu. Odešel jeden nejstarší marxista ruský a jeden nejstarší spolupracovník Leninův. V počátcích ruského hnutí marxistického zahájil svou činnost v stranu byl přibrán na druhém halicé nelegální činnosti pro stranu, demokratické strany dělnické sjezdu do ústředí ruské soc. demokratické strany. Když byla strana a po mnoho let zůstal členem vedení strany. Když byla sjezdu na menševiky rozštěpena, připojil se k v'boru většiny (k bolševikům) a pracoval mnoho pro organizaci nelegálních tiskárny. Pak pracoval mnoho pro organizaci ilegálních tiskárny a pro ozbrojení povstání z roku 1905. Nesmírné práce vykonal pro čtvrtý a pátý sjezd strany. Jako emigrant pracoval pak v různých elektrárnách západoevropských jako výborný inženýr. Po říjnové revoluci byl členem mimořádné komise pro organizaci zásobování vojska. Pak stal se lidovým komisařem dopravnictví. Později vedl zahraniční obchod, jeden nejdůležitější odbor výstavby Sovětského svazu. A konečně stal se vyslancem SSSR v Londýně. Přes čtyřicet let pracoval Krasin s proletariátem a pro proletariát energeticky, houževnatě, iniciativně a věrně. Narodil se roku 1870 v městě Kurganu v sibiřském Tobolsku jako synek z rodiny úřednické. —

IVAN OLBRACHT: O ANNĚ, RUSÉ PROLETÁŘCE

Pobíhalo zde několik lidí. Toník to viděl jako v řídké mžce. Odněkud z dálky, patrně z ulice, sem zazníval tlumený hluk a připadal v tom náhlém mlčení zde velmi podivným. Zaludava a dvory byly tiché. Byly vyklizeny. »Prohráli jsme to?« bylo první, co mu zvolna prošlo mozkem. »A to teď zde okol jsou mrtví soudruzi?« Chtělo se mu opět zavřítí oči. Ale v tom mu proletěla hlavou myšlenka, jasnější než prvá, elektrisující: »Co dále?« A pod ostrostí té myšlenky se narovnal a rázem vztyčil. Hrozně to zabolalo. Ale stál.

Někdo ho uchopil pod paži.

»Toníku! Hledám tě!«

Byl to Jarda Jandák. Toník postřehl, že jest jeho obličej zsinale bledý.

Vedl Toníka zahradou a dvory, které byly prázdné a pusté. Jen několik strážníků stálo u zdi.

»Jaká zrada!« říkal Jarda. »Jaká neslýchaná zrada! Vláda sama vyzve důvěrníky dělnictva, aby se sešli a posadili a když je má pohromadě, dá je přepadnout! Jaký rozdíl od hostiny markýze Gera?!«

Dovedl Toníka do sazárny. Nad umývadlem, plným krve, tam kdosi obvázal raněného. Tři jini stáli vedle, čekající na ošetření. Jeden z nich si držel na oku sátek a byl celý potřísněn krví. Obvazující byl snad lékařem, poněvadž svou práci činil odborně. Nějaký sazeč mu svítil přenosnou elektrickou hruškou.

»Máte to jak se patří roztrženo,« řekl Toníkovi, sešívaje mu kůži na hlavě, »musíte s tím ještě k lékari.«

Do sazárny přicházeli noví ranění. Toníkovi se ostrou bolestí rozjasnila hlava.

Dokontění.

»Je tu někdo z výkonného výboru?« ptal se zasmračený Jarda, když byl ošetřen.

»Ano. Jsou v redakci. Jak je ti, Toníku?«

»Dobře, vidíš! Co bude zítra?«

Jarda pokrčil rameny.

Šli do třetího poschodí do redakce. Po schodech Toníka velice bolela v boku noha. Ale nedal na sobě nic znáti, bál se, aby ho Jarda nelitoval a neabízěl mu snad podepření. Styděl se, že se dal přemoci a měl na sebe zlost.

Na chodbě potkal Šmerala. Když viděl raněného Toníka, zastavil se a jeho oči zmžkly.

»Co bude zítra, Šmerale?« zeptal se ho Toník.

»Ty jsi soudruh Krouský ze Žižkova, že ano? Co ti udělal?«

»Eh, nic! Co je zítra?«

»Jardo,« řekl Šmeral studentovi, dívaje se na bledou tvář Toníkova, »odveď soudruha Krouského ihned domů! Obvaz ať si přikryje čepicí, ať ho při vycházení z domu nezatkou.«

»Co je zítra?« opakoval Toník důrazněji svoji.

»Ty se nestarej, co je zítra a jdi si lehnout!« říkal Šmeral přísně. »A nechoď mi tady po schodech! Slyšel jsi, že jsem řekl, abys šel okamžitě domů!« Jeho slova se snažila být tvrdými, ale jeho oči, skoro mateřsky měkké, svědčily o čemsi docela jiném. A byl to právě tento pohled, který Toníka naplnil vztekem a velnal mu krev do tváře.

»Nemluv blbost!« vykřikl. »Co je zítra? Jsem důvěrník Kolbenky!« A zaznělo to stejnou pýchou, jako by řekl: Jsem velitelem druhého praporu!

A tomuto hrdému odvolání se na právo bojovníka musil ustoupiti i Šmeral.

»Jsi revolucionář a víš tedy, že hesel nelze vy-

dávati ani o minutu dříve než je třeba. Ale budou vězná. Ráno se jich dočteš v listě. Zítřa se sejdem před sněmovnou. Ale teď jdi domů! Rozuměl jsi?«

»Ano.«

Prošli narušeně kolem strážníků v bráně do prosincové noci. Dlážba byla blátivě studená a nad místem visela nevládná oblaka bez hvězd. Okolí Lidového domu bylo pusté a patrolovaly tu četnické hlídky. Toník s Jandou šli směrem k Žižkovu, bojice se sednouti do vozu elektrické dráhy, kde mohli býti dle Toníkova obvodu poznáni a zatčeni. Toník mlčel a mračil se, soustřeďuje mnoho vůle na to, aby na jeho kroku nebylo znáti, jak ho bolí bok. Jandovi vířila v hlavě jediná dvě slova, do ruda zbarvená právě prolitou krví: »Zrada! Zrada!«

a: »Otec zrádce!«

A bylo to právě asi ve chvíli, kdy se oba přátelé blížili polo osvětlenou Jeseniovou ulicí k cíli své cesty, o půl dvanácté v noci, když průjezdem Lidového domu vcházeři do dobyté pevnosti vůdčové sociální demokracie. Vcházeři v triumfu, a policie, rozestoupivši se a stojíc v pozoru, jim vzdávala čest. První vysoká postava Františka Soukupa, hebrecky ještě prodloužená s maskou Napoleona ve tváři, a starý Antonín Němec a Habrman a Johannis, Biňovec a Koudelka. Kráčeři dvory pustými a mlčenlivými a po dlažbě, zbrocené dělnickou krví, trochu rozpačiti novou situací, trochu rozrušení odpovědnosti, a trochu pyšní, že jsou ve vývoji již tak daleko, že mohou dělati dějiny, i s jejich nezbytnou součástíkou, kterou jest lidská krev. Doktor Alfréd Meissner mezi nimi nebyl. Doktor Meissner, který ještě dnes ráno přejížděl mezi ministerstvem vnitra, policejním ředitelstvem a magistrátem, naléhaje na útok a připravuje právní materiál, se triumfu nezúčastnil. Tento muž kultivovaných nervů netoužil po silných vzrušeních, spokojuje se věcnými úspěchy, a jeho židovská rodina to příliš milovala, aby ho pustila do situace snad ještě nebezpečnější. Za vůdci sociální demokracie šel hlouček redaktorů a odborových tajemníků, kterým zůstal věren. A s nimi patnáct policejních detektivů, z nichž pět bylo oněch, kteří byli před čtyřmi hodinami bití v zahradním sálku. Byli opět vedeni tím tlustým detektivem v brejličích a onim hubeným v brejličích, který vypadal jako špatně placený písař. Těm patnácti připadla dnešní nocí komparsní úloha rozhořčených sociálně demokratických dělníků. Sahráli ji dobře. Čtvrt hodiny po vítězném vtažení do Lidového domu vešli společně se svými vůdci do redakce »Rudého práva«, vyházeři redaktorů, praštili vychrtlým tělíčkem starého, tlustého básníka Antonína Macka o stěnu a rvali šmerala po schodech, roztrhavše na něm vestu a košili. Nejzručivější si počínal onen malý s brejlemi, s nímž se loni seznámil Toník v zahradním sálku Lidového domu.

O půlnoci byl Lidový dům zase v držení svých zákonných vlastníků.

Ministerský předseda Černý a odborový předseda Podhradský ještě bděli v pracovně ministerstva vnitra. Teď, když jim byl telefonicky oznámen konečný výsledek, kývl ministerský předseda spokojeně hlavou a spojil se s komnatami presidenta republiky.

Když podal svůj krátký referát, položil sluchátko, vstal a narovnal se v křídli.

»A zítřa?« řekl, dívaje se na odborového předsedu Podhradského.

»Asi honký den.«

»Zbývá dáti ještě nějaké rozkazy?«

»Myslím, že ne.«

»Čekáte generální stávku?«

»Ano.«

Nato si oba pánoové dali příněsti sluhou zimmky a sestoupili schodištěm k automobilu. Také jejich práce byla pro dnešek ukončena.

Toník se v temném bytě opatrně svlékal, dáváje pozor, aby neprobudil Anny. Ale ucítila ho.

»To jsi ty, Toníku?« řekla půl ze spaní.

»Ano, Spi!«

»A co to tady voní doktorem?«

»Nic. Byl jsem v redakci. Spi, Ando, jsem také ospalý.«

Lehl si na ustlanou pohovku. Ale nemohl usnouti. Zítřa, zítřa, zítřa! A: Kolbenka! Zítřa před sněmovnou! Co bude? B o j! Bude boj! »Neshromádujte se na opevněných místech, jichž policie a vojsko snadno dobudou a s každým, kdo vas k tomu bude vyzývati, se vypořádáje jako s provokátorem nebo s hlupákem!« Hlavou mu letěly rozkazy petrohradského sovětu ve dnech říjnové revoluce.

Teď, když ležel, cítil v boku bolest, která se stávala prudkou, pohnul-li se. Proti postupujícím kolkům stavte jen jednotlivé střelce, kteří, vypádlivše několik ran, zmizí v domech, přelozou obrady dvorů a objeví se v jiných ulicích. Nezapomínejte, že jsou vojaři vaši rodní bratři, míte je na dlaštovníky, ale kockáků, nešetřte, na jejich rukou lpi příliš dělnické krve. Na posteli klidně oddechuje spící Anna na zemi vedle ní, v košiku na prádlo, spí jeho syn. Už ne bojovník, jako jeho táta, ale stavitel. Jmenuje se Vladimír. Po velkém vůdci Vladimíru Iljičovi. Lenin pracuje v Kremle, a jehož věži vlají rudé prapory a řídí světovou revoluci. Oznámují mu zprávy z Prahy. Dostáváje se horečka. Toníkovy tváře hoří a on se převahuje v petřínách. Zítřa! Jeho hlavou letí scény. Úzasně jasné a ostré. »Zastav! Zastav!« volá Eda Vorlá po dvorech Kolbenky. Na Lidový dům pochodují dělnické setminy a jejich kroky zni večerní ulicí jako pravidelné výstřely pušek. V průjezdu stavějí soudruzi za zády policie barikádu. Četníci jediným úderem pařeb rozbili skleněnou stěnu zahradního sálu — brňnk! a cůrnkk! jako to ostře zazvonilo! — a skáčou do místnosti. »Hesla budou vážná!« praví šmeral, »dočteš se jich v listě!« Zítřa! Zítřa bude boj! »Městské strážníky, nebudou-li se vám stavěti na odpor, pouze odbrojte, ale členy ochranky usmrcujte!« nařizuje petrohradský sověť. Horečka! Hlava víří a v ústech je protivné sucho. Jen ne zaspát v té horečce! Jen to ne! Jaká potupa by to byla, kdyby Kolbenka vytáhla bez Toníka!

Noc letí... vykřikl do jakéhosi jeho zmateného

»Toníku!« vykřikl do jakéhosi jeho zmateného snu vyděšený hlas.

T-řhl sebou. Prodřítíl se. Otevřel oči.

Byl bílý den.

»Toníku!«

Český dělník v ruské revoluci. Když letos v létě soudr. Stalin mluvil důležitou politickou řeč v Tiflisu, uvedl úvodem k ní několik osobních vzpomínek. Uvedl při tom jména několika dělníků-revolucionářů, s nimiž úzce spojen pracoval v Baku za první revoluce ruské z roku 1905 a které označil jako své proletářské učitele. Mezi nimi uvedl také české jméno Vacek. Soudr. Šmeral, byv tím upozorněn, hleděl se informovati o tomto soudruhovi a zjistiti podrobnosti, které si zaslouží, aby známy byly také naší veřejnosti stranické. Soudr. Vacek je starý soudruh český, který už od roku 1889 účastnil se revolučního hnutí proletářského v Rusku; jeho revoluční zásluhy jsou v ruské straně komunistické velmi ceněny a zaujímá dnes autoritativní, všeobecně vážené postavení ve straně v republice gruzínské, v tom obvodu Zakavkazí, z kterého vyšel i soudr. Stalin. Soudr. Šmeral vyžádal si data o životě soudr. Vacka. Tiflissí soudruzi zaslali jeho životopis, jež soudr. Vacek napsal pro archiv buňky, neboť v ruské straně jest každý soudruh povinen to učiniti pro buňku, jejímž jest členem. Přineseme tento životopis spolu s další podobiznou soudr. Vacka v čísle příštím, poněvadž v tomto čísle nemáme jž dosti místa, jsouce nuceni dokončiti v ročníku román soudr. Olbrachta.

Nad ním stála Anna a její modré oči byly polekané.

»Co je ti, Toníku?«

Vyskočil. Zabolelo ho v boku. »Kolik je hodin?«

vykřikl.

»Co se ti stalo, Toníku?«

Plakalo dítě. Uminěně a vytvále.

»Kolik je hodin?«

»Ještě málo, máš dosti času, mluv, prosím tě, mluv!« a Anniny dlaně se chopily jeho paží.

»E, nic! Uhodil mne včera v Lidovém domě četník; nějaký doktor mi to obvázal; ale nic to není, vidíš sama ... Bude boj. Ando!«

Toník se rychle oblékal.

»Jaký boj, Toníku?«

Dítě křičelo.

Udivěně se na ni podíval. »Ty nic nevíš?«

»Ne, Toníčku,« odpovídala ustrašeně.

Strojil se, zatínaje zuby, aby neprozradil bolesti, a vypověděl stručně vše, co se včera stalo. »Bude boj. Ando!« a oči mu horečně zaplanuly. Ale ku podivu! Toníkův vnitřní žár se na Annu nepřenášel. V košíku křičelo dítě se zuřivou vytvalostí, s jakou dovedou jen hladová kojenata plakat a Anniny oči, ustrašené stejně jako prve, se nerozhodně pohybovaly mezi ním a Toníkovým obvažkem. Bylo třeba se rozhodnouti a řekla:

»Jdeš k doktorovi, že ano? Nevařila jsem ještě, máš ještě kdy, udělám snídaní hned, jen co nakrmím dítě.«

Ještě jedenkrát se na ni udivěně podíval.

»K doktorovi?«

Jejich oči vyměnily dvě otázky. »Snad ne?« úzkostlivě se ptaly ony modré a ty ocelové: »Jak to myslíš?«

»Nepůjdeš přece do továrny?!« vybuchla, počítajíc chápati.

»Nu, ovšem!« odpověděl udivěně.

»Nepůjdeš!« Probudila se v ní energie. Priskočila k němu. »Snad nemyslíš, že tě pustím do továrny?«

»Tys mi nerozuměla, Ando. Začíná boj. Jsme v revoluci.«

Sevrhla mu rukama obě paže a její oči se vply do jeho tváře.

»A ty ... ty chceš jít na ulici?«

»To je přece samozřejmé!« odpověděl klidně. Pustila mu paže, přistoupila ke dveřím a zakryla je zády. Jediné slovo řekla:

»Nel!«

Ale v tom slově bylo odhodlaní ženy, bránící milence a vášeň matky, chránící mláďe. A její slovo bylo tvrdé, jako Toníkova ano a ne, tak tvrdé, jako Kolbenova ocel.

»Nedělej hlouposti, Ando!« znělo to ještě mírně, se mnou.«

»Nel!« A také její oči ztvrdly.

»Zbláznila ses? Copak mne považuješ za zrádce?« Teprve toto strašlivé slovo mu vernalo do očí zlý ohně a zbarvilo jeho řeč ostře. Přistoupil k ní. »Pusť!«

»Nel!« vykřikla vášnivě a její výkřik přehlušil pláč hladového dítěte.

Vzal ji svou kovodělnou rukou v zápěstí, stiskl, a bylo třeba jen nevelké námahy, aby ji odtrhl ode dveří. Ale ona si i ve své vášni zachovala dosti ženské chytrosti, že dříve ještě za zády vykroutila ze zamku klíč a skryla jej pod halenou.

»Kde je klíč?« vykřikl, když marně vzal za klíčku a zpozoroval prázdný zámek. »Nevím.«

Teď také jím zalomcoval hněv.

»Dej sem klíč!«

»Nedám,« zaseptala.

Uchopil ji pod krkem za halenu, látku sežmolil v pěstí a ženu s prsy a rameny sešněrovanými přitáhl na dvě pídě od svých očí. Z těch šlehaly zelenavé blesky. Anna nikdy takových očí u Toníka neviděla. A s hrůzou pozorovala, že jí nezná. Že před ním stojí cizí člověk. Že před ním stojí třídni nepřítel. A jako s třídním nepřitelem že s ním naloží. Že jí srazí k zemi. Že ji tozitiší o zed. To, co bude pro svoji věc pokládati za účelnější. »Led, teď to udělá!« myslila si. Ale mezi zeleným sršěním se náhle kmitlo jasnější světlo.

»Nechtěj, abych se zapomněl, Ando!« zasípěl.

»Víš, co je to zrádce nebo zrádkyně?! Víš, co je to kontrarevolucionářka?« A opět vybičován těmito strašlivými slovy, zarval: »Klíč!«

»Ne,« šeptala, nevzdávajíc se ani bezbranná. Teď, teď mne zabije jistě! myslila si a hleděla mu do očí.

Neučinil toho. Pustil ji. Narazil na hlavu čepici a skočil ke dveřím. Chopil se oběma rukama kliky a rozkročenýma nohama se vzeprěl. Trhl jednou marně a ve dveřích zapraštělo. Trhl po druhé svou

velikou silou, a dveře se s třeskotem vyvrátily, až se zapotácel zpět. Vyběhl ven. Stála chvíli zkamenělá. Pak se rozběhla na síň. »Miláčku! vykřikla zoufale. Toníkovi rychlé kroky znely již dole v prvním poschodí.

Běžela za nimi. »Toníčku! Ale nedoběhla za nimi dále, než na pátý schod. Zde se zastavila. Zakývala se dopředu, dozadu. Tam vpředu jí odcházel milence a musila k němu. Tam vzadu křičelo hladově dítě a musila k němu. A nedovědouc se v této vteřině utrpení rozhodnouti, neučmila ani toho ani onoho, ale kolena pod ní klesla a ona usedla na třetí stupeň, hlavu položila na první a rozeštkala se.

Hrud' se jí otřásala. Schod jí studil čelo.

Zazněl nad ní opovrhlivý hlas:

»No... no... hraběnko!... Fuj, styďte se!«

Přemohla se a vstala.

Nad ní stály dvě studené oči sousedky Činčarové a sousedka Činčarová celá, ruce, po lokty obnažené, podepřeny v bok. A ty ruce byly věčným práním vybíleny jako papír.

»Fuj, styďte se!« řekla ještě jednou a v těch slovech byl škopík vystydých pomýjí Činčarovy kuchyně, chrstnutý Anně ve tvář.

Anna sklopila hlavu a běžela domů.

Vzala z košíku dítě, usedla na pelest postele a podala mu svůj plný, růžový prs a dítě se ho hladově chopilo a jeho zuřivý křik se v půli slabicky zlomil a změnil se v mlasknutí. Ale v příští chvíli již Anna zapomněla, že drží v naruči syna. Její oči, plně zděšení, tkvěly v prázdnu. Toník! Toník! Toník! Viděla, že musí za ním a že půjde za ním. Že ho nesmí nikomu dát, že ho musí zachránit pro sebe a pro své dítě. Mluvila k ní zase její vesnice s polními mezemi a topoly v končinách, kde každý dovedl tak houževnatě držeti, čeho tak těžce nabyl. Toník! Toník! Toník! Neběželo-li za ním na ulici její tělo, připoutané v této chvíli k pelesti postele ssajícími ústky a vlázným prouděním mléka, běžela za ním celá její bytost ostatní. Anna se stávala tímto během po ulicích neklidnou a její neklid se přenášel na dítě.

Otevřely se bez zaklepaní dveře a zase zde stála sousedka Činčarová. A zase si podepřela v bok ruce, vybělené jako papír a její oči byly studené jako vždy a hlas zlý jako malokdy.

»Vy se opravdu nestydíte? ... To je vám líto, že se šli chlapi na ulici trochu práť pro větší kousek chleba pro nás a pro naše děti? ... Ten můj šel takový! Sama jsem ho poslala. Vypřela bych se mu do očí, kdyby nešel! Jen ať si hezky jdou! Co dělali celý život? Nic! My jsme se dřely jako kobyly. Mý! ... No, vy moc ne,« dodala zlobně. »Ale co oni dělali? Ten můj si chodil s putýnkou a trochu se babral v hlině a ten váš si hrál s drátky a formičkami. Jen ať taky jednou něco dělají pro nás a pro děti! Jen ať se trochu tabají s policajty! Vždycky to trošičku pomohlo a pomůže to trošičku také teď ... A vy se styďte, paní Krouská! Hodně se styďte!«

Anna na ni hleděla horčnými očima.

»A co pláčete?« řekla Činčarová tvrdě. »Já už nepláču, paní Činčarová,« odpověděla mírně Anna.

Sousedka zase šla, a chodila s ním po jizbě, u-Anna nakrmlila dítě a chvíli se pevně rozhodla. Její spávající je. A v té chvíli pod dojmem tvrdých očí a rozhodnutí v ní uszrálo pod dojmem tvrdých očí a bílých loktů sousedky Činčarové.

Položila spící dítě do košíka, oblékla se rychle a šla k sousedce.

»Paní Činčarová,« řekla jí, »Vláda spí, prosím vás, když plakal, podívejte se tam!«

»Kam jdete?« zamračila se na ni. »Za Toníkem,« odpověděla Anna mírně a pevně. Sousedka se na ni úkosem podívala. Ne, ne, přátelsky.

Leč Anna nevěděla, kam má jíti. Zeptala se:

»Kam šli?«

»Nevím. Snad na Staroměstské. Bude to asi v »Rudém.« A co vy tam chcete?«

»Za Toníkem.«

Šla.

DĚLNICTVU REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ!

Tak stálo v čele letáku »Rudého Práva«, a již tyto písmený, velké a černé, naplnily Annino nitro vědomím vážnosti chvíle.

»Včera obsadila vláda ozbrojenou mocí Lidový dům v Praze, zapečetila pod záminkou, že byl spáchan přestupek živnostenského řádu tiskárnou »Rudého práva«. Při pečování tiskárny, prováděném za asistence několika set policistů a četníků, *tekla dělnická krev*. Po hrozných výpadech zranili tu četníci bodáky a policie obušky řadu dělníků. Nesmírné vzrušení zachvátilo všechny dělníky, kteří byli včera přítomni tímto událostem a jako z jedné úst byla pronášena vášnivá výzva:

Odpovíme jenerální stávkou!

Hned včera, sotva přišly zprávy na Kladensko, dělnictvo kladenské prohlásilo skutečně všeobecnou stávku v celém revíru i kraji.«

Anně bušilo srdce. Mezi prolitou dělnickou krví byla také krev Toníkova. Její horečné oči letěly provoláním výkonného výboru až na konec.

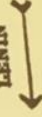
»Na toto násili odpovíte protestem mimořádně silným:

Vyhlašte všeobecnou protestní stávku ve všech částech republiky!

Dělníci, krev prolitá, násili spáchané a vaše čest velí vám protestovat! Protestujte mohutně proti násili na vaší straně páchanému, protestujte proti opovázlivosti vlády, ukažte svou sílu. Zараžte pro přítomnost i budoucnost odbahu každého, kdo by na nekompromisní socialism chtěl sáhnout násilím a perspekuci.«

VLADIMÍR
ILJIČ
LENIN

EBERT,
bývalý
prezident
Německé
republiky.

Tak vyhlížel vůdce Sovětů, když ovládal svým duchem sto milionů lidí,

sněmovnou bylo prázdné. V parčíku ležel na záhonech, pokrytých chvoji, sníh a bylo zde pusto, ticho a sychravé chladno. Jako dnes všude.

Kde je Toník? Otázka byla stejně pochmurná jako dnešní den. A kde ho má hledat? Zmocňoval se jí úzkostný neklid. Zdálo se jí, že již kdysi v životě, někdy, dávno, velmi dávno, stála takto na ulici, bezradná a nevidoucí, kam se obrátit.

Prekvapil ji veselý ženský hlas:

»Vy jste Andula z Pelhřimova, že ano?!«

Před ní stála krásná, štíhlá dáma v silkskinovém kožise, přívětivě se usmívala a oči jí hrály.

»Slečna Dadlinka!« rekla překvapeně Anna.

A v tom okamžiku již věděla, kdy takhle bezradná, dávno, neuvěřitelně dávno stála na ulici.

»Přiveďte mi Rudího!« rekla jí tenkrát slečna Dadla. »Nebude-li tam, jděte tam a pak jděte ještě

tak vyhlížel »socialista« Ebert, když prodával německou třídu dělnickou buržoasii.

tam a tam a tam ...!« Ale kde bude dnes Anna hledatí Toníka?

»Jak se máte, Andulo?«

»Děkuji, slečinko, dobře.«

»Nejsem již slečna. Nečtla jste to v novinách?«

»Ne.«

»Můj muž je pan doktor Urban, ředitel živno-

stenské banky.«

Paní Dadla se usmívala a v koutcích očí jí se dělala veselost. Jako by v příští chvíli měla říci:

»Nechčeš táfličku čokolády, Andulo?« Ale řekla ně-

co jiného:

»Znáš dokonce vašeho muže. Váš muž je komu-

nista?!«

»Ano.«

»No, vždyť já vím!« usmála se Dadlinka při-

jemnou vzpomínkou.

Dívala se chvilu na Annu, prohlížejíc si jí s vřelým zájmem, který byl Anně nepřijemný.

»Nevypadáte dobře. U nás jste vyhlížela lépe. Máte rodinu?«

»Ano.«

»Ale teď jděte domů. Andulčo! řekla na to Dádlina s velitelkou samozřejmostí. Anně tak dobře známo.

V Anniných očích byla otázka.

»Jen dítěte!« poroučela paní ředitelová, neodkládajíc se rtů úsměvu. »A držte si muže! Budou dnes do vás střelit.«

»Ježíši Kriste!« vykřikla v Anně zoufale její vesnice a Anniny dlaně se vznesly ke skráním. Její vyčesané oči hleděly úzkostlivě v tváře krásné paní ... Kde najde Tonika?!

Ale jak na ní Anna hleděla, upřeně a vytrvale, počala se krásná paní pomenáhu měnit. A nestála zde již slečna Dudlinka s velitelkými pohyby, smíchem na rtech a tabletkou čokolády v ruce. Tě už dávno nebylo. Nestála zde ani vládná paní, varující Annu i za cenu zrady vlastního táboře. Před Annou, v sychravém vzduchu prosincového dne stála zlá tvář třídílného nepřitele. Jen příliš zhyčkaného, aby si i v této krvavé chvíli nezabráhl na laskavého přítele a radce. Ale je to prá- vě tento lehounký silníkový kožích s podšívkou z višňového hedvábí, pro něž dnes budou do Tonika střelit! Jsem to právě tyto sampaňské sířevíčky a hedvábné punčochy, pro něž se dnes bude vraždit! Je to právě tato puvabná čapka a americké rukavice a květíčka z pestrého hedvábí na prsou paní bankovní ředitelky, pro které tekla již větra dělnická krev! Anninou hlavou se mihla dávno zapomenutá představa utřaného zednické ženy, házející paní stavitelové k nobám mlodár »Českého srdce. Anna viděla, že oči paní Dudly jsou zle a úsměv posupný.

A tehdy se počaly měnit také modré oči Anniny. Zmizela z nich úzkost a zmizel z nich strach a také ony tvrdly a stávaly se ohnivými. Ruce od skrání klesly. A Anna, rusá služička, stála zde vzpřímená a velká. A její ústa, prve rozpačitá, teď pravila přísně a nepřátelsky:

»Budete do nás střelit?! My do vás také, paní!«

A oči jí zaplanuly.

Obrátila se a šla.

Spadla s ní všechna bázeň, již viděla, kam má jít. Ne za Tonikem. Mezi své! Tam je také Toník. Lhostejno, zda jí po boku či kdesi za zdmi domů dali Tonika, kdož jí dali domov a dítě, kdož s ní byli vždy, když jí bylo zle.

Dě Kolbenky píše!

Sla pevnými kroky ke stanici elektrické dráhy, nestaraje se o elegantní paní na chodníku, zrudlou hnevem a srstí ublíky z očí nad nevědkem, nad úrázkou, nad drzostí, nad neslychanou proletářskou drzostí, s jakou se tato služka chovala k ní, dámě, která z ryzi dobroty srdce a přes slib mlčenlivosti, daný manžel, chtěla zachránit jí a jejímu muži to nejdraží, co člověk má: život.

»Mrecho!« zasípěla za ní paní Dadla.

Anna jela do Kolbenky. Nebylo v ní již strachu, nebylo v ní již úzkosti a její srdce bylo odhodlané, Na rozhraní vnitřní Prahy a Karlína spatřila dělnický průvod. Jíz zdaleka jej spatřila, jak se jí na obzoru začernala ulice.

Jím ji zabušilo radostí a vzrušením.

Srdce jí jsou omí! Joudruzil!

Anna vyskočila z jedoucího vozu, v němž maloměstští

Soudruzi jdou! Blíží se!

To pochoduje ulicí za rudým praporem proletářského Žižkova. A s Žižkovem Karlín a Libeň a Ho-

lešovice a Vysocany. Tisícilavá masa, valící se

meštem. Přísna a mlčenlivá. Černý bojovní zástup,

mlýny a pekárný, truhlárny a přádelny, válečné

stě a dřevařské ohrady, nádraží a dopravnické

stružny, chemické závody, nádraží a dopravnické

domy. Dělníci. Proletariát. Vykorišťování a pře-

nad živly silnější strašlivým sebevědomím pánu

světa. Tisíckrátě odrazení a na hlavu potření, tisí-

krátě zkrvavení a přece znova jdoucí v útok s ji-

stotou vítězství. Všichni ti, jež v prosincový den

spojila myšlenka nového řádu a rudý prapor před

nohama vlní, jako rozhoupaný most. Nad hlavami

zástupu se chví světlo.

Den a svět nabyl nové tvářnosti.

Vstříc muse běží žena. Anna, rusá proletářka.

»Je tu Kolbenka?« volá.

»Je,« odpovídá jí kdosi.

Anna uskupuje ke zdi, zástup plyne kolem ní,

tisíce hlav jí miji a ona hledá očima.

Vybíhá k ní mladý chlapec.

»Anno!« A tiskne jí radostně ruku. Oči mu září.

Je to Jarča Jandák. A je to dnes po prvé, co

ji oslovuje jménem a říká jí: ty. Dnes tak smí.

Splýnul se zástupem a zástup je pojal v sebe.

»Kde je Toník?«

»Vyslali jsme ho s několika soudruhů napřed.

Ve sněmovně zasedá od rána výkonný výbor stra-

ny. Jdeme před sněmovnu.«

Tisícilavá masa plyne ulicí a kroky duní a není

nic jiného na světě než tato masa a rudý prapor

před ní, jehož plátno se třepetá tam daleko vpředu

nad hlavami. A ve všech hrudích je jistota a bez-

pečnost a hrdé sebevědomí. Na střechách domů

leží sníh. Obchodníci stahují drnčící zaluzie.

Zástup dospívá na Staroměstské náměstí. A bliz-

kostí mety se ohřívá jeho krev. Jeho krev, která

jest řekou a jediným spojitým proudem. A bliz-

kostí mety tep jeho žil se zrychluje. Jeho žilobítí,

kteří jest jediným bubnováním v jediném rytmu.

A hlavy tisíců se jako jediná hlava vznášejí výše.

A krok zní dunivěji. A z tisíců hrdel zní:

»Prvé s tyrany a vládcí všemi!

Nechť zhyne starý, podlý svět!«

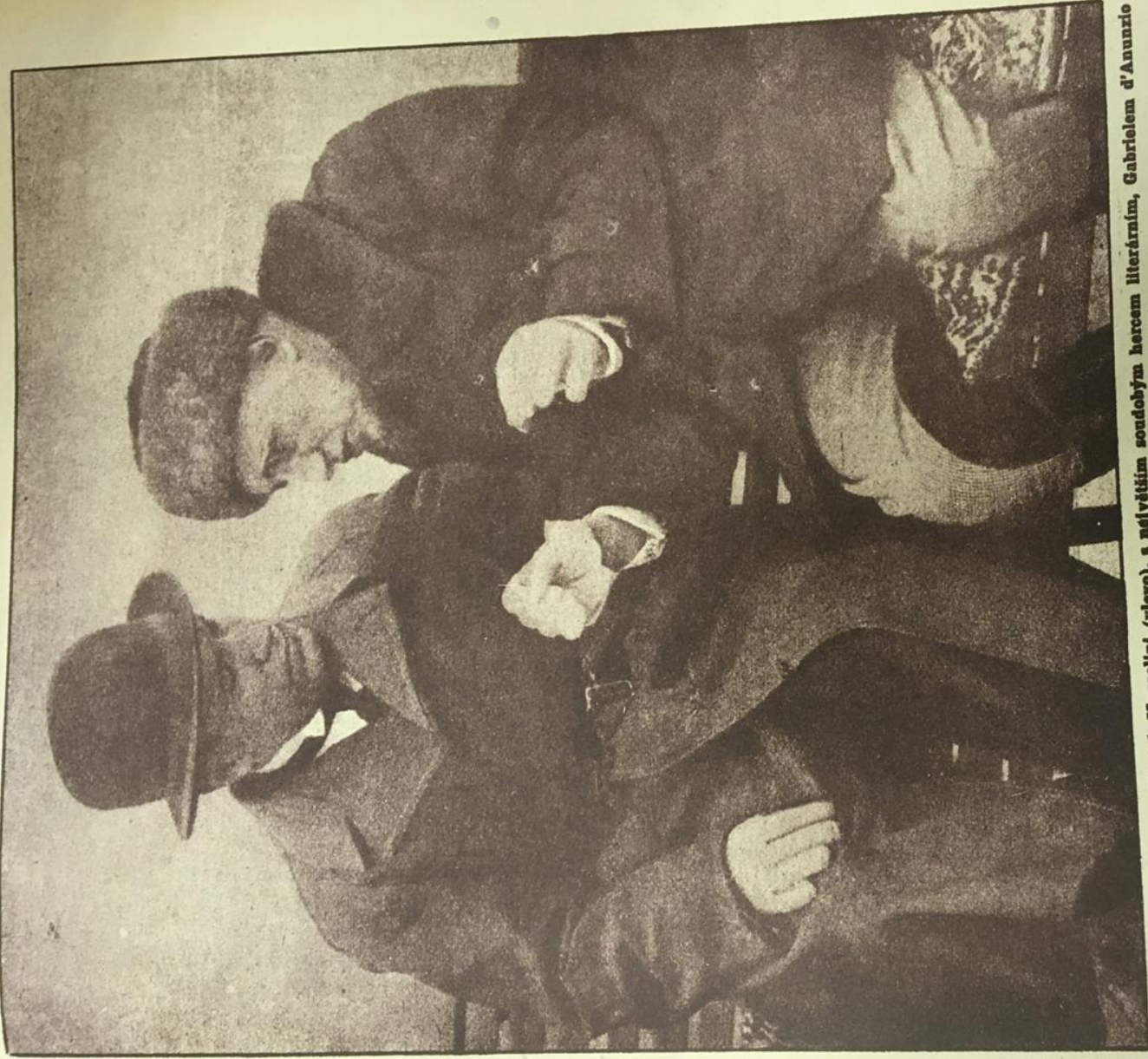
Dělnická hymna, teď vyhlášená ve výboj, buráčí

strašlivým, výhrůzným chorálem. Otrása se jí pět

set let staré zdívo Staroměstského náměstí, odrážejí

ji gotické parlyány radnice a kvádry týnského chra-

mu. a píseň, zmnohnásobená ohlaselem jejich dějin

Největší novodobý herec politický, Mussolini (vlevo), s největším soudobým hercem literárním, Gabrielem d'Annunzio (vpravo). Dvě květa měšťácké kultury italské.

Anna věděla, co je to generální stávka. Srdce jí bilo úderý kladiv. Vskočila do vozu elektrické dráhy a jela na Staroměstské náměstí. Ve voze četli lidé noviny. Mluvili méně, než se dalo očekávat a jejich mlčení, a čela, skloněná nad papírem, vyjadřovaly napětí dne. K ránu napadl sníh a zůstal ležeti na ulicích.

Staroměstské náměstí bylo prázdné a Anna se

marně nakláněla z vozu elektrické dráhy, hledajíc očima dělnické zástupy. Když vystoupila, viděla, že jest prostranství pustší než kdykoli jindy. Sychravý zimní den připomínal popravu. Nebylo zde ani jediného dělníka. To jest, nebylo zde ani jediného přítele. Lidé, kteří tu přecházeli, připadali Anně cizí a nepřátelští.

Anna běžela ke sněmovně. Ale i náměstí před

Anna věděla, co je to generální stávka. Srdce jí bilo úderý kladiv. Vskočila do vozu elektrické dráhy a jela na Staroměstské náměstí. Ve voze četli lidé noviny. Mluvili méně, než se dalo očekávat a jejich mlčení, a čela, skloněná nad papírem, vyjadřovaly napětí dne. K ránu napadl sníh a zůstal ležeti na ulicích.

Anna věděla, co je to generální stávka. Srdce jí bilo úderý kladiv. Vskočila do vozu elektrické dráhy a jela na Staroměstské náměstí. Ve voze četli lidé noviny. Mluvili méně, než se dalo očekávat a jejich mlčení, a čela, skloněná nad papírem, vyjadřovaly napětí dne. K ránu napadl sníh a zůstal ležeti na ulicích.

letí po vězích vzhůru a hřmí k obloze bouří, z níž šlehaajíblesky.

»Krev naše prolévána katy,
my oplýváme slzami.
Však přijde jednou den odplaty!
A potom budem soudit my!«

Rudý prapor zahybá již kolem Mikulášského kostela. Ale daleko vzadu, v Celetné ulici, doznívá ještě bouře: »... je na něm robotníků krev.«
»Soudružno!« zatahal někdo nesměle Annu za rukáv. »I tvů muž tu není? Kde je?«
Anna okamžitě poznala tohoto hubeného mužička s brejlemi, vypadajícího jako špatně placený písař. Spíchl! Měla na něho upozorniti Jarda, ale mužik to asi vystihl a okamžitě se ztratil do zadních řad. Čtvrt minuty nato viděla ho Anna vycházeti ze zástupu a mizeti rychlými kroky v postranní ulici.

Zástup pochoduje za zpěvu Kaprovou ulici. Pět set kroků odtud se koná dělnický tábor. Před sněmovnou, na náměstí se zasněženým parčíkem, kde dnes ráno mluvila Anna s paní Dadlou. Náměstí jest naplněno jen dopola. Jsou tu smíchovské továrny, ktené sem přitáhly přes most s druhého břehu Vltavy, ale jinak sem přicházeli dělníci jen v hloučcích a jednotlivě. V těchto končinách není průmyslových závodů. Hlavní kádr tenprve táhne z dělnických čtvrtí, ze Žižkova, z Libně, Karlína, Holešovic a Vysokan a teď je pět set kroků odtud; v Kaprové ulici. Se schodíště sněmovny se řeční. Mluví bílý stářeček Šture, prosí všemi dělnickými boji a všemi kriminály, v dvaačedesáti letech stejně ohnivý revolucionář, jako byl v dvaceti. »Jenerální stávka! Na vtěřejší krveprolití!«
»Tábor mu bouří, vsříc soubhlasem. Pak vystupuje na řečníště schodů železniční zřízenec. Uvniť sněmovny, v místnostech poslaneckého klubu, zasedá výkonný výbor strany.

Ale je tu také ozbrojená moc. Ve sněmovním projezd, pod kvádrovým loubím s ozdubou dvou kamenných lvů stojí v plné zbroji šik četnictva. A na východní straně náměstí se seřadila policie a v klidném postoji čeká. K jejímu veliteli přistupuje druhoně členůvek v brejlech, což mu hlásí a zase rychlý-mí kroky odchází.

Teď přešla táborem na náměstí vlna. Jemná a sotva znatelná. Značí očekávání? Značí napiaté naslouchání... Od Staroměstského náměstí sem zavnívá zpěv?...

Řečník pronáší se schodíště významná slova. Ale padají do sychravého vzduchu a ztrácejí se v něm, nedosáhnouše lidských hlav.

Ano, ano, z Kaprové ulice zní zpěv!

Hlavy všech se obracejí tím směrem...
Kaprová ulice hřmí zpěvem!
Kaprová ulice burácí zpěvem!

A teď se Kaprová ulice rozěrnala v celé své šíři. Pochoduje sem proletariát Velké Prahy! Nad jeho hlavami vlá rudý prapor! Jásavě bojovná rudost nad tisíci hlavami! Huráá! Je to veliká chvíle!

Praporečník seřvel žerď pevněji v rukou a podvihl výše. Látká jest napiata celou plochou a popleskává o vítr. Přední řady zrychlily krok. Také

Anna a Toník. Ti se cestou protlačili až k praporečníkovi.

Posluchači na náměstí opouštějí řečníka a rozbíhají se vsříc průvodu.

Ale v té chvíli vyrazí také policie. Vyskakuje z úkrytu domu a rozvíjí se v řetěz. Běží poklusem proti průvodu, třímajíc v rukou obušky. Jejím úmyslem jest zřejmě zabrániti spojení obou zástupů.

Ale policie vyrazila o pět vteřin pozdě. Má v zádech běžící zástupy z náměstí, před sebou vpředech řitící zástupy z Kaprové ulice. Ještě vteřinu a je seřvena mezi dvěma zdmi lidských těl. Tváře jsou vzdáleny jen na píd. Masa sebou zmltá. Zahřmí první výkřiky. První údery lokty a pěsti. Na hlavy dopadají první rány. Mihnou se obušky a hole. Odkudsi přiletěl kus chlyh a strážník se oběma rukama chape za tvář. Rozpoutává se řež.

A najednou: Pok!... pok! A: Pok!... pok! pok!

To policie vytrhla revolvery a střílí.

Pok!... pok! pok!... pok! pok! pok! pok!

Ale nezní to nijak, jako by se toho měl člověk bát. Spíše jako nějaký nevážený žert. Nenahání to strachu ani Anně.

Pok! pok! pok!

Snad střílejí také naši.

Pok pok pok pok...

Rudý prapor se nějak podivně zakymácel. Teď padá malátně k zemi. Také praporečník padá k zemi.

K praporu přiskakuje Jarda Jandák a zdvihá jej vysoko. »Huráá!« rve a oči má vytrštěné.

Strážník mu střílí ze vzdálenosti půl kroku přimo do obličej. Zsinalého drží ještě okamžik stlačená masa. Pak se student kácí. Tváří do rozmoklého sněhu.

Anna jest zástupem vrhána dopředu. Jest odrážená vzad. A kamsi nesena. A znova házena vpřed.

V jedné chvíli vidí, jak zpod kamenného loubí vyrazejí četníci a ženou se s naptaženými bajonetý náměstím. Snaží se rozdělití masý a část zatlačiti na most. Také tam je řež. Soudruzi rvou z parku planky a bijí se. Také tam se střílí. Bílá plocha vyklizovaného náměstí se brzy rozšiřuje, brzy je menší. Válejí se tam ve sněhu ranění. Ale Anna nepocituje vůbec strachu. Má dojem něčeho nesutečného a vzdáleného.

Zase jest kamsi unášena.

A teď je v ústí postranní ulice uprostřed shluku lidí. Jest zde již volhčí. Za jejími zády zní dusot a křik. Zase zaprasklo několik výstřelů.

»Tudy se tam nedostaneme!« křičí někdo vedle ní. »Přes most, na druhou stranu!«

Shluk lidí se žene prázdnými ulicemi. Anna s ním. Pak unaveni již jen krácejí. Netečným městem a kolem lidí, kteří ještě nic nevědí. Ale jdou s čely vpřed nakloněnými a s obočím svasřelým nad ohnivýma očima. Jako vojáci na posice.

Přešli rychlými kroky most a spěchají po druhém břehu zpět ke sněmovně.

Ulice jest zatarasena. Zatarasena zástupem lidí, vířících se kolem tří zastavených vozů elektrické dráhy. To jsou soudruzi, které četnictvo zatlačilo od sněmovny na most. Vypjali klacky elektrického vedení a vyvlekají z vozů pobledlé policejní stráž-

níky, kteří se tudy chtěli dostatí vzad dělnických zástupů. Rvou jim jejich obušky, smýkají a bijí dělnickými ranami. Stráž se nepokouší ani o obránu. Chrání si jen oči a může-li, utíká. Po zemi se válejí přílby. A ti, kdož sem teď úprkem běží, ti, v jejich středu jest také Anna, chytají přehající a vrhají je o stěny domů.

Anna se zastavuje uprostřed ulice.

»Toníku! Soudruhu Toníku!«

Rozprahuje náručí.

Toník drží za prsa malého mužika v brejlicích, který vypadá jako špatně placený pisar. Odhaduje ho. Ledabýle, jako by mu bylo odporne použíti proti této nečistotě své kovodělnické síly.

»Soudružko Anno!«

Běží jí vsříč.

Odkudsi od Smíchova zní střelba. Hlučnější než

ona policejních pistolí a soustředěnější. Snad vojenská.

»U Ringhofferů se střelí!« křičí kdosi.

Zástup se žene tam.

Vpředu Toník a Anna. Běží a jejich kroky duní ulicí.

Dopředu! Dopředu!

Běží a jejich ramena se dotýkají.

Dopředu! Dopředu!

Daleko, daleko je Annina vesnice s mateřidouškovými mezemi a topoly v končinách. Daleko, daleko je Rubčova kuchyně a růžový pokojík slečny Dadly. Až na druhém konci města je Jeseniova ulice.

Kupředu!

Kupředu, kupředu, Toníku a Anno!

— K O N E C. —

STARÉ PÍSNĚ NOVÁ MELODIE

Napsal Charles Le Rève. — Přeložil — r. (Dokončení.)

Vraceli se dlouhými stezkami a silnicemi, a večer chladl. Den zhasl, srdce stala se bázlivějšími a do mozků vkrádala se skepse. Nemluvili již nic většího, pohroužení spíše každý do svého nitra, jímž projížděly studené myšlenky jako zasněžené rychlíky s druhého světa. Anebo vraceli se snad oni z lepších končin opět do kraje tak známého a všedního?

Cítil, že zesmutněla. Cítil, že sám zchladl. Dokud slunce svítilo a příroda kolem voněla a rajskou samotou dýchala, byl opojen vínem lesního léta, osvobozoval se z pout lehce a statečně, přemetal se přes všechny překážky, které staví láce do cesty chudoba a civilisace. Ale s rostoucím chladem a houstnoucím šerem vynořovali se v dálce před ním všichni zlomyslní netvoří města a společenského soužití, zlé obludy s přísnými chapadly a s tvářemi jedovatých babic.

Hle, což cesta lidstva za osvobozením z nevědomosti, která je uvrhla do otroctví, a z otroctví, které je uvrhlo v chaos béd a muk, což není tato tisíciletá cesta poseta těly mučedníků a světců, kteří v zápose o vyšší život podlehlí vládnoucím netvořům a podlehlí především proto, že vláda, moc a bohatství jsou pravidelně trojjedinou silou, která brání starý pořádek proti snům, touhám, požadavkům a vyšším představám chudých. Ale tyto mučedníci a světci měli za sebou aspoň tichý souhlas tisíců, jejichž byli výkvětem, nebyli sami, i když v osamělosti padli.

Co však chceš dokázatí ty chudáčku, který jindy snad také bojuješ se zástupy budoucnosti, ale

dnes chceš jen nějakému svému štěstí osobnímu? Posune se jediná překážka, kterých máš na sta v cestě, jen o milimetr pouze proto, že hledáš to své osobní štěstí v něčem jiném a vyšším, než nešetní druzí?

Ovšem, i pro nový život milostný bylo mnoho knih napsáno, mnoho spolků založeno, mnoho práce bojováno, mnoho lidí poplaváno a moře ilusí jejich zhořklo navždy. Ale, bloude, ni tisíc ostrovů milostných neznamenaloby nic v moři pohlavní bídy, které bude vysušeno teprve tehdy, až hospodářská bída bude vypuzena s povrchu zemského vyhubením netvořů civilisace. Usiluj se zástupy o spravedlnost pro žaludky, a pak také srdcím a mozkům dostane se, co jim patří, protože právem po tom prahnou. Oběťuj se s tisíci pro lidstvo, které přijde.

— Nač myslíš? — otázala se Marta nejistým hlasem.

— Na to, že jsem vlastně sobec, a ty také.

— Co je to sobectví?

— Usilujeme-li o své osobní štěstí, ač měli bychom splynouti s celkovým zápasem o štěstí všech.

— Což ti, kteří splynuli, vzdali se osobního štěstí? Mně se zdá, že v tom splynutí právě hledali a našli štěstí podle svého vkusu.

— To máš patrně pravdu.

— Tedy?

—Tedy? — odvětil a čekal se zájmem odpověd.

Marta chvíli přemýšlela. A pak pomalu, těžce udrolovala věty:

— Mně se zdá, že je těžko, nemožno se obětovati,